

สังคมศาสตร์ ปริทัศน์

ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๗ เดือน มิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๑๒

ราคา ๑๐ บาท

สังคมนาถศาสตร์ ปริทัศน์

ฉบับ ๑ ปีที่ ๗ เดือนมิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๑๒

เจ้าของ : พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ประพัทธ์ สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมนาถศาสตร์แห่งประเทศไทย
 นานสมาคมสังคมนาถศาสตร์แห่งประเทศไทย ถนนพญาไท ปากจุฬาฯ ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒
 สาราณียกร สมาคมสังคมนาถศาสตร์ฯ : นายสมศักดิ์ ฐิตินิมิตต์ ริมฟ้า : โรงพิมพ์ศิวพร นายจรัส วันทนทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๒
 บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี ๗๔ ซอยรัชฎาภิเษก วนเวียนมักกะสัน พระนคร โทร. ๓๐๗๕๒

สารานียกร	๓	
ศิลปไทยแตกต่างจากศิลปะตะวันตกอย่างไร	๘	ม.จ. พิไลยเลขา ดิศกุล
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรกับ อารีโนลด์ ทอยน์บี	๑๗	นิธิ เอียวศรีวงศ์
กวีนพนธ์	๓๕	อังคาร กัลยาณพงศ์
เสฐียรโกเศศที่ข้าพเจ้ารู้จัก	๓๖	พิทยา สายหู
The Gold Legged Forg- Short Story	๔๔	Khamsing Srinawak
นิราศลุ่มน้ำ	๔๕	ว. ชยางกร
จดหมายเปิดผนึกถึง ฯพณฯ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา	๕๐	รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์
อันเนื่องมาจากปัญหาประชากร	๕๔	ส. ศิวรักษ์
ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางวรรณกรรมของ ส.ป.อ.	๖๒	วิทยากร เชียงกุล
ฤดูหนาว ๒๕๑๒	๗๔	วิโรจน์ ศรีสุโร
ความก้าวหน้าของพุทธธรรมในอินเดีย	๗๖	จันทร์ฉาย ภักดีอินทร์ แปล
จดหมายจากฟิลิปปินส์	๘๑	เกรียงไกร ศิริมงคล
ปฏิกริยา	๘๘	ประอรนุช จันทร์สมบูรณ์-รอส
จดหมายถึงบรรณาธิการ	๘๖	
วิจารณ์หนังสือ	๑๐๒	
บรรณาธิการ	๑๑๕	
ผู้เขียน	๑๑๘	

ปก : ภาพลายเส้น โดย ม.จ. พิไลยเลขา ดิศกุล

จดหมายถึงบรรณาธิการจาก

วิมลพรหม ปัตถวิชัย พระธวัช โฆรทีนุโน อารมย์ พงศ์พັນ
 มนัส เหลียงชัยกุล เกรียง กาญจนะวิสิฐ นิรันดร์ ประดิษฐ์กุล
 ชิวเวทย์ ประมวลรัฐการ ปวีชา วงศ์วิเชียร พระมหาณรงค์
 จิคุตโสภโณ พิกพ จันทร์โสภณชัย พระมหาบุญช่วย ปญญาไพโร
 ญ์ คุงชนะ พระมหาทองเสาร์ สัทคุโน ม.ล. สิทธิไชย
 ไชยพันธ์ ประอรนุช จันทร์สมบูรณ์-รอส วิมล พิกขานุกุล

ผู้วิจารณ์หนังสือ

สมร นิตินันท์ประกาศ เศษ บุญนาค ไพฑูรย์ สิบตารันต์
 อนุช อากาศิรม ณรงค์ เกตุทัต Burana Warasan

สังคมศาสตร์ ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW, QUARTERLY

No. 1 VOL. 7 JUNE - AUGUST 1969

EDITED BY SOMSAK XUTO, SUCHART SAWADSRI
SOCIAL SCIENCE ASSOCIATION OF THAILAND
PHYA THAI ROAD, CHULA SOI 2; BANGKOK 5
THAILAND TEL. 57622

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW
IS PRINTED BY SIVAPHORN LIMITED PARTNERSHIP
74 SOI RAJJATAPHAN, MAKKASAN,
BANGKOK, THAILAND TEL 70752

EDITORIAL NOTE 3

The Difference between Thai Art and Modern Art	8	<i>M.C. Pilailakha Diskul</i>
Prince Damrong and Arnold Toynbee	17	<i>Nidhi Aeusrivogse</i>
A Poem	35	<i>Angkarn Kalayanapong</i>
To Phya Anuman Rajadhon	36	<i>Pataya Saihoo</i>
The Gold Legged Frog - Short Story	44	<i>Khamsing Srinawk</i>
Niras Lunar - A Poem	49	<i>V. Jayangkura</i>
Open Letter To The President of America	50	<i>Rangsan Tanapornpandhu</i>
Population Problem - Reassessment	54	<i>S. Sivaraksa</i>
A View on SEATO'S Book Awards	62	<i>Vidyakorn Chiengkula</i>
Winter 1969 - A Prose Poem	74	<i>V. Srisuro</i>
The Progress of Buddhadhamma (tr.)	76	<i>Chanchaj Pakadhikom</i>
Letter From the Phillippines	83	<i>Keing kai Sirimongkon</i>
NOTES AND COMMENTS	89	<i>Praornoj Jantharasomboon-Ross</i>
LETTERS TO THE EDITOR	96	
BOOK REVIEWS	102	
EDITOR	115	

COVER : DRAWING BY M.C. Pilailakha Diskul

ข้อคิดเห็นใด ๆ ในหนังสือนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนคติของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ส่วนลิขสิทธิ์ของทุกบทความ เป็นของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ออกบอระ ๔ ฉบับ ในเดือน มิถุนายน กันยายน ธันวาคม และ มีนาคม จำหน่ายปลีกตามร้านทั่วไป เล่มละ ๑๐ บาท สมาชิก ค่าบอระบอระ ๕๐ บาท โดยมี สิทธิได้รับฉบับพิเศษ ฉบับนักศึกษา ฉบับบัณฑิต ส่งตามที่ได้ในนาม นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ (ส่งจ่ายไปรษณีย์บอระเมือง) สมาชิกบอระหนักเรียนนักศึกษาเสีย ๑๕ บาท แต่ต้องมีอาชารบอระบอระกับมา และส่งตรงให้ที่สำนักศึกษาเท่านั้น

สารานุกรม

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนี้เป็นฉบับแรก
ที่ดำเนินการโดยคณะบรรณาธิการชุดใหม่ และ
บรรณาธิการคนใหม่ อย่างไรก็ตาม เราขอ
ยืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลนี้จะไม่
เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของ *สังคมศาสตร์
ปริทัศน์* ตามที่สารานุกรมและบรรณาธิการคน
เดิมได้เคยกล่าวไว้หลายครั้งแล้ว คือจะ
พยายามให้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เป็นเวทีของ
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวางที่
สุด ทั้งในด้านสังคมศาสตร์และเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับสังคม

คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ บรรณาธิการคนเดิม
นับได้ว่าเป็นผู้ก่อตั้งและสร้างสรรค์ *สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์* ขึ้นไม่ว่าทัศนคติและวิธีการของ
คุณสุลักษณ์จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาในลักษณะ
ใดก็ตาม ความจริงก็มีอยู่ว่า การที่ *สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์* ได้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ทั้ง
ภายใน และภายนอกประเทศนั้น ต้องนับว่า
เป็นผลสำเร็จอันสำคัญของบรรณาธิการคน

เดิม บรรณาธิการที่ดีของนิตยสารประเภทนี้ ไม่
ได้อยู่ที่ เป็นผู้ก่อให้เกิดความรักและความนิยม
แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้อ่านเป็นการส่วนตัวเท่า
นั้น แต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถสร้างให้เกิดความ
สนใจ เป็นศูนย์กลางของการถกเถียง และมี
ความอดทนที่จะฟังความคิดของทุก ๆ ฝ่ายด้วย
คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ นับได้ว่าเป็นบรรณาธิการ
ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ในความคิดเห็นของ
สารานุกรม จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด
ในผลสำเร็จของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ที่มีอยู่
ในปัจจุบัน เสด็จในกรม ฯ นายกสมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ก็ได้ทรงอนุมัติ
การลาออกของ คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ไว้เป็น
ลายพระหัตถ์ว่า “ขอขอบคุณเป็นอันมากที่ได้
ช่วยเหลือสมาคม ฯ มาเป็นอย่างดี ตลอดเวลา
ที่เป็นบรรณาธิการอยู่” ซึ่งถือได้ว่าเสด็จใน
กรม ฯ นายกสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ได้ทรงกล่าวในนามของสมาคม รวม
ตลอดถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจใน *สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์* เป็นส่วนรวมด้วยแล้ว

การลาออกของ คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ จากตำแหน่งบรรณาธิการจึงเป็นการสูญเสียแรงกำลังที่สำคัญไป แต่สารานุกรมก็มีความยินดีที่จะแจ้งให้ผู้สนใจในอนาคตของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ทราบว่า คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ยังยินดีที่จะรับใช้และมีส่วนร่วมในกิจการของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* อยู่ต่อไป ตามวิธีการใหม่เรามีคณะบรรณาธิการเป็นผู้รับผิดชอบทั้งในนโยบายและการดำเนินงานของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ซึ่งเสด็จในกรมฯ ได้ทรงอนุมัติการแต่งตั้งคณะบรรณาธิการนี้แล้ว เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๑๒ คณะบรรณาธิการของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* นี้ประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ พัทธยา สายหู จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร. ไพจิตร เอื้อทวีกุล จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อาจารย์ อำพน นะมาตร์ จากสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย อาจารย์ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการคนปัจจุบัน) และสารานุกรมในฐานะประธานคณะบรรณาธิการ

คณะบรรณาธิการดังกล่าวจะรับผิดชอบร่วมกันต่อสมาคมสังคมศาสตร์ฯ ในการดำเนินกิจการของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เรามีความเห็น

ว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ได้วิวัฒนาการมาถึงระดับที่มีความจำเป็น ต้องอาศัยความคิดและความร่วมมือจากบุคคลที่มีความสนใจในนิตยสารประเภทนี้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม วิธีดำเนินงานใหม่นี้มิได้หมายความว่าคณะบรรณาธิการจะเป็นผู้ออก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* แทนบรรณาธิการ (บรรณาธิการคนเดิมและสารานุกรมขอยืนยันในความเชื่อเดิมของเราว่าคณะกรรมการใด ๆ ก็ตาม จะเป็นผู้ออกนิตยสารประเภทนี้ไม่ได้) บรรณาธิการยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการออกนิตยสาร ยังคงเป็นผู้เสนอความคิดและรายละเอียดของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* แต่ละฉบับ และยังคงต้องรับผิดชอบอีกมากมาย ที่จะให้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ออกมาปรากฏต่อท่านผู้อ่าน คณะบรรณาธิการคงมีบทบาทสำคัญในการให้ความคิดต่าง ๆ ตลอดจนให้แนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่บรรณาธิการในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในแนวนโยบายของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของบรรณาธิการให้ดียิ่งขึ้น

คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการคนปัจจุบัน นับเป็นผู้ที่ชัดเจนกับงานของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ในฐานะผู้ช่วยบรรณาธิการ มาก่อน

ดังนั้นจึงนับเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและประสิทธิภาพอันเหมาะสมในการเข้ารับผิดชอบหน้าที่อันสำคัญนี้ การรับภาระต่อจากบรรณาธิการคนเดิมที่ได้สร้างความสำเร็จไว้เป็นอันมากนั้นเป็นความรับผิดชอบอันใหญ่ยิ่ง บรรณาธิการคนปัจจุบันก็ตระหนักในความจริงข้อนี้ดี แต่ก็มี ความกล้าหาญพอที่จะรับคำท้าทาย คณะบรรณาธิการโดยส่วนรวมและสาธารณชนโดยส่วนตัว ก็มีความเชื่อมั่นว่าบรรณาธิการคนปัจจุบัน จะปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มกำลังในการรักษามาตรฐานและความนิยมใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ไว้ อย่างน้อยก็คงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบรรณาธิการคนเดิม

ท่านผู้อ่าน คือจุดหมายปลายทางของการทำ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และไม่ว่าเราจะดำเนินการอย่างไร ผลที่เราสนใจมากที่สุดก็คือปฏิกิริยาของท่านผู้อ่าน เรามีความหวังว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ นอกจากจะไม่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ในฐานะที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่กว้างขวางที่สุด ในด้านสังคมศาสตร์และเรื่องเกี่ยวกับสังคมโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังจะเป็นการส่งเสริมให้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ดำเนินบทบาทดังกล่าวให้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น และกว้างขวางมากขึ้นอีกด้วย

สังคมศาสตร์
ปริทัศน์

แห่งสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ขอเสนอหนังสือที่น่าสนใจ ลำดับแรก

*Aspect of Siamese Kingship
in the Seventeenth Century*

by

JEREMY KEMP

หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึงสังคมสยามในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๒
เกี่ยวพันมาถึงความสัมพันธ์ทางการค้า และการต่างประเทศ
ระหว่างสยามกับยุโรป และเรื่องราวของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์

กำหนดออกปลายเดือนกันยายน

การประกวดเรื่องสั้นภาษาไทย ชิงรางวัลเงินสด ๒๐,๐๐๐.๐๐ บาท

ของ ไทยวัฒนาพานิช กับ ลอจแมนส์ กรีน

ห้างฯ ไทยวัฒนาพานิช ร่วมกับ บริษัทลอจแมนส์ กรีน แห่งอังกฤษ จัดประกวดเรื่องสั้นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียน นักศึกษา กติกาการประกวดมีดังนี้

๑. รางวัลชนะเลิศมี ๑ รางวัล จะได้รับเงินสด ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาท)
๒. รางวัลชมเชยมี ๑๐ รางวัล จะได้รับเงินสดรางวัลละ ๑,๐๐๐.๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท)
๓. คุณสมบัติของผู้เข้าประกวด
 - ก. ชาวไทยทุกคนที่มีอายุไม่เกิน ๔๐ ปีบริบูรณ์
 - ข. ไม่เป็นนักเขียนอาชีพ
 - ค. ผู้เขียนจะใช้นามแฝงก็ได้ แต่ต้องแจ้งนามจริง และที่อยู่มาให้ทราบ กับขอได้บอกอายุ เพศ อาชีพ และตำบลที่อยู่มาด้วย หากต้องการคืนฉบับกลับคืน ขอให้สอจดหมาย (ติดไปรษณียากร) จ่าหน้าซองถึงตนเองมาด้วย
๔. เนื้อหาของเรื่องที่ส่งเข้าประกวด ต้องสามารถนำไปใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในชั้นมัธยม และอุดมศึกษาได้ กับต้องไม่เคยพิมพ์มาก่อน หรือเป็นเรื่องที่แปลหรือดัดแปลงมาจากภาษาต่างประเทศ หากผู้ส่งเข้าประกวดคัดหรือดัดแปลงเรื่องของผู้อื่นมา ตนต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย
๕. ความยาวของเรื่องที่ส่งเข้าประกวด ตั้งแต่ ๓,๐๐๐ ถึง ๔,๐๐๐ คำ หรือ ๘ ถึง ๑๐ หน้ากระดาษ พิมพ์ดีดหรือเขียนตัวบรรจงหน้าเดียว ไม่เว้นบรรทัด
๖. กำหนดส่งต้นฉบับถึง “คณะกรรมการรับเรื่องประกวด ไทยวัฒนาพานิช ลอจแมนส์ กรีน” ณ ห้างฯ ไทยวัฒนาพานิช ๕๕๕ ถนนโมเดิร์นจิก กรุงเทพฯ ๑ ภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ คณะกรรมการจะรักษาสื่อผู้เขียนไว้เป็นความลับ โดยทำสำเนาต้นฉบับส่งให้กรรมการเท่านั้น และจะรักษาคำต้นฉบับไว้เป็นอย่างดี พร้อมกันนั้นก็มิขอรับผิดชอบในกรณีที่ต้นฉบับหายก่อนถึงมือคณะกรรมการ ทางที่ดีผู้เขียนควรเก็บสำเนาต้นเรื่องของตนไว้
๗. กำหนดประกาศผลการตัดสินภายในเดือน มกราคม ๒๕๑๓ คำตัดสินของคณะกรรมการเป็นเด็ดขาด
๘. ลิขสิทธิ์ของเรื่องที่ได้รับรางวัลทุกเรื่อง ตกเป็นของผู้จัดประกวด
๙. เรื่องที่ชนะการประกวด จะได้รับการจัดพิมพ์เป็น ๒ ภาค คือ ภาควิชาภาษาอังกฤษ บริษัทลอจแมนส์ กรีน (ผู้ทรงลิขสิทธิ์ภาคแปลเป็นภาษาอังกฤษ) เป็นผู้จัดพิมพ์ เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับอุดมศึกษา ภาควิชาภาษาไทย ผู้จัดประกวดย่อมคัดเลือกลงในนิตยสารต่าง ๆ และอาจตีพิมพ์เป็นเล่มภายหลัง อนึ่ง หากไม่มีเรื่องถึงขนาด อาจไม่มีการจัดพิมพ์ และคณะกรรมการอาจไม่ตัดสินให้รางวัลก็ได้

๑๐. คณะกรรมการและอนุกรรมการประกอบด้วย

ก. คณะกรรมการตัดสินชี้ขาด	ข. คณะอนุกรรมการรับและพิจารณาคัดเลือกเรื่องเบื้องต้น
นายคำสิงห์ ศรีนอก	นายวิฑูรย์ เชิงกุล แห่ง สอพดล ของกระทรวงศึกษาธิการ
คุณเนตรวรรณ ปันทอง	นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี แห่ง สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ของสมาคม
นายประหัด ศ. นาคะนาท	สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
นายเปลื้อง ณ นคร	นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ แห่ง สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
นายสุภา ศิริมานนท์	๕๕๕ ถนนโมเดิร์นจิก กรุงเทพฯ ๑

๑๑. นามกรรมการผู้แปล อันประกอบด้วย อ.จ. มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะได้ประกาศให้ทราบภายหลัง

ประกาศ ณ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๒

สำนักพิมพ์ สวทศมสังคมนาตร์แห่งประเทศไทย
ป่าดงพญาผล ๒ ถนนพญาไท พระนคร ๑๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ที่รวมตำราทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ในแขนงสังคม
ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การศึกษา วัฒนธรรม การเมือง ศาสนา ปรัชญา ฯลฯ

หนังสือออกใหม่

ปรีชาธรรมไทย ของ พุทธทาสภิกขุ	๔๕	บาท
ประวัติศาสตร์จีน ส. ศิวรักษ์ แปล	๓๕	บาท
อิสลามสมัยแรก ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์	๓๕	บาท
ประวัติศาสตร์อาเซียน		
ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธ์ แปล	๒๖	บาท
Essay on Thai Folklore by Phya Anuman Rajadhon	๑๒๐	บาท

โครงการพิมพ์

พุทธศาสนาหรือลัทธิคอมมิวนิสต์		
จำนงค์ ทองประเสริฐ แปล	๓๐/๔๕	บาท
ประวัติศาสตร์อเมริกา ณรงค์ เกตุทศ แปล	๒๐	บาท

ประเภทหนังสือ

ชุดประเพณีไทย ของพรหมยานุমানราชชน	๑๕๐	บาท
บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ๕ เล่ม ของ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	๒๕๐	บาท
ความทรงจำ ของ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ	๓๐	บาท

ถึงหญิงใหญ่ ของ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ	๒๕	บาท
--	----	-----

ชุมนุมนิพนธ์ ของ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร	๓๐	บาท
--	----	-----

การเลือกถิ่นสถานนอกอาณาเขต ของ ทรงศรี อัจฉรณ	๓๐	บาท
ภควัทธิศา แสง มนวิฑูร และ จำนงค์ ทองประเสริฐ แปล	๒๐	บาท
หนังสือสนุด ส. ศิวรักษ์ รวบรวม	๓๐	บาท

ประเภทหนังสือแปล

โสกราตีส ส. ศิวรักษ์ แปล	๓๐	บาท
อัลลามะฮ์อะฮ์มัด (๔ เล่ม) เขียน ฮีร์วิทย์ อำนวยการแปล	๑๐๐	บาท
ประวัติศาสตร์เยอรมัน นิธิ เอียวศรีวงศ์ แปล	๓๐	บาท
ออสเตรเลีย วิทยา ชุพันธ์ และรัตนา บุญรัตเวช แปล	๒๐	บาท
หมอลอนคลีย์ อภรณ์ชาติบุรุษ แปล	๑๕	บาท
การศึกษาเด็กฉบับมนุษย์ เทพกมล เทวกุล และวิทยา เวชชาชีวะ แปล	๒๕	บาท

ประเภทวรรณกรรม

คนนอก ของ ลัดแบร์ กามู อำพรพรรณ ไชยกุล แปล	๑๕	บาท
โน้ตสองโลก ของ อนอง ฟูรินธ์ วรรณิ์ จันทราทิพย์ แปล	๒๐	บาท
เอมิล ซอคนักสืบ ของ แอริค เคสตันเนอร์ บันลือ ถิ่นพังงา แปล	๑๕	บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

Wisdom Gone Beyond Preface by H.H. Prince Dhani	๖๐	บาท
From Ancient Thai to Modern Dialects by J.M. Brown	๑๐๐	บาท
Fatimokkha Translated by Nanamoli Thera	๑๐๐	บาท
Notes on the Customs of Cambodia by Chou Ta-Kuan	๔๕	บาท
Teaching Dhamma by Pictures by Bhikkhu Buddhadasa	๑๐๐	บาท
Opening of the Wisdom Eye by The Dalai Lama	๖๐	บาท

ศิลปะของไทย ต่างกับศิลปะ ของชาวตะวันตก อย่างไร

พิไลยเลขา ชอบพระคุณนะคะ ที่วิทยุศึกษา เชิญมาสนทนากับเธอในวันนี้ เรา มาสนทนากันในเรื่องศิลปะของไทย ต่างกับศิลปะของชาวตะวันตกอย่างไร จะดีกระมัง เพราะบ้านเคยอยู่ใกล้ เสด็จพ่อและสมเด็จพระยามหาวชิราวุธ เคยได้ยินได้ฟังท่านทรงสนทนากัน ไว้มาก ส่วนเธอก็เคยไปอยู่ประเทศ อังกฤษมานาน คงจะทราบเรื่อง ศิลปะทางตะวันตกไม่น้อย ฉะนั้นถ้า เรามาสนทนากันอาจจะทำให้ผู้ฟัง เกิดสนใจในเรื่องศิลปะก็ได้ แต่ถ้า เราทำไม่ได้ก็ต้องขอยกยท่านผู้ฟัง

สายสิงห์ จริงค่ะ แต่เราจะตั้งต้นด้วยเรื่อง ะไรดี

พิไลยเลขา เรามาพิจารณากันถึงอุปนิสัยใจคอ ของคนไทยก่อนจะดีกระมัง และ สิ่งแวดล้อมของเขาด้วย ซึ่งเป็นเหตุ ให้เขาสามารถสร้างศิลปงาม ๆ จน ขึ้นชื่อว่าเป็นศิลปะของชาติไว้ได้

สายสิงห์ ตกลงค่ะ ท่านที่ว่าไปก่อนซิคะ หม่อมฉันจะคอยเติม

พิไลยเลขา คนไทยนั้น ถิ่นมั่นในพระพุทธ ศาสนา และบ้านเมืองที่เขาอยู่ ก็อุดมสมบูรณ์ หากินง่าย จิตใจ จึงสงบ มีเวลาพิจารณาและคิดถึง ที่จะทำของสวย ๆ งาม ๆ ได้ นี้ พุดถึงคนไทยในสมัยโบราณนะคะ นอกจากนั้น ยังเป็นคนใจกว้าง ไม่ ต้อยเห็นว่ามีดีแต่ของตัวเอง เห็นอะไร

- ของใครดี ก็พิจารณาว่าจะขอยืมมา
ใช้บ้างได้หรือไม่ ถ้าเห็นเข้าที่ก็เก็บ
เอามาผสมกับของคน จนกลายเป็น
ศิลปะของไทยไป คนไทยจึงได้ชื่อว่า
ผสมเก่งนัก
- สายสิงห์ จริงที่เดียวค่ะข้อนี้ คุแต่อาหารไทย
ซี บางทีเรารู้สึกว่าเอามาจากไหน
แต่เอามาปรุงเสียใหม่ เป็นรสปาก
คนไทยไปได้ หม่อมฉันเชื่อแน่ว่า
เราคงจะหาก้วยเดี่ยวหรือหม้อย่าง
รสที่มีขายในเมืองไทยนี้ ในประ
เทศจีนไม่ได้เลย
- พิไลยเลขา แน่ทีเดียวขอ ถึงขนมเบื้องที่ไทย
ทำ ก็คงหาจับประทานไม่ได้ใน
ประเทศอินเดีย เช่นเดียวกัน
- สายสิงห์ คนไทยยังมีนิสัยอะไรพิเศษอีกไหม
คะ ซึ่งเป็นเหตุให้ประดิษฐ์ศิลปะ
แปลก ๆ ขึ้นไว้มากมาย
- พิไลยเลขา คนไทยชอบเสรีภาพมาก ชอบของ
แปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่ชอบอยู่ในกฎ
เกณฑ์นัก กล้าที่จะแก้ของเก่าโดย
ไม่ทำให้เสียหลัก เช่นแก้พระปรางค์
ขอม และแก้พระเจดีย์ลังกามาเป็น
แบบไทย
- สายสิงห์ คนไทยชอบของแปลก ๆ ใหม่ ๆ
ถ้าจะจริงนะคะ คุแต่บนเครื่อง
เรือน และการแต่งกายซี ยังมี
- แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ นิสัย
อันนี้ดูไม่ค่อยเหมือนกับชาวตะวันตก
ออกชาติอื่น ๆ
- พิไลยเลขา เพราะเหตุนี้ละซี ศิลปะของเราจึง
มีหลายแบบ คนศรีวิชัยมีหลายร้อย
เพลง
- สายสิงห์ ศิลปะไทย เดิมได้ใครเป็นครู และ
เป็นศิลปะชนิดไหน
- พิไลยเลขา เมื่ออยู่ในประเทศไทย เดิมเราก็มี
วัฒนธรรมอยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่ทราบ
แน่ชัดว่าเป็นอย่างไร แต่ต่อมาเรา
นิยมศิลปะของจีน ครั้นลงมาอยู่
ในประเทศไทยปัจจุบัน ซึ่งมีอารย
ธรรมของมอญและขอมอยู่ก่อนแล้ว
ทั้งสองชาตินี้ ได้อารยธรรมมาจาก
อินเดีย ทั้งศาสนาพราหมณ์ ศาสนา
พุทธ ทั้งอักษรศาสตร์ และขนบ
ธรรมเนียมประเพณี แต่ศิลปะของ
เขาเป็นชนิดเน้นความจริง คือ
แก้ธรรมชาติให้งาม ตามใจนึกคิด
วิชาประติมากรรม จิตรกรรม รวม
ทั้งดนตรีด้วย ทำตามแบบนี้ทั้ง
นั้นคนไทยซึ่งมีนิสัยอ่อนโยน ชอบ
ความสงบ และนับถือพระพุทธ
ศาสนามาก่อนแล้ว ก็รับมาใช้และ
ปฏิบัติ และนิยมทำตามศิลปะของ
เขาด้วย

สายสิงห์ นั่นก็แปลว่า ศิลปะของไทยตั้งต้น
เจริญตามแบบอย่างของมอญ และ
ขอม ซึ่งเป็นศิษย์ของอินเดีย และ
นิยมทำศิลปะชนิดเหนือความจริง

พิไลยเลขา ถูกแล้ว แต่นิสัยคนไทยชอบของ
ใหม่ ชอบพลิกแพลง ผสมเก่ง มี
เลือดศิลปินอยู่ในตัว เมื่อได้คบค้า
สมาคมกับชนชาติอื่นมากขึ้น เช่น
ไปมาค้าขายกับประเทศจีน ประ
เทศอินเดีย ประเทศลังกา และ
พม่า ในที่สุดกับประเทศยุโรป และ
อเมริกา ศิลปินของไทยก็มีเครื่อง
มือและความคิด ที่จะทำศิลปะของ
ตนให้งามยิ่งขึ้นและแปลกไป

สายสิงห์ ข้อแตกต่างระหว่างศิลปะไทยกับศิลปะ
ตะวันตกที่เด่นชัดที่สุด คืออะไร

พิไลยเลขา ถ้าพูดถึงสิ่งก่อสร้างก็เห็นจะต้องว่าสี
เพราะชาวตะวันตก ไม่เห็นเขาทำ
บ้านหรือวัด มุงหลังคาด้วยกระเบื้อง
สีจัดเหมือนของเรา และยังมีพระ
เจดีย์ปัทมาทอง พระเจดีย์ประดับด้วย
เศษถ้วยเคลือบสีต่าง ๆ ซึ่งพอถูก
แสงแดดเข้าก็สว่างสดใส ส่วนรูป
ร่างของบ้านเรือนนั้น ก็ย่อมผิด
กันเป็นธรรมดา เพราะเราทำให้
เหมาะแก่เมืองร้อน มีฝนตกมาก
และเรามีไม้ใช้มาก ส่วนของชาว

ตะวันตกนั้น เขาทำสำหรับเมือง
หนาว โดยมากใช้ก่อด้วยอิฐหรือ
หิน

สายสิงห์ สำหรับจิตรกรรม และภาพลายเส้น
นั้น ต่างกันมากไหมคะ ของชาว
ตะวันตกนั้น ศิลปินถือเรื่องสี แสง
และเงาเป็นสิ่งสำคัญ

พิไลยเลขา ถ้าพูดถึงศิลปะไทยโบราณ ก็ต่างกัน
มาก ชาวตะวันตกเขาชอบเขียนและ
ระบายสีให้เหมือนของจริงมากที่สุด
ไม่ใช่หรือคะ จึงต้องมี perspective
เส้นตา และมีเงาเพื่อให้ภาพนูน
สีให้เห็นใกล้และไกล ต่างกัน
อย่างไร ต้องให้มีอากาศและเห็น
เวลาต่างกัน เช่นฝนตก แดดออก
เช้าหรือกลางวัน และให้พยายาม
ใส่ความรู้สึกลงไปในงานนั้น ถ้า
จะเขียนลายก็เก็บเอาใบไม้ ดอกไม้
ผลไม้มาผูกเป็นช่อด้วยริ้วกัน แล้ว
เขียน และระบายสีให้เหมือนใช้
ใหม่

สายสิงห์ ใช่ค่ะ นอกจากเขียนให้เหมือนแล้ว
เขายังต้องให้สีสดใส ไม่สกปรก คือ
transparent และมีแสงสว่างใน
รูปนั้นด้วย และวิธีลงแปรงคือ
brushwork ก็สำคัญ นี่เราพูดถึง
ถึงรูปธรรมดา ไม่ใช่ modern art
นะคะ

พิไลยเลขา ส่วนจิตรกรรมของไทยนั้น ไปคน
ละเรื่องที่เดี่ยวเธอ ศิลปินไทยคนดี
เขียนลาย ชนิดเหนือความจริง
เดิมทีเดี่ยว เขาก็คงเอาใบไม้ดอกไม้
มาเขียนให้เหมือนจริง แต่นิสัย
คนไทยชอบของงามละเอียด ประ
ณีศบวรจริง จึงตัดรูปใบไม้ ดอกไม้
นั้นให้เป็นลายต่าง ๆ บางทีก็มาก
หึ่งเสียบ้าง จนเปลี่ยนรูปของเดิม
ไป คล้ายกับวิธีสลักผักที่ยังชอบทำ
กันอยู่จนทุกวันนี้ ถ้าต้องการให้
เป็นชื่อยาวก็เอากิ่งก้านต่อเข้า พอ
ลงรักปิดทองแล้ว คนที่ไม่ใช่ช่าง
ไม่ทราบจะเรียกว่าลายอะไร ก็เลย
เรียกว่า *ลายกนก* เพราะกนกแปล
ว่าทอง ที่จริงเขาเก่งมากที่เดี่ยว
นะเธอ เช่นเขาเอากอข้าวและ
เปลวไฟมาเขียนเป็นลายได้ ถึง
เขียนหน้าคน ก็เขียนทนต์เครา
ให้กลายเป็นลายไปได้

สายสิงห์ ศิลปินไทยดีเส้นเป็นสำคัญไหมคะ
ในการวาดรูป

พิไลยเลขา สำคัญที่สุดที่เดี่ยวเธอ เขาต้องหัก
ลากเส้นก่อนอื่น ต้องลากให้ได้ยาว
เล็ก กลมเรียวยาว ไม่ขาด ไม่สคุดและ
ไม่สั้น และจะลากไปทางไหนก็ได้
ตามชอบใจ ช่างลายจริง ๆ เขาทำ

พู่กันของเขาใช้เองด้วยชนวน เขา
ว่าดีกว่าพู่กันนอก

สายสิงห์ วิธีเขียนภาพบนผนังโบสถ์ และ
วิหารของไทยนั้น เขาเขียนเพื่อ
เล่าเรื่องใช้ไหมคะ ถ้าไม่จริงเขียน
ตัวเล็กไม่เหมือนของฝรั่ง และถ้า
คนไม่รู้เรื่อง คงดูไม่ออก

พิไลยเลขา โบสถ์และวิหารของไทยแต่โบราณ
เขาทำไม่มีฝาผนัง ชนิดศาลาโถง
หรือพลับพลาที่สร้างขึ้น ชั่วคราว
เท่านั้น เวลามีงานเขาก็เอาผ้า
ม่านชนิดผ้าลาย กั้นแทนฝา
ชั่วคราว ครั้นต่อมา เกิดก่อ
ฝาขึ้น จะทึงฝาไว้ให้ชาวเฉย ๆ ก็
ว่าคาญ จึงให้เขียนลายผ้าม่าน
บนฝาผนัง ถ้าเธอไปดูตามวัดเก่า ๆ
จะเห็นผนังโบสถ์และวิหาร โดย
มากเขียนเป็นลายผ้า ช่างบนและ
ช่างล่างเขียนเป็นลายเชิงผ้า ถ้าช่าง
ฝีมือเอก เช่นช่างหลวงก็สามารถ
พลิกแพลง เขียนลายหน้าผ้าเป็น
เทวดานั่งเรียงกันเป็นแถว เป็น
ชั้น ๆ ที่เราเรียกว่า *ลายเทพชุมนุม*
ต่อจากลายหน้าผ้า ลงมา มักเขียน
เป็นเรื่องพระพุทธรูปประวัติ และ
พระเจ้าสิบชาติ ถ้าชอบภาพเรื่อง
มาก ก็หัดลายหน้าผ้าให้สั้นขึ้นไป

และเขียนภาพเรื่องแทนที่ เขาเขียนคนตัวเล็ก เพราะเจ้าของวัดต้องการให้เขียนเล่าเรื่อง พระพุทธศาสนา เขาถือว่าเป็นการสืบพระศาสนา ช่วยให้คนไม่ลืมพระพุทธศาสนาง่าย ๆ ช่วงไม่มีทางอื่นจะทำได้ ก็ต้องพยายามเขียนเล่าเรื่องให้ได้มากที่สุด ในที่อื่นน้อยเช่นนั้นคนไทยโบราณเขารู้เรื่องพระพุทธศาสนา และพระเจ้าสิบชาติดี เพราะพระท่านเทศน์ให้ฟังเสมอ

สายสิงห์ วิธีเขียนของเขา เหมือนชาวตะวันตกหรือไม่ เขาใช้สีอย่างไร

พิไลยเลขา ไม่เหมือน ภาพไทยเขียนเอาภาพและเส้นลายเป็นสำคัญ สีเขาใช้เมื่อให้ภาพของเขาเด่นขึ้นเท่านั้น perspective ส่วนระหว่างคนกับบ้านกับต้นไม้ไม่เห็นสำคัญเลย จึงไม่มีที่ว่างทิ้งไว้มาก ความประสงค์ของเขาดูเหมือนจะปรารถนาให้ทุกอย่างเหมาะสมกันเท่านั้น เช่นแรกเราเผลอเข้าไปในโบสถ์ เราจะเห็นสีเขียว สีแดง สีดำ สีทอง เต็มไปหมด แต่ไม่รู้สึกบาดตา แต่เมื่อเรากลับไปที่ละตอน อาจจะไม่ประหลาด เพราะเห็นสีแดงแผ่นโตมาเป็นมันหลังของปราสาท และ

มีสีเขียวคล้ำ เขียนเป็นรูปฟุ่มไม่ และฟ้าสีน้ำเงินแก่ออยู่หลังสีแดงนั้น ส่วนคนก็วาดท่าทางม ๆ ของคนสมัยนั้น ถ้าเป็นเรื่องละครก็วาดท่าละคร ใช้สีเหลืองนวลเป็นสีเนื้อ นุ่งผ้าสีต่างกับสีพื้น แล้วประดับกายด้วยเครื่องทอง นั้งบ้าง เดินบ้าง อยู่บนพื้นสีเขียว แก่กับแดง เขาก็แลเห็นถนัดแต่ไกล ส่วนทองก็ให้แสงสว่างแก่รูปนั้นอย่างดี ศิลปินไทยไม่ชอบใส่เงา แต่เขาใช้วาดเส้นนอกซ้ำหลายหน ถ้าจะให้ภาพนั้นนูน และถ้าทางมืดก็ใช้เส้นสีดำ ถ้าทางสว่างใช้สีแดง ถ้าจะให้สว่างมากก็ถึงวาดเส้น ด้วยทอง ภาพไทยถ้าจะดูจากที่ไกลต้องดูด้วยวิธีไล่สีของเขา ดูใกล้ต้องดูท่าทางของภาพนั้น และฝีมือเขียนเส้น

สายสิงห์ มีข้ออะไร ที่คล้ายคลึงกับศิลปะของชาวตะวันตกบ้างไหม

พิไลยเลขา มีเหมือนกัน เช่นไล่ความรู้สึกลงไปได้ในภาพที่เขียนด้วยเส้นนั้น เวลาเราเห็นภาพไทยที่เขียนท่าทาง ๆ และด้วยเส้นอ่อนไหว ก็รู้สึกดูดีถึงขอบกล

สายสิงห์ ศิลปของไทย ต่างกับศิลปของชาว ตะวันตกอย่างไร ทำไมจึงรู้สึกยาก ที่จะบอกได้ ว่าภาพไทยเขียนใน สมัยไหน ไม่เหมือนภาพฝรั่งที่เห็น แล้วจำได้ง่าย

พิไลยเลขา เพราะเธอได้ศึกษาทางฝรั่งมากกว่า ทางไทย และของฝรั่งเขาจัดไว้ใน พิพิธภัณฑ์รูปแบบไว้เป็นสมัย เราก็จำได้ง่าย ส่วนของไทยนั้นอยู่ กระจุกกระจาย จึงจำได้ยาก อยากร จะเชิญเธอ ให้ไปเที่ยวหอสมุดวชิร ญาณ ซึ่งมีตู้เขียนด้วยฝีมือศิลปินทุก สมัยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาลงมา จนถึงรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ และไปดูภาพเขียนในพระตำหนัก ทองของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ที่ เรียกว่าหอธรรมวัดระฆัง ภาพภายในโบสถ์วัดสุทัศน์ วัดสุวรรณาราม วัดบวรนิเวศ วัดราชประดิษฐารณ วัดอรุณ วัดราชาธิวาส และวัด พระแก้ว เธอจะเห็นความแตกต่าง กันได้ ถ้าจะว่าอย่างสั้น ๆ ก็ต้อง ว่า ตั้งแต่ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ลงมาจนถึงรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตน โกสินทร์เขียนอย่างเดียวกัน ชอบ เขียนแต่ลายกนกมีรูปเทวดา นาค ครุฑพินอนอยู่กับลายน้ำ ลายกนก

ใหญ่ปลิวสลับ ถึงรัชกาลที่ ๒ ตั้งแต่ ต้น ปลายรัชกาลก็คล้าย คอกกุหลาบเกิดขึ้น และมีภาพเรื่อง และเขียนบรรจุมากขึ้น ถึงรัชกาลที่ ๓ ชอบเขียนลายจีนใส่ด้วย เช่น โต๊ะเครื่องบูชาจีน และวัดก็ประดับ ด้วยเศษชามเคลือบมากขึ้นเพราะ ไทยไปมาค้าขายกับจีนมาก ใน รัชกาลนั้น ถึงรัชกาลที่ ๔ และที่ ๕ ไทยได้ศึกษาศิลปแบบตะวันตก มากจึงชอบเขียนตามแบบนั้น แต่ ก็คงเก็บท่าทาง ๆ ของคนโบราณไว้ และเพิ่มเรื่องเขียนขึ้นอีกหลายเรื่อง นอกจากเรื่องพระพุทธรูปประวัติ ภาพ พงศาวดารไทยเขียนในรัชกาลที่ ๕ คิดอยู่ ที่พระที่นั่งวิมวโรภาศพิฆาน บางปิ่น ก็เขียนด้วยช่างฝีมือดี ๆ แต่เขียนลายกนกเล็กลงมาก และ ไม่สลับปลิวเหมือนภาพโบราณ

สายสิงห์ ศิลปของประเทศต่าง ๆ ทางตะวัน ตกแตกต่างกันมากไหม ทำไมจึง ดูคล้าย ๆ กัน ส่วนภาพทาง ตะวันออกพอเราดูก็รู้ว่า นั่นของจีน ของญี่ปุ่น ของแขก และของไทย เพราะมีลักษณะต่างกัน

พิไลยเลขา ศิลปของชาวตะวันตก ที่เรารู้คล้าย กันไปหมดนั้นคงเป็นเพราะรูปวาง

ผิวพรรณของคน และบ้านเรือน
เครื่องแต่งกายของเขาคล้ายกัน และ
ชาวตะวันตก ชอบศึกษาเรื่อง
ศิลปะมาก เขาไปมาหากันและ
แลกเปลี่ยนความรู้อยู่เสมอ แต่ถ้า
พิจารณาให้ดี ก็ จะเห็นความแตก
ต่างเหมือนกัน ส่วนของชาวตะวัน
ออกนั้น บ้านเรือนและเครื่องแต่ง
กายของเราไม่เหมือนกัน จึงจำได้
ง่าย

สายสิงห์ ควรรักษาแบบศิลปะประจำชาติของ
คนไว้ไหม
พิไลলেখา ถ้าทำได้ก็ดี โลกจะได้มีศิลปะหลาย
อย่างหลายชนิดไว้ชม แต่ศิลปะนั้น
ต้องก้าวหน้า ถ้าทำได้แค่คัดลอก
แบบเก่า ศิลปะก็ไม่เจริญ ศิลปะเป็น
เครื่องวัดความเจริญและความเสื่อม
จิตใจของช่างและสิ่งแวดล้อมของเขา
และช่วยให้ความสุขใจแก่ผู้ที่ได้ชม
ศิลปะไทยที่ได้รับความสรรเสริญ ก็
คงเป็นเพราะเหตุนี้

ถอดความ จากบทสนทนาระหว่าง ม.จ. พิไลলেখา ดิศกุล และ ม.ร.ว. สายสิงห์ ศรีบุตร ซึ่ง
ออกอากาศ ณ สถานีวิทยุศึกษา

สักวาที่หน้าวัดหัวลำโพง	ลิ้นร้านโรงตึกแถวแนวถนน
มีของขายหลายหลากมากผู้คน	ซื้อตำบตเรียกขานสามย่านนาม
อันร้านหนึ่งฟังตังยังใหม่ใหม่	ซื้อชวนใจให้จำติด ศักดิ์สยาม
เชิญแวะชมเลือกซื้อหนังสืองาม	บำรุงความรู้มาหาได้เออ

อภินันทนาการจาก นายคำรา ณ เมืองใต้

ศักดิ์สยาม

๑๙๑๕ ถนนพระราม ๔ วงเวียนสามย่าน กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๖๖๓๐

ธนาคารทหารไทย จำกัด

92-96 อาคาร 2 ราชดำเนิน พระนคร

โทร. 24675-79

สาขาราชประสงค์

74 ถนนราชดำริ พระนคร

โทร. 56980-81

สาขาท่าอากาศยาน

ในท่าอากาศยานกรุงเทพฯ

โทร. 70060 ค.ล. 258-259

สาขาชลบุรี

775/11-13 ถนนเจดเจ้านนท์ ชลบุรี

โทร. 2884

สาขาสัตหีบ

0651 ถนนบ้านนา อ. สัตหีบ ชลบุรี

โทร. 6128

สาขาสุมทรวปราการ

772/40 ถนนศรีสมุทร ปากน้ำ สุมทรวปราการ

โทร. 800

ทุนจดทะเบียนและชำระแล้ว	10,000,000 บาท
ทุนสำรอง	44,250,000 บาท
สินทรัพย์ทั้งหมด	788,000,000 บาท

ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท

สุขุม นวพันธ์

กรรมการผู้จัดการ

Executive Leadership Course.

By the Editorial Board of Prentice/Hall Business and Professional Publication.

- Vol. I. THE WAY TO THE TOP* : *Selling Your Ideas to Others.*
: *Evaluating Your Job Performance.*
: *Setting Goals.*
: *Motivating People in Business.*
: *Handling the Executive Workload.*
- Vol. II. MANAGING THE OFFICE* : *Data Processing Systems.*
: *Work Simplification and Measurement.*
: *Handling People and Jobs.*
: *Records Maintenance and Control.*
- Vol. III. RECRUITING AND TRAINING SALESMEN*
: *Motivating Salesmen.*
: *Establishing Sales Quotas.*
: *Sales Promotion Techniques.*
: *Product Pricing.*
: *Sales Forecasting.*
- Vol. IV. PRODUCTION AND PRODUCTION CONTROL.*
: *Purchasing.*
: *Managing Inventories.*
: *Quality Control Techniques.*
: *Systems and Procedures.*
- Vol. V. CASH PLANNING AND CONTROL.*
: *Short and Long Term Financing.*
: *Improving Return on Investment.*
: *Financial Reports For Management.*
: *Profit Management Techniques.*
- Vol. VI. EVERYDAY BUSINESS LAW.*
: *Forms of Business Agreement.*
: *Protecting Business and Personal Rights.*
: *Enforcing Business Claims.*
: *Liabilities of Executives.*
- All 6 volumes for only Bht. 1,319.-.*

PRENTICE/HALL INTERNATIONAL

Englewood Cliffs, New Jersey 07632 USA. Cable Prenhall,
Englewoodcliffs N. J.
Representative in Southeast Asia.

Mr. Antonio Esposito, Manager,
Prentice/Hall International, Inc.,
P.O. Box 21,

Quezon City, Philippines.

ความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อถาวรศึกษาประวัติศาสตร์ไทยนั้น มิได้อยู่ที่พระองค์ทรงเป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่หากเพราะทรงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อการศึกษาวิชาในสยามจนปัจจุบันอย่างไม่เสื่อมคลาย อิทธิพลของพระองค์มิได้แสดงออก ดังที่นักประวัติศาสตร์ปัจจุบันพูดถึงที่พระองค์สร้างไว้เท่านั้น แต่ยังคงตามปัญหาเดียวกับที่ทรงถามมาแล้ว (และมักจะตอบเหมือนอย่างที่ได้ทรงตอบด้วย) คิดด้วยวิธีคิดอย่างเดียวกับที่ทรงคิด และยึดถือคุณค่าของสิ่งเดียวกันสู่ตลอดมา แม้กระนั้นก็ยังไม่มีการศึกษาบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทยว่าทรงมีปรัชญาทางประวัติศาสตร์อย่างไร ทรงเชื่อในวิธีของประวัติศาสตร์แบบไหน ทรงมีจุดหมายในงานของพระองค์อย่างไร ทรงมีข้อบกพร่องในงานของพระองค์ทรงไหน และมีอัจฉริยภาพเฉพาะในทีใด และอย่างไร

สมเด็จพระเจ้า

กรมพระยาต่อถาวร ราชานุภาพ กับ อารัมภ์เลิศ ทอยนบุรี

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อถาวรฯ ในฐานะนักประวัติศาสตร์

นับเป็นสิ่งน่าอัศจรรย์อยู่ที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อถาวรราชานุภาพ ในฐานะบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย กลับทรงเป็นบุคคลที่มีตมที่สุดในประวัติศาสตร์ เราอาจจะรู้จักพระองค์เป็นอย่างดีพอสมควร ในฐานะของ

นักปฏิรูป นักการปกครอง นักการเมือง พ่อและครูตามแบบฉบับอุดมคติของสยามใหม่ แต่เราไม่รู้จักพระองค์ในฐานะนักประวัติศาสตร์^(๑) การศึกษาประวัติศาสตร์เขียน ประวัติศาสตร์ของไทยยังไม่เริ่มต้นในประเทศนี้ นี่เป็นเหตุผลประการหนึ่ง ที่นักประวัติศาสตร์ปัจจุบัน ต้องตกอยู่ในภาวะค่อนข้างจะอับจน มีคหิบบ ไม่รู้จะก้าวต่อ

ไปอย่างไร และแน่นอนว่าเราจะก้าวไปไม่ได้ ถ้าเราไม่รู้ ว่าขณะนี้เรายืนอยู่ที่ใด อย่งไร หรือกล่าวโดยสรุปเรามีข้อโต้แย้งและ ข้อจำกัด ในตัวเองอย่างไร

แม้ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะทรงเป็นนักประวัติศาสตร์ ที่มีตมณสักปานใด เรายังคงจะตั้งสมมุติฐานที่พอจะเห็นได้ชัด ไว้ได้ สองอย่าง ประการแรกคือ เนื่องจากในประเทศไทย ไม่เคยมีประเพณีของประวัติศาสตร์อย่างเดียวกับที่งานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แสดงออกเลย (พระราชนิพนธ์บทความ เพียงไม่กี่ชิ้น ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ไม่เป็นการพิสูจน์ว่าประเพณีนั้นได้มี อยู่) การเขียนประวัติศาสตร์ของพระองค์จึงย่อม ได้อิทธิพลมาจากสังคมอื่น (ทรงอ้างถึงบุคคล หนึ่งว่าเป็น “ครู” ประวัติศาสตร์ของพระองค์ เสมอคือ กรมสมเด็จพระบวรราชปรมังคกุล แต่สิ่งที่ ทรงเรียนรู้จากเจ้านายพระองค์นั้นเท่าที่ทรงอ้าง ถึงในงานของพระองค์ ล้วนเป็นข้อเท็จจริงซึ่ง เจ้านายพระองค์นั้นเคยประสบมาในชีวิตเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงระเบียบวิธีปรัชญา หรือกลวิธีอย่าง ใดอย่างหนึ่งของประวัติศาสตร์ อย่งไรก็ตาม ข้อ ที่ทรงเห็นว่าการได้รับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ จากบุคคลใดเป็นจำนวนมากแล้วพึงถือเอาบุคคล นั้นเป็น “ครู” ประวัติศาสตร์ ย่อมเป็นข้อที่น่า สนใจยิ่ง) อาจจะได้ทรงรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม ภาษาคำต่างประเทศเพียงภาษาเดียวที่ทรงอ่านออก

ถึงใช้การได้ คือภาษาอังกฤษ และในหอสมุด ตำรงราชานุกาพก็มีหนังสือภาษาอังกฤษ ของนัก ปราชณบุรพทศนิยมในโลกตะวันตกจำนวนมาก งานประวัติศาสตร์เหล่านั้น “อบรม” วิธีการ ปรัชญา เป้าหมาย ฯลฯ ของประวัติศาสตร์ให้ แก่พระองค์ได้โดยไม่รู้สีกตัว ข้อสรุปของสมมุติ ฐานประการแรก ก็คือ สมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราช ทรงได้รับอิทธิพลแนวความคิดการ เขียนประวัติศาสตร์จากยุโรปในปลายคริสต์ ศตวรรษที่ ๑๙ และต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ นั้น หมายความว่าทรงเป็น “ศิษย์” ของมอมเซน (Mommsen) และรันเก (Ranke) เหมือน นักประวัติศาสตร์ทั่วทั้งโลกขณะนั้น

สมมุติฐานประการที่สองยังเห็นได้ชัดเจนน กว่าประการแรก ว่าการเขียนประวัติศาสตร์ของ ไทยในปัจจุบัน ยังมีลักษณะเหมือนสมัยสมเด็จพระ เจ้าตากสินมหาราชทุกประการ โดย ไม่เปลี่ยนแปลงเลย ข้อนี้ขออนุญาตที่จะไม่ต้อง ขยายความออกไปอีก

สมมุติฐานในข้อที่สองนี้เป็นสิ่งสำคัญในบทความนี้

ทอณันบีกับมอมเซนและรันเก

อาร์โนลด์ เจ. ทอณันบี นักประวัติศาสตร์ ชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีด้วยงานอันมีที่มา ชื่อ A Study of History ของเขา เล่มแรกสุด ของงานชิ้นนี้ได้ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๓๔

ขณะที่การศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากมอมเซน และ วันเก กำลังเจริญสุดขีดในงานประวัติศาสตร์อันมีมาอีกชุดหนึ่ง ซึ่งกำลังดำเนินงานพิมพ์อยู่ขณะนั้นคือ *ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ฉบับเคมบริดจ์* ข้อวิจารณ์ของทอยน์บีต่อแนวการศึกษาประวัติศาสตร์ขณะนั้น ถ้านำมากล่าวในโลกตะวันตกอีกขณะนี้ ก็ดูจะเป็นการผิดฝาผิดตัวไป (anachronistic) แต่ที่จะใช้เตือนสตินักประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบัน ก็ยังเห็นว่าตรงเป้าหมายได้ดี ด้วยเหตุผลที่กล่าวแล้วในสมมุติฐานสองข้อนั้น ยิ่งมาคำนึงถึงแนวโน้มอันใหม่ซึ่งกำลังเกิดในหมู่นักประวัติศาสตร์ไทยปัจจุบัน คือการประกาศยืนยันอย่างหนักแน่นว่าประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ (ในความหมายถึง methods ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ) และ การศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมอาจใช้เทียบกับการศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้ คำเตือนของทอยน์บีต่อไปนี้ ยังจะนำนำมาใคร่ครวญให้มากขึ้น

ข้อความต่อไปนี้ เก็บความและตีความจากบทที่ ๑ ของ A Study of History ฉบับเต็ม

ทอยน์บีมีความเห็นว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบัน (คือสมัยที่เขาเขียนหนังสือ) ย่อมถูกแนวโน้มที่มีพลังในสมัยปัจจุบันครอบงำ อันได้แก่ระบบอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจ และระบบการเมืองชนิดที่เราเรียกว่าประชาธิปไตย คนในโลกตะวันตกเติบโต

โตมาในฉายาอำนาจแห่งสถาบันทั้งสองนี้ ทั้งสิ้น และงานของนักเขียนประวัติศาสตร์ปัจจุบันก็เต็มไปด้วยอิทธิพลของสถาบันทั้งสองอย่างชัดเจน ทอยน์บีมิได้โจมตีสถาบันทั้งสองนี้ เพราะเห็นว่าทั้งระบบอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจ และประชาธิปไตยล้วนกำเนิดขึ้น เพื่อเป็นทางแก้ปัญหาของสังคมในยุคก่อนปัจจุบัน และการที่ทั้งสองสิ่งนี้ยั่งยืนชีพมาจนถึงยุคของเราได้ ย่อมพิสูจน์ว่าบรรพบุรุษของเราได้เลือกทางแก้ที่ชาญฉลาดอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตาม ทอยน์บียังเห็นว่า สถาบันทั้งสองนี้อาจทำอันตรายแก่การศึกษาประวัติศาสตร์ไม่น้อย

ในด้านระบบอุตสาหกรรมนั้น ทอยน์บีกล่าวว่าอาจจะมองได้จากสองแง่ คือแง่ที่เกี่ยวข้องกับคน และแง่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคน ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับคน ลักษณะเด่นของระบบอุตสาหกรรม ได้แก่ หลักการจัดแบ่งสรรแรงงาน (Division of Labour) ส่วนแง่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคน ลักษณะเด่นของระบบอุตสาหกรรม ได้แก่ การใช้แนวคิดของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับธรรมชาติแวดล้อมมนุษย์

เมื่อประมวลถ้อยคำครายของระบบอุตสาหกรรม ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคน อันพึงมีต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์แล้ว มีอยู่ด้วยกัน ๓ เหตุ คือ

๑ เนื่องจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเป็นหลักสำคัญของระบบอุตสาหกรรมในแง่ที่อำนาจของระบบอุตสาหกรรมซึ่งมนุษย์ในโลกตะวันตกจำเป็นต้องเป็นทาสอยู่นั้นบังคับให้

ต้องยอมรับอำนาจและคุณค่าของแนวคิดของ
วิทยาศาสตร์ธรรมชาติด้วย แนวคิดของ
วิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นมีประวัติที่สั้นมาก
นั่นหมายความว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติย่อม
อยู่ในขั้นปฐมวัย ตามธรรมดา วิชาทั้งปวง
ที่เพิ่งมีอายุอยู่ในปฐมวัยย่อมต้องเติบโตได้
ด้วยการเสพ “ข้อมูล” เพิ่มขึ้น วิทยา
ศาสตร์ธรรมชาติอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือ
กำลังกระหายจะได้เสพข้อมูลใหม่ ๆ ความ
กระหายในแง่นี้จึงแทรกซึมเข้าไปใน “แนว
คิดแบบวิทยาศาสตร์” ด้วย และเมื่อแนว
คิดแบบวิทยาศาสตร์ขยายตัวไปครอบคลุม
แดนของวิชาอื่น ๆ ทั้งเก่าและใหม่ ทั้งวิชา
ที่เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีปราณหรือมีปราณ หรือ
แม้แต่วิชาที่เกี่ยวกับกิจกรรม ของมนุษย์
ประวัติศาสตร์ก็ถูกอำนาจรากศัพท์ของระบบ
อุตสาหกรรมในแง่นี้ครอบงำเช่นกัน

ผู้ที่ทอยนบีใช้เป็นตัวอย่างของเขาได้แก่
มอมเซน (*The order mommsen*) ซึ่งได้
รวบรวมจารึกของโรมันไว้อย่างกว้างขวาง ทั้ง
ยังได้ทำสารานุกรมกฎหมายโรมันที่ละเอียด
ลออ เป็นงานที่มอมเซนต้องการให้เป็น
อนุสรณ์ของตัว นักประวัติศาสตร์ในโลก
ตะวันตกก็เจริญรอยตามมอมเซน และวันแ่ก
โดยการรวบรวมเอกสารชั้นต้นจำนวนมาก
มา ในประเทศต่าง ๆ ทั่วไป และพากัน
เห็นว่าเพียงเท่านั้น ก็เกือบจะเป็นอันสิ้นสุด

สำหรับงานของนักประวัติศาสตร์แล้ว ส่วนที่
เหลืออยู่เป็นแต่เพียงการ “ประกอบหัตถ
กรรม” กับข้อมูลที่รวบรวมมาได้เท่านั้น ดัง
จะเห็นใน *Cambridge's Modern History*
ได้ สำหรับตัวอย่างงานประวัติศาสตร์ที่มา
ชุดนี้ มี “คนงาน” ร่วมผลิตหลายคน นับ
เป็น “สิ่งก่อสร้าง” อันน่าตื่นตาตื่นใจในยุค
ของเราไม่แพ้ตึกพีลา หรือสะพานข้ามทะเล
ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์
นั้นมีเพียงแต่รวบรวมข้อมูลที่ลงรอยกันด้วย
ภาละและทะเลเท่านั้นละหรือ (๒)

๒ อันตรายในข้อต่อมาของระบบอุต
สาหกรรมที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น
คือภาวะที่ทอยนบีเรียกโดยเปรียบเทียบว่า
“การหลงดินเหนียวของช่างปั้นหม้อ” ภาวะ
เช่นนี้เกิดจากระบบอุตสาหกรรมที่เรียกร้อง
ให้มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรม
ชาติที่มีอยู่ ให้มากที่สุดที่จะทำได้ ระบบ
อุตสาหกรรมย่อมทำให้สมาชิกดูเหมือนสังคมนิยม
หรือการกระทำใดที่พิถีพิถัน ปล่อยให้ทรัพยากร
อยู่ว่างเปล่าโดยไม่หาประโยชน์ อุปาทาน
เช่นนี้ แทรกซึมเข้ามาสู่การศึกษาประวัติ
ศาสตร์ในรูปของความพยายามอย่างแรงกล้า
ของนักประวัติศาสตร์ ในอันที่จะศึกษาและ
สนใจเฉพาะประวัติศาสตร์ตอนที่มิใช่หลักฐาน
อเนกอนันต์ โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของประวัติ
ศาสตร์ตอนนั้นว่ามีอยู่มากน้อยเท่าใด ทอยนบี

ยกเอาราชวงศ์เสเลซิดและ ปโตเลมี เป็นตัวอย่าง ราชวงศ์ทั้งสองสืบอำนาจและวัฒนธรรม เฮลเลนนิสติก จากการขยายอำนาจของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ ในขณะที่ เสเลซิดโดยอาศัยการผสมวัฒนธรรมกรีซได้เป็นผู้ผลิตระบอบท้าวราชันเป็นหลักการสำหรับผนวกรวมและรักษาด้วยกัน อันจะเป็นต้นเค้าของจักรวรรดิโรมัน ทั้งยังเป็นผู้ผลิตศาสนาแห่งพระเจ้าอีกทั้งชุด คือ มิถุระ คริสต์มานิก และอัสลาม ตลอดเวลา ๒๐๐ ปี ที่มีอำนาจ เสเลซิดเป็นศูนย์กลางแห่งการสร้างสรรคของมนุษย์ และอิทธิพลของเสเลซิดจะมีอิทธิพลต่อวิถีทางของชีวิตมนุษย์สืบมาอีกนาน แต่เมื่อวัฒนธรรมเฮลเลนนิสติกผสมยี่ปัดในสมัยปโตเลมี ไม่ได้ก่อให้เกิดผลอันสำคัญต่อประวัติของมนุษยชาติเท่าใดนักเมื่อมาเปรียบเทียบกับกัน ถึงกระนั้น นักประวัติศาสตร์สนใจ ปโตเลมี มากกว่า เสเลซิด ทั้งนี้เพราะว่า “วัตถุดิบ” ของปโตเลมี ยี่เหลือตกทอดมามาก ในรูปของกระดาษปาปรัส ในขณะที่ เสเลซิด เหลือแต่เศษอิฐหินและจารึกในเหรียญเท่านั้น มีนักประวัติศาสตร์ลือนามหลายคน ที่อุทิศชีวิตการงานของตนทั้งหมดเพื่อการอ่านอักษรบนแผ่นปาปรัส โดยไม่เคยถามตนเองถึงปัญหาขั้นพื้นฐาน ว่าการเปิดเผยประวัติศาสตร์ของปโตเลมี จะทำให้มนุษย์เข้าใจประวัติศาสตร์ของตนเองได้กระจ่างกว่าเสเลซิด หรือไม่^(๓)

เมื่อก้าวโดยสรุป อิทธิพลของระบบอุตสาหกรรมทำให้นักประวัติศาสตร์ไปสร้างแนวเทียบที่มีอันตรายขึ้น ระหว่างวิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้น มีระเบียบวิธีซึ่งถูกสร้างขึ้นสำหรับศึกษาสิ่งที่ไม่มีชีวิต การที่นักประวัติศาสตร์ไปคว้นสรุป ว่าระเบียบวิธีเช่นนั้นจะสามารถใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพกับกิจกรรมของมนุษย์เช่นกัน จึงนับว่าเป็นอันตรายอยู่ไม่น้อย^(๔)

ระบบอุตสาหกรรมในแง่ที่เกี่ยวกับมนุษย์ ก็ทำให้ให้นักประวัติศาสตร์ ซึ่งตกอยู่ภายใต้เงาอำนาจแห่งระบบอุตสาหกรรมไขว่เขว ได้เหมือนกัน การจัดแบ่งสรรแรงงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบอุตสาหกรรม ดูเหมือนเราจะยอมรับคุณค่าของการจัดแบ่งสรรแรงงาน โดยไม่เคยสงสัยเลย เพราะปราศจากเสียซึ่งวิธีการเช่นนี้ เราจะแสวงหาความสะดวกสบายให้แก่ชีวิตด้วยความมั่งคั่งทางวัตถุอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ได้ แต่เมื่อนักประวัติศาสตร์นำเอาการจัดแบ่งสรรแรงงานมาใช้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ ผลที่เกิดขึ้น ก็คือการเลิกพยายามที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ ในฐานะที่เป็นประสพการณ์อันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติ หนังสือเรื่อง *The Outline of History* ของ H.G. Well ไม่ได้ได้รับการต้อนรับจากนักประวัติศาสตร์ ชำยงถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน เพื่อชี้ให้เห็น

ข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดอันปรากฏอยู่ในหนังสือบาง
แห่ง จริงอยู่ แวลล์ผิดพลาดในรายละเอียดเหล่านี้
นั้น แต่แวลล์ได้พยายามด้วยจินตนาการของเขา
ที่จะจำลองประสพการณ์อันซับซ้อนหลากหลาย
และยาวนานของมนุษย์ มาประมวลเป็นเรื่องราว
อันน่าตื่นใจ และเป็นที่น่าสนใจได้อย่างน่าชม
เชย นับเป็นความพยายามที่ผู้ชำนาญเฉพาะด้าน
เหล่านั้นไม่เคยคิดจะลงมือทำเลย

การรุกรานของระบบอุตสาหกรรมต่อการ
ศึกษาประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ชัดเจนในเมื่อ
อาจารย์ประวัติศาสตร์บางท่าน เรียกห้องสัมมนา
ประวัติศาสตร์ว่าเป็นห้องปฏิบัติการ และในกรณี
ที่ไปไกลกว่านั้น “งานวิเริ่มสร้างสรรค์” ของ
ประวัติศาสตร์ ก็หมายความว่า แต่เพียงการค้นพบ
หรือการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ที่ไม่เคยมีค้นพบ
หรือพิสูจน์มาก่อน ที่ไปไกลที่สุดเห็นจะได้แก่
ความเห็นที่ว่า การค้นพบบทความในวารสารทาง
วิชาการสักเรื่องหนึ่ง ก็เป็นงานสร้างสรรค์เช่นกัน

ทัศนคติเหล่านี้ ก่อให้เกิดการเหยียดหยาม
งานประวัติศาสตร์ที่สำเร็จขึ้นด้วยห้วงคิดของคน ๆ
เดียว เพราะตามหลักการของการจัดแบ่งสรร
แรงงานแล้ว มนุษย์จะมีความสามารถไปรอบ
ด้านไม่ได้ ต้องแบ่งกันกระทำตามแนวหน้าที่ของ
ตน ส่วนจะคุมกันให้ออกมาเป็นความหมายอัน
ลึกซึ้งอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ ในอดีตอันยาว
เหยียดย่อมไม่สำคัญ ยิ่งการเขียนประวัติศาสตร์
สากลแล้ว กลายเป็นสิ่งที่ถูกเหยียดหยันไปเสียที่
เดียว

การจัดแบ่งสรรแรงงานนั้นเกือบจะนับได้ว่า
เป็นเพียงสิ่งเดียว ที่การอุตสาหกรรมมอบให้แก่
การศึกษา ประวัติศาสตร์โดยตรง ซึ่งด้านนัก
ประวัติศาสตร์อเมริกันหลักการนี้มากขึ้นเพียงไร
ระบบอุตสาหกรรมวิ่งไปประวัติศาสตร์ก็จะถึงกาล
หายนะเร็วขึ้นเพียงนั้น ทอยน์บีมีความเห็นสอดคล้อง
กับแบร์กซง (Bergson) ที่ว่ากลไกการ
ทำงานของปัญญามนุษย์นั้น ถูกสร้างขึ้นให้
สามารถแยก ความหวังนักวิถุธรรมชาติดอกได้
จนทำให้เราสามารถจัดการวิถุธรรมชาติดได้ แต่
ในขณะเดียวแบร์กซงก็ยืนยันว่า มนุษย์ก็ยังมีดวง
ปัญญานอกจากที่สำหรับพิจารณาธรรมชาติอันไร้
ชีวิตอีก คือความต้องการและความสามารถที่จะ
“รู้สึก” ต่อชีวิตและ “รู้สึก” ต่อวิถีทั้งขบวนการ
มิใช่เป็นส่วน ๆ เหมือนการจัดแบ่งสรรแรงงาน
ในการอุตสาหกรรม ความกระหายอันลึกลับ
เช่นนี้ย่อมมีอย่างรุนแรงในตัวนักประวัติศาสตร์
นักประวัติศาสตร์จึงจะยอมให้หลักการแบ่งสรร
แรงงานกดขี่อยู่ต่อไปไม่ได้ แต่เผชิญกับการนี้
ถูกรบรเทาความเข้มงวดกดขี่ลงด้วยสถาบัน
ประการที่สอง นอกจากระบบอุตสาหกรรมแล้ว
นักประวัติศาสตร์ยังจงรักภักดีต่อ “รัฐอธิปไตย”
อีกด้วย ในสมัย “ประชาธิปไตย” นี้ รัฐอธิปไตย
ปรากฏตัวในรูปสัญชาตินิยม

ในกรณีนี้ก็เช่นกัน นักประวัติศาสตร์ได้ถูก
แนวโน้มนิยมทรงอิทธิพลในยุคของตนครอบงำ
อันที่จริง สัญชาตินิยมนี้ก็คือขบวนการที่เรียกว่า

เผ่าพันธุ์นิยมสำหรับบรรพบุรุษใหม่คือประชาธิปไตยนั่นเอง อุดมคติของลัทธิประชาธิปไตยตะวันตกนั้น วางอยู่บนรากฐานของมนุษยธรรมนิยมและมีลักษณะเป็นสากล แต่โดยทางปฏิบัติแล้วการเมืองแบบประชาธิปไตยของตะวันตกกลับทำเอาแบบทหาร และหยิ่งผยองในเผ่าของตน ผลจากความพยายามที่จะประสานลักษณะที่ขัดแย้งกันนี้ ทำให้ได้แปลงเผ่าพันธุ์นิยมเป็นสัญชาตินิยมเสียในปัจจุบัน พลังสำคัญที่อยู่เบื้องหลังโลกตะวันตกจึงเป็นระบบอุตสาหกรรม และชาตินิยม ไม่ใช่ระบบอุตสาหกรรม และประชาธิปไตย (อย่างไรก็ตาม ถึงเวลาแล้วที่จะเกิดเปลี่ยนแปลงในพลังผลักดันนี้ เพราะระบบอุตสาหกรรมย่อมเป็นอุปสรรคต่อชาตินิยม โดยเฉพาะยิ่งอุตสาหกรรมเจริญเติบโตมากขึ้นเท่าไร ลัทธิชาตินิยมก็ยิ่งจะขัดขวาง ขยายการค้ำมากขึ้นเท่านั้นประชาธิปไตยที่มีลักษณะเป็นสากลและก่อปรีชาด้วยมนุษยธรรมจึงอาจจะผลิขึ้นได้) ผลอย่างหนึ่งของลัทธิชาตินิยม ก็คือ เร่งเร้าให้ชาติตะวันตกพยายามเป็นมหาอำนาจ และชาติมหาอำนาจต่างก็อ้างว่าตนเป็นจักรวาล กล่าวคือสมบูรณ์ในตัวเองและเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาชาติอื่นอย่างแท้จริง ความพยายามเช่นนี้มิได้จำกัดตัวเองอยู่เฉพาะชาติที่มีทรัพยากรมากพอจะเป็น “มหาอำนาจ” เท่านั้น แต่ระบอบไปยังชาติเล็กชาติน้อยทั่วไปหมดอีกด้วย

นักประวัติศาสตร์ 1งาได้หลีกพ้นจากกระแสแห่งสัญชาตินิยมและชกนิยมเช่นนี้ไม่ รัฐประชาชาติช่วยให้นักประวัติศาสตร์สะดวกใจที่จะแบ่งประวัติศาสตร์ออกเป็นหน่วยท่ามกลางอิทธิพลของหลักการแบ่งสรรแรงงาน และทำให้นักประวัติศาสตร์สามารถ “รัฐสัตวตั้งขบวนการ” ได้ แต่ในขณะเดียวกัน การภาษาประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์อังกฤษ กัดให้แคบลงจากอารยธรรม มาสู่หน่วยหนึ่งของอารยธรรมเท่านั้น และพากันหลงเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ของชาติใดชาติหนึ่งย่อมสำเร็จในตัวเอง และอธิบายได้อย่างถ่องแท้ (intelligible) โดยไม่ต้องอาศัยการมองภาพในมุมกว้างซึ่งต้องเกี่ยวกับสังคมอื่นๆ ในอารยธรรมเดียวกัน หรือแม้แต่ต่างอารยธรรมออกไป ทศนคติของนักประวัติศาสตร์เช่นนี้สลดคล้องกันกับความพยายามของชาติที่พยายามจะเป็นจักรวาล (มหาอำนาจ) ดังที่ได้กล่าวแล้ว (๕)

อนึ่งลัทธิชาตินิยมยังทำให้นักประวัติศาสตร์บรรยายอดีตในลักษณะผิดฝาผิดตัวอยู่เสมอ เมื่อนักประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส เดินทางย้อนกลับไปในอดีต สู่สมัยหิน สิ่งที่เขายังนำเอาติดตัวไปด้วยคือ ประเทศฝรั่งเศส (ทอยน์นี่อ้างถึง Camille Jullian: *De la Gaule à la France: Nos Origines Historiques* จูเลียนเป็นนักก่อนประวัติศาสตร์ที่ลือนามของดินแดนแถบที่เป็นฝรั่งเศสในปัจจุบัน) อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังสมัยหินหลายพันปี ยิ่งรัฐประชาชาติฝรั่งเศสแล้วยังเกิดหลังจากประเทศฝรั่งเศสลงมามาก (๖)

บันทึกฉบับที่ ๒

(๑.) ที่ใช้ชื่อว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพนั้น ที่จริงไม่ได้หมายถึงพระองค์ท่าน ในฐานะของบุคคลคนหนึ่ง แต่ต้องการหมายถึงแนวการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งมีสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้นำมากกว่า ในชั้นต้นเราจึงควรสรุปลักษณะเด่น ที่เห็นได้ชัดของการศึกษาประวัติศาสตร์ ตามแนวคิดกล่าวเสียก่อน ควรเป็นที่เข้าใจดีว่า เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ การเขียนประวัติศาสตร์ของเรา ยังไม่ได้เริ่มต้น ลักษณะเด่นที่จะกล่าวต่อไปนี้ จึงมีเพียง “ข้อสังเกต” เท่านั้น มิใช่ผลสรุปจากการวิจัย

๑. ลักษณะเด่นข้อแรก ของแนวการศึกษาประวัติศาสตร์แบบสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้แก่ การเห็นความสำคัญของความเที่ยงแท้ แห่งข้อเท็จจริง (accuracy) นักเขียนประวัติศาสตร์ทุกคนคงจะซาบซึ้งกับพระดำรัส ในคำนำพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งทรงออกตัว ว่าคำอธิบาย ซึ่งทรงพระนิพนธ์ไว้นั้น อาจจะถูกคลาดเคลื่อนได้ ต่อเมื่อได้พบหลักฐานเพิ่มขึ้นแล้ว ก็ทรงยินดีจะแก้ไข เพื่อให้ได้พงศาวดารที่ตรงต่อความจริงในกายหน้า สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเคารพ

ความเที่ยงแท้แห่งข้อเท็จจริงอย่างเขมยยอด ไม่แพ้นักประวัติศาสตร์ชั้นนำของโลกคนอื่น ผู้ที่อ่านพระนิพนธ์จำนวนมากจะพบว่าทรงแก้ไขข้อความเรื่องอื่น ๆ ในเรื่องใหม่อยู่เสมอเมื่อมีโอกาส ความเคารพต่อความเที่ยงแท้แห่งข้อเท็จจริงนี้ ถูกถ่ายทอดมายังนักประวัติศาสตร์ไทยสืบมาจนปัจจุบันการออกตัวแบบ คำนำพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ปรากฏอยู่เสมอ และการแก้ไขข้อความในงานของตนเอง ก็ยังมีอยู่จนปัจจุบัน ผู้ที่อ่านงานของอาจารย์ ขจร สุขพานิช มาตลอด จะเห็นได้อย่างดี

๒. แนวการศึกษาประวัติศาสตร์ แบบสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ มักจะเน้นหนัก ที่บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ปรากฏการณ์ใหญ่ ๆ ในประวัติศาสตร์ มักจะอธิบายด้วยการกระทำของบุคคล เช่นการเสียกรุงก็เป็นเพราะความไม่เอาใจใส่ในการทำงานของพระเจ้าแผ่นดิน และการกู้เอกราชได้สำเร็จ ก็เนื่องจากความเป็นผู้นำที่เด็ดของพระเจ้ากรุงธนบุรี กับความสามารถของแม่ทัพนายกอง ประเทศไทยเปิดประตูประเทศ และอย่างเข้าสู่ยุคการปฏิรูปใหญ่ ก็เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงมองเห็นการณ์ไกล และการสิ้นอำนาจ ของราชอาณาจักร

สุโขทัย ก็เป็นเพราะสันคัมภีร์ที่เข้มแข็ง เช่นพ่อขุนรามคำแหง การอธิบายประวัติศาสตร์เช่นนี้ อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลหลายอย่าง คืออาจจะเป็นเพราะนักประวัติศาสตร์ในสกุลนี้ เชื่อว่าประวัติศาสตร์ของโลก ไม่ว่าในยุคใด ย่อมจะแวดล้อมอยู่ด้วยเรื่องราวของ “ชนกลุ่มน้อย ผู้ทรงอำนาจ” (dominant minorities) ซึ่งมีความจริงอยู่ในระดับหนึ่ง อาจจะ เป็นเพราะหลักฐาน ในประวัติศาสตร์ไทย มีแต่เรื่องราวของบุคคลสำคัญ อาจจะ เป็นเพราะ ผู้เริ่มการศึกษาประวัติศาสตร์ สกุลนี้ ทรงเป็นนักการเมือง เช่น ผู้นำในยุคที่ประเทศ กำลังเร่งสร้างรัฐประชาชาติ ขึ้นจาก “หมู่บ้านบรรณาการ” ในขอบขัณฑ์แคว้น โดยมักมีคัมภีร์เป็นประมุขทางการเมืองอย่างมั่นคง จึงไม่ทรงพยายามจะค้นหา อธิบาย และตีความ บทบาทของมวลชนที่เป็นสามัญชน และ อาจจะ เป็นเพราะสาเหตุอีกหลายอย่าง ซึ่งยังไม่รู้ได้ในปัจจุบัน แนวการศึกษาเช่นนี้ ยังมีสืบมาจนทุกวันนี้ ดังจะเห็นได้จาก งานของอาจารย์จอร์ สุขพานิช ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ ที่เด่นที่สุด ในยุคของเรา และเป็นผู้สืบทอด historical tradition ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ๓ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (การกล่าวเช่นนี้ไม่น่าจะก่อความขุ่นเคือง

แก่ผู้ทรมความเห็นทางประวัติศาสตร์ ไม่ลงรอยกับอาจารย์จอร์ สุขพานิช ในบางเรื่อง เพราะการเป็นนักประวัติศาสตร์ที่เด่นที่สุดนั้น ไม่ได้หมายความว่ามีความเห็นที่ผิดไม่ได้เอาเสียเลย และการที่กล่าวว่าเป็นผู้สืบทอด historical tradition ก็หมายความว่าโดยสาระเท่านั้น มิใช่จะหมายความว่า ตามตัวอักษรทุกกระเปียดนี้) โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยให้ความสนใจ กับความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรมอันพ้องพานอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่เท่าใดนัก ยกเว้นงานบางชิ้นเช่น *ฐานันดรไพร่* ซึ่งถึงแม้ผู้เขียนจะสำนึกในความสำคัญ ของปัญหาเป็นอย่างดี แต่แนวการศึกษา ก็ยังคงมองลงมาจากฝ่าย “ชนกลุ่มน้อยผู้ทรงอำนาจ” โดยผ่านทางพระราชบัญญัติ และพระราชโองการ มากกว่าจะมองจากตัวไพร่ขึ้นไปข้างบน (ขออย่าในทำนองว่านี่เป็นข้อสังเกต ไม่ใช่ข้อโจมตี)

๓. แนวการศึกษาประวัติศาสตร์สกุลนี้ อาจจะพยายามมองภาพในมุมกว้าง (perspective) ในด้านสถานที่อยู่บ้าง การกล่าวถึงเหตุการณ์ในเมืองพม่า ในเรื่อง *ไทยรบพม่า* การอธิบายการกำเนิดของสุโขทัยว่า ได้รับก้าดังเสริม เมื่อกองทัพมองโกลตีผ่านเจ้าตาก เป็นพยานอยู่ แต่ก็ไม่กว้าง

ขวางนัก มลายู อินเดีย และจีน
ไม่เป็นที่สนใจของนักประวัติศาสตร์สกุล
นั้นนัก เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญของ
ประวัติศาสตร์ประเทศเหล่านั้น ที่มีต่อ
ประวัติศาสตร์ไทย

การมองภาพในมมกว้าง ทางด้านเวลา
เกือบจะไม่ใช่ที่สนใจเอาเลย เหตุฉะนั้น
งานทางประวัติศาสตร์ของสกุลนี้จึงไม่ให้
ภาพของพัฒนาการนัก เป็นแต่เพียง
เหตุการณ์ ที่สืบเนื่องกันมาด้วยศักราช
มากกว่า การพัฒนาการของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
(เช่นสถาบัน) ไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง ถ้าเทียบ
กับการเขียนประวัติศาสตร์ ในยุโรปสมัย
สมเด็จพระยาตากษัตริย์ภาพ แนว
โน้มที่เกิดขึ้นคือการเป็นปฏิปักษ์ต่อทฤษฎี
ของเฮเกิลที่ว่าประวัติศาสตร์ Reason อยู่
เบื้องหลังเหตุการณ์เกิดขึ้น และเปลี่ยน
แปลงไป โดยเป็นไปตาม Reason ที่อยู่
เบื้องหลังประวัติศาสตร์นั้น ๆ What
actually happened นับเป็นคำขวัญ
ประจำยุคของนักประวัติศาสตร์รุ่นนั้น

(๒.) หอพระสมุดในสมัยที่สมเด็จพระ
พระยาตากษัตริย์ภาพเป็นนายกกรมการ ได้
เป็นแหล่งใหญ่ที่ได้พิมพ์เอกสารชั้นต้นและ
กิ่งชั้นต้น ออกเผยแผ่ หนังสือชุดประชุม
พงศาวดาร เป็นอนุสรณ์แก่สมเด็จพระ
พระยาตากษัตริย์ภาพ ไม่น้อยไปกว่าสารานุกรมกฎหมาย

โรมัน ของมอมเซน อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบ
เอกสารชั้นต้นของไทยกับของตะวันตกไปทุก
ฝักวานนี้ เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ เนื่องจากหลัก
ฐานในชั้นรูปของเอกสารในประวัติศาสตร์ไทย
มีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์ตะวัน
ตก หรือ จีน ญี่ปุ่น เหตุฉะนั้น แม้ว่านัก
ประวัติศาสตร์ไทย จะสนใจรายละเอียดของ
ข้อเท็จจริงสักปานใด ก็ไม่อาจจะบรรยายได้
ทุกแง่ทุกมุมไปหมด ลักษณะของประชุมพง
ศาวดาร ก็มีไว้เป็นประชุมเอกสารชั้นต้นแต่
อย่างเดียว เอกสารชั้นสองที่กระหน้อยเช่น
พงศาวดารหลวงพระบาง เชียงใหม่ แพร่
น่าน ฯลฯ ก็ถูกรวมไว้ด้วย แม้เอกสารชั้น
สองที่เขียนขึ้นจากการตรวจสอบหลักฐานเป็น
อย่างดีแล้ว ก็จัดอยู่ในชุดประชุมพงศาวดาร
เช่นกัน เป็นต้นว่า ไทยรบพม่า หรือ พงศาว
ดารโยนก เป็นต้น

ความใส่ใจในรายละเอียดปลีกย่อยของ
นักประวัติศาสตร์ โดยสกุลดำรงราชานุภาพนี้
สะท้อนออกในงานของนักประวัติศาสตร์หลาย
ชั้นและหลายแง่ ข้าพเจ้ายังจำความรู้สึกตื่น
ตื่นยินดี เมื่อได้เห็นหนังสือ พระราชพง
ศาวดารรัชกาลที่ ๕ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระ
พระยาตากษัตริย์ภาพ เป็นครั้งแรกได้
เพราะคาดว่า จะได้อ่านเรื่องราวของความ
เปลี่ยนแปลงอันไพศาลที่สุดในประวัติศาสตร์
ไทย มองจากทัศนะของผู้ที่มีส่วนพัวพันกับการ

เปลี่ยนแปลงนั้นโดยตรง แต่หนังสือเล่มนั้น เป็นเพียงพระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนก่อนเสวยราชย์ เท่านั้น เพราะเป็นหนังสือที่ทรงพระนิพนธ์ไม่จบองค์ ผู้ทรงพระนิพนธ์สนพระทัยกับรายละเอียดของพิธีโสกันต์ไม่น้อยกว่าเชิงแง่ความเปลี่ยนแปลง อันมีมาในรัชกาลที่ ๔ หรือพิธีแห่ช้างเผือก รายละเอียดการประทับพระพุทธรูปขจรต้น ๆ ล ฯ ในพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ ก็เกิดจากความสนพระทัยรายละเอียดของผู้ทรงนิพนธ์เช่นกัน

เมื่อเกิดการใส่ใจในรายละเอียด สิ่งที่น่าประวัติศาสตร์ไทยทุกท่วงกัน หรือมีความเห็นไม่ลงรอยกัน จึงมักจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับรายละเอียดอยู่บ่อย ๆ แม้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาบำรงภูวณราชานุภาพเองก็ถูกนักเขียนคำประพันธ์บางท่าน ที่พยายามจะทำงานทางด้านประวัติศาสตร์โจมตี ดังจะเห็นได้จากบทความชิ้นหนึ่งใน *ดุสิตสมิต* ที่เขียนขึ้นค่านานหนังสือเรื่อง *ราชทูตไทยไปฝรั่งเศส ในรัชกาลที่ ๔* ว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาบำรงภูวณราชานุภาพทรงออกเสียงชื่อราชทูตฝรั่งเศส มงตัญญู ไม่ถูกต้อง และเท่านั้นคือข้อใหญ่ใจความของบทความขนาดยาวนั้น ที่ตีเคียนกันในเชิงวิชาการ

การที่นักประวัติศาสตร์สนใจรายละเอียดปลีกย่อยเป็นอย่างนี้นั้น อาจเกิดจากความเชื่อในจุดหมายของประวัติศาสตร์ได้หลาย

ประการ คืออาจจะเชื่อว่าถ้าเราสามารถจำลองอดีตได้อย่างตรงต่อความจริง ละเอียดลอทุกมุมแล้ว เราก็จะได้บทเรียนจากอดีตสำหรับการดำเนินงานและดำเนินชีวิต ในปัจจุบันได้ ยิ่งได้ความจริงในอดีตเท่าใด บทเรียนที่ได้ก็ยิ่งมีประสิทธิภาพและเที่ยงตรง ไม่บิดเบือนมากจนเท่านั้น

มีฉะนั้น นักประวัติศาสตร์อาจจะเชื่ออย่างททอยน้บกล่าวถึงในหนังสือ เห็นว่าประวัติศาสตร์นั้น อาจศึกษาได้ด้วยวิธีของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ไปทุกกระเบียดนิ้ว วิทยาศาสตร์ธรรมชาติสว่างทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ (ซึ่งในสมัย ๔๐ ปีที่แล้วมาก็มักจะเชื่อดูด้วยว่า ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เป็นความจริง จริง ๆ เพียงอย่างเดียว ที่มนุษย์พึงแสวง (พบ) ได้ โดยการรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างขวาง แยกประเภท และ generalize เพื่อสรุปออกเป็นทฤษฎี นักประวัติศาสตร์ก็หวังจะพบความจริงที่เกี่ยวกับมนุษย์ด้วยวิธีเดียวกัน แต่นักประวัติศาสตร์เพิ่งเริ่มทำได้เพียงครั้งเดียว คือรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างขวางเท่านั้น โดยหวังว่าสักวันหนึ่ง จะมีผู้มาประกอบทฤษฎีขึ้นจากข้อมูลเหล่านี้ (E.H. Carr: *What is History*)

ในส่วนพระบิดาประวัติศาสตร์ไทยนั้น ยังไม่พบพระนิพนธ์ตอนใด ว่าทรงเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งทั้งสองอย่าง แต่ในปัจจุบัน เราจะ

ได้ยืมนักประวัติศาสตร์ และอาจารย์ประวัติศาสตร์หลายท่านกล่าวยืนยันความเชื่อของตนในข้อต้น

อนึ่งควรเป็นที่เข้าใจด้วยว่า ความใส่ใจรายละเอียดปลีกย่อยไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายประการใดแก่งานประวัติศาสตร์นัก ถ้าความใส่ใจนั้น ไม่ได้บดบังความสำคัญของเนื้อหาสาระทั้งในงานและในใจของนักประวัติศาสตร์เสีย

(๓.) ตัวอย่างในประวัติศาสตร์โดยที่เห็นได้ชัดในกรณีนี้ เห็นจะได้แก่สุโขทัยและอยุธยา ในปัจจุบัน มีผู้ศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยกันหลายแห่งหลายมุม ที่เป็นนักอ่านจารึกสุโขทัยโดยเฉพาะก็มี ด้วยปัญญาอันเฉียบแหลม และความรอบรู้ของคนเหล่านั้น ประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้ถูกเปิดเผยออกมาในแง่มุมที่น่าสนใจหลายต่อหลายประการ ในขณะเดียวกัน ถ้าเราจะถามว่าสุโขทัยมีความสำคัญอย่างไรต่อประวัติศาสตร์ไทย เราอาจจะได้คำตอบว่า สุโขทัยเป็นราชอาณาจักรแห่งแรกของชนชาติไทย เป็นแหล่งกำเนิดตัวอักษรที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นแหล่งที่ชนชาติไทยได้สร้างประติมากรรมอันเลอเลิศ แม้นอน ไม่มีใครปฏิเสธความสำคัญของสุโขทัยเสียได้ แต่สุโขทัยเป็นต้นกำเนิดของเราเองในปัจจุบันหรือ เรายังอะไรที่จะสืบย้อนหลังไปถึงสุโขทัยได้นอกจากตัวอักษร ในทาง

ตรงกันข้ามอยุธยาคือตัวเรา สิ่งที่ยุทธยาสร้างขึ้นยังแวดล้อมตัวเรายู่จนถึงปัจจุบัน (ลัทธิลัทธิวงศ์เจริญรุ่งเรืองที่สุโขทัย ก่อนลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนใต้หรือไม่ คิดว่าคงไม่มีใครหาหลักฐานอันแน่ชัดมาตอบได้ในขณะนี้) สถาบันกษัตริย์ตามความเข้าใจ ของประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคือกษัตริย์อยุธยา ไม่ใช่พ่อขุนของสุโขทัย วรรณคดีที่เราชื่นชมสับสนประเพณีมาจากอยุธยา ๔๐๐ ปี ของอยุธยาได้ส่งสมทั้งแนวคิดความเชื่อและค่านิยมอันรัตนโกสินทร์ ทายาทของอยุธยา ได้สืบทอดมาอย่างครบถ้วน ในขณะที่เราได้ยินเสียงบ่น ว่าเราไม่มีประวัติศาสตร์ของชาติ (ซึ่งก็ไม่สู้เข้าใจนักว่าหมายความว่าอย่างไร) เรากลับสนใจเรื่องราวของสังคมที่เป็นต้นกำเนิดของเรา น้อยกว่าสังคมซึ่งเราอาจจะภาคภูมิใจไม่เสื่อมคลาย แต่ “ไม่ใช่ตัวของเรา”

ถ้าเปรียบเทียบกันด้วยระยะเวลา สุโขทัยมีหลักฐานทั้งที่เป็นตัวอักษร และโบราณวัตถุสถาน เหลือให้ศึกษามากกว่าอยุธยาอย่างมาก (ถ้าไม่นับถึงเอกสารในภาษาต่างประเทศ ซึ่งก็ไม่ปรากฏในประเทศไทยมากนัก) แม้นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องสนใจเฉพาะบางด้านหรือบางยุคของประวัติศาสตร์ แต่นักประวัติศาสตร์จะลืมนักถึงประวัติศาสตร์ทั้งหมดในฐานะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ได้ จึงกล่าวกันว่าประวัติศาสตร์เป็น unity in diversity

การที่สนใจแต่ประวัติศาสตร์ตอน หรือ เรื่องที่หลักฐานอยู่มากนี่ย่อมสอดคล้องกับความเชื่อที่ว่าเราอาจศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยวิธีของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เพราะการที่มีหลักฐานมากมักจะลงให้นักประวัติศาสตร์นึกว่าจะสามารถจำลองอดีตที่เป็นจริงได้จริงๆ และเมื่อสามารถจำลองอดีตได้ โดยไม่มีแรงแห่งอคติมาบิดเบือนแล้ว นักประวัติศาสตร์ก็จะสามารถสร้างทฤษฎี อันเกี่ยวกับมนุษย์ที่มั่นคงได้เหมือนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

(๔.) ความแตกต่างระหว่างประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ในขณะที่ทฤษฎีนี้เขียนหนังสือเล่มนี้ ยังมีมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ขณะนี้วิทยาศาสตร์กำลังต้องมนต์แห่งความสำเร็จของตนเอง และมองไม่เห็นว่าการที่ตนค้นพบนิเมซดจากัดอยู่เฉพาะในโลกที่มีมวลสารจำนวนหนึ่ง เคลื่อนที่ไปในอวกาศด้วยความเร็ว ในอัตราหนึ่ง ๆ ล. ๆ เท่านั้น เมื่อพ้นจากสภาพแวดล้อมเช่นนั้นความจริงทางวิทยาศาสตร์ก็ไม่ใช่ความจริงอีกต่อไป แม้แต่ของยาวฟูตเต็ว ก็อาจจะยาวขึ้นหรือสั้นลงก็ได้ ส่วนคนอื่นที่ไม่ใช่ นักวิทยาศาสตร์ ยังต้องมนต์ของวิทยาศาสตร์มากกว่านักวิทยาศาสตร์เองเสียอีก หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สอง วิทยาศาสตร์แผนใหม่ได้ช่วยผลิตสิ่งประดิษฐ์ที่อำนวยความสะดวกแก่ชีวิต เสียจนทำให้เกิดความคิดว่าวิทยาการไดอัน

ไม่อาจอำนวยความสะดวกสบาย ทางวัตถุแก่มนุษย์ได้แล้ว ย่อมเป็นวิชาชั้นสอง ซึ่งไม่เหมาะแก่คนมีปัญญาจะเรียนรู้ ผลลัพธ์ของวิทยาศาสตร์แก่วิทยาการแขนงอื่นก็มีไม่น้อยซึ่งยากจะปฏิเสธได้ ที่เห็นได้ชัด คือวิธีของวิทยาศาสตร์วิทยาการแขนงอื่น ๆ ต่างประยุกต์เอาวิชาการศึกษาของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาใช้เป็นของตนบ้าง และได้ทำให้การศึกษาวิทยาการแขนงของตนก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมาก บางครั้งถึงกับแตกกิ่งก้านสาขาออกไปอีกเป็นแขนงหนึ่ง ก็มี

ในปัจจุบันวิทยาการในสังคมศาสตร์หลายแขนงได้สำนึกกันแล้ว ว่าวิธีของวิทยาศาสตร์ย่อมมีข้อจำกัดเป็นอันมาก เมื่อนำมาใช้กับกิจกรรมของมนุษย์ ได้มีความพยายามในการป้องกัน หลีกเลียง อคติในนาประการ มิให้เข้าไปปะปนกับการศึกษาตามแนวของวิทยาศาสตร์ของตน เนื่องจากด้วยวิธีของวิทยาศาสตร์นี้ เราจะพิสูจน์กิจกรรมมนุษย์ในสังคมให้เป็นค่าก็ได้ ขาวก็ได้ เหตุฉะนั้นถ้าอคติเข้ามาพัวพันในการศึกษาสังคม ตามแนวของวิทยาศาสตร์แล้ว ย่อมจะยืนยันสิ่งที่ไม่จริงให้จริงอย่างยิ่งได้ นักมานุษยวิทยาบางคนจะไม่ตัดสินใจ ว่าตนจะศึกษาพฤติกรรมส่วนใดของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ จนกว่าตนจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมพัวพันกับสมาชิกในสังคมนั้น เผ่าสังเกตพฤติกรรมอันหลากหลาย ของสังคมนั้น

แล้ว และจนแน่ใจว่าคนสนใจพฤติกรรมด้านไหน จึงเริ่มหาข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะเกรงว่าการตั้งปัญหาที่ตั้งแต่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในสังคมนั้นจะเท่ากับเป็นการสร้างเงื่อนไขให้การหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและผลสรุปของตนเอง

ความระมัดระวังของนักสังคมศาสตร์เหล่านี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากเขาสำนึกในข้อจำกัดของวิธีวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่มาใช้กับกิจกรรมของมนุษย์ และสำนึกในความเป็นมนุษย์ของตนเองย่อมจะตัดอคติให้สั้นได้ยาก ปราศจากเสียซึ่งความสำนึกเช่นนั้น จะเกิดความระมัดระวังดังกล่าวไม่ได้

ในส่วนนักประวัติศาสตร์เล่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงฯ ทรงสรวไว้ในพระนิพนธ์บทหนึ่ง ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์จะต้องทำโดยขาดอคติทั้งสี่ประการ แสดงว่าทรงสำนึกเป็นอย่างดีถึงภัยอันคุกคามการศึกษาประวัติศาสตร์อยู่ตลอดไป ไม่มีหลักฐานที่จะชี้ว่าพระองค์ทรงเห็นว่าทรงทำได้เองหรือไม่ นักศึกษาประวัติศาสตร์ในสกุลของพระองค์ โดยเฉพาะในปัจจุบัน มักจะเชื่อมั่นว่าประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ และไม่ต้องสำนึกว่าตนเองมีอคติอันเนื่องมาจาก ชาติ ศาสนา อุดมคติทางการเมือง ครอบครัวยุคสมัยที่ตนเกิด ฯลฯ ได้ การที่ยังเชื่อมั่นมากขึ้นว่าประวัติศาสตร์

เหมือนวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่จะระวัง มิให้ออคติส่วนตัวมาพ้องพวนในงานก็ยิ่งน้อยลงเพียงนั้น

(๕.) สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ ทรงปรากฏได้รับยกเว้นในกรณีนี้ เนื่องจากสมัยของพระองค์ การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยยังอยู่ในภาวะเริ่มต้นโดยแท้ และเนื่องจากพระองค์ได้แสดงความสนพระทัย ในสิ่งที่กว้างกว่าประวัติศาสตร์ประจำชาติอยู่เสมอ เทียบเมืองพม่า นิราศนครวัด ตำนานพุทธเจดีย์สยาม และประติษฐานพระสงฆ์ สยามวงศ์ ในลังกาทวีป ฯลฯ เป็นพยานในข้อนี้ แต่หลังจากสมัยของพระองค์มาหลายสิบปีแล้ว ความสนใจ “อารยธรรม” อินเดีย ซึ่งมีสังคมไทยสังกัดอยู่ด้วย ได้เพิ่มมากขึ้นแต่เพียงน้อย ก็หาไม่ หนังสือภาคไทยที่พยายามพิจารณาประวัติศาสตร์ไทย ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของความเคลื่อนไหว ซึ่งเกิดขึ้นในภูมิภาคที่กว้างขวางกว่าเส้นกันเขตแดนไม่ปรากฏขึ้น ถ้านักประวัติศาสตร์จะกล่าวถึงการค้าในสมัยโบราณ ก็จะกล่าวเฉพาะ “ทำเนียม” ปฏิบัติที่รัฐบาลไทยทำกับพ่อค้าฝรั่ง แต่ไม่เคยมีใครสนใจการค้าของเรา ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการค้าตะวันออก ว่ามีบทบาทอย่างไร สถานะอย่างไร ผลประการหนึ่งจากความคับแคบในความสนใจเช่นนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจไขว้เขวในเรื่องต่างๆ ตลอดมา โดยเฉพาะ

อย่างขึง ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยแห่งจักรวรรดินิยม ส. ธรรมยศ เห็นว่าประเทศไทยเป็นเนอซันเล็กที่สุดในอาเซียที่ราชสีห์อังกฤษฟังแสงได้ ความเห็นเช่นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้า ส. ธรรมยศ สนใจกำเนิด และประวัติของจักรวรรดิอังกฤษพอสมควร เด็กนักเรียนถูกสอนให้เชื่อในเรื่อง “ราชสีห์อังกฤษ” และ “จิงจอกฝรั่งเศส” ที่พยายามจะฉกชิงดินแดนไปจากไทยทุกวิถีทาง จนดูราวกับว่าประเทศเหล่านั้นขยายอำนาจของตนมาทางตะวันออกเพื่่อมุ่งร้ายต่อประเทศสยามอันมีงศ์เป็นสำคัญ ผลประโยชน์ของประเทศเหล่านั้นในประเทศสยาม เมื่อเทียบกับ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย มลายูหลังปี ค.ศ. ๑๕๐๐ ไม่เคยมีนักประวัติศาสตร์ไทยนำมาพิจารณา ยิ่งภาวะการเมืองในโลกกว้างทั้งหมด เช่นการแข่งกันแสวงดินแดนในอาฟริกา บัญหารัสเซียในอัฟกานิสถาน ประเทศในตะวันออกกลางในแหลมบัลข่าน ฯลฯ ยังไม่มีผู้ใดนำมาพิจารณาแข่งขันไปอีก การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ย่อมจะมีไทยเป็นศูนย์กลางของท้องเรื่อง แต่ไม่ควรจะทำให้หนักประวัติศาสตร์ คิดว่าจะเข้าใจศูนย์กลางนั้นได้ โดยขาดความเข้าใจภาวะที่แวดล้อมศูนย์กลางอยู่ ในโลกปัจจุบันที่การคมนาคมแผนใหม่ทำให้แคบลงนี้ การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยจะทำได้เลย ถ้าไม่พิจารณาภาวะการณของโลกทั้งหมดประกอบด้วย

(๖.) ข้าพเจ้าจำได้ว่า เมื่อได้เข้ามหาวิทยาลัยในปีแรก ผู้บรรยายวิชาประวัติศาสตร์ โดยได้เริ่มคำบรรยายในวิชานี้ ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์มีหลายประการที่เป็นประการแรกคือทำให้เกิดความรักชาติขึ้น

เป็นอันว่าประวัติศาสตร์ก็เหมือนสิ่งอื่น ๆ ในทัศนะของคนไทย กล่าวคือถ้าจะลงทุนแรงแล้วเป็นต้องแสวงหาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในที่ที่ไว้ก่อน เป็นที่น่าสงสัยอย่างขึงว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยนั้นเคยมีคุณค่าในตัวของตัวเองหรือไม่ หนังสือพระราชพงศาวดารมีประโยชน์และเกิดขึ้นเพื่อการยืนยันเชื้อสายของกษัตริย์ที่ครองราชย์อยู่ว่าสูงส่งและเป็นตำราเพื่อให้รู้ “ทำเนียมแต่ก่อน” ซึ่ง เท่ากับเป็นตำราวิชารัฐประศาสนศาสตร์สำหรับกษัตริย์และขุนนางเท่านั้น วิชาประวัติศาสตร์เองหาได้มีค่าในตัวเองไม่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงใช้วิชาประวัติศาสตร์เป็นตำรา “ทำเนียมแต่ก่อน” เพื่อต้อนรับอัครราชทูตอังกฤษ ทรงใช้วิชาประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันในความเป็นอารยะ ของพระราชอาณาจักร และเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในพระบรมราชาธิบายเรื่อง จมูกก้อง พระราชวินิจฉัยนั้นไม่ได้เกิดจากการเข้าพระทัยผิด เพราะถ้านาพระราชสารภาษาไทยมีเก็บไว้จำแวงมาก แม้แต่ในปัจจุบัน อันเป็นสิ่งที่เคยทอดพระเนตรมาแล้ว

เป็นแน่ แต่พระราชวินิจฉัยนั้นเกิดขึ้นโดยตั้ง
พระทัย และหวังผลประโยชน์ปัจจุบันและ
อนาคตทางการเมืองเป็นเกณฑ์

เมื่อตกมาถึงสมัยบิดาแห่งประวัติศาสตร์
ไทย ยังไม่มีหลักฐานที่ใด ซึ่งจะบอกได้ว่า
สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ๑ กรมพระยาคลัง ๑ ทรงมีพระดำริ
เกี่ยวกับเป้าหมายของประวัติศาสตร์อย่างไร
แต่ตั้งที่ได้กล่าวแล้ว สมเด็จพระเจ้า
เอกทัศ ๑ ทรงเป็นนักการเมืองคนสำคัญ ในขณะที่
รัฐบาลกำลังเร่งเสริมพระราชอำนาจของ
กษัตริย์ในฐานะ “ผู้อำนวยราชการปกครอง”
ที่พระราชอาณาจักร ซึ่งกษัตริย์ไทยไม่เคย
แสดงบทบาทมาก่อน การเห็นความสำคัญ
ของสถาบันกษัตริย์ในฐานะผู้นำทางการเมือง
วัฒนธรรม และศาสนาก็เป็นสิ่งจำเป็น พระ
นิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าเอกทัศราชานุกา
ทำให้เกิดข้อสรุปเช่นนั้น แม้ว่าพระองค์มิได้
ตรัสมาโดยตรงก็ตาม และแม้ว่าพระองค์อาจ
จะไม่ได้ตั้งพระทัยก็ตาม

อาจจะเป็นเพราะ “ประเพณี” และ
ความเคยชินที่สืบทอดมาเป็นเวลานาน จึงทำ
ให้นักประวัติศาสตร์ในปัจจุบันไม่เคยมองเห็น
คุณค่าในตัวของประวัติศาสตร์เอง ประวัติ
ศาสตร์จึงเป็นแต่การศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์
ต่อสิ่งอื่น หรือเพื่อรับใช้สนองตอบต่อสิ่งอื่น
ที่สำคัญที่สุดในขณะนั้น ได้แก่ “ชาติไทย”

นี้อาจจะเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่ง ที่ประวัติ
ศาสตร์สุโขทัยมีเส้นที่ดึงคุณนักประวัติศาสตร์
เป็นอันมาก

ข้อที่น่าถกเถียงไม่น้อยก็คือ ลัทธิชาติ
นิยมที่เราารู้สึกว่าตัวเราเองยึดถืออยู่นี้ เป็นสิ่ง
ที่เพิ่งแพร่เข้ามาไม่นานนัก จากเอเชียตะวันตก
ออกไกล อินเดีย และ ยุโรป และไม่น่าเป็น
ไปได้ว่าบรรพบุรุษของไทยที่ช่วยกอบกู้เอกราช
กับพ่อขุนบางกลางท่าว พ่อขุนผาเมือง พ่อ
ขุนมั่งราช สมเด็จพระนเรศวร ชาวบ้านบาง
ระจัน หรือสมเด็จพระเจ้ากรุงธน จะมีความรู้
สึกทางชาตินิยมอย่างที่เราเห็น จนถึงที่สุดคำว่า
เอกราชที่เราเข้าใจกับท่านเหล่านั้นเข้าใจ ก็ไม่
น่าจะเหมือนกัน ในขณะที่กระแสคลื่นแห่ง
ลัทธิชาตินิยมกำลังครอบงำ “เอเชียใหม่”
อยู่นี้ ปรากฏการณ์ทำนองเดียวกันก็กระโดดไป
สู่การศึกษาประวัติศาสตร์ของทุกชาติ การกบฏ
เพราะไม่พอใจต่อการกดขี่ทางเศรษฐกิจ หรือ
ทางศาสนา หรือแม้แต่เพื่อผลประโยชน์ส่วน
คนเช่นโจรสลัดในพม่า มลายู เวียดนาม
อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ถูกลักประวัติศาสตร์
พิจารณาว่าเป็นต้นกำเนิด ของขบวนการชาติ
นิยมไปเสียหมด

ความรู้สึกทางชาตินิยม บางครั้งก็กระตุ้น
ให้นักประวัติศาสตร์ “ทรยศ” ต่ออุดมคติ
ของประวัติศาสตร์อยู่เสมอ ในระหว่างกรณี
พิพาทเขาพระวิหาร มีหนังสือออกมาหลาย

เล่มที่พยายามจะพิสูจน์ว่าเขมรปัจจุบันเป็นชน
เชื้อสายไทยที่ทรยศต่อพี่น้องของตน ชาวไทย
เป็นผู้สร้างปราสาทหินทั้งหลาย รวมทั้งนครวัด
ด้วย ชาวเขมรนั้นสืบเชื้อสายมาจากสัตว์ที่มี
สี่เท้าสองแฉก จึงพูดจาสลับไปตามพันธุกรรม
กษัตริย์ไทย เคยตัดพระเศียรกษัตริย์เขมรเอา
พระโลหิตมาล้างพระบาท (ไซค์ดท์ที่มีหลักฐาน
ยืนยันอย่างแน่ชัดว่า อดิศมหาราชพระองค์นั้น
ไม่ได้ป่าเถื่อนถึงเพียงนั้น) ฯลฯ ถ้านัก
ประวัติศาสตร์ไทยต้องการจะทำงาน ให้ดีเทียบ
เท่ากับที่พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ เคยทำมา
แล้ว อุปสรรคขาดนิยามเป็นสิ่งแรกที่ควรก้าว
ล่วงพ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดั่งที่ศาสตราจารย์ คอนแซ (Conze)
กล่าวไว้ใน Buddhism ว่ามนุษย์ในปัจจุบันก็
ยังมีพ่อพระเจ้าหลายองค์อยู่ แต่แทนที่จะ
เป็นเทวะแห่งก้อนหิน น้ำพุ หรือ ภูเขา กลับ
เป็นเทวะที่ชื่อ เสรีภาพ ประชาธิปไตย
วิทยาศาสตร์ กรรมอาชีพ การศึกษา ฯลฯ
“พระเจ้า” ของคนไทยในปัจจุบันที่ทรงบัญชา
การเขียนประวัติศาสตร์อยู่ในปัจจุบัน มีอยู่อีก
สององค์ นอกจาก “ชาตินิยม” ที่ได้เอ่ยไป
แล้วคือสถาบันกษัตริย์ และประชาธิปไตย

การเขียนประวัติศาสตร์ในทุกวันนี้ เกือบ
จะเป็นคำประณามพจน์อดิศมหาราชกันไปแล้ว
มีผู้พยายามวิเคราะห์ความสำเร็จ ของอดีต
กษัตริย์เสมอมา แต่จะหาผู้วิเคราะห์ความล้ม

เหลวของกษัตริย์นั้นยากนัก คุณสมบัติใดที่
เราเห็นว่าดีในปัจจุบัน เราก็พยายามทุกวิถี
ทุกกระบวนแบบ ถวายคุณสมบัตินั้นแก่อดี
ตกษัตริย์ของเราบ้าง เพราะฉะนั้นพ่อขุนราม
คำแหง จึงทรงเป็นนักประชาธิปไตยชั้นนำของ
โลกขึ้นมา เพราะได้ทรงประกาศสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชนพร้อมกันกับมหามิตรของอังกฤษ
เมื่อข้าพเจ้ากำลังทำวิทยานิพนธ์เพื่อรับปริญญา
โทอยู่นั้น “ศาสตราจารย์” ที่ปรึกษาของ
ข้าพเจ้า ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าตัดข้อความใน
เครื่องหมายอัญประกาศ ซึ่งลอกมาจากข้อ
รับสั่ง ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ
พระราชทานกรมหลวงเทววงศ์วโรปการ (พระ
ยศขณะนั้น) ตอนหนึ่งที่มีว่าให้ระวังฝรั่งให้
จงหนัก เพราะ “ปากมันยาว” เนื่องจาก
“ศาสตราจารย์” ผู้นั้นเห็นว่าจะเป็นการเสื่อม
พระเกียรติที่ควรเรียกว่า “มัน” ย่อม
เป็นการไม่สุภาพ นี่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนไป
และน่าสลดใจเกินไป แต่ก็ได้อธิบายสาระ
สำคัญที่ว่า นักประวัติศาสตร์ปัจจุบันพยายาม
นำเอาค่านิยมของเราในปัจจุบัน ไปเป็นไม้
บรรทัดวัดการกระทำของคนในอดีต กรณีของไทย
เนื่องจากเราเคารพสถาบันกษัตริย์ เราจึง
เน้นความสำคัญของสถาบันนี้ ในฐานะเป็น
สาเหตุแห่งความเปลี่ยนแปลง เสียจนไม่ค่อย
พิจารณาปัจจัยอื่น ๆ เราได้ยกเอาสิ่งที่เกิดขึ้น
ภายหลังและเรายกย่องในปัจจุบันไปให้แก่คน

ในอดีต เราจึงศึกษาประวัติศาสตร์โดยมีอคติ
อยู่เต็มเปี่ยมว่า กษัตริย์ต้องทรงทำสิ่งดีมีประ
โยชน์ต่อประเทศเสมอไป ถ้าไม่เห็นผลขณะ
ทรงทำก็เป็นเพราะคนสมัยนั้นเดินตามกษัตริย์
ของเขาไม่ทัน ดังเช่น ดุสิตธานีกับพระมงกุฎ
เกล้า ๆ เป็นต้น

“พระเจ้า” ของเรานั้น มีอิทธิพลใน
การเขียนประวัติศาสตร์ เสียจนจะไม่น่า
ประหลาดใจเลย ถ้าใครจะเล่าให้ฟังว่าเจ้า
หน้าที่หอเอกสารของชาติ จะเอาเอกสารบาง
ฉบับ ที่อาจจะเป็นการเสื่อมพระเกียรติถึงเสีย
หรือเจ้าหน้าที่หอเอกสารของชาติจะไม่ยอมให้
เปิดบัญชีการจ่ายพระราชทรัพย์ของรัชกาลที่หก
ในเมื่อเรามี “ศาสตราจารย์” เช่นนั้นได้
จะหวังอะไรนักจากเจ้าหน้าที่หอเก็บเอกสาร

พระเจ้าองค์สุดท้ายที่ควรกล่าวถึง คือ
ประชาธิปไตย การที่สมเด็จพระยาดำรง
ทรงอ้างถึงการปกครองในสมัยสุโขทัย ว่าเป็น
paternal democracy นั้นทรงอ้างเพราะทรง
เห็นคุณค่าของลัทธิประชาธิปไตย หรือเพียง
แต่ทรงหมายความว่าประชาชนในสุโขทัย มี
สิทธิเสรีภาพกว้างขวางกว่าประชาชน ในสมัย
หลัง ก็ไม่อาจจะทราบได้ ระยะเวลาที่ว่าประ
ชาธิปไตยที่ใช้กันอย่างหนาหู มักจะมีความ
หมายไปในทางประชาธิปไตย แบบตะวันตก
พอๆ ในสมัยสุโขทัย ได้รับการยกย่องจากนัก

ประชาธิปไตยของคนหนึ่งของไทยอย่างสูง เนื่อง
จากนักประชาธิปไตยคนนั้น ได้พิสูจน์ให้เห็น
ว่าศิลาจารึกหลักที่ ๑ เป็นคำประกาศรับรอง
เสรีภาพของประชาชนฉบับแรกของไทย

อาจจะเป็นเพราะเรื่องราวของ “พระร่วง”
ค่อนข้างจะมีคติน แต่เป็นที่ประทับใจของคน
ไทยตลอดมา จึงนับตั้งแต่พระมงกุฎเกล้า ๆ
เป็นต้นมา พระร่วงได้เข้ามาเล่นการเมืองกับ
พวกเราในปัจจุบันหลายบทด้วยกัน นักประ
วัติศาสตร์ที่คอยรับใช้ผู้มีอำนาจบางคน ใช้การ
แต่งบทละครประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับพระร่วง
เพื่อให้ความหมายแก่การปกครอง อันไร้
สมรรถภาพของนักการเมืองบางคน ขณะนี้
พระร่วงก็มีท่าจะกลายเป็นผู้สถาปนาพรรคการเมือง
ประชาธิปไตยแทนนายควง อภัยวงศ์ ไป

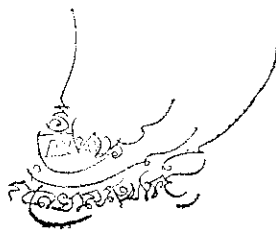
เมื่อวิเคราะห์กันให้ถ่องแท้แล้ว ประชา
ธิปไตยที่เราสรรเสริญ และชื่นชมอยู่นี้ มี
ประวัติไม่เกิน ๒๐๐ ปี ในประเทศตะวันตก
และการที่จะกำเนิดแนวคิดเช่นนี้ได้ ก็ต้อง
อาศัยภาวะพร้อมเพรียงในทางเศรษฐกิจ สังคม
การเมือง และวัฒนธรรม ขึ้นชนิดหนึ่ง นอก
จากนักคิดที่เป็นผู้สร้างความปลอดภัยในใจคน
ออกเป็นคำพูด สภาวะอันพร้อมเพรียงเหล่านั้น
ยังไม่ได้เกิดทั้งในสุโขทัยและรัตนโกสินทร์

นิธิ เอียวศรีวงศ์

ॐ विवेकं कुरुते
सुखं चैव ननु कुरुते
येनैव कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते

ॐ कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते

ॐ कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते
कुरुते कुरुते कुरुते

เสฐียรโกเศศที่ข้าพเจ้ารู้จัก

เมื่อเล็ก ข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักเจ้าของนาม 'เสฐียรโกเศศ' และไม่เคยคิดว่าจะได้มีโอกาสรู้จัก แต่ข้าพเจ้าเคยอ่านเรื่องสั้น ๆ ที่ "เสฐียรโกเศศ" แต่ง และชอบใจตามประสาเด็กที่ได้รู้เรื่องสิ่งละอันพันละน้อยที่ท่านเขียนเล่าให้ฟัง

สมัยนั้น นาม 'เสฐียรโกเศศ' มักจะพบกับ 'นาคะประทีป' เสมือนฝาแฝด เมื่อแรกคิดว่า เป็นนามแฝงของบุคคลเดียวกัน ต่อมาภายหลัง ได้ทราบว่าเป็นบุคคลสองคน ก็คิดว่านามแฝดนั้นจะเป็นใครก็ตามที่ เขียนหนังสือดี สำนวนน่าอ่าน ตามแบบประเพณีของภาษาไทย

จนถึงตอนเรียนหนังสือชั้นมัธยมปีที่ ๖ (ตามระบบเก่า) มีหนังสือภาษาไทยที่บังคับในหลักสูตรเล่มหนึ่ง เรื่อง วาสิวรรุณี แต่พวกเราเรียกติดปากว่า ความนิค ตามชื่อของพระเอก ก็อ่านกันติดอกติดใจเหมือนเรื่องอ่านเล่น เพราะมีพร้อมทุกรส ทั้งรัก โศรก ขบขัน ตื่นเต้น ผจญภัย และยังแถมปรัชญาอันลึกซึ้งไว้หลายตอน ตั้งแต่พุทธปรัชญา ลงมาจนถึงใจปรัชญา สมกับที่เลือกให้เป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่นแท้ ๆ หนังสือเล่มนั้นก็ เป็นงานของ 'เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป' อีก

ถึงตอนนั้น ก็ยังไม่รู้จัก 'เสฐียรโกเศศ' อยู่ดี ทราบขึ้นมาอีกนิดหน่อยว่าท่าน คือ พระยาอนุমানราชชนในชาติจริง และเคยได้ยินชื่อท่านทางวิทยุหรือเห็นชื่อท่านในหนังสือพิมพ์สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ว่านาย ย.ส. อนุমানราชชน ตอนที่เขาคืนราชทินนามกัน เมื่อยังได้เห็นว่าท่านเป็นพระยานานหมื่น ข้าพเจ้าเป็นแต่เพียงเด็กลูกชาวบ้านธรรมดา หัวกระเป๋านั่งสอเดินไปโรงเรียน ก็เลยนึกภาพเอาว่า ท่านคงเป็นผู้ใหญ่แก่ ๆ รุ่งปุ้ รุ่งตา ไปไหนมาไหนคงมีข้าทาสบริวารคอยถือเครื่องยศตามหลัง แล้วข้าพเจ้าก็ไม่ได้นึกถึงท่านอีก หลังจากเรียน วาสิวรรุณี แล้วสัก ๒-๓ ปี ข้าพเจ้าก็ไปศึกษาต่อต่างประเทศ แต่ยังไม่วายคิดหนังสือไทยไปเป็นเพื่อนแก้เหงา ๔-๕ เล่ม ในจำนวนนั้นมี วาสิวรรุณี เล่มที่เคยใช้เรียน และ ทิโตปเทศ รวมอยู่ด้วย

เวลาล่วงไปอีกหลายปี ข้าพเจ้าอยู่ในเมืองเล็กๆ เมืองหนึ่งในต่างประเทศที่เป็นสำนักศึกษาเล่าเรียนจนจะเสร็จตามที่ต้องการ อีกภายในไม่กี่เดือน บ่ายวันหนึ่ง แม่บ้าน (คือเจ้าของบ้านเช่า นั้น มีใช้เจ้าของคว่ข้าพเจ้า) เกาะประตู

ห้องบอกว่า มีโทรศัพท์ทางไกลจากเมืองหลวงมา ถึงข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้าลงไปพูดตอบด่วน พอ ข้าพเจ้ารับสาย ก็ปรากฏว่าเป็นเสียงเจ้าหน้าที่ ประจำสำนักผู้ดูแลนักเรียนไทย ในประเทศนั้น บอกว่าท่านเจ้าคุณอนุমানราชชน ต้องการจะพูด ด้วย ให้ข้าพเจ้ารับสายรอไว้ อึดใจต่อมาก็มี เสียงผู้ใหญ่มีอายุ คงได้ ยืน บอกแนะนำตัวเองว่า เป็นใคร

ข้าพเจ้าจึงได้เริ่มรู้จัก พระยาอนุมานราชชน ด้วยน้ำเสียงก่อนได้พบตัว ตั้งแต่วาระนั้น

ใจความสนทนาทาง โทรศัพท์ในครั้งนั้น มี เพียงสั้นๆ ว่าท่านได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนสถานบัน การศึกษา และวัฒนธรรม หลายแห่งในยุโรป ร่วมกับ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยไทยกลุ่มหนึ่ง ตาม คำเชิญของรัฐบาลต่างประเทศนั้น ๆ จนมาถึง ประเทศที่ข้าพเจ้ากำลังพำนักศึกษาอยู่ ท่านได้ ทราบมาว่า ข้าพเจ้ากำลังศึกษาวิชาหนึ่งที่ท่าน สนใจ แต่ไม่เคยเห็นมีใครทางเมืองไทยได้เคย ศึกษา ทราบว่ามีข้าพเจ้าอยู่รายเดียว ก็อยากพบ ประวิสาสะด้วย เพื่อฟังความคิดเห็น และอยากทำ ความรู้จักไว้

ท่านเป็นผู้ใหญ่ประเภทนี้ ผู้ใหญ่ที่ข้าพเจ้า ไม่เคยเห็นและไม่เคยคิดว่ามีอยู่ในเมืองไทย ผู้ ใหญ่ที่สนใจใฝ่รู้ในวิทยาการ พร้อมทั้งจะเสาะหา แหล่งที่ท่านคิดว่าจะมีความรู้ให้ท่านได้ แม้แต่ จะน้อยนิดเดียว และจากคนรุ่นเด็กที่เพิ่งเริ่ม เรียนอย่างข้าพเจ้า ซึ่งท่านไม่เคยรู้จักห้วนอน ปลายเท้ามาก่อน ท่านก็ไม่ รังเกียจ ท่านเองก็คง รุ้อยู่ลวงหน้าด้วย ว่า ข้าพเจ้าคงจะไม่มีอะไร จะเรียนชี้แจงได้พิศดาร ไปกว่าที่ท่านได้แสวงหา ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มา ก่อนแล้วด้วยตนเอง ดัง ที่ท่านเคยทำมาเสมอใน เรื่องต่างๆ ตลอดชีวิต แต่ ภาระนั้น ท่านก็ยังอยาก ฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น แม้ว่าจะต่างวัยกัน เป็น

รุ่นพ่อกับลูก หรือปู่กับหลาน ท่านก็ได้รู้สึก เดียวกัน

บ่ายวันนั้น พอวางหูโทรศัพท์ ข้าพเจ้าก็ แต่งตัวขับรถไฟจากบ้านนอกตรงเข้ามานครหลวง เพื่อไปพบท่าน “อาจารย์เจ้าคุณ ฯ” ที่โรงแรม ที่ท่านพำนัก ข้าพเจ้ารออยู่ในห้องรับแขกชั้น ล่าง พอท่านทราบก็เดินลงบันไดหลายชั้นมา จากชั้นบน ดูท่าทางกระฉับกระเฉงเกินวัย

(หลังจากนั้นต่อมา เมื่อได้รู้จักท่านมากขึ้นในเมืองไทย จึงทราบว่าท่านไม่ชอบใช้ลิฟท์ เพราะไม่ช่วยให้ท่านได้ออกกำลัง อย่างเดินขึ้นลงบันได แต่นั่นควรเป็นเมืองไทยก่อนสมัยตีกระฟ้า อย่างในปัจจุบัน) ท่านนั่งสนทนาวิสาสะประมาณร่วมชั่วโมง แล้วข้าพเจ้าก็ลากลับ เพราะท่านเองยังมีรายการอื่นที่จะต้องทำอีกหลายอย่าง

วันนั้น เป็นวันที่เท่าไร เดือนอะไร ข้าพเจ้าจำไม่ได้ แต่รู้ว่าเป็นวันหนึ่งในฤดูร้อนของปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิด นับแต่วันนั้นมา ข้าพเจ้าก็ได้รู้จักกับ “อาจารย์ฯ” ซึ่งไม่เหมือนกับภาพของพระยาอนุমানราชชน หรือ ‘เสฐียรโกเศศ’ ที่ข้าพเจ้าเคยวาดไว้ในความคิดเมื่อเด็ก ๆ เลย ท่านอายุมากแต่ยังไม่แก่ ท่านเป็นพระยาแต่ไม่เจ้ายศ

ก่อนข้าพเจ้าเดินทางกลับเมืองไทย ข้าพเจ้าได้เคยติดต่อกับท่านทางจดหมาย โดยเป็นสื่อให้นายอาร์วีย์ ผู้เขียน *ประวัติศาสตรพม่า* ได้ถามความตอนหนึ่งเกี่ยวกับ มะกะโท หรือพระเจ้าฟ้ารั่วของมอญ ที่มีปัญหาว่าอาจจะเป็นชาวไทยใหญ่ได้หรือไม่ ฯลฯ ท่านก็ได้กรุณาหาคำตอบพร้อมด้วยหลักฐานบางอย่าง เท่าที่มีอยู่ส่งไปให้เป็นที่พอใจของผู้ถามมาก ว่าชัดเจนแจ่มแจ้งเป็นหลักฐานทางวิชาการอย่างดี

“อาจารย์ฯ” ที่ข้าพเจ้ารู้จัก และได้มีโอกาสพบปะรบกวนขอความรู้ตลอดมานั้น ข้าพเจ้าได้รู้จักในฐานะที่ท่านเป็นปราชญ์ ผู้สนใจ

ในวิชาการตลอดมา ข้าพเจ้าไม่เคยได้รู้จักท่านในฐานะอื่น ถึงแม้ว่าทุกครั้งที่ได้พบปะ ท่านก็จะปฏิบัติอย่างผู้ใหญ่กระทำต่อลูกหลานเสมอ ซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวของท่านต่อลูกศิษย์ที่เคารพนับถือท่านเป็นครูบาอาจารย์ทุกคน แต่ความสัมพันธ์ทางจิตใจที่ท่านได้เมตตาสร้างให้นั้นเป็นเรื่องทางปัญญา เรื่องของการใฝ่หาความรู้ที่ท่านปฏิบัติอยู่ตลอดชีวิต และปรารถนาจะให้เห็นคนรุ่นเยาว์สนใจใคร่ทำด้วย

คงเป็นเพราะความใฝ่รู้นี้เอง ที่สร้างบุคลิกไม่ด้อยดื้อศักดิ์ อันเป็นลักษณะที่เลื่องลือของอาจารย์ฯ ถึงแม้ท่านจะพร้อมด้วยวัยวุฒิและคุณวุฒิ กับมียศถาบรรดาศักดิ์มาเสริมชาติวุฒิ “ชาวบ้านธรรมดาสามัญ” ที่ท่านก่อร่างสร้างตนขึ้นมา กระนั้น ท่านก็ไม่เคยลุ่มหลงกับสิ่งเหล่านี้ และวางตนแยกจากสามัญชนระดับอื่น แท้ที่จริง ท่านกลับด้อมตนยิ่งกว่าคนธรรมดา ใฝ่หาพบกับพิธีรีตองเครื่องเสริมบารมีอย่างที่คนอื่น ๆ มักนิยมกัน เพราะท่านอ้างว่า ถ้าทำเช่นนั้นแล้วจะไปเสาะหาความรู้จากผู้อื่น ๆ ได้อย่างไร

แหล่งความรู้ของท่านไม่มีจำกัด ท่านขอความรู้จากคนระดับเจ้านายชั้นสมเด็จ กรมพระยาฯ ลงมาจนถึงไพร่บ้านธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นใคร นอกจากผู้คนในเมืองไทยแล้ว มีแหล่งปัญญาอื่นใดในหนังสือต่างประเทศ ท่านก็ทำมาอ่าน ทั้ง ๆ ที่ท่านเองไม่เคยไปศึกษาถึงเมือง

นอกเมืองน่ายกคนอื่น ๆ ซึ่งบางคนนั้นเมื่อกลับมาแล้ว ก็บอกศาลากับวิชาความรู้ที่เคยฝึกฝนอบรมมา เพื่อแลกเปลี่ยนแลกกับการอ่านจบจวชชั่วคราว ก็เห็นมีอยู่หลายราย คงจะเป็นเพราะนิสัยชอบ ประกอบกับความรู้สึกในสมัยเยาว์วัยที่ท่านเล่าไว้ในอดีตชีวิตของท่านว่า เรียนมาน้อย รู้น้อย จึงอยากหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้นด้วยการเรียนเอง แต่สุดท้ายจนถึงบั้นปลายของชีวิต อาจารย์ ๆ ก็มีได้หยุดเรียนเพราะ “ยิ่งเรียนมาก ยิ่งรู้่น้อย” เป็นความรู้สึกที่ท่านบรรยายไว้เสมอ ทั้งพูดและเขียน และท่านกล่าวไว้โดยบริสุทธิ์ใจจริง มิได้เสแสร้งแก่งัดว่าเป็นทำนองลดทอนให้คนยก

เพราะความบริสุทธิ์ใจเช่นนั้น เด็กรุ่นหลังจึงโกรธอาจารย์ ๆ ไม่ได้ หากอาจารย์ ๆ จะกล่าวตักเตือนตรง ๆ ว่าความรู้และปริญญาบัตรที่ได้รับมาแต่เมืองนอก อันเป็นที่นิยมกันสมัยนี้ ก็เป็นสิ่งที่มิได้ประโยชน์ เพราะแสดงว่าได้ผ่านกระบวนการอบรมอย่างเป็นระเบียบวิธี มีมาตรฐานตามแบบอย่างของสำนักต่างๆ ของชาวเทศนั้นมาแล้ว แต่ความรู้และวิธีการเหล่านั้น จะต้องนำมาใช้ในสภาพการของบ้านเมืองไทย คนรุ่นใหม่ที่ยังเยาว์ บางทียังไม่ทันมีเวลาเข้าใจเรื่องราวแบบอย่างและความเป็นมาของลักษณะชีวิต ความเป็นอยู่ในบ้านเมืองของตนดีพอ เมื่อได้ไปรับประทับตราครั้ง ๆ กลาง ๆ ของต่างประเทศมา (เพราะช่วงเวลาการศึกษา ที่นักเรียนไทยไปใช้

อยู่ในต่างประเทศ มักไม่นานและลึกซึ้ง พอที่จะให้เข้าใจความหมาย แบบอย่างชีวิตของเขาได้แจ่มแจ้งจริง) ก็ยึดมั่นถือถือเอาเป็นของแท้แน่นอนอนเสียทันที เช่นนี้ อาจไม่เป็นประโยชน์ได้เต็มอย่างที่หวัง ฉะนั้น เมื่อไปซบตัวมาแล้ว ก็ควรเคลือบซาเสียด้วย ความรู้เกี่ยวกับตัวเราเอง ประวัติของเราเอง บ้านเมืองของเราเอง ฯลฯ เสียอีกชั้นหนึ่ง ก็จะทำให้การซบจากเอกลิ้นลอกซ้ำ เป็นสนิมน้อย ทำประโยชน์ได้นาน ๆ ขึ้น แต่คำตักเตือนทำนองนี้ อาจารย์ ๆ ก็ได้เหยี่ยวให้ใครต่อใครพรวดไปหมด ท่านจะให้ตรง ๆ ก็แต่กับคนที่ท่านรู้ ว่าเขามีโยนิโสมนสิการ พอที่จะให้เข้าใจความหมาย และเจตนาของท่านได้ เพราะท่านตระหนักดี ว่าคนนั้นมีทั้งที่รู้ตนเองว่าหลง และที่หลงตนเองว่ารู้ คนรุ่นนี้ไม่น่ากลัว แต่คนหลงนั้นเป็นอันตรายทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น

อาจารย์ ๆ เป็นผู้ไม่หวังความรู้ และไม่ทีกทักว่ารู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ความรู้ที่ท่านมีอยู่ ท่านชอบถ่ายทอดไว้ให้แก่คนรุ่นหลัง ในรูปของบทความและหนังสือคำขวัญคำวาทต่างๆ ความรอบรู้และสนใจของท่านกว้างขวางเพียงใด มีผู้กล่าวถึงไว้แล้วในหลายที่ ใครที่อยากรู้ให้ดี ก็จะไปหาดูได้จากผลงานที่หอสมุดแห่งชาติ รวบรวมจัดเป็นห้องสมุด “อนุมานราชชน” ไว้ให้แล้วได้ตลอดเวลา จะเห็นว่า หลังจากยุคเบิกโรงเขียนหนังสือสมัยแรก ในวัยหนุ่มของท่าน จะเป็นเรื่อง

แปล นวนิยาย ประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ
ทั่วไป ในระยะต่อมาภายหลัง หน้าที่การงาน
ทางกรมศิลปากร ซึ่งท่านเกี่ยวข้องอยู่ ได้นำท่าน
เข้าไปสู่เรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของ
ไทย ซึ่งชวนให้แตกแขนงออกไปทางศาสนา
ภาษา และวรรณคดีทั้งของไทยและของประเทศ
ใกล้เคียง จากเรื่องเหล่านี้ ท่านก็ได้ค้นคว้า
ต่อมาจนถึงเรื่องมานุษยวิทยา และสังคมวิทยา
ในปัจจุบัน จนเป็นที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป
ทั้งในหมู่นักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศ
ตลอดจนคนที่ชอบอ่านหนังสือประเภทนี้
ที่ท่านเขียนไว้

ความห่วงใยในเรื่องของความเป็นอยู่ และ
ชีวิตไทยของเราเอง ทำให้อาจารย์ฯ รับผิดชอบไป
บรรยายเรื่องเหล่านี้ แก่นิสิตนักศึกษา และประ
ชาชนทั่วไป ทั้งในโอกาสพิเศษ และที่เป็นการ
สอนประจำ แม้แต่ในปีท้ายๆ ของชีวิต ท่านก็
ไม่ยอมขี้ขลาดขี้ขลาดขี้ขลาด ก่อให้เกิดความขี้ขลาดใจใน
หมู่ลูกศิษย์ลูกหาหลายคน ซึ่งรวมทั้งตัวข้าพเจ้า
ด้วย ว่าทำให้ท่านต้องเหน็ดเหนื่อยเกินกำลัง
ของคนวัยอย่างท่าน ถึงแม้จะมีกำลังวังชาและ
สุขภาพที่จัดว่าอยู่ในเกณฑ์สมบูรณ์มากก็ตาม แต่
ที่สำคัญกว่าในทัศนะที่เห็นแก่ตัวของพวกเรา ก็
คือ ทำให้ท่านไม่มีเวลาว่างที่จะเขียนหนังสือ
บันทึกเรื่องราว เพิ่มเติมความรู้ที่ท่านจะทิ้งไว้
เป็นมรดกแก่นุชนรุ่นหลัง รวบรวมว่าสิ่งที่ท่าน
เขียน ๆ ไว้แล้วนั้นมันน้อยไป

ถึงอาจารย์ฯ จะเป็นคนเขียนหนังสือคล่อง
มาตั้งแต่หนุ่ม แต่อาจารย์ฯ ชอบให้ความรู้ด้วย
การสนทนามากกว่า แม้แต่การบรรยายใน
มหาวิทยาลัยหรือในโอกาสต่างๆ ท่านก็มักขอให้
มีผู้ถามเป็นปัญหาขึ้นมาก่อน แล้วท่านใช้การ
ตอบเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้ เพราะท่านเคย
ปรารภเสมอว่า *ถ้าคนเขาคถามปัญหา จึงแสดง
ว่า เขามีความสนใจ ถ้าเขามีความสนใจ ก็
เป็นการสมควรที่จะให้ความรู้* ด้วยเหตุนี้ท่าน
จึงไม่ยอมปฏิเสธคำเชิญที่ให้ไปบรรยาย ทั้งๆ ที่
มีเรื่องอีกมากมาย ที่ท่านต้องการจะเขียนทิ้งไว้
เป็นหลักฐาน แม้กระทั่งวาระสุดท้ายที่ข้าพเจ้า
มีโอกาสนพบกับท่านประมาณ ๓๐ วัน ก่อนท่าน
ถึงอนิจกรรม ก็ยังไม่วายที่จะได้สนทนากับท่าน
ในเรื่องนี้อีก คำตอบที่ท่านยื่นกรานตลอดมาก็
คือ *สงสารเด็ก เขาอยากรู้ อยากถาม ถ้าไม่ไป
ก็ไม่มีใครตอบ*

อาจารย์ฯ ตอบทุกคำถามที่ท่านสามารถ
ตอบได้ ถ้าท่านไม่รู้ ตอบไม่ได้ ท่านก็หากคน
อื่นที่รู้ให้ช่วยตอบ งานอย่างหนึ่งที่อาจารย์ฯ
ชอบทำที่สุด คือ จัดประชุมกรรมการ ในเรื่อง
วิชาการแขนงต่างๆ ที่ท่านสนใจ ให้มาช่วยกัน
ทำงาน คณะกรรมการที่อาจารย์ฯ มีส่วนจัดนั้น
มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่ง คือรวมคนที่ท่านเชื่อ
ว่า มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาร่วมความคิดความ
เห็นกันทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกอาชีพสาขา
งานประเภทนี้ อาจารย์ฯ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่พยายาม

ยามและปฏิบัติได้ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เคยทรงมีพระราชหัตถเลขา ถึงพระยาวงษาอนุประพันธ์ (ต่อมาเป็นเจ้าของพระยาในนามเดียวกัน) ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒) ซึ่งอาจารย์ฯ คงจำได้ขึ้นใจ เพราะเคยเอาใจความมาเอ่ยอยู่เสมอ และเขียนกับคิดมาลงไว้ในบทนำของหนังสือ ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๑๐) ที่ท่านเขียนเองว่า

เสนาบดีจะต้องมีวิธี ที่จะนำคนใหม่และคนเก่าเจอกันเข้าให้ได้ ให้คนเก่าได้เรียนวิชาอย่างใหม่ จากผู้ที่อ่อนกว่าตัว โดยไม่ต้องนึกละอายว่าเป็นลูกศิษย์เด็ก ข้างฝ่ายนักเรียนที่มีความรู้กว้างขวางก็เหมือนกัน ต้องชักโยงให้เรียนความรู้จากผู้ใหญ่ ซึ่งมีความชำนาญพื้นเมือง โดยอย่าให้รู้สึกว่าจะต้องเป็นลูกศิษย์ตาครูน้ำครูเดือน ซึ่งไม่รู้จักอะไร

คนรุ่นอาจารย์ฯ อายุปุนั้น คงจัดได้ว่าเป็น “คนเก่า” ของเมืองไทย ที่หาเก่ากว่าอีกได้ยาก คนรุ่นข้าพเจ้าเมื่อเทียบกับท่านก็ต้องนับว่าเป็น “คนใหม่” ต่อเมื่อมองลงไปยังรุ่นที่อ่อนกว่าจึงจะกลายเป็นเก่าได้ ในส่วนตัวของอาจารย์ฯเอง อาจารย์ฯ เป็นคนเก่าแต่้วย แต่ความคิดความรู้นั้นท่านเป็นคนใหม่ ที่ได้เปรียบคนใหม่รุ่นเยาว์หลายอย่าง เพราะประสบการณ์ของชีวิตและการศึกษาค้นคว้าที่ไม่หยุดยั้ง แต่เมื่อท่านทำหน้าที่จัดประชุมคณะกรรมการ อาจารย์ฯ เปรียบได้

เสมือน “เสนาบดี” ที่พระพุทธเจ้าหลวงทรงปรารภณา และประเทศชาติบ้านเมืองเราขณะนี้ยังต้องการอีกมาก

ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาว่า อาจารย์ฯ เป็นคนดูและบางครั้งมีอารมณ์ฉุนเฉียว โดยเฉพาะเมื่อสมัยหนุ่ม ๆ แต่เนื่องจากข้าพเจ้าไม่ได้มีโอกาสได้พบปะท่านอย่างใกล้ชิดทุกเมื่อทุกยาม จึงไม่เคยได้เห็นอุปนิสัยส่วนนี้ โอกาสที่ข้าพเจ้าได้พบท่านนั้น ถ้าไม่ใช่ที่บ้านซอยเตโชของท่านในวันหยุด เพื่อเยี่ยมเยียนขอความรู้ในเรื่องบางเรื่องที่น่าสนใจ (ซึ่งก็ไม่เคยทำได้มากดังใจ ตามที่อาจารย์ฯ เองเคยกลั้วไว้ ว่าเพราะมักจะ “มีเวลาของตนเองไม่ตรงกัน”) หรือวันอื่นตอนเย็นค่ำที่มีธุระด่วนพิเศษ ก็มักจะพบท่านที่มหาวิทยาลัยเวลาท่านไปสอนบ้าง หรือในการประชุมกรรมการบางเรื่องที่ข้าพเจ้ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นโอกาสได้เรียนความรู้จากอาจารย์และ “คนเก่า - คนใหม่” อื่น ๆ ที่ท่านเป็นสะพานเชื่อมโยงเข้ามาด้วยกัน และพร้อม ๆ กันนั้นก็ได้มีโอกาสรับใช้ท่าน ด้วยความรู้ความคิดที่มีอยู่จำกัดของตนเอง ในทุกโอกาสที่ท่าน ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นอาจารย์ฯ กราดเกรี้ยวเสียอารมณ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะกับคนรุ่นเด็ก ซึ่งถ้าท่านจะทำอย่างที่คุณใหญ่บางคนเขาทำกัน ก็ยังมีสิทธิ์จะทำได้ในธรรมเนียมของสังคมไทยที่ใช้กันมา แต่ก็ไม่เคยเห็นท่านทำ อย่างมากหากมีใครเพียงหรือแย้งอย่างข้าง ๆ คู ๆ ท่านอาจจะมองยิ้ม ๆ

อย่างสมเพศเด็ก ๆ ที่คือ ถ้าเขายังรับ ท่านก็อาจ
อุปมาอุปมัยให้รู้เค้า แล้วก็เลิกไป หากเป็นการ
เถียงหรือแย้งอย่างมีเหตุผล ข้าพเจ้าไม่เคยเห็น
ท่านโกรธ ท่านจะฟังแล้วอาจเจียบตรงสักก็อดใจ
ถ้าเห็นด้วยก็พยักหน้าน้อย ๆ หากรับได้ไม่สนิท
ก็ไม่ปฏิเสธทันที แต่พูดว่าต้องเก็บไปคิดกันดูอีก
เด็ก ๆ ได้ทำงานกับผู้ใหญ่นี้ ก็พอมีหนทาง
ช่วยสร้างประโยชน์ที่เป็นกลาง ๆ ของส่วนรวมได้
บ้าง ไม่ใช่แต่ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนตัวของผู้
ใหญ่หรือของเด็กเองกันเสียว่าไป เพราะสนทนากัน
ได้ด้วยความคิด มุ่งสู่สังขรณ์ที่เป็นเป้าหมาย
ของวิชาการได้โดยตรง ไม่ต้องคอยพะวงกับ
กำแพงชั้นนอกชั้นในของบุคคลที่มีฐานะ ศักดิ์ศรี
และอคตินานาประการ

ข้าพเจ้ามีบาปกับอาจารย์ ๆ ซึ่งอันที่จริง
ท่านก็เคยอโหสิให้แล้ว แต่ในใจตัวเองยังไม่วาง
กังวลอยู่ร่ำไป และจวบสิ้นอายุขัย ก็คงได้ไม่ได้
หมด เมื่อข้าพเจ้าหยุดศึกษาในสถาบัน กลับมา
เริ่มทำงานหาเลี้ยงชีพใหม่ ๆ นั้น ก็มีความรู้สึก
เหมือนคนหนุ่มหัวใสทั่ว ๆ ไป ที่มีความฝัน
กระตือรือร้นที่จะทำร้อยแปดพันเก้า อูทิศตน
อาสาเจ้าจนตัวตายกันทั้งนั้น เมื่อไปกราบเรียน
อาจารย์ ๆ ที่บ้านท่านครั้งแรกหลังจากกลับมา
เมืองไทยแล้ว ก็ปวารณาตัวกับท่านไว้ว่าจะช่วย
ท่านทำงาน ศึกษาค้นคว้าด้านต่าง ๆ ที่ท่านเคย
คิดหวังไว้อย่างเต็มที่ ท่านก็รับทราบไว้แต่ไม่
เร่งรัดอย่างใด เพียงแต่ผ่อนปรนไว้ว่ายังไม่ต้อง

ใจร้อน ครั้นอยู่ไป ๆ พบว่าชีวิตจริงของการ
ทำงานในระบบราชการ ที่เป็นอยู่ในสภาพแวดล้อม
ล้อมปัจจุบันนี้ ไม่เหมือนกับที่เคยคิดฝันไว้อย่าง
โง่ ๆ ก่อนที่จะได้มีประสบการณ์ ข้าชีวิตภายใน
บ้านและครอบครัว ในระยะก่อร่างสร้างตัวนั้น
ต้องทำงานหลายอย่างมากกว่าที่เคยคาด และงาน
บางอย่างที่ต้องทำเพื่อเอาผลตอบแทนเป็นรายได้
มาเลี้ยงตัวและลูกเมีย นั้น ก็ไม่ใช่งานศึกษา
ค้นคว้าที่จะให้ความรู้อย่างที่ตัวเองและอาจารย์ ๆ
สนใจเสมอไป ในเรื่องนี้อาจารย์ ๆ ได้แสดง
มุทิตาธรรมแก่ลูกศิษย์ลูกหาของท่านทุกคนที่อยู่ใน
ความจำเป็นเช่นว่าเสมอมา บางครั้งถึงกับ
ช่วยเป็นนายแก้ต่างออกมารับแทนให้ด้วย เมื่อมี
คนอื่นติฉิน แต่ท่านก็ตั้งความหวังไว้ว่าวันหนึ่ง
เมื่อเขาพอลืมตาอ้าปากกันได้ และไม่เผชิญไป
หลงไหลในลาภยศสรรเสริญ จนลืมตัวมัวเมาเสีย
ก็คงจะจับงานศึกษาค้นคว้า เพื่อวิชาความรู้กัน
ใหม่ได้เต็มที่ เพราะยังมีอยู่อีกหลายอย่างที่
จะต้องทำ แต่ใครเล่าจะทำในสิ่งที่ไม่เป็นเงิน
ทอง นอกจากจะมีความรักสมัครใจ แต่ก็หา
ได้น้อยคนเต็มที (ฟื้นความหลัง พ.ศ. ๒๕๐๐
เล่ม ๑ หน้า ๘)

ความรู้สึกที่อาจารย์ ๆ กล่าวไว้นี้เอง ข้าพเจ้า
เชื่อว่าเกิดแก่อาจารย์ ๆ อีกหลายครั้งหลายหน
จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ผู้ที่รู้จักท่านหลาย
คนเคยปรารภว่า คนอย่างอาจารย์ ๆ เมื่อมีชีวิต
อยู่ก็ได้ทำผลงานทิ้งไว้สำหรับวิชาการแล้ว มาก

กว่าคนอื่นอีกหลายคน ทั้งที่รุ่นราวคราวเดียวกับท่าน หรือรุ่นหลังท่าน ที่มีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงในสถาบันวิชาการ อันเป็นที่ยกย่องนับถือกันในหมู่ผู้ไม่รู้หลายท่านก็ยังไม่ยอมหยุดพักที่จะคิดจะทำ หากจะเปรียบเทียบก็คิดว่าท่านทำไว้เกินส่วนของตนเอง จนเหลือเฟือแล้ว แต่กระนั้นเรายังมักมาก อดเสียตายไม่ได้ ว่าถ้าท่านอยู่ ก็ยังจะสร้างผลงานไว้ให้วงวิชาการได้อีกมาก

เคยมีลูกศิษย์รุ่นเยาว์ถามตามประสา ว่าหากจะมีอนุสาวรีย์ให้อาจารย์ฯ จะเป็นการดีไหม เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงท่าน ข้าพเจ้าตอบว่า อนุสาวรีย์ของอาจารย์ฯ มีอยู่แล้ว ไม่ต้องสร้างทำให้ท่านใหม่ ท่านทำของท่านไว้เองแล้ว ขอให้เราเพียงหยิบมาดู มาอ่านกันเท่านั้น ก็พอ และท่านก็คงไม่ปรารถนาให้งานเหล่านั้นเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงตัวท่านเอง แต่อยากให้ระลึกถึงความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้อ่านมากกว่า และถ้าจะให้ดีจริง ก็ควรสร้างความสนใจใฝ่รู้ โดยเฉพาะในเรื่องของตัวเราเอง ชาติเราเอง วัฒนธรรมของเราเอง ช่วยกันศึกษา

กันคว่ำ สร้างวิชาการกันให้เต็มที่ เพราะ “ยังมีอยู่อีกหลายอย่างที่จะต้องทำ”

ข้าพเจ้าขอขอบคุณแก่ท่านแต่ก่อน ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดความรู้แก่ข้าพเจ้า เท่ากับท่านเป็นมัคคุเทศก์ งามบ้างที่รกเป็นพงด้วยเรียวหนาม ให้เราซึ่งเป็นอนุชนคนเกิดที่หลังท่านเดินต่อไป เพื่อสู่แดนเป็นขุมทรัพย์ คือความรู้ ได้สะดวก บุญคุณของท่านมีอยู่กับเราอย่างล้นเหลือ.....

หนทางข้างหน้าที่จะต้องดำเนินต่อไป ยังมีอยู่อีกมากนักรและไม่มีหมด ด้วยเป็นเรื่องของโลกที่รกรมาก เจริญเท่าใด ก็มีอันตรายอย่างใหม่ตามมาด้วยเสมอไป เป็นเงาตามตัวทุกระยะ.....

ผู้ซึ่งควรได้รับคำนิยาม คือผู้ซึ่งยึดถือของเก่าว่าถูกเสมอ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิม ด้วยกลัวว่าจะดีไปกว่าครู อย่างนี้เป็นเรื่องอัม แต่ไม่ได้ชู้ครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นบูรพาจารย์

ชีวิตชาวโทสมย์ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๐ หน้า ๙-๘

พระยาอนุমানราชชน ส่วนที่ข้าพเจ้ารู้จัก มีลักษณะดังที่ไว้แล้ว ดังนี้

พัทธา สายหู

SHORT STORY

THE GOLD LEGGED FROG

KHAMSING SRINAWK

The sun blazed as if it was determined to crisp every living thing in the braod fields. Now and again the straight, tall and isolate *sabang* and *payom* let go some of their dirty yellow leaves. He sank tired against a tree trunk his dark blue shirt sweat-moistened. Around him expanse and dryness. He stared at the tufts of dull grass and bits of straw whirling in a column to the sky. Brown earth sucked up darkened everything. It was the wind *hua goot*, or as some called it, *hua duan*. He recalled that the old people had told him this was the portent of drought, of want, of disaster and death, and he was afraid. He became anxious to get to his home the tips of whose bamboo thickets he could see far ahead like a line of grass but he hesitated. A moment before reaching the shade of the tree he felt his cars buzz and his eyes blur which he knew meant sunstroke and giddiness. He looked at the soles of his feet blistered from the burning of the sandy ground and became indescribably angry--angry with the weather so good at endless torture. In the morning the cold pierced his bones, but now it was so hot he felt his head would break into segments. When he thought of the biting cold of the morning, he thought even more of his little son.

That same morning he and his two small children went out into the dry paddy fields near the house to look for frogs for the morning meal. The air was so cold the

two children on either side of him shivered as they stooped to look for frogs hiding in the fissures of the parched paddyfield earth. Each time they was two bright eyes in a deep crack, the would shout, "Pa, here's another one." "Pa, this crack has two. Gold legged ones! Hurry, pa."

He popped from place to place as the voices called him prying up the dry clods with his hoe. He caught some of the frogs immediately, but some jumped away as soon as he began digging. It was the children's job to chase and pounce on them. Some got away. Some jumped into new fissures obliging him to pry up a new cake of earth. If his luck was good, besides the frog, he would find a land snail or razor clam buried waiting for the rains. He would take these up as well.

The air was warming and already he had enough frogs to eat with the morning rice. The village chief's drumming for a meeting sounded faintly from the village. Vague anger again sprilled over when his thoughts returned to that point. If only he had gone home then the poor child would be all right now. It was really the last crack. As soon as he poked it, the ground broke apart. A full grown gold-legged frog as big as a thumb leaped passed the middle child. The youngest raced after it for about twelve yards when it dodged into the deep hoofprint of a waterbuffalo. The child

groped after it. That was all but he was shocked almost senseless by the trembling cry of his boy. "Pa, a snake, a snake bit my hand".

A cobra spread its hood hissing. When finally able to act, the father with all his strength brought the handle of his hoe three times down on the back of the serpent leaving its tail twitching. He carried his child and the basket of frogs home without forgetting to tell the other to drag the snake along as well.

On the way back his boy cried and moaned softly beating his chest with his fists complaining he could not breathe. At home, the father summoned all the holy-water doctors and herbalists whose names he could think of and the turmoil began.

"Chop up a frog, roast it, and put it on the wound," a neighbor called out.

When another shouted. "Give him the toasted liver of the snake to eat", he hurriedly slit open the snake to look for the liver while his wife sat by crying. The later it got, the bigger the crowd. On hearing the news, the neighbors attending the village chief's meeting joined the others en masse. One of them told him he had to go to the District Office in town that day because the village chief told them it was the day the government was going to hand out money to those with five or more children, and he was one who had just five. It was a new shock.

"How can I go with my boy gasping out his life?" he replied bitterly.

"What difference will it make? You've called in a lot of doctors, all of them expert."

"Go, you fool. It's two hundred baht they're giving. You've never had that much in your lifetime. Two hundred!"

"Don't say the words," another added. "If the boy should die, you'd be out, that's all."

"I won't go," he blasted. "My child can't breathe and you tell me to go. Why can't they give it out some other day. It's true I've never had two hundred baht since I was born, but I'm not going. I'm not going."

"Jail," another interjected. "If you don't go, you simply go to jail. Who every disobeyed the authorities? If they give, you have to take. If not, jail."

The word "jail" repeated like that affected him, but still he resisted.

"Whatever it is, I said I'm not going. I don't want it. How can I leave him when he's dying?" He raised his voice. "I'm not going, I'm not going."

"You go. Don't go against the government. We're subjects." He turned to find the village chief standing grimly at the side. His voice dried up immediately.

"If I don't go, will it really be jail?" he asked.

"For sure," the village chief replied sternly. "Maybe for life."

That was all there was to it. Dazed, he asked the holy-water doctors and neighbors to take care of his son and left the house.

When he reached the District Office at almost eleven, he found a group of his neighbours also come for the money, sitting in a group. They told him to address the old deputy district officer, which he did.

"I am Nai Nark Na-ngarm, sir. I have come for the many-children money."

The deputy district officer raised his fat face to stare at him for a moment then spoke heavily. "Idiot, don't you have eyes to see people are working. Get out! get out and wait outside."

"But, sir, my child is dying." But he cut himself short when he thought perhaps if the officials suspected that his child died there would be trouble. The deputy officer

looked down at his paper and went on scribbling. Nai Nark dejectedly joined the group outside. Being born a rice farmer and subject is a pile of suffering, he thought. In want, destitute, mouth stained from eating roots when the rice is exhausted, at the limit of endurance, you turn to the authorities only to be cowed. The official continued to write as if there were no group of peasants at all waiting anxiously. A few minutes after twelve, he strode from the office but had the kindness to say a few words.

"It's noon already. Time for a break. Come back at one o'clock for it."

Nark and his neighbors sat there waiting until one o'clock. The taciturn deputy returning called them all to sit on the floor near him. He began by asking each of them why they had so many children. The awkward replies of the peasants brought guffaws from the other officials who turned to listen to the shameful answers. At last it had to be his turn.

"Who is Nai Nark Na-ngarm?"

"I am sir", he responded with humility.

"And now why do we have such a lot of children?"

Several people tittered.

"Oi, when you're poor, sir...." he burst out, his exasperation uncontrollable.

"What the hell's it got to do with being poor?" The deputy officer questioned in a voice that showed disappointment with the answer.

"So poor and no money to buy a blanket. No matter how she stinks, I use the wife year in year out for a blanket. The kids just keep coming."

Instead of laughter dead silence, finally broken by the dry voice of the dead-faced deputy. "Bah, this joker uses his wife for a blanket!"

The wind guated again. The *sabang* and *payom* threw off a lot of leaves. The spears of sunlight still dazzled. The whirlwind still hummed in the middle of the empty rice field ahead. Nark left the shade of the tall tree through the flaming afternoon sunshine heading for his village.

"Hey, Tit Nark....." The voice came from a group of villagers still some distance away. It was topped by another.

"You sure are lucky." The words raised his spirits. He smiled a little before repeating expectantly. "What kind of luck, what kind of luck?"

"The two hundred baht. You got it, didn't you?"

"I got it. It's right here." He patted his pocket.

"What luck! You sure have good luck, Nark. One more day and you would have been out two hundred baht."

IMPORTANT BOOKS ON POLITICAL SCIENCE
AND ADMINISTRATION IN ASIA

THAILAND: The Modernization of a Bureaucratic Polity

by Fred W. Riggs

US \$ 10.00

"...brilliant study...penetrating analysis." *London Times Literary Supplement* "...depth and sophistication." *Library Journal* "Riggs is exploring new modes of analysis in both concepts and areas. In both his contribution is substantial and for this we are in his debt." *Journal of Asian Studies*

THE THAI BUREAUCRACY: Institutional Change and Development

by William J. Siffin

US \$ 8.50

"...more likely than not to stand out as a classic in the field of comparative government and administration." *Journal of Southeast Asian History* "...valuable as history as well as for its basic subject...recommended highly." *Choice* "...an excellent book." *Western Political Quarterly*

VIET-NAM: Politics and Public Administration

by Nghiem Dang

US \$ 10.00

"Students of Vietnamese politics and administration, or statesmen aware of the necessity to give sociological depth to their study or decisions, will find Mr. Dang's detailed analysis of the administrative process at the provincial, district, village, and hamlet levels awe-inspiring." *Far Eastern Economic Review* "Dr. Dang's discussion of the relationship between politics and administration is crucial to an understanding of Vietnamese government today." *Journal of Asian Studies*

KOREA: Time, Change, and Administration

by Hahn-Been Lee

US \$ 9.00

"The portion of the work dealing with the administration of government in Korea is valuable, containing as it does the observations of a man who has served in important positions in each of the four post-World War II Korean government administrations." *Library Journal*

Cultural and Technical Interchange through Books

EAST-WEST CENTER PRESS

Honolulu 96822

“พจนานุกรมกฎหมายแห่งพาณิชย์ บรรพ ๑-๖ เรียงตามตัวอักษร”

จากกฎหมาย ๑๗๕๕ มาตรา มาลำดับความใหม่ตามหมวดอักษร แต่ละหัวข้อมีคำอธิบายและตัวอย่างประกอบ สะดวกในการค้นหาหัวข้อที่เราพูดถึงอ้างอิง อ่านได้อย่างเพลิดเพลิน และประหยัดเวลาได้มาก หนังสือพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อย่างดี เล่มขนาดใหญ่หนา ๑,๐๒๐ หน้า ปกแข็งค้ำจีน บันทึมหงกัณฑ์ทานและดาวว ราคาเล่มละ ๑๒๕ บาท

คำอธิบาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ชุดเรียนง่าย

บรรยายชนิดรวบรัดและจบบริบูรณ์ทุกตอน เขียนสั้น เข้าใจง่าย สะดวกในการค้นหา มีหัวหน้าที่สำคัญของวิธีพิจารณาความแพ่งอยู่ครบถ้วน เหมาะกับนิสิตนักศึกษาทั่วไป ตลอดจนผู้ใช้วิชาชีพทางกฎหมาย หนังสือขนาดใหญ่ หนา ๒๕๘ หน้า พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อย่างดี ราคาเล่มละ ๓๐ บาท

คำอธิบายกฎหมาย

ลักษณะพยานหลักฐาน (ชุดเรียนง่าย)

เป็นกฎหมายสำคัญเล่มหนึ่งที่ต้องใช้ ในกรณีเกี่ยวกับข้อพิพาท ทั้งทางคดีแพ่งและอาญาคดีทุกเรื่อง ที่จะแพ้หรือชนะกันได้นั้นก็อยู่ตรงพยานหลักฐานนี้แหละ ท่านผู้แต่งได้รวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับหน้าที่นำสืบกับข้อสันนิษฐานของกฎหมายมารวมไว้ด้วย ใช้คำบรรยายแบบรวบรัดเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา และผู้ใช้วิชาชีพทางกฎหมายทั่วไป พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อย่างดีขนาดใหญ่ หนา ๑๓๒ หน้า ราคาเล่มละ ๑๕ บาท

หนังสือทั้งสามเล่มข้างต้นนี้

ศาสตราจารย์ พระวรภักดีพิบูลย์

อาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รวบรวมและเรียบเรียง

แพร์พิทยา

๗๑๖-๗๑๘ วังบูรพา พระนคร ตู ป.ณ. ๗๑๘ โทร. ๒๕๒๔๓, ๒๑๗๔๖ ผู้จัดการนำ

นิราศลพบุรี

เพราะความโลภอยากไปได้สรวง
ถึงตัวไปใจยังฝังอยู่บ้าน
กลับเมื่อใดจะได้ชื่อมากมาย

การเตรียมตัวไปนั้นแสนน่าเบื่อ
จึงทยานผ่านฟ้าหาพระจันทร์
พอเคลื่อนตัวลงมาลาบ้านน้อย
ค่อยย่องอย่างพุงตัวไปตรง ๆ

ครั้นทรงตัวได้ศึกก็มองหา
ไม่เชื่อว่ามันอยู่ได้อย่างไร
เกาะเอื่อยอย่าหลงเขยแสบหลัน
บนดวงจันทร์กลางวันร้อนเต็มที

พวกพี่เลี้ยงนางนมชอบชมจันทร์
แหวนทองแดงขอมือทรมานเขย
อันโลหะจะมีสักก็อย่าง
เพราะยังมีได้ตรวจสำรวจไซ้

ถ้าขึ้นอยู่นานนักจักม้วยมอด
ขอลาไปก่อนจันทร์ถึงวันเพ็ญ

ไอ้อาลัยใจเต้นไม่เว้นว่าง
จำต้องห่างลูกเมียไม่เสียดาย
จงสำราญ, พี่ไม่ไปสูญหาย
มักกลัวตายไซ้จะแจ้งแหล่งสำคัญ

ด้วยความเชื่อว่าไปไม่อาสัญ
เกือบหกวันลงได้ทีใจจง
รู้สึกตัวเหมือนจะลอยเช่นขี้ผึ้ง
แผ่นดินคงเป็นฝุ่นละมุนละไม

ไม่รู้ว่ากระต่ายหายไปไหน
ทั้งหุ้ญน้ำใบไม้ก็ไม่มี
พอวันใหม่มาโลมล่าหนี
จงอย่าลืไปอยู่คู่จันทร์เลย

ขอของขวัญให้เด็กเล็ก ๆ เอ๋ย
แฉง (ณะแหง) เลยหายวับลับเมฆไป
ไม่กล้าอ้างอวดรู้ผู้ใดได้
อีกทั้งไม่มีน้ำแสนล้ำเค็ญ

ชีพคงจอดเพราะขาดออกซิเจน
คงได้เห็นพวกใหม่ไม่นาน เอย

ว. ษยางกูร

จดหมายเปิดผนึก ฯพณฯ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

เรียน ฯพณ ฯ ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา

ในวาระที่ท่านได้อธิโอภาสมาเยือนประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งในเดือนกรกฎาคม ศกนี้ ข้าพเจ้าในฐานะประชาชนชาวไทยคนหนึ่ง ขอแสดงความยินดีต้อนรับท่าน เยี่ยงมิตรผู้น้อยพึงต้อนรับมิตรผู้ใหญ่ มิใช่ว่า จุดมุ่งหมายหลักในการเดินทางระหว่างประเทศของท่านครั้งนี้ จะเดินทางไปเพื่อต้อนรับมนุษยวิทยาคุณาผลสำเร็จอันใหญ่หลวงมาสู่ประเทศของท่านก็ตาม เราประชาชนชาวไทยได้รอคอยวันอันยาวนานด้วยความกระวนกระวายใจ มิใช่เพียงแต่จะได้มีโอกาสต้อนรับประธานาธิบดีแห่งประเทศผู้ทรงมหิทธิทานภาพเท่านั้น หากยังเป็นโอกาสอันดีที่ประชาชาติแห่งเราทั้งสอง จะได้ทบทวนและระลึกถึงอดีตกาล ที่พรุ่งพร้อมด้วยสัมพันธไมตรีอันน่าชื่นชมอีกด้วย ที่กล่าวมาเช่นนั้น ไซ้ว่าข้าพเจ้าจะเห็นว่าสถานการณ์ระหว่างประเทศเราทั้งสองในปัจจุบัน จะไม่น่าชื่นชม ก็ทำไม เราประชาชนชาวไทย ยังคงปฏิบัติตนเยี่ยงกัลยาณมิตรของ

สหรัฐอเมริกา เจกเช่นประเทศของท่านได้ดำรงตนเป็นที่เลียงประคับประคองเรามาโดยตลอด แม้ว่าฐานันดรที่สี่ในประเทศของท่าน จะได้กล่าวโจมตีเราอย่างไร และที่ร้ายที่สุด แม้ว่าจะมีการกล่าวร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนชาวไทย อย่างที่ห้ามูลความจริงมิได้เพียงใดก็ตาม เราก็ได้แต่เพียงอดกลั้นมาโดยตลอด มิใช่จะต้องกล่าวว่รัฐบาลของท่านจะได้เพียรแก้ไขสถานการณ์เช่นนั้น หรือไม่ความเป็นไปเช่นนี้ย่อมถือเป็นสภาวะธรรมดาของคนที่รักกัน ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ท่านประธานาธิบดีที่เคารพ ความอดกลั้นของปวงชนนั้นย่อมมีขอบเขต ข้าพเจ้าไม่อาจคาดหมายได้ว่า ในวันหนึ่งข้างหน้า หากความอดกลั้นของคนไทยทั้งชาติถึงที่สุดแล้ว อะไรจะเกิดขึ้น

เราประชาชนชาวไทยต่างรู้สึกยินดีปรีดา เมื่อท่านได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา มิใช่เพราะว่าท่านเคยมาเยือนประเทศ

ของเราหลายครั้งหลายครา แต่เพราะว่าท่านจะ
เข้าใจในความต้องการและคุณธรรมของเรามากยิ่ง
กว่าประธานาธิบดีอเมริกันท่านใดๆ แต่เหตุการณ์
ที่ผ่านมาในรอบหกเดือนนี้ ทำให้เรารู้สึกตะ
ขิดตะขวงใจในความยินดีปราศของเราก่อนหน้านี้
นี้ได้ ประชาคมของชาวอเมริกันที่ต่อต้าน
การร่วมสงครามเวียดนามของรัฐบาลอเมริกันทำ
ให้ท่านต้องประกาศถอนทหารอเมริกัน ออกจาก
ประเทศนั้น เราหวังว่านโยบายดังกล่าวนี้จะเป็น
หนทางหนึ่งที่จะนำสันติภาพมาสู่เวียดนาม เพื่อ
ลดล้างคำกล่าวหาที่ท่านนั้นของ เบอทรูล รัสเซล
และ ฌอง-ปอล ซาทร์ ที่ว่ารัฐบาลอเมริกันเป็น
อาชญากรสงครามในเวียดนาม แต่การณ์ก็หา
เป็นเช่นนั้นไม่ ในขณะที่ท่านถอนทหารอเมริกัน
ออกจากเวียดนาม ท่านกลับเรียกร้องและสนับสนุน
ไม่ว่าโดยพฤตินัยและนิตินัย ให้ประเทศ
ที่อยู่ในข่ายอิทธิพลของท่านส่งทหารไปเวียดนาม
มากขึ้น จริงอยู่ ข้ออ้างของท่านที่ว่าการป้องกัน
ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ควรจะเป็นภาระร่วม
กันระหว่างประชาชาติต่าง ๆ มิใช่เป็นภาระ
ของสหรัฐอเมริกาแต่ผู้เดียวนั้น แม้จะเป็นข้ออ้าง
ที่ชอบด้วยเหตุผล แต่ถ้าหากเราจะทบทวนความ
เป็นมาของปัญหาอย่างบริสุทธิ์ใจแล้ว ท่านจะ
ปฏิเสธโดยปราศจากความกระดากใจได้หรือไม่
ว่า ความวุ่นวายในเวียดนามขณะนี้ มิได้เกิดจาก
การเลือกแห่งม้ามืดตัวของรัฐบาลอเมริกันในอดีต
ท่านเล่นการพนันขาดทุน แล้วจะให้เรารับส่วน

เฉลี่ยของการขาดทุนนั้นด้วย กระนั้น หรือ
Domino Theorem ที่ประเทศท่านมักจะยกเป็น
ข้ออ้างให้ประเทศต่าง ๆ มีส่วนร่วมในสงคราม
เวียดนามนั้น จะใช้จริงได้ก็แต่เฉพาะผู้นำประ
เทศที่โง่เง่า หรือผู้นำของประเทศที่อยู่ในภาวะ
จำยอมเท่านั้น เราประชาชนชาวไทยเป็นประชา
ชาติเล็ก ๆ ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็น
เอกราชของเรา แต่เราก็อครู้สึกไม่สบายใจมิได้ ที่
ไม่อาจมีเอกราชทางเศรษฐกิจอันสมบูรณ์ได้ เรา
ยังต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือของท่าน ทั้ง
เราก็ตระหนักดี ว่าหากท่านตัดความช่วยเหลือ
ทางเศรษฐกิจและวิชาการ ตลอดจนความช่วยเหลือ
ทางด้านอาหาร ที่เคยให้แก่เรา เมื่อใด
เมื่อนั้นเราก็อาจประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ
และขาดเสถียรภาพทางการเมืองได้ ไม่มากก็น้อย
ยิ่งกว่านี้ เราก็อยู่ในข่ายที่ได้รับผลกระทบ
กระเทือนด้วยโดยมีพนักต้องสงสัย เราจึงเป็น
เสมือนลูกไก่ในกำมือ ที่แม้แต่จะหาโอกาสจิก
มือท่านก็ยังยาก และประวัติศาสตร์ที่เป็นมา ก็
แสดงให้เห็นว่าเราเคยคิดร้ายต่อท่านหามิได้ ข้อที่
ข้าพเจ้าสนเท่ห์และมักถามตนเองอยู่เสมอ ๆ ก็
คือ ความช่วยเหลือที่ประเทศท่านให้แก่เรา ซึ่ง
ในบางกรณีถึงกับยึดเย็ดให้มัน เป็นความช่วยเหลือ
ที่ประเทศท่านให้แก่ประเทศผู้ยากจน เพื่อ
ให้ประเทศนั้นสามารถช่วยตนเองได้ในอนาคต
หรือเป็นความช่วยเหลือที่จะทำให้ประเทศนั้น
กลายเป็นลูกไก่ที่ต้องอยู่ในกำมือของประเทศ

ท่านตลอดไป มิใช่จะต้องกล่าวอ้างถึงข้อกล่าวหาที่ว่า ประเทศของท่านได้พยายามใช้นโยบาย Dollar Democracy เพียงใด เพื่อให้ประเทศยากจน หรือประเทศผู้ขัดขวางอุดมการณ์ ประเทศของท่านตกอยู่ใต้อิทธิพลของประเทศท่าน ท่านประธานาธิบดีที่เคารพ แม้ข้าพเจ้าจะไม่เชื่อข้อกล่าวหานี้ แต่ข้าพเจ้าก็ใคร่ขอเตือนว่าสัมพันธไมตรีและภราดรภาพนั้น หาได้ตั้งอยู่บนรากฐานของเงินตราไม่ ความบริสุทธิ์ใจและความเห็นใจซึ่งกันและกันอย่างแท้จริงเท่านั้น ที่เป็นอุปเหาะปลุกต้นมิตรภาพ และท่านจะอธิบายให้ข้าพเจ้าเชื่อได้อย่างไร ว่าการที่ท่านประกาศถอนทหารอเมริกันออกจากเวียดนามนั้น มิได้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของท่านในการเลือกตั้งสมัยหน้า หากเป็นไปเพื่อสันติภาพอันยั่งยืนของโลก

ไม่ว่าท่านจะมาเยือนประเทศไทยครั้งนี้ เพราะอยากมาเยือน หรือเพราะต้องการแสดงให้เห็นให้ประชาชนไทยเห็นถึงผลงานภาพอันเกรียงไกรทางด้านอวกาศของรัฐบาลอเมริกัน อันเป็นกระบวน การขั้นหนึ่งของสงครามจิตวิทยาที่ตามกั๊กทำให้เรารู้สึกยินดีต้อนรับท่านน้อยลง ก็หาไม่ เราประชาชนไทยต่างรู้สึกชื่นชมยินดีในความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ทางด้านอวกาศของท่าน และต่างตั้งหน้าตั้งตาเฝ้าติดตามข่าวความก้าวหน้าอย่างตื่นตาตื่นใจ ข้าพเจ้าในฐานะประชาชนไทยคนหนึ่ง ก็หาได้มีความรู้สึกแตกต่างกับ

ประชาชนไทยส่วนใหญ่ไม่ แต่ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ข้าพเจ้าอดที่จะถามตนเองมิได้ว่าความสำเร็จของโครงการอพอลโลนั้น เป็นความสำเร็จอันน่าชื่นชมเพียงใด แน่แน่นอน ข้าพเจ้าไม่อาจปฏิเสธได้ ว่านี่มิใช่เหตุการณ์อันประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ แต่จำเป็นด้วยหรือที่เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จะต้องเป็นเหตุการณ์อันน่าชื่นชมเสมอไป เมื่อไม่นานมานี้ ฮาร์โบลด์ ทอยน์บีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า จะมีประโยชน์อันใด ที่มนุษย์จะใช้ความพยายาม และทรัพยากรจำนวนมหาศาลไป เพียงเพื่อจะพิชิตดวงจันทร์ ทั้ง ๆ ที่บนดวงจันทร์เอง หากได้มีทรัพยากรอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ไม่ ในยามที่โลกกำลังมีแนวโน้มว่าจะประสบปัญหาการขาดแคลนอาหารเช่นนี้ น่าที่จะใช้ทรัพยากรไปในการสำรวจมหาสมุทรมากกว่า เพราะเหตุว่า เราคาดหมายได้ว่าจะพบทรัพยากรอันเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ในมหาสมุทร ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับทอยน์บี อย่างยิ่ง แม้ว่าความเห็นของทอยน์บีจะถูก ดร. ไฮน์ส เฮช. ทรอบบธ แห่งองค์การการบินและอวกาศอเมริกัน (NASA) คัดค้านก็ตาม แต่ดร. ทรอบบธ ก็หาได้คัดค้านความเห็นในประเด็นสำคัญของทอยน์บีไม่

ท่านประธานาธิบดีที่เคารพ ในฐานะที่เป็นประชาชนชาวไทย ข้าพเจ้าไม่อาจเรียกร้องให้ท่านตัดทอนรายจ่าย หรือเลิกล้มโครงการอวกาศ

ของท่านได้ แต่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ร่วมโลก ข้าพเจ้าใคร่ขอใช้สิทธิความเป็นมนุษย์ของข้าพเจ้านั้น ขอท่านได้โปรดหยุดทบทวนดู ว่าโครงการด้านอวกาศที่ประเทศของท่าน และ ประเทศผู้นำของค่ายการเมืองอีกค่ายหนึ่ง กำลังแข่งขันกันอยู่ในขณะนั้น เป็นโครงการที่ก่อประโยชน์แก่มนุษยชาติคุ้มค่าหรือไม่ และถ้าท่านตัดสินใจดำเนินโครงการนี้ต่อไป ก็ขอท่านจงมั่นใจว่าโครงการนี้มีได้มีเพื่อผลทางด้านโฆษณาชวนเชื่อ (ดังที่ท่านได้ใช้กับประเทศรุกรานในการเดินทางระหว่างประเทศครั้งนั้น) จริงอยู่ ทรัพยากรที่ท่านใช้ ล้วนแต่เป็นทรัพยากรในประเทศของท่าน หรือเป็นทรัพยากรที่ประเทศของท่านมีสิทธิครอบครองโดยชอบ แต่ในฐานะเพื่อนร่วมโลกของท่าน ข้าพเจ้าก็น่าจะมีสิทธิในทรัพยากร

เหล่านั้นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าท่าน ท่านประธานาธิบดีที่เคารพ ทำไมเราจึงต้องมาแข่งขันกันทำลายทรัพยากรของโลก ทำไมท่านจึงไม่ร่วมมือกับประเทศคู่แข่งของท่าน ค้นหาทรัพยากรแหล่งใหม่ตามที่ทอยน์บีเสนอแนะ ท่านจะปล่อยให้กระแสน้ำแห่งประวัติศาสตร์ ไหลบ่าไปตามทิศทางของมัน ทั้ง ๆ ที่อาจจะมิใช่ทิศทางที่ถูกต้องกระนั้นหรือ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำของประเทศผู้ทรงมิตินาคุณภาพ และพละนาคุณภาพ ทั้งฝรั่งพร้อมอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทั้งหมด ท่านยอมอยู่ในฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง กระแสน้ำแห่งประวัติศาสตร์ ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ นี่เป็นข้อเรียกร้องจากใจของผู้ที่รักความเป็นมนุษย์ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าท่าน

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

จดหมายเปิดผนึกนี้ได้ส่ง ไปให้หนังสือพิมพ์ชั้นนำฉบับหนึ่งและหนังสือพิมพ์ของสถาบันแห่งหนึ่งแล้ว แต่ไม่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ จึงได้นำมาตีพิมพ์ ณ ที่นี้แทน

THE THAI SILK CO., LTD.

JAMES H.W. THOMPSON
 Managing Director

Hand-woven Silks & Brocades

STOLES, BLOUSES, SPORT SHIRTS, NECKTIES
 CUMMERBUNDS AND THE LARGEST SELECTION
 OF SILKS BY THE YARD IN BANGKOK

THE COMPANY THAT MADE THAI SILK WORLD FAMOUS
 NEW PREMISES 9 SURAWONGSE ROAD

อันเนื่องมาจาก ปัญหาประชากร

งานอดิเรกที่ข้าพเจ้ารับทำในตำแหน่งหน้าที่บรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เป็นครั้งสุดท้าย เห็นจะได้แก่การไปร่วมสัมมนาผู้แทนสื่อมวลชนเรื่อง *ปัญหาประชากรของประเทศไทย* ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ พฤษภาคม ศกนี้ ทั้งนี้ก็เพราะเลขาธิการสภาวิจัยแห่งชาติ เชิญจำเพาะเจาะจงมายังข้าพเจ้า ในฐานะบรรณาธิการนิตยสารดังกล่าว

นิตยสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* สนใจปัญหาประชากรมาก่อนสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นอันมาก ดังเราได้ลงบทความของนาย เฮนรี แมกส์เกอร์ เป็นภาษาอังกฤษ มาแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ติดตามด้วยบทความภาษาไทย ของ นายรังสรรค์ ธาระพรพันธุ์ ในฉบับนิตินักศึกษา ๕ พ.ศ. ๒๕๑๑ เมื่อไปร่วมสัมมนาว่าด้วยเรื่องนี้ข้าพเจ้าก็พยายามฟังผู้ทั้งหลาย อธิบายทฤษฎีและหลักปฏิบัติ อย่างตั้งใจ นับว่าได้ประโยชน์มาก หลังจากนั้นไม่นาน สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ก็จัดให้มีการอภิปรายในเรื่องนี้เป็นภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าก็ตามไปฟังอีก ยังการอภิปรายในภาคไทย ที่จัดกันตามสถาบันต่างๆ ถึงจะไป

ร่วมด้วยไม่ได้ก็ติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหว ทั้งยังคงคอยสลับรับฟังสิ่งซึ่งเพื่อนผู้แทนสื่อมวลชน ที่ขึ้นไปสัมมนาด้วยกัน กลับลงมารายงานตามหน้าหนังสือพิมพ์ต่างๆ อีกด้วย

เห็นจะเป็นอันสรุปได้ ว่ารัฐบาลคงจะรับหลักการ ในข้อที่ว่า ต่อแต่นี้ไปเราจะมีนโยบายในด้านชลอการเกิด ถึงจะมีรัฐมนตรีท่านหนึ่งขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวนี้ ก็คงเป็นเสียงเดียว รัฐบาลคงไม่ปล่อยให้เสียงค้านหนึ่งเสียง มาทำให้ต้องเลื่อนการตัดสินใจในชั้นนโยบายออกไปอีก

ที่แล้ว ๆ มา รัฐบาลมุ่งแต่ความสามัคคีในคณะรัฐมนตรี เพื่อที่จะมีกำลัง ให้ชาติมั่นคง จนดูประหนึ่ง ว่าชาติความเป็นผู้นำ ในระดับผู้ปกครองประเทศไป เรื่องสำคัญต่างๆ จึงมิได้รับการวินิจฉัยอย่างเด็ดขาด ปล่อยให้ค้างเติ่งคาราคาซัง อย่างน่ารำคาญ ไม่แต่เป็นดินพอกหางหมูเท่านั้น บางอย่างดูๆ ออกจะคล้ายโรคมะเร็งที่เกาะกินคนไข้ไปเสียช้า ถ้าไม่เร่งรีบผ่าตัดกันอย่างใหญ่ เห็นทีคนไข้จะไปไม่ตลอดรอดฝั่ง ก็เป็นได้

ปัญหาประชากรเป็นแต่ประเด็นเดียว ถึง
รัฐบาลจะรับนโยบายในด้านชลอการเกิด ใช้ว่า
ประชากรจะไม่เกิดเพิ่มขึ้นทุกวี่วัน ก็เปล่า เป็น
แต่ว่ารัฐบาลคงจะมีมาตรการ เพิ่มขึ้นอย่างมาก
ในอันที่จะช่วยคนยากคนจน ให้มีลูกน้อยลงได้
ตั้งที่ใจแก่ปรารถนา สำหรับคนรายนั้น จะมีลูก

เท่าไร ก็ย่อมสามารถเลี้ยงดูได้ ในทางทรัพย์สิน
ศฤงคาร ส่วนการอบรมจะให้ลูกเป็นคนได้แค่
ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่าคนรายนั้น ๆ
เป็นคนดีแล้วเพียงใดด้วย ทางด้านคนจน การมี
ลูกมากย่อมเป็นการบั่นทอนความสุข ทั้งแก่พ่อ
แม่และลูก ไหนจะทำลายสุขภาพมารดาและ
ทารก ไหนจะขาดอาหารเครื่องนุ่งห่ม ยารักษา
โรคและที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้น ก็ตรงที่จะให้ลูกเข้า
เข้าโรงเรียนดี ๆ ได้ที่ไหน เงินก็มีไม่พอให้เขา
จะสอบแข่งขันกับเขา ก็กินอยู่อย่างอด ๆ อดยาก ๆ
จะมีสติปัญญาสู้ลูกคนรวยเขาได้ละหรือ

ในด้านการศึกษานี้ แม้คนรวยก็น่าจะถาม
กันอย่างจริงจังสักที่ว่า จะหาโรงเรียนดี ๆ ได้ที่
ไหน การส่งลูกไปเมืองนอกแต่เด็ก เป็นแต่การ
หนีปัญหา มิใช่การเผชิญปัญหา เราแน่ใจกัน
แล้วหรือว่าสถาบันการศึกษาในเมืองนอกเป็นสิ่ง
ซึ่งพึงปรารถนา การที่พ่อแม่ลูกต้องพลัดกัน
นาน ๆ นั้นเป็นของดีละหรือ และการที่นัก
ศึกษาในยุโรปและสหรัฐ ปฏิวัติชีวิตขึ้นครูอาจารย์
และบ้านเมืองกันแทบทุกหนทุกแห่ง ไม่เข้ามา
ส्ู่यानกันบ้างดอกหรือ ว่าลึก ๆ ลงไปแล้ว ระบบ
การศึกษาดังว่านี้ ต้องมีช่องโหว่ที่นำวิกฤตอยู่มิใช่
น้อย หรือเรายังยอมอยู่ใต้อาณานิคมทางปัญญา
ของฝรั่งไปเรื่อย ๆ ของไทยก็เป็นอันต้องเร็วกว่า
ของฝรั่งอยู่เรื่อยไป ยิ่งชนชั้นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ
วาสนาบารมี มัวตัดช่องน้อยแต่พอดัวและลูกของ
ตัว ชนิดเลี้ยงปัญญาเสียด้วยแล้ว ระบบการ

ศึกษาของเราที่ย่อมจะเป็นไปอย่างซังกะตายอยู่
เช่นนี้ต่อไป การวางแผนการศึกษาระดับชาติ
ที่สภาการศึกษาแห่งชาติจัดสัมมนาขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้
ก็จะมีผลเพียงได้เอกสารออกมาอีกกองพะเนินเทิน
ทึก โดยแก้ไขแก่นของการศึกษาหาได้ไม่ เมื่อ
พูดมาถึงตรงนี้ ทำให้นึกได้ว่าลายพระหัตถ์ กรม
หลวงดำรงราชานุภาพ ที่มีไปถึงพระยาวิสุทธิ
สุริยศักดิ์ ที่ลอนดอน อ่านแล้ว แสดงว่าเรายังคง
พ่ายเรืออยู่กับที่ หรือถอยหลังเสียซ้ำ จะขอคัดมา
ให้อ่านกันดังนี้

การที่จะแก้ไข เห็นอย่างเด็ดขาดต้องจัดการ
ศึกษา กล่าวคือต้องคิดฝึกหัดผู้คนของเราขึ้นโดยเร็ว
ที่ว่าโดยเร็วนี้ หมายความว่าต้องรีบมือจัดการ
เพราะการศึกษา เหมือนกับการเพาะปลูกพันธุ์ไม้
ย่อมจะออกผลได้ แต่เมื่อควรถูกกำหนดตามสมควรแก่
อายุกาล ไม่ใช่ของผู้หนึ่งผู้ใดจะรีบรัดทำให้แล้ว
รวดเร็วในวันหนึ่งสองวันได้ ทุกวันนี้ เราหยุดการ
เพาะปลูก ยั้งรอไปก็ยิ่งเสียเวลา ที่จำต้องให้เป็นอายุ
กาลของการเพาะปลูกนั้น และซึ่งเปิดทางอันตรายให้
มากขึ้น เมื่อรวบรวมในความเห็นของฉัน เห็นว่าใน
เวลานี้ การอย่างใดในเมืองไทยที่จะสำคัญไปกว่าการ
ศึกษาไม่มี แต่เกรงว่าคนไทยด้วยกัน จะคิดเห็นเช่น
นี้ไม่กี่คนนัก ใช่แต่เท่านั้น การศึกษาเป็นภาระที่จัดยาก
ฉันยังคิดเห็นว่า ดูเหมือนจะยากกว่าการมหาดไทยเสีย
อีก การมหาดไทย แม้ดูเป็นการใหญ่โตก็จริง แต่
สำเร็จอยู่ในวิธีที่จะบังคับคน จะหาผู้ทำการ เห็นพ้อง
ได้ ไม่ยาก ด้วยการมหาดไทยก็เป็นทำนองเดียวกับ
เทศาภิบาลนั่นเอง ข้าหลวงเทศาภิบาลดี ๆ ก็เกือบว่า
มหาดไทยได้ แต่การศึกษา จะเอาข้าหลวงเทศาภิบาล
คนหนึ่งคนใด หรือเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยคน
หนึ่งคนใด ไปจัดการศึกษา แม้ว่าจะทำการมหาดไทย

หรือการเทศาภิบาล ที่จะจัดการศึกษา เห็นว่าจะทำไม่ได้
ทุกคน เพราะคนจัดการศึกษา ต้องเป็นคนที่มีรักและมี
นิสัยพอใจในภาระนั้น จึงจะทำได้ ฉะนั้นได้คิดหลายหน
ที่จะกราบบทวายบังคมลา ออกจากตำแหน่งมหาดไทย
เพื่อกลับไปจัดการศึกษาสนองพระเดชพระคุณ เพราะ
เหตุที่เคยทำมาและเชื่อว่าทำได้ แต่เมื่อนึกเกรงอยู่ว่า
คนทั้งหลายจะเข้าใจไป ว่าฉันมาทำความเสื่อมเสีย
อันใดไว้ในมหาดไทย แล้วจะหนีไปเสียให้พ้น อย่างมี
คนว่าเมื่อมาจากศึกษา แต่ข้อนี้ก็ไม่ใช่สำคัญ แต่มาคิด
เห็นว่าถึงกรบทุก ก็คงไม่ไปครหาให้ยับยั้ง เพราะท่าน
เห็นว่ากรมมหาดไทยนี้สำคัญมาก จึงไม่กล้ากรบทุก
อย่างนั้น แต่ได้กรบทุกถึงความสำคัญของการศึกษา
ซึ่งต้องใช้เป็นเครื่องมือสำหรับกู้บ้านเมือง ในภายหน้า

เรื่องการกู้บ้านเมืองในภายหน้า หรือในปัจจุบัน
นั้น ทำให้ต้องทวนกลับมาเข้าประเด็น ที่กล่าว
มาแล้วแต่ต้น ว่าเป็นเพราะรัฐชาติผู้นำที่มีปัญญา
ที่กล้าตัดสินใจในปัญหาหลัก และบางทีจะขาด
ความสุจริตใจรวมอยู่ด้วย จึงดำเนินรัฐประศาสน
นโยบายไปอย่างหาข่าวสารกรอกหม้อ ไปวัน ๆ
หาแต่ความสุขสนุกสนาน ให้แก่ตัวเองและพวก
ตัว ปลอ่ยให้ประชากรส่วนใหญ่แก้ไขปัญหามา
ของเขา รัฐบาลเป็นแต่ให้คำหวาน ว่าเป็นห่วง
ปวงชน และพยายามช่วยเหลือเกื้อกูลราษฎรแต่
ในเรื่องเปลือกเรื่องกะพี้ โดยไม่ยอมเข้าจับถึง
ประเด็นที่สำคัญสุดเลย

ประเด็นที่สำคัญสุดสำหรับสังคม ย่อมได้แก่
ความยุติธรรมทางสังคมอย่างไม่เป็นปัญหา ถ้ารัฐ
ใด สังคมใด ปราศจากหลักแห่งความยุติธรรม
รัฐนั้น สังคมนั้น จะตั้งอยู่ได้อย่างไร ถึงจะได้

ก็อยู่อย่างซังกะตาย ไม่อยู่อย่างมีพลังอันเข้มแข็ง
ไม่อยู่อย่างชนิดที่มองไปสู่อนาคตอันสดใส

ขอให้เรามองไปโดยรอบ จะเห็นได้ว่าเวลานี้
บ้านเมืองของเราเนี่ยยังใช้ระบบอาณานิคมอยู่ มี
ใช้หรือ เป็นแต่นายและบ่าวเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน
เท่านั้นเอง แต่ถึงนายจะผิวคล้ำ ผมดำ
เหมือนบ่าว แต่ก็มีความคิดอ่านและความเป็นอยู่
ไปในทางที่เห็นว่าคนศรีวิไลกว่าบ่าว เพราะตน
เป็นข้าราชการ คำว่า *ข้าราชการ* นั้น แปลโดย
อรรถว่า *ศรีวิไล* และคำว่า *ศรีวิไล* ก็แปลโดย
อรรถว่า *ฝรั่ง* ข้าราชการยังมีตำแหน่งสูงมาก
เท่าไร ก็ตกอยู่ใต้อาณานิคมทางปัญญาของฝรั่ง
มากเท่านั้น จนนั่งกับพื้นไม่ได้ เบ็บข้าวด้วย
มือไม่ได้ ต่อไปเวลาจะนอนก็เห็นจะต้องมีผ้าผูก
คอรัดไว้ด้วย เพื่อพิสูจน์ความเป็นฝรั่ง จะแก้
ปัญหาอะไรกันที ก็ต้องเปิดตำราฝรั่ง ไปดูงาน
เมืองฝรั่ง ฯลฯ ส่วนข้าราชการรอง ๆ ลงไป ก็
รับกากฝรั่งมาจากนายเหนือหัวของตนเป็นทอดๆ

แต่ที่จริง ฝรั่งก็มีความต้อยมีใช้น้อย แต่ฝรั่ง
โดยอรรถของขุนนางข้าราชการไทยนั้น แปลได้
ว่าคนที่วิเศษกว่าเจ้าของประเทศ ซึ่งเป็นคนพื้น
บ้าน ซึ่งโง่เขลาเบาปัญญา ไม่มีปัญญาต่อต้านซื้อ
ไม่รู้จักพูดพูดพิตพ้อไฟตกกระไดชนหัก ฯลฯ
เพราะฉะนั้นข้าราชการนักร้องเมืองขึ้นทั้งหลายจึง
ปกครองประเทศ เพื่อประโยชน์และเพื่อความสุข
ของตนและพวกของตน ดังที่ข้าราชการอังกฤษ
เคยปกครองอินเดีย และข้าราชการฝรั่งเศส

ปกครองอินโดจีน ฉะนั้น แต่พวกนี้ยังเป็นฝรั่ง
จริง ซึ่งมักถือกฎหมายเป็นใหญ่กว่าใจเจ้าเมือง

ที่ว่ามานี้ ฟังดูตั้งประหนึ่งด้อยค่าโฆษณา
ชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งก็มีความแฉะตรง
ที่เป็นระบบอาณานิคม อีกแบบหนึ่งเหมือนกัน
และลัทธินี้เองก็เป็นสาเหตุทางปัญญาของฝรั่ง อีก
ประเภทหนึ่งนั่นแล ที่ลัทธินี้เลวร้ายก็ตรงที่ใช้
มาตรการรุนแรงอย่างไม่แอบแฝงปิดบัง ทั้งยังไม่
ยอมให้มีเสรีภาพในระบบของตนด้วย อย่างน้อย
บ้านเมืองเราเวลานี้ ถึงจะมีการทารุณโหดร้าย
ก็แอบทำซ่อนทำ ถึงจะมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง
ก็ยังถือว่าเป็นความผิด แม้คนจะเห็นผิดเป็นชอบ
มากขึ้นทุกทีแล้วก็ตาม ที่เรายังคงความเป็นไทย
อยู่ได้ ก็ที่คนเห็นผิดเป็นผิด เห็นชอบเป็นชอบ
ยังมีอยู่ แม้ในหมู่ขุนนางข้าราชการ ตลอดจนใน
รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ปัญหาใหญ่ๆ ต่างๆ นั้น ถ้าไม่รู้จักพิจารณา
พิจารณา ก็จะทำให้พัวพันกันจนยุ่งเหยิง เลย
ไม่รู้ว่าจะสร้างตรงไหน ปล่อยให้ให้เป็นภาระ
ของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ สภาพการศึกษา สภาพ
วิจัย ฯลฯ กันดีกว่า ทั้งๆ ที่สภาพเหล่านั้นก็
อ่อนแอแยก จะมีที่ท่าว่าเข้มแข็งอยู่สักหน่อย ก็เห็น
จะเป็นสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะเศรษฐกิจคือ
เงิน เงินคืองาน ถึงจะบันดาลสุขไม่ได้ ก็บันดาล
ประสิทธิภาพให้ได้บางประการ ยิ่งสภาพว่าด้วย
ศิลปวัฒนธรรม หรือว่าด้วยศีลธรรมจรรยา ด้วย
แล้ว เวลานี้เราไม่มีเอาเลย เราปล่อยให้กรมเล็กๆ

สองกรมรับหน้าทีไปอย่างทองไม่รู้ร้อน ทั้ง ๆ ที่
สิ่งซึ่งมนุษย์ต้องการยิ่งกว่าอื่นใด ย่อมได้แก่ศิลป
วัฒนธรรมและศีลธรรมจรรยา อย่างไม่เป็น
ปัญหา ภาวะทางเศรษฐกิจเป็นแต่มรรค ส่วน
ผลคือตัวองค์แห่งความสุขนั้น ย่อมอยู่ที่ศีลธรรม
และศิลปวัฒนธรรม

ไหน ๆ เราก็เป็นทาสทางปัญญาของฝรั่งกัน
แล้ว นิตซ์เซ่จับพระเจ้าฆ่ามาเมื่อร้อยปีก่อนได้
สำเร็จ จนบัดนี้ใคร ๆ ในเมืองนอกพากันร้องว่า
พระเจ้าตายเสียแล้ว คนไทยก็เลยต้องพลอยแก่
จับศาสนาหมู่บ้านคูเมือง ลงฝั่งเสียทั้งเป็นเหมือน
กัน ทั้ง ๆ ที่คนไทยพวกนั้น จะเข้าใจพระ
ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นผลพลอยได้ของ
ศาสนา ก็หาไม่ ในการสัมมนาปัญหาการวางแผน
การศึกษา แผนที่สาม เมื่อเร็ว ๆ นี้ ไม่มีเอ่ยถึง
พุทธศาสนาเลยว่าจะนำมาประยุกต์ใช้เป็นประ
ทีปนำทางการศึกษาแก่เราได้อีกหรือไม่ คณะสงฆ์
จะมีบทบาทแก่การศึกษาสมัยใหม่ได้อย่างไร
อย่างตักฟุดกันโดยไม่เข้าใจ ในข้อที่จะให้พระ
สอนชั้นประถม ที่พูดอย่างนี้ นอกจากจะไม่เข้าใจ
แล้ว ยังแสดงความคดถูกพระด้วย ถ้าปัญญาชน
ของเราเบ่งตาออกไปคูดัด ก็เห็นจะพอรู้ได้ว่าผู้
หลักผู้ใหญ่แต่ก่อน เช่นสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ
วโรรส และสมเด็จพระยาธำรงราชานุภาพ
ท่านคิดเห็นอย่างไร ในเรื่องการศึกษาท่านเห็น
เป็นอันตรายเพียงใด ถ้าให้การศึกษาหลุดพ้นไป

จากมือของผู้ทรงคิด และต้องทำอะไร เพื่อจะ
ให้การศึกษาอยู่ในเมืองของผู้ทรงศึกษา (ศิษย์
กับ สิกขร คำเดียวกัน) ปัญหาของคนรุ่นเรา
น่าจะมาอยู่ตรงที่ว่า พระศาสนา การศึกษา และ
ศิลปวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่นี้ จะประสานสอด
คล้องกันได้อย่างไร ไม่ใช่จะแยกกันออกไปเป็น
ประเด็น ๆ อย่างฝรั่ง และอย่างที่เอาอย่างฝรั่งมา
ประพดปฏิบัติกันอยู่ในเวลานี้

แต่ก็เมื่อเพียงแค่ปรัชญาการศึกษา เรายังไม่
ยอมอภิปรายกันเสียแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการสัมมนา
เรื่องการศึกษาระดับชาติ หรือจะในระดับ
นโยบายการศึกษาของรัฐบาล ก็เป็นอันละปัญหา
อันสำคัญที่สุดได้อีก ตุจกึ่งที่คณะรัฐมนตรีเคยละ
ปัญหาเรื่องประชากร ปัญหาเรื่องค่าพรี่เมียมข้าว
ปัญหาเรื่องออกภาษีมรดก ภาษีที่ดินที่ควรเก็บ
เอามาจากคนที่มั่งมีมาก ๆ ปัญหาเรื่องสหพันธ์
กรรมกร ปัญหาเรื่องการวางแผนผังเมืองและ
ชนบท ตลอดจนปัญหาการตั้งสภาว่าด้วยศิลป
วัฒนธรรม ฯลฯ ก็เมื่ออยู่ไปได้อย่างสบาย ๆ โดย
ทำพิธีที่นั่นนิต เบ็ดประชุมที่นั่นน้อย รับแขก
บ้าง ให้สัมภาษณ์บ้าง เซ็นหนังสือบ้าง แล้วจะมา
คิดในเรื่องปัญหาหลักให้เสียสมองทำไมกัน การ
ประชุมคณะรัฐมนตรีก็เลยมีแต่ปลีกแต่กะพี ว่า
ด้วยผลได้ส่วนน้อยยิ่งกว่าส่วนใหญ่ เรื่องระยะไกล
ยิ่งกว่าระยะใกล้ เรื่องต้นยิ่งกว่าเรื่องลึก เพียงเห็น
อเมริกาส่งคนไปดวงจันทร์ก็ตื่นตื่นกันเสียแทบ
ทั้งเมืองแล้ว เราช่างไม่ตามลงไปลึก ๆ กันเลย

เที่ยวหนอ ว่าหมอนั้นไปเพราะกำลังแห่งความ
รักมนุษยชาติและวิชาการจริง ๆ หรือว่าไปเพราะ
อำนาจกิเลสวาสนา เพื่อแสดงว่าข้ายิ่งใหญ่ ข้าทำ
ได้ก่อนรัสเซีย ถ้าอเมริกันรักมนุษย์จริงๆ แล้ว
คนผิวดำในเมืองเขาคงไม่มีปฏิกิริยาอย่างร้ายแรง
ดังที่เป็นอยู่ในบัดนี้แน่ มนุษยชาติคงไม่กลายเป็น
ผักปลาตั้งในเมืองญวนปัจจุบันนี้แน่ แม้คน
อดคนโง่ในเมืองอินเดียและอาฟริกา คงจะได้รับ
ความเมตตาการุณาอย่างบริสุทธิ์ คงไม่ต้องรับข้าว
สาลี โดยมีพันธะว่าต้องไม่ติดต่อกับคอมมิวนิสต์ใน
เรื่องนั้น ๆ และถ้าคอมมิวนิสต์มีอุดมการณ์เพื่อคน
จนจริงๆ ก็คงไม่ปล่อยให้คนอดคนโง่อยู่ใน
ยุโรปตะวันออก ทั้งนี้ โดยไม่ต้องเอื้อเฟื้อมาถึง
เอเชียและอาฟริกาก็ได้ และรัสเซียกับจีนคงต้อง
เลิกระบบการปกครองอย่างโหดร้ายทารุณ ด้วย
เหตุผลดังกล่าว นำที่เราจะเลิกเหอระบบเสรี
ประชาธิปไตย เลิกเหอระบบคอมมิวนิสต์ กันได้แล้ว
ควรวหันมาดูแลตัวเอง ทำหน้าที่ของเราเอง
ให้เต็มที่เถิด

หน้าที่ของรัฐประการแรก ต้องหาทางให้มี
ความยุติธรรมในสังคม ต้องทำให้คนเคารพ
กฎหมายให้ได้ คนจะเคารพกฎหมายได้ ก็ต่อเมื่อ
กฎหมายมุ่งความยุติธรรม และกระบวนการ
ยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ก็กระบวนการยุติธรรมในบ้าน
เมืองเราให้ประโยชน์คนรวย คนส่วนน้อย อย่าง
เหลือล้ำ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเอาวิธีเอา
เปรียบคนจน คนที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ

คนที่เป็นเจ้าของประเทศ อย่างชนิดที่ถึงหัวแทบ
ไม่ขึ้น แล้วใครยังจะมีหน้ามาเคียงอีกละหรือว่า
ความยุติธรรมมีอยู่ในสังคมไทย นี่ข้าพเจ้ามิได้
เสนอให้มีความเสมอภาคกันหมด เป็นแต่ขอให้
เก็บภาษีคนรวยมากขึ้น เก็บภาษีคนจนน้อยลง
และมีมาตรการช่วยคนจนมากขึ้นและอย่างจริงจัง
ทั้งในทางสังคมและเศรษฐกิจ

ความข้อนี้ ผู้ที่ปกครองรัฐก็เห็นจะพอรู้
บ้าง ที่แล้วมาทำเป็นไม่รู้ไม่เข้าใจก็มีอยู่บ้าง ดัง
กรณีที่ ม.จ. สิทธิพร กฤดากร รับผิดชอบเรื่องสถานะ
ของชาวนาไทย ว่าต้องอยู่ในฐานะที่ถูกเอาเปรียบ
อย่างไร รัฐมนตรีที่นั่งอยู่ ก็ดูจะแสดงความโง่หรือ
ไม่เข้าใจออกมาอย่างเห็นได้ชัด ความข้อนี้ นาย
เฮอแมน แดตซ์เฟลทด์ แห่งมูลนิธิฟอร์ด ก็สนับสนุน
ม.จ. สิทธิพร ดังเขาชี้แจงแสดงให้เห็นว่า
การพัฒนาประเทศอย่างฉาบฉวย โดยปล่อยให้
คนส่วนใหญ่จนลงไปทุกวัน และให้คนส่วนน้อย
กระจุ๊กมือเดียว รวยขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งอยู่เหนือ
กฎหมายได้กลายเป็น เป็นอันตราয়แก่บ้าน
เมืองของเรา ยิ่งนัก อนึ่ง การที่รัฐทำการต่างๆ ใน
ระยะหลังนี้ โดยพึ่งมหาอำนาจภายนอกมากเกินไป
ย่อมจะเป็นภัยในระยะยาวด้วย

ถ้าผู้ที่ปกครองประเทศมองไม่เห็นปัญหาอัน
สำคัญถึงขั้นความเป็นความตายของคนส่วนใหญ่
ในชาติ ก็น่าจะลาออกไปจากตำแหน่งชั้นบริหาร
ขึ้นทนอยู่ ก็จะต้องถูกขับไล่ไล่ส่งให้ออกไป ไม่วัน
ใดก็วันหนึ่ง ถ้ามองเห็นปัญหาสำคัญยิ่งนี้ ก็ต้อง

รีบแก้ จะมัวมารอให้สภาโน้นสภานี้เชิญคน มาสัมภาษณ์ มาเสนอความเห็น ผ่านผู้แทนสื่อมวลชน ฯลฯ เห็นจะไม่ทันการ

แม้จะรีบแก้เพียงใด ก็ไซ้จะแก้ได้ง่าย ๆ ยิ่งพูดกับพาลชนด้วยแล้ว ย่อมยากกว่าพูดกับบัณฑิตมากมาย และถ้าพาลชนนั้น ๆ มีประโยชน์ร่วมอยู่ด้วยกับปัญหาต่าง ๆ ที่ว่ามานั้น ก็ยิ่งพอใจในการทำงานบนหลังคน ยิ่งกว่าบนหลังควาย หลายเท่านี้

แต่ในขณะที่ รัฐพยายามแก้ปัญหาทั้งปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม ก็มีได้หมายความว่า จะต้องรอเรื่องในทางนามธรรมไว้ก่อน ปัญหาในด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและศีลธรรม จรรยา หากได้เป็นเรื่องที่รอใครอยู่ได้ไม่ เป็นแต่รัฐน่าจะรีบแก้ปัญหาด้านมรรคโดยตรง การบ่อนกันประเทศให้พินาศจากศัตรูทั้งภายในและภายนอก การวางมาตรการด้านอาชีพและทรัพย์สิน การวางผังเมืองและวนารมย์ ให้เขาอยู่อาศัยอย่างร่มรื่น การมีสุขภาพและการพยาบาลให้ประชากรอย่างพอเพียง เป็นเพียงวงกรอบล้อมไว้ให้เขา เพื่อเขาน่าจะหาความสุขกายสบายใจได้ ส่วนการแสวงหาความงาม ความดี ความจริง และความสุชนั้น รัฐควรจะร่วมกับราษฎร จัดมาตรการไว้ให้ช่วยกันคน

ละไม้ละมือ เพื่อแสวงหาคุณธรรมนั้น ๆ แต่ถ้าชั้นแรก รัฐก็ไม่ทำเสียแล้ว การที่จะไปหวังปั้นปลาย ย่อมหวังยาก หากรอจนชะยะก็ยังมีไม่พอ ตำรวจก็ต้องหารายได้จากภาระเงินโดยวิธีที่มีชอบ รัฐมนตรีก็ต้องประกอบการค้าธุรกิจ ฯลฯ ก็เป็นอันว่าระบบอาณานิคมย่อมจะคงอยู่ ผู้ปกครองประเทศย่อมยังคงเห็นอนานิสงส์ของความ เป็นเจ้าขุนมูลนายคนอยู่ นายแบบนี่คือนายที่มีค่าตัวค่า ก็เมื่อในส่วนเล็ก เขาถูกตัวเขาเองแล้ว เขาจะมุ่งแสวงหาความดีทำไมกันเล่า และเขาก็ ย่อมให้สถาบันอื่นอยู่ในระดับเลวเท่า ๆ กับเขา ขอแต่อย่าป้ายความเลวร้ายนั้นมาถึงผู้ถือบังเหียน ในการปกครองประเทศก็แล้วกัน จึงไม่เป็นการ แปลกประหลาด ที่รัฐอนุญาตให้สื่อมวลชนเสนอ แต่เรื่องอันเลวร้าย น่าวัดศีลอยู่ทุกวัน

ถ้าเช่นนั้น จะพูดไปใยในเรื่องความยุติธรรมในสังคม ก็เป็นอันปล่อยให้เป็นปัญหา อย่างกรณีแม่แว้แดง ลามเข้ามาถึงมหาวิทยาลัยใน กรุงเทพฯ เสียก่อน เมื่อถึงเวลานั้น ทุก ๆ อย่าง ก็จะสลายไปเสียแล้ว เมื่อห้าปีก่อน ใครจะนึกว่า นักศึกษาในยุโรปและสหรัฐ จะลุกขึ้นจับอาวุธตั้ง เช่นทุกวันนี้ ระเบิดขวดของนักเรียนไทยในเวลา นี้จะกลายเป็นระเบิดทำลายอย่างร้ายแรงได้ ถ้าเราไม่แก้ปัญหานี้เสียแต่บัดนี้

๘. ศิวรักษ์

จุกก็วางใจ ฝากเงินไว้กับเรา

โชคช่วยคุณพ่อขายของชำอยู่ที่ตลาด แม้จะมีกำไรไม่มากมายนัก แต่เขาก็สามารถถนอมส่วนหนึ่งเก็บสะสมฝากไว้กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้สม่ำเสมอเป็นประจำ ขณะนี้เขามีเงินฝากอยู่ในธนาคารอีกแห่งหนึ่ง เพียงพอที่จะจับจ่ายใช้สอย คุณสขโชคติดต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นประจำ เพราะธนาคารให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเองเสมอ และสิ่งอื่นใด ความมั่นคงก้าวหน้าของธนาคารทำให้เขาไว้วางใจธนาคาร หอมดั่งกล้วย เพราะน้ำพักน้ำแรงของเขาอยู่ในที่ดียิ่งที่สุด

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มีความภูมิใจที่ได้รับใช้เขาเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ อีกนับแสน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

สำนักงานใหญ่ 3-9 ถนนเสื่อป่า ทรนคร โทร. 29050

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสิน รางวัลทางวรรณกรรม ขององค์การ ส.ป.อ.

ข่าวการตัดสินให้รางวัลวรรณกรรมที่ดีที่สุด ในรอบปีขององค์การ ส.ป.อ. ได้สร้างความเกี่ยวกราวให้แก่ผู้คนที่อยู่ในวงการไม่น้อย แม้หลังจากนั้นจะไม่ค่อยได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ ปรากฏขึ้นมาในหน้าหนังสือพิมพ์มากนักก็ตาม ความจริงก็ดูเหมือนไม่น่ามีอะไรที่ต้องตื่นเต้น หรือควรถกการวิพากษ์วิจารณ์ หากเราจะคำนึงถึงแต่เพียงว่า รางวัลดังกล่าวเป็นรางวัลซึ่งจัดตั้งขึ้นมาโดยองค์การร่วมมือทางทหารองค์การหนึ่ง ซึ่งไม่เคยเป็นที่นับหน้าถือตา ในด้านที่เกี่ยวกับศิลปะวรรณคดีมาแต่แต่เนิ่นๆ อย่างไรก็ตาม การที่องค์การได้ตั้งเอาทั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ และสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถาบันระดับชาติทั้งคู่ (ไม่ว่าใครจะยอมรับกันหรือไม่ก็ตาม) เข้ามาร่วมด้วย และออกประกาศว่า นี่คือนักเขียนรางวัลวรรณกรรมไทยที่ดีที่สุดในรอบปี ๒๕๑๑ นั้น ก็เท่ากับดูเหมือนว่ารางวัลนี้ได้กลายเป็นรางวัลประจำของชาติไป เนื่องจากเรายังไม่เคยจัดให้มีรางวัลแบบนี้กันมาก่อน โดยเหตุนี้ การจะเว้นเสียซึ่งการวิจารณ์ในครั้งนี้ ก็

จะเป็นการยอมรับไปด้วยโดยปริยาย ในฐานะของคนที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน

ประวัติความเป็นมาของรางวัลนี้ ไม่เป็นที่แน่ชัดว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางวรรณคดีอย่างไร ทราบแต่ว่า อยู่มาวันหนึ่ง ทางองค์การดังกล่าว ก็ได้แสดงความประสงค์ที่จะให้รางวัลในด้านส่งเสริมวรรณกรรมนี้แก่ประเทศทั้งสามคือ ไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน (ซึ่งนับเป็นประเทศด้อยพัฒนาที่อยู่ในองค์การ) ให้ได้ไปประเทศละ ๑ รางวัล คิดเป็นเงินมูลค่ารางวัลละ ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ โดยปล่อยให้แต่ละประเทศไปจัดการกันเอง ตามแต่จะเห็นสมควร เมื่อทางกระทรวงการต่างประเทศได้รับข้อเสนอนี้มาจากองค์การ ส.ป.อ. ก็ได้ขอความร่วมมือไปยังสภาการศึกษาแห่งชาติอีกทีหนึ่ง ให้ "พิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมแห่งชาติขึ้น เพื่อคัดเลือกวรรณกรรมที่ดีเด่นที่สุดในรอบปีที่แล้วของไทย ๓ เรื่อง พร้อมทั้งรายงานคุณค่าของวรรณกรรมเหล่านั้น ส่งให้คณะกรรมการคัดเลือกขององค์การ ส.ป.อ. พิจารณาคัดเลือกขั้นสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง"

หลังจากนั้น สภาการศึกษา ก็ได้ขอความร่วมมือไปยังสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ซึ่งทางสภาฯ มีความเชื่อว่า “เป็นแหล่งรวมผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านอักษรศาสตร์และมีอุดมการณ์อันจะส่งเสริมงานด้านวรรณกรรมอยู่แล้ว” ให้ช่วยพิจารณาคัดเลือก “บุคคลที่เหมาะสมเพื่อร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมแห่งชาติ”

ต่อมาสมาคมภาษาฯ ก็ได้พิจารณาจัดตั้งกรรมการขึ้น ๒ ระดับ คือ

๑. คณะกรรมการเสนอแนะ (Recommendation Committee) มีอยู่ ๒๓ คน มีหน้าที่คัดเลือกเรื่องต่าง ๆ เสนอแนะงานที่เห็นสมควรได้รับรางวัล ส่งให้คณะกรรมการที่ปรึกษา
๒. คณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisory Committee) มีอยู่ ๕ คน พิจารณาเรื่องและรับรองเรื่องที่เห็นสมควร”

เมื่อได้รายชื่อมาแล้ว สภาการศึกษา ก็ได้ออกจดหมายด่วน ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๒ เชิญกรรมการดังกล่าวมาประชุมในวันที่ ๓ เมษายน ปรากฏว่า ในการประชุมครั้งนั้น มีผู้มาร่วมประชุมด้วยเพียง ๒๒ คน จากจำนวนกรรมการทั้งหมด ๓๒ คน และได้มีผู้แทนจากสภาการศึกษา และจากกระทรวงการต่างประเทศมาเพิ่มแห่งละหนึ่งคน

การประชุมครั้งแรกนี้ ได้ตกลงพิจารณาเรื่องวิธีการคัดเลือกกัน ผู้แทนกระทรวงต่างประเทศ ได้ชี้แจง ว่าองค์การ สปอ. ไม่ได้กำหนดประเภทของวรรณกรรมมา ขอให้อยู่ในอำนาจพิจารณาตัดสิน ของคณะกรรมการคัดเลือกแห่งชาติของแต่ละประเทศ จะพิจารณาเห็นสมควร นอกจากนี้ยังได้ชี้แจงต่อไปว่า การตัดสินครั้งสุดท้ายโดยคณะกรรมการ สปอ. จะพิจารณาจาก “รายงานบรรยายคุณค่าของวรรณกรรมที่ได้รับ การพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการแห่งชาติ” ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการตัดสิน ซึ่งขาดความลึกซึ้งอยู่ไม่น้อย เพราะนอกจากจะสงสัยในความรู้ทางวรรณคดีของกรรมการ สป.อ. ชุดนี้แล้ว จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องตั้งข้อกังขาว่าจะมีใครกัน ที่วิเศษพอจะตัดสินคุณค่าของวรรณกรรมได้ โดยการอ่านแต่เพียง “รายงานการบรรยายคุณค่า” (ของคนอีกกลุ่มหนึ่ง) โดยไม่อ่านต้นฉบับจริง

อย่างไรก็ดี ที่ประชุมได้รับข้อเสนอนี้โดยไม่ได้มีการทักท้วงกันแต่ประการใด ที่ประชุมได้พิจารณากันไป และเห็นด้วยกับการแบ่งวรรณกรรมออกเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. สารคดี ๒. นวนิยาย ๓. กวีนิพนธ์ โดยอ้างว่า “แม้ว่าตามหลักวิชาแล้ว วรรณกรรมแต่ละประเภทจะไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ก็ตาม แต่ก็

* รายชื่อของคณะกรรมการได้พิมพ์ปรากฏในที่หลายแห่งแล้ว จึงไม่ขอนำมากล่าว ณ ที่นี้

ยังพอจะวินิจฉัยได้ ว่าวรรณกรรมชั้นไหนควร
จะได้รับรางวัล โดยการวินิจฉัยจากคุณค่าของ
วรรณกรรมแต่ละชิ้นนั่นเอง” ที่ประชุมในคราว
นั้น ยังได้เห็นสมควรให้แบ่งคณะกรรมการเสนอ
แนะออกเป็น ๓ ชุด ตามประเภทของวรรณกรรม
แต่ละคนต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณา
กลั่นกรอง ให้ได้วรรณกรรมที่สมควรรับรางวัล
ประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามแต่จะได้รับมอบ
หมาย (โดยมีสิทธิจะเสนอแนะได้ทั้งสามประ
เภท หากสนใจ) ซึ่งกำหนดจากความถนัดและ
ความสนใจของกรรมการแต่ละคน โดยเหตุที่
กรรมการเสนอแนะไปร่วมประชุมวันนั้นเพียง
๑๓ คน ขาดเสีย ๑๐ คน ก็ไม่ทราบเหมือนกัน
ว่ากรรมการที่ประชุม ตัดสินได้อย่างไร ว่าคณะ
กรรมการคนที่ไม่มานั้น ถนัดและสนใจทางไหน
เพราะจากการแบ่งตามที่ปรากฏออกมา รู้สึกว่า
จะมีความลึกลับกันมาก ตัวอย่างเช่น น.ส. ยุบล
ครุฑมงคล เป็นคนเดียวในบรรดากรรมการ ๒๓
คน ซึ่งมีทั้งความถนัดและความสนใจที่จะเสนอ
แนะได้ทั้งสามประเภท ในขณะที่นางเรื่องอุไร
กุศราศัย รับผิดชอบกวีนิพนธ์ได้อย่างเดียว หรือ
นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ รับผิดชอบด้านสารคดี
อย่างเดียว เป็นต้น

การประชุมครั้งต่อมาได้มีขึ้นเมื่อ ๑๐ เมษายน
คราวนี้มีกรรมการมาประชุมเพียง ๑๖ คน ขาด
ถึง ๑๖ คน การขาดผู้เข้าร่วมประชุมครั้งหนึ่ง
นี้ ชวนให้น่าสงสัยว่านี่จะเป็นองค์ประชุมที่มี

ประสิทธิภาพเพียงไร และราวกับจะแสดงให้เห็น
ถึงความไม่เอาใจใส่อะไรเลย ของคณะกรรมการ
และฝ่ายจัดการประชุม เพราะวิธีการเชิญคนมา
เป็นกรรมการเสนอแนะครั้งนี้ ก็เพียงแต่ออก
จดหมายเชิญไปเท่านั้น ผู้ที่ได้รับเสนอให้เป็น
กรรมการหลายคนที่ไม่มาประชุม ก็หายเงียบไป
เฉย ๆ ตามลักษณะแบบไทย จะตอบปฏิเสธให้
เป็นก็จืดชืดเสียหน่อยก็ไม่ทำ ทางสภาฯ เอง
ก็ดูไม่เอาใจใส่สัก โครไม่มาก็แล้วไป ไม่มีการ
ติดตามผลหรือแสวงหากรรมการมาเพิ่มเติม เพื่อ
ให้การตัดสินครั้งนี้เป็นไปในวงกว้างขึ้นแต่อย่าง
ใด เท่าที่ทราบ มีกรรมการบางคน เช่น นาย
สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้เขียนปฏิเสธอย่างเป็นทางการ
ชัดเจน โดยให้เหตุผลว่าไม่เห็นด้วยกับหลักการ
ส่วนผู้ที่ไม่ได้มาประชุมเลยมี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
ปราโมช นายจุน ประกาววิวัฒน์ นายเสฐียร
พันธุ์รังษี ฯลฯ เป็นอาทิ

การประชุมครั้งนี้ คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง
กรรมการเสนอแนะ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เนื่อง
จากคณะกรรมการมีระยะเวลาดำเนินการสั้นมาก
จึงไม่ควรแบ่งกรรมการออกดังกล่าว แต่ให้ใคร
เสนอประเภทใดก็ได้ โดยให้แสดงเหตุผลมาด้วย
ถ้ากรรมการผู้อื่นไม่เห็นด้วย ก็ให้หาเหตุผลมา
โต้แย้งกัน ต่อจากนั้น นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ
เลขาธิการคณะกรรมการเสนอแนะ ได้เสนอหลัก
เกณฑ์ประเภทของวรรณกรรมดังต่อไปนี้

๑. สารคัดคต คือหนังสือที่แต่งเป็นร้อยแก้ว หรือความเรียงที่มีสาระ รวมทั้งบทความ หรือความเรียงในหัวข้อเดียวกัน ความยาวอย่างน้อย ๓๐,๐๐๐ คำ
๒. นวนิยาย เรื่องสั้น ที่ตีพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๑๑
๓. กวีนิพนธ์

เป็นที่น่าสังเกตว่า การเสนอของสองประเภทหลัง ไม่ได้ระบุในเรื่องความสั้นยาวไว้ชัดเจน นวนิยาย เรื่องยาวกับเรื่องสั้นจะประกวดกัน โดยยุติธรรม ได้อย่างไร เพราะน้ำหนักย่อมผิดกันมาก หรือ ประเภทกวีนิพนธ์เองก็ตาม ผู้ตัดสินคงจะต้องเป็น อัจฉริยะที่เดียว จึงจะสามารถแยกแยะตัดสินออกมาได้อย่างเที่ยงตรง รวากับว่าไม่มีความแตกต่างกันเลยระหว่างเรื่องสั้นกับเรื่องยาว หรือกวีนิพนธ์บทสั้น ๆ กับกวีนิพนธ์เป็นเล่ม ๆ นอกจากนี้ ที่ประชุมก็ได้ลงมติให้ส่งแบบเสนอแนะไปยังกรรมการเสนอแนะ และให้กรรมการเสนอแนะตอบส่งมา ภายในวันที่ ๒๕ เมษายน เมื่อนับเวลาจากวันที่จัดหมายจะออก (๑๕ เมษายน) ถึงวันกำหนดส่ง ก็เป็นเวลาเพียง ๑๐ วันเท่านั้น นับเป็นเวลาสั้นมาก ชวนให้น่าสงสัยเสียยิ่งนัก ว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน ซึ่งต่างก็มีทั้งตำแหน่งและงานประจำวันล้นมืออยู่แล้ว จะมีเวลามาสำรวจหนังสือที่ตีพิมพ์ออกมามากตลอดทั้งปี ได้หมดอย่างไร จริงอยู่ที่ทางสภาฯ หวังว่า บรรดาท่านกรรมการเหล่านี้ คงจะได้เป็นนัยก่อน

อยู่ด้วยกันทั้งนั้น จึงคงเคยผ่านหนังสือมาแล้ว โดยตลอด แต่อย่างไรก็ตาม ถึงจะหวังในแง่ที่ว่าท่านเหล่านี้คงจะได้อ่านกันมาแล้วจริงๆ แต่ การอ่านผ่าน ๆ มาทั้งปี ส่วนใหญ่อาจจะลืม เลื่อนไปบ้างแล้วก็ได้ และบางคนที่อาจจะไม่มี เวลาอ่านให้หรือไม่อยากเสียเวลาอ่านให้ ดังนั้น จึงไม่ต้องเป็นที่น่าสงสัยมากนัก ที่เวลาที่มีการ เสนอแนะกันขึ้นมาจริงปรากฏว่ามีกรรมการเพียง ๑๐ ท่าน เท่านั้น จากบรรดา ๒๓ ท่าน ที่เสนอแนะขึ้นมา กรรมการนอกจากนั้น ไม่ทราบว่า จะเป็นเพราะท่านมองไม่เห็นว่ามีวรรณกรรมดีพอที่จะเสนอ หรือเสนอไม่ทัน หรือตัวไม่รู้จะเสนออะไร ก็ไม่มีปรากฏไว้ในรายงาน นับว่าเป็น การเสนอแนะที่อยู่ในวงแคบมาก และไม่มีความ กระจ่างเลย หนังสือที่ได้รับการเสนอทั้งหมดมี ๒๑ ชิ้น แบ่งเป็นประเภทละ ๗ (ประเภทนิยาย กับประเภทสารคัดคต มีเสนอซ้ำกันอย่างละ ๒ คน จึงเท่ากับมีเพียง ๑๙ ชิ้น เท่านั้น) ทิจารณาจากรายงานเสนอแนะ ก็จะแลเห็นความต่างกัน ของงาน ที่ได้รับการเสนอมาอย่างคาดไว้ไม่ผิด ยกตัวอย่างเช่น ประเภทนวนิยาย ก็มีทั้งเรื่องสั้น และเรื่องยาวเสนอแข่งกัน บางเรื่อง เช่น *เรือมนุษย์* ผู้เสนอบรรยายใจความสำคัญของเรื่อง และคุณค่ามาเสียยาวเหยียด ในขณะที่บางเรื่อง เช่น *คู่กรรม* ผู้เสนอแนะไม่ได้ให้ทั้งใจความ หรือคุณค่าอย่างใดเลย เพียงแต่เสนอชื่อขึ้นมาเฉย ๆ เท่านั้น หรือประเภทกวีนิพนธ์ก็เช่นกัน

และยังมีการเสนอร้อยกรองสั้น ๆ ที่รวมเป็นเล่ม
ของหลายคนแต่งอีกด้วย (กระต่ายแก้ว ของ
นักกลอน ๔ คน) งานบางชิ้น เช่น *ลำน้
ภูกระดัง* ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ก็ไม่มีการบอก
รายละเอียดหรือบรรยายคุณค่าไว้เช่นกัน ที่นับ
ว่าพิศดารไปกว่านั้นก็คือ *ฉันทสฤตสังเวทกล่อม
ซ่าง* ของคุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ซึ่งต่อมา
ทางองค์การประกาศว่า ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม
ประเภทกวีนิพนธ์นั้น ไม่ได้ปรากฏอยู่ในราย
การเสนอแนะแต่อย่างใด แม้จะได้เสนอตาม
กรรมการบางคน เช่น นายไพฑูริย์ สินลารัตน์
ก็ไม่ปรากฏว่ารู้เรื่องนี้แต่อย่างใด ทั้งๆ ที่ไป
ร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง

ภายหลังจากที่ได้รับรายชื่อวรรณกรรมที่ได้รับ
การเสนอแนะ และได้จัดส่งให้กรรมการดูกันโดย
ทั่วหน้าแล้ว ทางฝ่ายดำเนินงานก็ได้จัดให้มีการ
ประชุม เพื่อเปิดอภิปรายพิจารณาวรรณกรรม
เยี่ยมในแต่ละประเภท เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม

การประชุม แต่เฉพาะกรรมการเสนอแนะ
ในคราวนี้ ยิ่งโหรงเหรงไปกว่าเก่า มีกรรมการ
มาร่วมประชุมด้วยไม่ถึงครึ่ง ที่ประชุมได้ยก
หนังสือแต่ละเล่ม ที่ได้รับการเสนอชื่อขึ้นมาอภิ
ปรายกัน และค่อยๆ คัดออกไปทีละเล่มๆ ใน
ที่สุดก็เหลือหนังสือที่จะส่งให้คณะกรรมการที่ปรึก
ษาเป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้ายเพียง ๕ เล่ม คือ ประ
เภทสารคดี มีเรื่อง *ภาษากฎหมายไทย* ของ
นายธานินทร์ กรัยวิเชียร และเรื่อง *ความ*

*สัมพันธ์ระหว่างศาสนาพราหมณ์ พุทธ และ จีน
ในแง่ประวัติศาสตร์* ของพระยาอนุমানราชชน
และพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ส. กุณฺณเบญจ
ประเภทนิยายมีเรื่อง *เรียมมนุษย์* ของกฤษณา
อิศกสิน และ เรื่อง *ลูกของใคร* โดย สัทนทร
ส่วนประเภทกวีนิพนธ์มีเรื่องเดียว คือ *พินนก
แก้ว* ของอังคาร กัลยาณพงศ์

อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะกรรมการที่ปรึกษา
ได้ประชุมกันต่อมา เพื่อจะตัดสินขั้นสุดท้าย คณะ
กรรมการก็ได้ลงมติให้ตัวเองมีสิทธิเสนอหนังสือ
เข้าประกวดได้เช่นกัน โดยไม่ต้องผ่านคณะ
กรรมการเสนอแนะ ซึ่งนับว่าเป็นการขัดแย้งกับ
มติเดิมของที่ประชุมใหญ่อย่างเห็นได้ชัด ด้วยวิธี
การเช่นนี้ *ฉันทสฤตสังเวทกล่อมซ่าง* ของคุณ
หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา (ซึ่งเดิมเคย
มีชื่ออยู่ในคณะกรรมการที่ปรึกษาด้วย) จึงได้
รับการเสนอเข้ามาในภายหลัง โดยที่คณะ
กรรมการเสนอแนะ ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นแต่อย่างใด
(บันทึกรายงานการประชุม ของคณะกรรมการที่
ปรึกษารั้งนี้ ก็มีได้มีการพิมพ์ส่งไปให้กรรมการ
เสนอแนะทราบเช่นกัน)

ในที่สุด ที่ประชุมของคณะกรรมการที่ปรึกษา
ได้ลงมติให้เรื่องทั้งสาม คือ ประเภทสารคดี
เรื่อง *ภาษากฎหมายไทย* ประเภทนิยาย เรื่อง
เรียมมนุษย์ ประเภทกวีนิพนธ์ เรื่อง *ฉันทสฤ
ตสังเวทกล่อมซ่าง* ได้รับรางวัลเยี่ยมในแต่ละ
ประเภท และต่อมาก็ได้ตกลงแบ่งรางวัลกันให้

ทั้งสามคน แทนที่จะมีการประจวบกันเพื่อให้เหลือรางวัลเตี้ยต้งที่คณะกรรมการเคยตั้งใจไว้ และอ้างว่าสามารถประจวบกันได้ แม้จะเป็นงานคนละประเภทก็ตาม

งานซึ่งพอจะขอมรวัับได้มากที่สุดใ ๓ ชั้นนี้ คือ *ภาษากฎหมายไทย* เนื่องจากเป็นงานที่ต้อง

ใช้ความพยายาม และฝีมือในการเรียบเรียงไม่น้อย ส่วน *ฉันทสตุติสังเวยกล่อมข้าง* ก็คือฉันทสตุติธรรมดา ซึ่งย่อมจะหวังไว้ได้เสมอว่าจะไม่มีอะไรมากไปกว่าช่อมาลัย ที่ใช้ในงานบวงสรวงหรือพิธีอะไรสักอย่าง *เรือมนุษย์* นั้นพอจะมีอะไรให้พูดถึงได้บ้าง แม้สิ่งที่พูดถึงว่าตามจริงแล้ว อาจจะไม่จำเป็นเลยก็ตาม

บทวิจารณ์นวนิยายเรื่อง **เรือมนุษย์** ของ **กฤษณา อโศกสิน**

นวนิยายขนาดยาวของไทยในปัจจุบัน มักจะมีเค้าโครงเรื่อง ทำนองที่เราเคยได้ยินได้ฟังมาแล้วเสมอ เป็นเค้าโครงประเภทที่จะสืบย้อนไปได้ถึง ก. สุรางคนางค์ “ดอกไม้สด” เจน ออสเตน และนิยายของอังกฤษสมัยพระนางเจ้าวิคตอเรีย เมื่อร้อยสองร้อยปีมาแล้ว

กล่าวคือ ไม่พ้นที่จะต้องมีนางเอกอยู่คนหนึ่ง (อาจเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนเป็นสตรี) เป็นนางเอกในแบบฉบับของคิตสมีย์โบราณ คี สวยพอตัว สงบเสงี่ยม เรียบร้อย ชื่อ มองโลกในแง่ดี อ่อนหวาน น่ารัก และไม่ประสีประสาต่อโลกมากนัก และตามมาด้วยพระเอกอีกคนหนึ่ง ซึ่งสง่างามสมชาย นิสัยดี แทบไม่มีที่ติ หงักริยามารยาทและความประพฤติ รักเพื่อนมนุษย์ ไม่

ดูหมิ่นเหยียดหยามคนจน นอกจากนั้นก็มักมีประกอบสำหรับเพิ่มรสชาติอีก ๓-๔ คน มีลักษณะภายนอกต่างๆ กันไป แต่นิสัยแท้ๆ มักจะไม่เคยเลยไปจากนี้ โลกมาก ใส่หน้ากากเข้าหากัน อัจฉคาร้อน สารระแน และ (แม้ผู้เขียนอาจจะไม่ตั้งใจ) – โพร

ไม่พ้นที่จะพูดถึงเรื่องศักดิ์ศรีของวงศ์สกุลอันมีเกียรติประวัติ (ทั้งๆ ที่คนไทยเพิ่งมีนามสกุลกันเมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่หกนี่เอง) แม้แต่ครอบครัวซึ่งมีฐานะปานกลาง ก็ต้องมีแพทย์ประจำครอบครัวหรือทนายความประจำตระกูล (ทั้งๆ ที่เมืองไทยมีแพทย์เพียง ๑ คน ต่อประชากรถึง ๘,๐๐๐ คน) เวลาจะนัดพบกันสักทีก็ต้องเชิญไปกินน้ำชาอะไรต่ออะไรเหล่านี้ อันเป็นเรื่องชนิดที่

เราจะพบได้เป็นของธรรมดาที่สุด ในนิยายของ อังกฤษหรือยุโรปสมัยโบราณ ซึ่งแทบไม่มีใคร อ่านกันอีกแล้ว

นิยายเรื่อง *เรียมมนุษย์* แม้จะได้รับการยกย่อง ในฐานะเป็นวรรณกรรมยอดเยี่ยมประจำปีอย่างสูงสักเพียงไร แต่เมื่อได้อ่านโดยตลอดแล้ว ก็ยังยากที่จะแสดงให้เห็น ว่ามีอะไรที่ผิดแปลกไปจากเล่มอื่นมากนัก นางเอกที่ชื่อ นิริมา ก็ยังคงเป็นคนในแบบฉบับที่กล่าวไว้ทุกประการ และตลอดเวลาที่คนรอบข้างเธอ มีแต่เรื่องเดือดร้อน วุ่นวายนั้น เธอคงเป็นแม่พระสำหรับทุกๆ คนไม่ผิดอะไรกับนางเอกของ “ดอกไม้มืด” (ซึ่งเขียนไว้กว่าสามสิบปีมาแล้ว) แนวหลังของเรื่องก็ไม่ มีอะไรมากกว่า เรื่องระหองระแหงภายในครอบครัวเพียง ๓-๔ ครอบครัว วุ่นเวียนมาเจอกัน อยู่แค่นั้น เหมือนกับอยู่ในครอบครัวแคบๆ ที่ผู้ประพันธ์ขีดวงไว้ เพื่อความสะดวกในการจดจำ หรืออะไรก็แล้วแต่ เบ็ดจากตามสูตรการเรียกร้องความสนใจ (Striking) ด้วยการให้ลูกสาว บ้านนี้ (ครอบครัวฐานะปานกลางไปสักลอบได้เสียกับลูกชายบ้านโน้น ทายไว้ได้ว่าจะต้องเป็นลูกคนรวยใจแตก) ท้องขึ้นมา ผู้ใหญ่เจรจาตกลงกันได้ พ่อฝ่ายชายนักธุรกิจรับฝ่ายหญิงไปอยู่ โดยขอให้หน้าสาวของเด็กตามไปดูแล โดยหวังผลทันทีว่าจะได้น้ำสาว (นางเอก) เป็นผลพลอยได้ แต่ความดีงามของนางเอกก็สามารถช่วยให้เธอรอดพ้นจากกลวิธีเจ้าชู้ทั้งทางอ้อมและทางตรง

มาได้ และหันมาผูกสมรักรักใคร่กับน้องชาย (ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมจะเป็นพระเอกในนวนิยายมากกว่า) แทน ส่วนทางด้านของครอบครัวฝ่ายหญิงนั้นแล้ว แม่บ้านก็มัวไปทำงานสังคมสงเคราะห์มากเกินไป (ตอนนี้กระมังที่ได้รับคะแนนว่าสะท้อนภาพสังคมไทยได้ดี) พ่อบ้านซึ่งนับว่าเป็นคนหันไปทางวัดทางวา เพราะเบื่อหน่ายชีวิตครอบครัว ก็เลยได้เสียกับสาวใช้จอมทะเล้นคนหนึ่ง (เป็นคนกระแตจะชนิดที่จะหาพบได้มากในละครวิทยุ และหนังไทย) จนปล่อยให้มิลูกด้วยกัน จนเป็นปัญหาซึ่งกลืนไม่เข้าคายไม่ออก และแก้กันไม่ตกแม้กระทั่งผู้ประพันธ์เอง

ครอบครัวอีกครอบครัวหนึ่ง ที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายขนาดสองพันหน้าฉบับนี้ ก็มีแต่เรื่องคบขู้ขลุ่ย แอ้งชิงเผ็ดเผี้ยว แล้วก็วนเข้ามาเกี่ยวข้องกันกับครอบครัวนักธุรกิจ โดยหัวหน้าครอบครัว (เป็นปลัดกระทรวงที่ไหนสักแห่งหนึ่ง) คว่าเอาเมียสาวผู้เปลี่ยวเปลี่ยวของนักธุรกิจไปอีกทอด ซุลมุนวุ่นวาย วนกันไปวนกันมาอยู่แค่นั้น ก่อนที่จะจบลงอย่างค่อนข้างผาสุกตามแบบฉบับอีกเหมือนกัน กล่าวคือ พระเอกและนางเอกก็เข้าใจกันและเตรียมพร้อมที่จะแต่งงาน โดยความอนุเคราะห์ของพี่ชายพระเอก (ผู้กลับใจ) เด็กหนุ่มเด็กสาว ซึ่งเป็นบทเริ่มต้นของปัญหา ก็ทำท่าว่าจะคืนดีกันได้ แม่บ้านนักสังคมสงเคราะห์ทั้งหลายก็ได้สำนึกตัวกัน แม้แต่เมียสาวนักธุรกิจก็กลับมา รวมกันได้ใหม่ ส่วนปัญหาบางปัญหา เช่นเรื่อง

สาวใช้ซึ่งตั้งท้องขึ้นมา ก็ยังคงเป็นปัญหาต่อไป
ราวกับผู้ประพันธ์จะรู้สึกเพลีย ที่จะเขียนต่อไป
หรือไม่ก็คงจะแสดงให้เห็นว่า ไอ้เรื่องเหล่านี้มัน
ไม่มีวันยุติลงได้หรอก

นวนิยายเรื่องนี้ นอกจากจะยาวอย่างที่ไม่
น่าจะยาวถึงขนาดนั้น การดำเนินเรื่องก็ยังเป็น
ไปอย่างอืดอาด ยืดเยื้อ พิโรฬาร ไม่น้อย ยก
ตัวอย่าง เช่น เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง
เกิดขึ้น โดยที่ตัวละครตัวอื่นที่มีอยู่ยังไม่ได้รับรู้เห็น
คนที่รู้ก็ต้องไปคุยให้คนนั้นฟัง คนนั้นรู้แล้วก็
ต้องไปเล่าให้อีกคนฟังต่ออีกทอดหนึ่ง (โดยไม่ได้
ตัดทอนรายละเอียดกันมากนัก) คนอ่านก็เลย
ต้องรับคำบอกเล่าเรื่องเก่า อยู่สามสี่เที่ยวด้วยกัน
หรือบางทีตัวละครเคยพูดถึงเรื่องใด เรื่องหนึ่งกัน
มาแล้ว มาเจอกันใหม่ ก็พูดแต่เรื่องเก่าอีก
ด้วยประโยคคล้ายเดิม เนื้อหาและความคิดของ
ตัวละคร ดูจะไม่ค่อยอยากก้าวไปตามเวลาที่ผ่านไป
ไปเสียเลย จากของเรื่องก็ซ้ำซากอยู่แค่บ้านคน
นั้น บ้านคนนั้น หรือร้านอาหารบ้าง โรงพยาบาล
บ้าง (ราวกับจะเขียนไว้ให้สะดวกสำหรับการ
นำไปสร้างหนังไทยอย่างนั้น) ไม่มีทั้งบทพรรณ
นาเกี่ยวกับเรื่องฤดูกาลหรือสิ่งแวดล้อมอื่นใดที่อยู่
นอกเรื่อง มีแต่บทสนทนาที่เกือบตลอดทั้งเล่ม
ราวกับจะเผื่อไว้ให้ทำเป็นบทละครโทรทัศน์ ได้
อีกทางหนึ่ง ด้วยบทสนทนาจึงเป็นเรื่องพื้น ๆ ใน
ชีวิตประจำวันเสียมาก อาจจะต้องตัดทิ้งได้มากกว่า
ครึ่ง โดยไม่ทำให้เรื่องทั้งหมดขาดหายไปแต่
อย่างใด

คงจะไม่เป็นการยุติธรรมนัก หากจะไม่ได้
กล่าวถึงสรุปความเห็น เกี่ยวกับสาระและคุณค่า
ของเรื่องนี้ จากคณะกรรมการที่ปรึกษา การ
พิจารณาให้รางวัลของ ส.ป.อ. ซึ่งถือกันว่าเป็น
คณะกรรมการที่ทรงคุณวุฒิที่สุดเท่าที่จะหาได้ใน
ประเทศนี้

ในสรุปเกี่ยวกับสาระนั้น ตอนหนึ่งจาก
บันทึกของคณะกรรมการได้เสนอไว้ว่า “เนื้อ
เรื่องได้ดำเนินไปอย่างสลับซับซ้อน” และ “ชี้
ให้เห็นสภาพชีวิต และการดำเนินชีวิตของคน
หลายชั้นหลายแบบ” คำว่าสลับซับซ้อน ชวน
ให้น่าสงสัยว่าจะแปลว่าอะไรกัน ในเมื่อนิยาย
เรื่องนี้เป็นเรื่องของครอบครัวเพียง ๒-๓ ครอบครัว
ซึ่งมีเหตุบังเอิญแล้วบังเอิญอีก (Absurd) ให้
เข้ามาเกี่ยวข้องซุลมุนวุ่นวายกัน และเนื้อหาที่แท้
จริงก็เป็นเพียงเรื่องในชีวิตประจำวันพื้น ๆ ของ
คนในวงสังคมแคบ ๆ กลุ่มหนึ่งเท่านั้น ความ
แตกต่างของคนเหล่านี้ จะมีบ้างก็เพียงรูปแบบ
ภายนอก (Form) ส่วนเนื้อหา (Content)
ดูเกือบจะเหมือนกันหมด เพราะไม่ว่าภรรยาของ
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กับคนระดับเพื่อนฝูงหรือแม่
ค้าหน้าปากตรอก ก็มีทั้งความโลภ ปากร้าย และ
โพร่ ไม่ต่างกันเท่าไรนัก ตัวละครเกือบทุกตัว
ใส่หน้ากากเข้าหากัน ความคิดความอ่านพ้อ ๆ
กัน ขาดมารยาทพ้อ ๆ กัน ใจพ้อ ๆ กัน

สรุปความเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของเรื่อง มีอยู่
ถึง ๔ ข้อด้วยกัน ดังจะจาระไนให้ฟังโดยละเอียด
ต่อไปน

ข้อ ๑. “เพราะมีลักษณะของ โนเวล อยู่เด่นชัด” ข้อนี้ไม่เห็นจะเป็นคุณค่าตรงไหน นิยายเรื่องอื่นๆ ก็มีลักษณะของ โนเวล ด้วยกันทั้งนั้น เพราะเขาตั้งใจจะแต่งให้เป็น โนเวล กันอยู่แล้ว

ข้อ ๒. “ตัวละคร ในเรื่องแสดง ลักษณะเฉพาะของคนไทยทุกชั้นทุกวัย ผู้เขียนสามารถเก็บลักษณะเฉพาะ และลักษณะเด่นแบบต่างๆ มาบรรยายได้ละเอียดดีมาก” ถ้ายอมรับความเห็นข้อนี้ ก็ต้องเท่ากับยอมรับว่า ลักษณะของคนไทยคือ โลกมาก ข้อวิจารณ์ ขอบนินทาว่าร้ายหน้าเนื้อใจเสือ สารระแเน แหยและโจมตีเพราะตัวละครทั้งหมดในเรื่องไม่เคยได้แสดงอะไรให้เห็นเด่นชัด มากไปกว่านั้น อาจจะมีบางส่วน เช่นความมีน้ำอกน้ำใจ การออมชอมค่อยพูดค่อยจา อะไรเหล่านั้นแทบจะไม่มี แต่ก็น้อยมากจนไม่เด่นเท่ากับคุณสมบัติด้านลบ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้น ตัวละครแต่ละตัว ก็เหมือนกับไม่ใช่คนจริงๆ บทจะเร็วก็เร็วกันเต็มเหยียด บทจะดีขึ้นมา ก็กลับตัวได้ไม่ยากนัก คนอ่านไม่อาจเห็นความผันแปรทางอารมณ์ได้ชัด และสมเหตุสมผลต่อเนื่องกันไปตามเชิงจิตวิทยาที่ลึกซึ้งกว่านี้ได้

ข้อ ๓. “ตัวละคร มีลักษณะที่เป็นได้ทั้ง National และ Universal เช่นเพล่าเป็นตัวอย่างแบบไทย เมื่อภรรยาที่หันหน้าเข้าวัดสนทนากับพระ เรียนโหราศาสตร์หรือเดชะ ภรรยาตายแล้วมีความว่าแห้ว ก็ใช้ชีวิตสนุกสนานไปโดยไม่มีจุดหมาย ข้อนี้ ก็ไม่น่าเห็นจะต้องนับเป็นคุณค่าอะไร นิยายส่วนมากตัวละครก็เป็นได้ทั้งสองอย่างแบบนี้ทั้งนั้น

ข้อ ๔. “ผู้เขียนกล้าเขียนบรรยายสิ่งที่นักประพันธ์ไทยส่วนมากไม่กล้าเขียน เป็นคันท่าชีวิตคนชั้นต่ำอย่างนางใส นางเกี้ยว และสามารถบรรยายได้ชัดเจนดี” ทำให้น่าสงสัยอยู่อีกว่า ความกล้าที่กล่าวมาจะนับเป็นคุณค่าได้หรือไม่ และนักประพันธ์ไทยส่วนใหญ่ไม่กล้าเขียนเรื่องคนชั้นต่ำจริงแน่ละหรือ ในเมื่อนวนิยายของเราในปัจจุบันก็มักแสดงออกถึงความเป็นคนชั้นต่ำ ของตัวละครกันแทบทั้งนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปร่างของคนชั้นอะไร การบรรยายชีวิตของคนชั้นต่ำด้วยคำพูดตลาดๆ นั้น ดูจะเป็นสิ่งหนึ่งในไม่กี่สิ่งที่นักประพันธ์สตรีบ้านเรา มีความถนัดกันมากเป็นพิเศษ แม้กระนั้น ผู้ประพันธ์เรื่องนี้ก็ไม่ได้ทำให้เราเห็นถึงความเป็นคนมีชีวิตจิตใจของนางเกี้ยว นางใส โดยยุติธรรมเท่าไรนัก ตลอดเวลา

ผู้อ่านจะถูกโน้มน้าวให้คิดถึงแต่ตัวละครสองคนในในฐานะตัวยักษ์ตัวมาร ทั้ง ๆ ที่คนทั้งคู่ก็ต้องประสบปัญหา และมีสิทธิที่จะได้รับความเห็นใจ ในฐานะเป็นคนไม่ต่างกับคนอื่น ๆ

ข้อ ๕. “เป็นกระจกเงาสะท้อนภาพก้าวหน้าและดอยหลังของสังคมไทย อย่างชัดเจน และภาพที่ผู้เขียนนำเสนอแสดงนั้น เป็น faithful image ของสังคมไทยที่ละเอียดเกือบทุกแง่ทุกมุม นับว่าเป็นการวิจารณ์สังคมอย่างตรงไปตรงมา และถูกต้อง” ข้อความที่น่าสงสัยมากที่สุด คือตรงที่ว่า “สังคมไทยที่ละเอียดเกือบทุกแง่ทุกมุม” และคำว่า “ถูกต้อง” นั้นประเทศไทยของเราเป็นสังคมซึ่งประกอบไปด้วยชนชั้นชาวนาชาวไร่ ถึงกว่า ๘๐% ซึ่งอาศัยอยู่นอกเมืองออกไป ตัวละครเพียงสิบกว่าตัวในเรื่องนี้ ไม่รู้เป็นเศษต่อเท่าไรส่วนของสังคมทั้งหมด และตลอดนิยายทั้งเล่ม ก็ไม่มีตอนใดสักตอนเดียว ที่จะสะท้อนให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความมีอยู่ของระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนแบบแผนการเป็นอยู่ ที่จะแทน (represent) อะไรสักอย่างของคนไทยทั้งชาติได้เลยแม้แต่น้อย

ข้อ ๖. “ด้านพล็อต คณะกรรมการเห็นว่างานทั่วโลกก็มี plot ที่ loose เพราะ

ฉะนั้นแม้ว่าเรื่องนี้จะสลับซับซ้อน (?) และบางตอนหละหลวมอยู่บ้าง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับนวนิยายของโลกแล้ว ถึงแม้จะยังไม่ถึงขั้นมาตรฐานเลิศก็ควรยอมรับว่า เรื่องนี้อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะถ้าจะเทียบกับนิยายไทยด้วยกัน” การจะเปรียบเอาง่าย ๆ ว่า พล็อตเรื่องของต่างประเทศหลวม ของเราก็ควรหลวมบ้างนั้น คิดไม่ผิดกับการมองสิ่งที่มีหลายแง่หลายมุม โดยการมองอยู่มุมเดียวเท่านั้น นิยายที่มีพล็อตหลวมแต่ยังได้รับการยกย่องนั้น ก็เพราะเขามีเนื้อหาหรือสิ่งอื่นมาทดแทนต่างหาก ไม่ใช่ได้รับการยกย่องเพราะพล็อตหลวม ความพยายามที่จะเอานิยายเรื่องนี้ ไปเปรียบเทียบกับนิยายของโลกนั้น คงได้ผลไปในทางลบชั้นมากกว่า เพราะแม้แต่จะมาเทียบกับนิยายไทยด้วยกัน ขนาด *สงครามชีวิต* ของศรีบูรพา *แผ่นดินของเรา* ของแม่อนงค์ หรือ *ปี่สาว* ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ก็ยังมองไม่เห็นทางที่จะเทียบอยู่แล้ว ถ้าจะพูดถึงนิยายตลาดประเภทเดียวกัน ในห้องตลาดทุกวันนี้ ยังจะพอเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ข้อ ๗. “ด้อยคำสำนวนและภาษาที่ใช้ เหมาะสมกับลักษณะ และบทบาทของตัวละครในเรื่อง ให้ภาพจน์ชัดเจน” ข้อแรก

พอจะรับฟังได้บ้าง แม้โดยคำเกือบทั้งหมดจะเป็นบทสนทนา “แบบเขียน” หรือแบบภาษาพูดในนวนิยาย มากกว่าจะเป็นบทสนทนาของคนจริงๆ และตัวละครส่วนมากก็พูดคล้ายๆ กัน ส่วนข้อที่ว่าให้ภาพชัดเจน ยังคงนำเสนอด้วยความเคย ที่พอจะเป็นได้มากที่สุดคือบทของนางเกี้ยวกระมัง ส่วนบทของพระเอกนางเอก กลับมีอะไรที่แสดงออกให้เห็นได้น้อยมาก จนน่าคิดไปแม้กระทั่งว่าผู้ประพันธ์เองจะรู้จักตัวละครของตนดีแค่ไหนกัน

ข้อ ๘. “ให้คติ และปรัชญาในการดำเนินชีวิตแก่คนไทยทุกรุ่นทุกวัย” ดูจะเป็นคำกล่าวที่ยกย่องเกินเลยกันไปมากมายอย่างเหลือขนาด ถ้าจะวัดกันทางด้านสติปัญญา (intellectual) แล้ว เรื่องนี้ควรจะได้คะแนนน้อยที่สุดเท่าที่จะให้กันได้ เพราะคติ หรือปรัชญาต่างๆ ที่พอจะปรากฏอยู่บ้าง เป็นเรื่องพื้นๆ ที่ได้มาจากหลักเบื้องต้น ของพระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่มีความมักคุ้นแล้วทั้งสิ้น ไม่มีอะไรที่ใหม่พอที่จะเรียกได้ว่ามาจากความคิดขึ้นมาของผู้เขียนเลยแม้แต่อย่างเดียว

ข้อ ๙. “เรื่องนี้ เป็นนวนิยายที่ได้รับคะแนนนิยมจากผู้อ่านทุกรุ่นทุกวัยอย่างสูงมาก” ข้อนี้ไม่ทราบว่าจะคณะกรรมการเอาอะไร

มาวัด ทั้งเรื่องที่ได้รับคามนิยมอย่างสูงก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นหนังสือตีเสมอไปด้วย (เหมือนกับหนังสือ ประเภท *ชายดี* ส่วนมาก) นอกจากนั้นการที่ผู้ดำเนินงานพิจารณาการให้รางวัลในครั้งนี้ ออกสำทไปเสาะแสวงตั้งกรรมการขึ้นเพียงไม่กี่คน ก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ผู้ดำเนินการเองก็มีความเชื่อว่ามหาชนทั่วไปไม่อาจตัดสินได้ ต้องอาศัยคนที่มีความรู้ ความเข้าใจในศิลปวรรณคดีเท่านั้นจึงจะหยั่งถึงได้ การที่คณะกรรมการผู้เป็นที่หวังว่า จะทรงคุณวุฒิพอ กลับต้องหันไปอ้างชาวบ้านทั่วๆ ไป มาประกอบความเชื่อของตน จะหมายความว่าอย่างไร นอกจากกรรมการเองก็คงไม่แน่ใจในความทรงคุณวุฒิของตนเท่าไรนัก กระมัง

ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ จะได้มีอคติเป็นส่วนตัวต่อเจ้าของบทประพันธ์ก็หาไม่ เพราะแท้ที่จริงแล้ว ผู้วิจารณ์ก็ย่อมจะอยู่ในวิสัยที่จะมองผ่านงานที่ตนไม่ชอบไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องลงมืออ่านและพูดถึงให้เสียเวลา แต่การที่สถาปนาระดับสูงได้ประกาศยกย่องเกียรติคุณ ของหนังสือเล่มนี้ไว้อย่างมากมายเกินสมควรนั้น อาจจะเป็นเหตุให้คนโดยทั่วไปพากันให้ความยอมรับ และยึดถือเอาเป็นนิยายแบบฉบับคือๆ ไป (เหมือนกับที่เราที่ยึดเค้าโครงเรื่องสมัยวิคตอเรียไว้จนกระทั่งทุกวันนี้) อันจะยังผลเสียต่อความก้าวหน้าของ

วงวรรณกรรมไทยต่อ ๆ ไปก็เป็นได้ เพราะเวลานี้ ถ้าจะพูดกันอย่างไม่ต้องเกรงใจ การเขียนนวนิยายของเรายิ่งล่าช้าลงมากนัก สมควรที่เราจะได้มาตั้งหน้าดกเตียง วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ และเลิกความคิดที่จะคอยเชียร์กันเองเสียที เพราะในสมัยที่ยังไม่มีวีแววว่าจะมีวรรณคดีเกิดขึ้นมาได้เลย ในปัจจุบันนี้ การตั้งวรรณคดีสโมสร หรือการให้รางวัล จะมีประโยชน์อะไร นอกจากจะทำให้เราไม่รู้จักตัวเองมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับผู้ที่ไม่ค่อยมักคุ้นกับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างตรงไปตรงมา และอาจเห็นว่าข้อเขียนนี้รุนแรงผิดธรรมดาสามัญไป ผู้วิจารณ์ก็ขอเรียนให้ทราบว่า โดยใจจริงแล้ว ไม่ได้มุ่งจะโจมตีผู้ประพันธ์เรื่องนี้หรือกรรมการตัดสินชุดนี้ โดยเฉพาะแต่อย่างใด หากมุ่งวิจารณ์โดยถือเสมือนว่างานชิ้นนี้เป็นตัวแทนของงานประเภทนวนิยายส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ เป็นประเด็นสำคัญ ที่ต้องติเสียมากกว่าชมนั้น ก็เพราะเคยคาดหวังไว้ก่อนที่จะมาจับอ่านว่าจะได้พบงานที่ดีกว่าที่เป็นอยู่สักหน่อย แม้กระนั้นก็ตาม โดยจิตสำนึกส่วนตัวก็ยังมีความรู้สึกว่า ผู้ประพันธ์เรื่องนี้คงได้ใช้ความพยายามอย่างมาก ในการที่จะ

สะท้อนสังคมออกมา เท่าที่เธอรู้สึกและยังคงมีจิตใจที่อยากให้อะไรแก่ผู้อ่านมากกว่านักเขียนบางกลุ่มหรือบางคน ซึ่งมุ่งเสนอความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงกว่าผู้อ่านจะได้รับยาพิษปะปนไปบ้างหรือไม่ แม้ว่าความพยายามของเธอจะยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร ด้วยเธอไปมีว “สะท้อนภาพสังคมอย่างที่เธอคิดว่ามันเป็น” มากกว่า “จะเข้าไปอยู่ในสังคมและมองให้ทะลุถึงปัญหาที่แท้จริงอย่างลึกซึ้งพอ” สิ่งที่ได้ออกมาจึงเป็นภาพของคนในวงสังคมแคบ ๆ ฉาบฉวย และไม่มีความสลักสำคัญ ต่อสังคมส่วนใหญ่อย่างจริงจัง การจะเขียนนวนิยายดี ๆ ให้เป็นงานชิ้นศิลปสักเรื่องหนึ่ง ไม่ใช่สิ่งที่จะทำกันได้ง่ายเป็นรายสัปดาห์ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการสะท้อนภาพสังคมแต่อย่างเดียว (เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น ใครก็อาจจะทำได้โดยเพียงเอาเทปไปเที่ยวตามอัฒบถสนทนาของคนนั้นคนนั้นแล้วสืบสาวประวัติ ออกมาเขียนปะติดปะต่อกันก็พอแล้ว) แต่เป็นเรื่องของการ “สร้างสรรค์” (Create) ด้วย และสิ่งนี้ไม่น่าเชื่อว่าจะได้มาเลย หากใครก็ตามจะใช้เวลาเขียนหนังสือ ที่ละหลาย ๆ เรื่องพร้อมกัน ให้เสร็จสัปดาห์ละตอน อย่างที่ *นักประพันธ์ผู้ประสบความสำเร็จของเรา* ได้ทำกันอยู่ทุกวันนี้

วิทยากร เชียงกุล

หนังสือออกใหม่ที่น่าสนใจ

พระจันทร์เสี้ยว รวมงานเขียนแนวใหม่ ในเชิงเรื่องสั้น บทละคร ร้อยกรอง เรื่องแปล และ ภาศผนวกพิเศษ ว่าด้วย **วรรณคดีฉบับสมัยใหม่** มีจำหน่ายที่ ศักยิตสยาม ร้านจำหน่ายหนังสือทั่วไป บริเวณมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทุกแห่ง **ราคา ๖ บาท**

ลมหนาว ๒๕๑๒

๑ ทหนาวนยังไมหนาว

แคฝรุ้งรอบาน ดอกจานรอประดับทั้ง
เข้านพระอาทิตย์ขึ้นที่ขอบฟ้าเดิมอีก
นกร้องเพลง ดอกไม้บานหอมในป่า
ลมเข้าอบอุ่น
ร้านค้าในเมือง คนขายบดฝุ่นบนเสื่อหนาว
จะสิ้นปียังไม่มีลมหนาว
สาว ๆ ชวดไซ้เสื้อหนาวตัวใหม่
สีทาหาชอยกทรงมารัดอกแรกตั้ง

๑ นึกว่าจะหนาว

พ่อให้ลูกไปซื้อเหล้าขาวไว้แก่หนาว
แดดเย็นอ่อนแสง
หนังสือกำลังสนุก หนูดื้อขวดน้ำมันก๊าดเย็นคุดหนัง
กรรมกรหญิงนั่งขึ้น สรววมหวมกสถานถือทรานซิสเตอร์เล็กงาน
น้ำมาไลย โจงกระเบนร่นสุดท้ายหาบกระบุงกลับจากตลาด
แวะร้านตึกแถวถามซื้อโกเต็ก

๑ เข้าอีกวันอาทิตย์

แคนาร่วงขาว ค้อนรุ่งหมอกลงชั้นทุ่งหนาว
จนสาย
เสียงเพลงไมโครโฟนประกอบดนตรีจากคคนอกเมือง
เริ่ม 'เสียงฟ้าสั่ง' 'ลาน้องไปเวียดนาม' จนสิ้นเคลื่อไปถึง 'น้ำตาเลือดก'
จนเที่ยง
แดดเริ่มร้อนเหมือนมิใช่ฤดูหนาว
เสียน จุงอาสาคุชีพด้วยมือขวา มาหยุดหน้าร้านริมทาง
เบ็ดคุดหม้อแล้วส่งแกงเนื้อจาน

นางนั่งขึ้นนั่งลิตเตลยอนด้ากลับจากทำนม
ยายเฝ้าหาบรอรธเมล์ไปโนนม่วง
ซื้อหนังสือพิมพ์ข่าวสรุปพลตายไปฝากหลาน

- ๑ เริ่มครัมฟ้า ลมโชนมาพอสบาย
รถบัสมารับสาว ๆ ในหมู่บ้านไปเข้าผลัดในโรงทอ
ลุงแบกไม้กวาดเร่ขาย แวะเติมเหล้าสิงห์ ๒ บาท
วางแก้วแล้วเดินตีนเปล่าไปบนถนนลาดยาง
นึกถึงหนาวที่ผ่าน
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลงข่าวคนร้ายนั่งสามล้อไปท้ายเมือง
มืดและตึกมีแต่ดาวคาดฟ้า
สามล้อนอนตายหนาวอยู่จนเช้า
คนร้ายประจวบแทง แล้วถอดเสื้อหนาวไปโดยมิให้ชำระ
- ๑ ไม่นานนัก แต่ก็เย็นลมตอนอรุณ
หมอกยังต่ำเรี่ยลอย
ภูพานสงบขริมนิ่งแต่เลื่อนลง
ไม่มีเสียงว่าวติดธนูค้างฟ้า
กระต๊อบยังรวีซ่า ได้ยินต่าน้ำสร้างรินรินในความจำ
ฟ้าจับเจ้าล้อมกองไฟใกล้ยังข้าว
ผ้าผวยผืนเก่า ตะเกียงน้ำมันริบหรี่
เบิ่งมองสายฟ้าแรงสูงจากเขื่อนผ่านหลังคามุงแฝก
ผ่านท้องทุ่งแล้ง
ผ่านเนินดินคลองชลประทาน
ผ่านป่าพลวงและกุดหนอง
เสาเหล็กทอดแนวไกล ทิ้งเงาไว้บนผิวดิน
เหมือนรอยย่ำเหยียบของอสูร เพื่อจะผ่าน
คุ่ม ๆ ไปสู่ขอบฟ้าอันไกลลับ

วิโรจน์ ศรีสุโร

ความก้าวหน้า ของพุทธธรรมในธิเบต

ในธิเบต หลักธรรมชั้นสูงของพระพุทธเจ้า ได้แพร่หลายไปทั่วทุกหนทุกแห่ง มักมีความเข้าใจผิดกันอยู่มาก เมื่อคำนึงถึงหลักปฏิบัติธรรมของชาวธิเบต จึงจำเป็นยิ่งที่จะต้องเสนอประวัติสั้น ๆ เกี่ยวกับความเป็นมาแห่งหลักธรรมในธิเบต

โดยทางภูมิศาสตร์ ธิเบตแบ่งออกเป็น ๓ ภาค ซึ่งประกอบด้วย อุคสังค โทคอต และ โทเมท ใน ๓ ภาคนี้ ไม่มีที่ใดที่หลักธรรมมิได้แพร่เข้าไปถึง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ธรรมได้ให้แสงสว่าง ส่องประหนึ่งแสงอาทิตย์ไปทั่วดินแดนธิเบต

เราอาจแบ่งประวัติศาสตร์ของธิเบต ได้เป็นสองสมัย คือ สมัยโบราณที่ธรรมะเริ่มเผยแผ่เข้าไป และสมัยแห่งการคลี่คลายขยายตัวในระยะหลัง ๆ

สมัยโบราณ

พระเจ้าสรงค์ คเสน เคนโป กษัตริย์องค์ที่ ๓๒ ของธิเบต (สวรรคต ค.ศ. ๖๕๐) ได้เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อทรงมีพระชนมายุได้ ๑๓ พรรษา พระองค์ทรงปกครองโดยธรรมอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เป็นเพราะหลักธรรมได้มาสู่ธิเบตเป็นครั้งแรกในสมัยพระองค์ และด้วยพระราช

อุทยานของพระองค์ ได้สร้างวัดวาอารามหลายแห่งในเมืองลสา ตราดรัก ในตอนใต้และในที่ต่าง ๆ อีกหลายแห่ง พระองค์ได้ทรงส่งที่ปรึกษาส่วนพระองค์ ชื่อ ถอนมิลล์โกตะ ไปศึกษาในอินเดีย จนมีความเชี่ยวชาญในหลักไวยากรณ์ อักษรต่าง ๆ ของอินเดียเป็นอย่างดีเมื่อกลับสู่ริเบต ท่านผู้นี้ได้ประดิษฐ์อักษรและแต่งตำราไวยากรณ์ เพื่อให้ชาวริเบต เป็นหนังสือ ๘ เล่ม โดยยึดถือตามหลักที่ตนได้ร่ำเรียนมา

กษัตริย์องค์นี้ ยังได้ทรงอาราธนาชาวอินเดียและชาวเนปาล ซึ่งเป็นบัณฑิตทางศาสนาพุทธให้มาเยือนริเบต ในบรรดาบุคคลที่มา ริเบตรัชสมัยของพระองค์ ที่มีชื่อเสียงได้แก่ อาจารย์กุมาร และอาจารย์พราหมณ์คันทกร จากอินเดีย กับอาจารย์คิลมัญสุ จากเนปาล บุคคลชั้นครูเหล่านี้เองที่ได้แปลคำสอนที่เรียกว่า พระสูตร หรืออย่างน้อยก็แปลเพียงบางส่วน ของพระสูตรแปลพระคัมภีร์ตันตระ และได้แปลตำราเจริญสมาธิภาวนา และได้นำพระธรรมคำสอนมาสู่ชาวริเบต แม้จะไม่มีการสอนกันอย่างกว้างขวาง พระองค์ก็ทรงเป็นผู้นำทางให้บุคคลที่โชคดียุคหนึ่งคนได้เข้าถึงพระธรรม เฉพาะก็ในหลักคำสอนของมหากรุณาเจ้าอวโลกิตศวรรโพธิสัตว์

หลังรัชสมัยพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นปราชญ์พระองค์นี้ พระเจ้า ตรี คสงก-ที-ตเสน ลำดับรัชกาลที่ ๓๗ แห่งริเบต (ค.ศ. ๗๕๖-๘๐๔) ก็เป็นธรรมราชา ๑ อีกองค์หนึ่ง ทรงมุ่งมั่น

พระทัยที่จะเผยแผ่พระพุทธธรรมไป ให้ทั่วพระราชอาณาจักร พระองค์ได้ทรงอาราธนาท่านครูบ่หมสัมภาวะมาจากอินเดีย และท่านอาจารย์วิมลมิตร ควนติครภ ธรรมกัรติ พุทธคุหย กมลศีล วิพุทธสัทธา ฯลฯ รวมเบ็ดเสร็จถึง ๑๐๘ ท่าน อันเป็นที่รู้จักนามกันดี ท่านเหล่านี้เป็นบรมครูผู้ทรงแก่เรียนและมืออยู่มากทั่วริเบต ท่านเหล่านี้ ได้แปลพระธรรมคัมภีร์ออกเป็นภาษา ริเบต โดยร่วมมือกับอาจารย์ชาวริเบต เช่น ท่านวิโรจัน (นยาก) ชยานกุมารว กว ปาลตเสก และ โชโคร ลุ คยลัดเสน เป็นอันว่าพระไตรปิฎก (พระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม) รวมทั้งคัมภีร์ตันตระทั้งหลาย และอรรถกถาที่สำคัญ ๆ อีกมากหลายนั้น ได้รับการถ่ายทอดออกเป็นภาษา ริเบต พร้อมกันนั้นบรรดาพระอาจารย์เจ้าเหล่านี้ ก็ได้สร้างวัดวาอารามเพื่อการปริยัติและปฏิบัติพระศาสนา

พระเจ้าแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่องค์ถัดไป คือพระเจ้า ตรีลล ปตเสน (ค.ศ. ๘๑๗-๘๓๖) องค์ที่ ๔๑ ในประวัติศาสตร์ริเบต ในรัชสมัยนี้ พระองค์ได้ถวายโยมสงฆ์ ๗ ครั้วเรือน เพื่อคอยอุปถัมภ์พระภิกษุองค์ ๑ และโปรดให้สร้างวิหารขึ้นพันกว่าแห่ง พระองค์ทรงเปี่ยมไปด้วยความมั่นพระทัยในพุทธธรรม ถึงกับโปรดให้ครูบาอาจารย์ของพระองค์ ยืนบนปลายผ้าโพกพระเศียร เพื่อทรงนมัสการพระอาจารย์เจ้าเหล่านั้นด้วยความเต็มพระทัย พระองค์ทรงอุปถัมภ์

ธรรมะพระชินสีห์อย่างวิเศษสุด ทรงอาราธนา พุทธศาสนาจารย์ชาวอินเดียมาธิเบต ดังที่พระ อติตถกษัตริย์ได้เคยทรงกระทำมาแล้ว ในรัชกาลนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิที่สำคัญมาจากอินเดีย คือ ท่าน อาจารย์ชินมิตร สุเรนทรโพธิ ศีลนทรโพธิ ทานศีล ฯลฯ ทั้งยังโปรดให้อุปัชฌายาจารย์ชาว ธิเบตสองรูป คือ ท่านรัตนรกษิต และท่าน ธรรมตาศิล พร้อมด้วยนักแปลสองท่าน คือ ท่านญาณเสน และชัชวรกษิต แก้ไขปรับปรุง ฉบับแปลซึ่งได้ทำไว้ในรัชสมัยก่อน (ปรากฏว่า ยังไม่มีความกระจ่างชัด) และบัญญัติคำธิเบต ขึ้นสำหรับคำสันสกฤตซึ่งไม่ได้ค้นศัพท์ไว้เดิม ใน คัมภีร์ของฝ่ายสาวกยาน และในคัมภีร์ของ ฝ่ายมหายานด้วย โดยพระบรมราชานุญาต เหล่าบัณฑิตได้แปลศตสหัสริกปรัชญาปารมิตาสูต (พระสูตรที่ว่าด้วยปัญญาบารมีหนึ่งแสนโลด) ออกเป็นหนังสือ ๑๖ เล่มใหญ่ ถือกันว่าเป็น มหามารดาของการปฏิบัติธรรม

พระพุทธพจน์ที่แปลกันเอาไว้ก่อน ก็ปรับปรุงขึ้นใหม่ให้เหมาะแก่กาลสมัย นับว่ายัง ธรรมจักร ให้หมุนไปในดินแดนแห่งหิมะแห่งนี้ โดยแท้ การเผยแผ่พุทธธรรมในสมัยโบราณก็ ยุกติลงด้วยประการฉะนี้

เมื่อสิ้นรัชกาลนั้นแล้ว กษัตริย์อันดับที่ ๔๒ ทรงพระนาม พระเจ้าลังค ทรม (ค.ศ. ๘๓๖- ๘๔๒) ทรงเกลียดชังคำสอนทางพุทธศาสนา ทรงทำลายพุทธวิหาร และทรงปฏิบัติคือพุทธ

ศาสนิกชนอย่างโหดร้ายทารุณ อันเป็นเหตุจน เกือบปลาสนาการไปในรัชกาลนี้ ด้วยความเกรง กลัวกษัตริย์องค์นี้ ลูกศิษย์ท่านอาจารย์สันตวรภิกษิต ๓ ท่านได้หลบหนีไปยังแคว้นคัมปา ในธิเบต ตะวันออกและไปบวชสืบอายุพระศาสนาอยู่ที่นั่น แล้วค่อย ๆ เพิ่มจำนวนภิกษุขึ้นอีก นอกจากนี้ ท่านอาจารย์ธรรมपालและสาธุपाल ผู้ซึ่งมา จากอินเดียตะวันออก ได้อพยพมาสู่ภาคกลาง ของธิเบต ด้วยผลงานของบรรดาพระอาจารย์ เจ้าเหล่านี้ ประกอบกับมีท่านมหาบัณฑิต ศาสดยศรี จากแคว้นกัษมีระ เดินทางเข้ามา ประกาศพระศาสนาด้วย จำนวนภิกษุจึงได้เพิ่ม ขึ้น จนกระทั่งพระพุทธธรรมได้ตั้งมั่นอีกครั้งใน ธิเบต

แต่ขึ้นมา บรรดาพระอาจารย์ชาวอินเดีย ก็ได้จาริกไปธิเบต ในขณะที่อาจารย์และนักแปล ของธิเบตได้เดินทางไปอินเดีย และเนปาลด้วยความทุกข์ยากลำบาก เพื่อไปศึกษาพระสูตร พระคัมภีร์ต้นตระกูล ทำทองไปกองถวายบรรดา อาจารย์ผู้คงแก่เรียนในสมัยนั้น เมื่อกลับธิเบต ท่านเหล่านี้ได้แปลคำสอนต่างๆ ออกเป็นภาษา ธิเบต จึงมีคานุกิษย์เพิ่มขึ้น โดยวิธีนี้เองที่ท่าน เหล่านี้ ได้ต่อต้านความเสื่อมสลายของวัตรปฏิบัติ และการศึกษาพุทธธรรมไว้ได้ พุทธศาสนาจึง เริ่มส่องแสงเรืองรอง ประหนึ่งแสงอาทิตย์อีกวาระ หนึ่ง ประวัติย่อของการตั้งมั่นแห่งพระพุทธ ธรรมในธิเบต ก็ยุติลงด้วยประการฉะนี้

นิกายต่าง ๆ

ในธิเบตมีนิกายต่าง ๆ อยู่มากมาย ตั้งชื่อ กันตามกาล สถานที่สอน หรือชื่อของผู้ตั้งนิกาย เช่นนิกายนิงมะปะ (แปลว่าที่เก่าแก่มาก) เหตุ เพราะตั้งมาก่อนนิกายอื่น นิกายสัทยะปะ สัตก ลันปะ หริคุปะ หรุคปะ เกทันปะ เป็นอย่าง ของนิกายที่มีชื่อตามสถานที่ นิกายกรรมะกร คยุตปะ และวุคปะ และนิเซปะ ตั้งชื่อขึ้นตาม คำสอนหลักของนิกาย อย่างไรก็ตาม นิกาย เหล่านี้อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทนิกายเก่า (นิงมะ) กับนิกายใหม่ (สรมะ)

ข้อแตกต่างระหว่าง ๒ ประเภท คือลัทธิ มหายานแพร่หลายในธิเบตนั้น มีคำสั่งสอนอัน ประกอบไปด้วย พระสูตรและตันตระ คำว่าใหม่ และเก่าในที่นี้ กล่าวเฉพาะถึงคัมภีร์ตันตระเท่านั้น ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยที่อาจารย์สมร ติฎานมาถึงธิเบต คัมภีร์ตันตระที่ได้แปลขึ้น เรียกว่า คัมภีร์แปลฉบับเก่า และผู้ดำเนินรอยตาม ฉบับนี้ ก็ได้ชื่อว่าเก่า แต่ตั้งแต่สมัยของรินเจน สันคิโป มาจับแปลตันตระเป็นภาษาธิเบต เรียก กันว่าคัมภีร์แปลฉบับใหม่ ผู้ดำเนินตามได้ชื่อว่าพวกใหม่ นักแปลได้แปลตันตระใหม่ใน ค.ศ. ๑๗๘๘ และมีผู้อื่นปฏิบัติเช่นเดียวกัน ด้วย ความเพียรพยายามนี้เอง ทำให้ตันตระใหม่และ ภาคปฏิบัตินี้ได้แพร่หลายและคงมั่นในธิเบต

บรรดานิกายต่าง ๆ ที่แปล ตั้งขึ้นในธิเบต บัจจุบันมี ๔ ที่นับว่าดีเด่น นิกายแรกอยู่ใน ประเภทของคำสอนแบบเก่า ได้ชื่อนิกาย นิคมปะ อีก ๓ นิกายมาจากคำสอนแบบใหม่ ได้ชื่อว่า กรคยุตปะ ๑ สกยปะ ๑ และ เกลคปะ ๑ ขอล่าวดังนิกายอย่างสั้น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ในปี ค.ศ. ๘๑๐ อาจารย์ ปทม สมภา แห่งอุทยาน ได้ไปธิเบต เข้าพำนักอยู่ ที่สมเววิหาร และได้แปล มหาสัทธิ (หรือการบรรลุอันยิ่งใหญ่ ๑๘ เล่า) *ตันตริจ* วรรณกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติ สมภา ได้เริ่มเคลื่อนวงล้อ อหมันตินเ แห่งความลึกกลับอันยิ่งใหญ่ (มหาหสุ ยวธุชยานจักร) ณ เบื้องพระพักตร์ กษัตริย์ธิเบต และต่อหน้าบุคคลสำคัญ ๒๕ ท่าน ต่อแต่นั้นมา ปทมสมภา จึงตั้งนิกาย *ตันตริจ* แบบเก่าขึ้น
๒. มรป โลตสว (นักแปล) เกิดปี ค.ศ. ๑๐๓๒ ระหว่างที่มีชีวิตอยู่ ได้ไป เยือนอินเดียสามครั้ง การทางธุดงค์ ภายใต้อำนาจของ ท่านสิทธส ท่าน นโรป และท่านมอติรป มรป โลตสว ได้แปลและอธิบาย คำว่าตันตริจเดิม แล้วตั้งนิกายคยุตปะ สาธุศิษย์ที่เด่น ของท่าน ชื่อ เซตสุน มิลเรปะ ต่อมา นิกายนี้ แดกกิ่งออกไปเป็น ๘ นิกาย เก่า ๔ นิกาย ใหม่ ๔ นิกาย

๓. ค.ศ. ๑๐๒๔ เป็นปีที่ กอน ลอค คยลไป เกิดในริเบค ท่านได้ฟังคำ สอนของนักแปล ชื่อ ทรอคมิ อธิบาย วิถีทาง และผลงานตามธรรมเนียมของ ท่านอาจารย์ธรรมपाल ท่านได้ปฏิบัติ ตามจนกลายเป็นครูผู้ประสบความสำเร็จผู้หนึ่ง จนได้ฉายาว่ามหาสิทธ ไวรูป หรือมหาบัณฑิตกยธว ท่าน ได้เริ่มก่อตั้งนิกายสัทยปะชั้น ต่อมา ในปี ค.ศ. ๑๐๓๔ อาจารย์มหาบัณฑิต ทิปังกรสรวิธยาน จากมหาวิทยาลัย วิกรมศีลในอินเดีย ได้ไปริเบค ณ ที่นั่นเอง ท่านผู้เป็นครูที่มีชื่อเสียงยังได้ แสดงคำสอนตามสูตร และพระคัมภีร์ ตันตระอันล้ำลึก ในระยะเวลาอันยาวนาน และตั้งนิกายขทัมปุชั้น

๔. ประมาณสามร้อยปีต่อมา ใน ค.ศ. ๑๓๔๗ เจ ตสอนคป ผู้ยิ่งใหญ่ได้ถือ กำเนิดขึ้น และได้ศึกษาในนิกาย ขทัมปุ และประสบความสำเร็จในคำ สอนนั้น จนได้บรรลุความหมายอัน ถูกต้องตามพระพุทธานุวัตร จึงได้ตั้ง นิกายเคลคปะชั้น

ความมุ่งหมายเดียวกันของนิกายต่าง ๆ

บางคนอาจจะคิดว่า ตั้งแต่มีนิกายและแนว ทางการปฏิบัติอย่างมากมาย ในริเบคคงมีความ เชื่อ การปฏิบัติ และการตระหนักถึงสิ่งๆ ที่คัด คำนึงกันอยู่มาก แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่

ความแตกต่างของพุทธศาสนิกชน เป็น เพียงผิวเผิน เช่นเดียวกับความแตกต่างของ เครื่องบินต่างๆ ที่เราเห็นทุกวันนี้ แม้บ้างจะ เล็ก บ้างจะใหญ่ และแม้มีแบบที่ต่าง ๆ กัน เครื่องบินก็ยังได้ชื่อว่าเครื่องบิน และบินได้เพราะ เครื่องยนต์และอากาศ เป็นต้น ทั้งหมดเรียกว่า เครื่องบิน ฉะนั้นโตก็ฉนั้นนั้น ความแตกต่างเล็กๆ น้อยๆ และอย่างผิวเผิน ที่ปรากฏในนิกายต่างๆ ทางพุทธศาสนา ในริเบคานั้น เมื่อคำนึงถึง ความหมายที่ใช้กันอย่างเชี่ยวชาญ และการ ปฏิบัติของผู้ก่อตั้งและผู้ทำให้นิกายต่างๆ สำเร็จ เป็นพื้นฐาน ย่อมสามารถที่จะนำผู้ที่ฝึกฝนคน เองไปสู่วิถีทางอันถูกต้อง ความมุ่งหมายของ นิกายเหล่านี้ล้วนมุ่งเพื่อการบรรลุความเป็นพุทธะ และโดยความมุ่งหมายนี้ จึงไม่มีนิกายใดต่างออกไป ยิ่งกว่านั้น ทุกนิกายสอนในเรื่องไตรสิกขา (คือ ศีล สมาธิ และปัญญา) กับสามัญลักษณ์ะสี่ คือ ทุกขลักษณะ อนิจลักษณะ อนัตตลักษณะ และศาคตลักษณะของพระนิพพาน เพื่อใช้ส่งเสริมวิถีทางไปสู่ความเป็นพุทธะ คำสอนเหล่านี้ สามารถนำไปใช้ได้ โดยปราศจากการขัดแย้งว่า การปฏิบัติใดเป็นวิถีทางของพระสูตร และอย่าง ใดเป็นแบบพระคัมภีร์ตันตระ หรือเป็นทั้งสอง ทาง เราควรเข้าใจว่า โดยนัยนี้เอง การปฏิบัติ ของนิกายต่างๆ จึงเป็นแบบเดียวกัน

พุทธธรรมเดิมในธิเบต

มีคนคิดกันว่า ศาสนาของธิเบตคือศาสนาของพวกลามะ และมีกัถล่าวกันว่า ลัทธิดงกัถล่าวห่างไกลจากคำสอนอันแท้จริง ของพระพุทธเจ้ามาก ความคิดนี้เป็นการได้รับการบอกเล่ามาผิดตั้งแต่ยังไม่มีการแบ่งแยกลัทธิของพวกลามะ จากคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระสูตรและพระคัมภีร์ทันตระ ซึ่งเป็นพื้นฐานของพุทธธรรมในธิเบต ล้วนเกิดจากเทศนาขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสิ้น นักปราชญ์ชาวอินเดียได้ตรวจตราถึง ๓ ครั้ง เพื่อรับรองความหมายและความจริงแท้ของพระสูตร และพระคัมภีร์ทันตระเหล่านั้น ควรจะเป็นที่รู้จักว่า ผู้บรรลุนิพพานได้ปฏิบัติตนตามคำสอนอันลึกซึ้งนี้ หายที่สุด กษัตริย์ธิเบตทั้งหลายได้กลายเป็นประหนึ่ง พระโพธิสัตว์ไปด้วยเหตุนี้ ตลอดจนบรรดาเสนาอำมาตย์สูงเด่น และนักแปล ผู้ทรงความเมตตาต่างพากันไม่แยแสโยตี แม้แต่กับชีวิตของตน มิใช่จะคำนึงถึงทรัพย์สิน ความมั่งมี หิงนักเพื่อจะถึงความรู้อันถูกต้องของธรรมะ นักปราชญ์ราชบัณฑิตชาวธิเบต ผู้ประสบความสำเร็จทุกขยากลำบากในการเดินทางไปเนปาล และอินเดีย ได้ท่องเที่ยวไปหลายครั้ง เพื่อเอาต้น

ฉบับพระคัมภีร์ที่ถูกต้อง และประเพณีนิยมทั้งหลายมาใช้ การไปมาของท่านเหล่านั้นอาจเปรียบประหนึ่งสายน้ำ ย่อมไหลไปมาระหว่าง ๒ ประเทศ ที่ท่านได้พากันไปศึกษาและปฏิบัติธรรมกับพระอาจารย์เจ้า ผู้ทรงคุณความรู้อย่างยิ่งนั้น ได้ทำให้บรรดาพระอาจารย์เจ้าพอใจมาก เหตุเพราะยอมรับใช้ท่านทุกอย่าง เพื่อฟังการสนธิธรรมะ และแปลพระธรรมเป็นภาษาธิเบต พุทธศาสนิกชนชาวธิเบตที่พึงธรรมะอันตั้งอยู่บนรากฐานแห่งคำสอนเหล่านั้น ได้คิดและปฏิบัติตนตาม นอกเหนือจากธรรมะที่แท้จริงนี้แล้ว ไม่มีคำสอนใดที่เริ่มโดยบรรดาลามะในธิเบตเลย

ถ้าบรรดามันฑิตชาวธิเบตเกิดความสงสัยข้อธรรม จะคิดว่านี่เป็นพุทธคำรัสหรือไม่ หรือบางทีก็คิดว่า “นี่เป็นคำสอนของท่านมันฑิตอินเดียหรือไม่” โดยนัยนี้ท่านนั้น ธรรมะจะได้รับการพิจารณาหาข้อถูกต้องถ่องแท้ ข้อความที่มีหลักฐานว่าเป็นต้นเก่าเดิม ที่ว่าเป็นพระพุทธานุศาสน์ หรือความใดเป็นวาทะของพุทธศาสนจารย์ชาวอินเดีย นั้นย่อมเป็นคำสอนที่ได้รับการพิจารณา รับรอง และยกย่องว่าเป็นความจริง

จันทร์ฉาย ภักธนิคม แปล

ออกกีฬามาแล้ว!

แม้ในยามสนุกสนาน เ็นผมก็จะดูเรียบ
และงามสลวยด้วย-ยาร์ดเลย์ปอมเมต

สตรีทิมอันพิเศษสุดปราศจากไขมันและไขมัน
เคย์ ปอมเมต จะช่วยรักษาทรงผมของท่านให้คงรูป
อมเสมอ ไม่ว่าจะทำอะไร ไม่ว่าจะทำที่ไหน!
สตรีทิมปราศจากไขมัน และจากน้ำมันหีบวีสท์
ไม่เปื้อนเสื้อผ้าหรือเสื้อผ้า เวลาสระก็ง่าย

ใช้น้ำเปล่าแทนที่สระ อาบน้ำ
ก่อนสระวันด้วยกลีเซอรีนและแวตอร์ ช่วยบำรุงเส้นผม
อย่างแท้จริง และเสริมสร้างน้ำหนักตามธรรมชาติ
ที่แห้งเหือดไป เมื่อถูกน้ำและแสงแดดให้กลับคืน
สู่เส้นผมของท่าน

ยาร์ดเลย์ ปอมเมต
ยาร์ดเลย์ ปอมเมต

ยาร์ดเลย์

ยาร์ดเลย์ ผู้ผลิต มัคคินท์ ชั้นหนึ่งระดับโลก สำหรับชาวสตรี

จดหมายจากฟิลิปปินส์

ในปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากประเทศมหาอำนาจ ซึ่งพยายามอย่างยิ่งที่จะเข้ามาอิทธิพลเหนือภูมิภาคส่วนนี้ เพื่อผลทางการเมือง เศรษฐกิจและจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ทำให้แทบทุกประเทศได้รับความกระทบกระเทือนแตกต่างกันไป อาทิเช่น ประเทศเวียดนามต้องเผชิญกับภาวะสงครามตลอดมา ประเทศไทยก็กำลังต่อสู้กับการคุกคามของพวกคอมมิวนิสต์และพวกแม้วแดง ประเทศมาเลเซียนั้นเล่ากำลังวุ่นอยู่กับการที่กองทัพอังกฤษจะถอนทัพออกไป ในขณะที่เดียวกัน ก็เกิดกรณีพิพาทเรื่องเกาะซาบากับประเทศฟิลิปปินส์ ในฐานะที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศหนึ่ง ที่อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราลองหันมาสนใจเรื่องราวของประเทศนี้ดูบ้าง

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นหมู่เกาะน้อยใหญ่รวมกันอยู่ประมาณ ๗,๑๐๐ เกาะ ในจำนวนหมู่เกาะต่าง ๆ เหล่านี้ มีผู้อยู่อาศัยอยู่เพียง ๗๕๐ เกาะเท่านั้น และอาจจัดแบ่งออกได้เป็น ๓ หมู่

เกาะใหญ่ ๆ คือ ลูซอนทางภาคเหนือ วิชายาทางภาคกลาง และมินดาเนาทางภาคใต้ เกาะที่ใหญ่และมีพลเมืองหนาแน่นที่สุด คือเกาะลูซอน มีมนิลาเป็นเมืองใหญ่ที่สุด และเป็นศูนย์กลางทางการค้า วัฒนธรรม อุตสาหกรรม

ประเทศฟิลิปปินส์ ก่อนจะได้รับเอกราชในปี ค.ศ. ๑๙๔๖ ตกอยู่ภายใต้การครอบครองของชาวต่างประเทศติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ในระยะแรก ชาวมลายูปกครองอยู่ภายใต้อาณาจักรศรีวิชัยและมดชปาหิต ซึ่งพอจะถือได้ว่าชาวฟิลิปปินส์มีเชื้อสายมาจากชาวมลายู หลังจากนั้นต่อมาสเปนได้เข้าครอบครองเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๒๑ และตั้งชื่อหมู่เกาะฟิลิปปินส์ขึ้นตามพระนามของเจ้าชายฟิลลิปส์แห่งสเปนนั่นเอง ตลอดระยะเวลาที่สเปนเข้าครอบครองประมาณ ๔๐๐ กว่าปีนั้น ได้เผยแพร่อิทธิพลของตน ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม และอื่น ๆ ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในปี ค.ศ. ๑๗๖๒ ประเทศอังกฤษ ได้เข้ายึดครองฟิลิปปินส์ และหลังจากนั้นสเปนก็ได้กลับมากำครองต่ออีก จนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๘๙๖ ประเทศ

สหรัฐอเมริกาเริ่มขยายอิทธิพลเข้าสู่บริเวณนี้ และได้ปกครองฟิลิปปินส์ ในปี ค.ศ. ๑๘๙๙

สหรัฐอเมริกาได้ประกาศความตั้งใจในการปกครองฟิลิปปินส์ว่าจะจัดตั้งรัฐบาลฟิลิปปินส์ให้เหมาะสมกับความต้องการและสถานการณ์ของพลเมือง ทั้งนี้เพื่อเตรียมการให้ชาวฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการปกครองตนเอง ครั้นถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๐๖ สหรัฐก็ให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์โดยสมบูรณ์ โดยจัดตั้งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ขึ้น และให้มีระบบการปกครองเหมือนกับสหรัฐอเมริกา ในระหว่างที่ฟิลิปปินส์อยู่ในเครือจักรภพนั้น ผู้บุนได้โจมตีชาวฟิลิปปินส์ตอนสงครามโลกครั้งที่สอง และได้ลุกลามมาจนเข้ายึดครองฟิลิปปินส์ ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ขณะนั้น คือประธานาธิบดีเกซอนและรองประธานาธิบดีออสเมีย ได้หลบหนีไปอยู่สหรัฐ และได้จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของฟิลิปปินส์ขึ้น ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อเดือน มีนาคม ค.ศ. ๑๙๔๒ ซึ่งก็คงจะคล้ายคลึงกับกลุ่มเสรีไทยของเราขณะนั้น ต่อมาไม่นานสหรัฐก็ได้ผู้บุน และได้ฟิลิปปินส์กลับคืนมาในปี ค.ศ. ๑๙๔๔ รัฐบาลฟิลิปปินส์จึงได้ประกาศให้ฟิลิปปินส์อยู่ในเครือจักรภพต่อไป

ตามที่กล่าวมาแล้ว ว่าฟิลิปปินส์มีระบอบการปกครองเหมือนอย่างสหรัฐอเมริกา ผิดแต่ว่าฟิลิปปินส์มิได้เป็นสหรัฐแบบอเมริกา ฉะนั้นการปกครองฟิลิปปินส์จึงเป็นแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และได้

ถือหลักเช่นเดียวกับกับของอเมริกา ที่ว่า "รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน" รัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๕ และได้มีการแก้ไขในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ และ ค.ศ. ๑๙๔๖ โดยจัดแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ ประการ คืออำนาจนิติบัญญัติมอบให้แก่ประธานาธิบดี และอำนาจตุลาการมอบให้ศาลสูงสุด ส่วนศาลชั้นล่างหรือชั้นต่ำลงมานั้นอาจตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การเมืองภายในประเทศฟิลิปปินส์ มีพรรคการเมืองใหญ่ ๆ อยู่ ๒ พรรค คือ พรรคชาตินิยม และพรรคเสรีนิยม การเปลี่ยนพรรคกันมักจะถือเป็นการแปรพักตร์ ซึ่งชวนให้สงสัยในตัวนักการเมือง ท่านคงจะจำได้ว่า เซอร์ วินสตัน เชอร์ชิลล์ เคยเปลี่ยนพรรคจากสมาชิกพรรคจารีตนิยมไปอยู่พรรคเสรีนิยม แล้วก็กลับคืนมายังพรรคเดิมอีก การกระทำเช่นนี้ถือเป็นเรื่องกล่าวหาอย่างฉกรรจ์ได้ทีเดียว เซอร์ วินสตัน เชอร์ชิลล์ ต้องให้ข้อแถลงโดยละเอียดถึงเหตุผลในการย้ายพรรคการเมืองของตน

ในประเทศฟิลิปปินส์ การเปลี่ยนพรรคย้ายพรรคถือเป็นเรื่องธรรมดา ใครพอใจจะอยู่พรรคไหนก็สามารถอยู่ได้ตามความพอใจ เคยได้ฟังมาว่า ถ้านักการเมืองผู้ใดได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนมาก เมื่อใกล้เวลาเลือกตั้ง จะมีการซื้อนักการเมืองผู้นั้นด้วยราคาเป็นล้าน ๆ เพื่อ

ให้ได้ตัวมาอยู่ในพรรคของตน จะเห็นได้ว่า พรรคไหนร่ำรวยและมีเงินอุดหนุนมาก ก็จะติดต่อซื้อนักการเมืองกันได้ง่าย เรื่องที่ว่าทำงานเพื่อชาติจริง ๆ นั้น เห็นจะหาไม่ค่อยได้เสียแล้ว ใครมีโอกาสและอำนาจต่างก็กอบโกยผลประโยชน์ไว้คนละมาก ๆ การที่เป็นเช่นนี้ ถ้าจะมองในแง่ร้าย ก็คงเป็นเรื่องที่ตรงผลประโยชน์ทางการเมือง หากจะมองในแง่ดีแล้ว ก็คือการมีอิสระเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่ยอมผูกพันตนเองไว้กับพรรคหนึ่งพรรคใด และความรู้สึกอิสระเสรีอย่างกว้างขวางนี้เอง ทำให้เราจงนสนเท่ห์วิธีการหลายอย่างของฟิลิปปินส์ กล่าวคือตามหน้าหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ของพรรคการเมืองใดหรือของกลุ่มชนใด จะเต็มไปด้วยข้อเขียนของทุกฝ่าย ซึ่งมีทั้งบทความคัดค้านและสนับสนุนจนวัดกันไม่ได้ ว่าความเห็นหรือข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรแน่ ความมีอิสระเสรีโดยไม่มีขอบเขตทางการเมืองนี้ เคยมีผู้ขนานนามว่าเป็นแบบของฟิลิปปินส์โดยเฉพาะ

ประชาชนในประเทศนี้ต่างมีอิสระเสรีเต็มที่ จะเห็นได้ว่ามีการเดินขบวนประท้วงเรื่องต่าง ๆ เป็นนิจ เมื่อไม่นานมานี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยหลายแห่งในมินิลาได้ก่อมีการสไตรค์เพื่อเรียกร้องสิทธิบางประการจากอธิการบดี โดยติดข้อเรียกร้องต่าง ๆ หน้ามหาวิทยาลัย บางแห่งถึงกับขว้างปาและทำลายทรัพย์สินของสถาบันในประเทศฟิลิปปินส์นี้ หากมหาวิทยาลัยหรือ

องค์การใด ประสงค์จะเดินขบวนหรือสไตรค์จะต้องแจ้งเหตุผลให้นายกเทศมนตรีทราบเสียก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงดำเนินการได้ โดยไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ด้วยเหตุที่ประชาชนมีอิสระเสรีอย่างไม่มีขอบเขตนี้เอง จึงก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนทั่วไป ตามท้องถนนจะเห็นประชาชนพบปะกันเคลื่อนไปหมด ซึ่งลักษณะการพบปะกันของแต่ละคน จะต้องให้ผู้อื่นเห็นเพื่อให้รับรู้โดยทั่วกัน ปัญหาที่น่าทึ่งใจอย่างหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขได้ และนักหนังสือพิมพ์มักถือเป็นข้อโจมตีอยู่บ่อย ๆ คือปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยของประชาชน ตลอดจนชาวต่างชาติที่เข้าไปท่องเที่ยวและอาศัยอยู่ที่นั่น แม้แต่คนไทยเองก็ยังคงถูกปล้น ฆี บ่อยครั้งในตอนกลางวันแสก ๆ เคยมีเจ้าหน้าที่สถานีทูตอินเดียนดูก็ แต่เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่มีอยู่ ก็ไม่ได้ช่วยอะไรมากเท่าไร ทั้งนี้เพราะเมื่อประท้วงเรื่องนี้ไปยังกระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์แล้ว เรื่องก็ค่อย ๆ เจริญหายไป

ในปัจจุบันนี้ อาจแบ่งระบบเศรษฐกิจของไลกอกอกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ ๒ ประเภท คือระบบนายทุน และระบบคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังมีอีกระบบหนึ่ง ซึ่งอยู่ระหว่างกลางสองระบบนี้ เรียกกันว่า ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialistic Economy) ระบบเศรษฐกิจ

ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์นั้น อดีตประธานาธิบดีมานูเอล โรซาส นักเศรษฐศาสตร์ ผู้มีชื่อเสียงมากที่สุดของฟิลิปปินส์ กล่าวไว้ว่า พื้นฐานทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ก็คือ “Free but guided enterprise” ซึ่งประธานาธิบดีคนต่อ ๆ มา ได้อาศัยหลักนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตลอดมา ฟิลิปปินส์เป็นประเทศกสิกรรม ดังจะเห็นได้ว่ารายได้ของประเทศประมาณ ๓๘ - ๔๖ % มาจากการกสิกรรม ภาวะงานจ้างของคนงานประมาณ ๗๓% มีงานทำจากการประกอบอาชีพนี้ พื้นที่กว่าครึ่งหนึ่งของประเทศใช้สำหรับเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ข้าวและข้าวโพด สินค้าออกประมาณ ๘๕ % ได้มาจากผลิตผลทางกสิกรรม อาทิเช่น มะพร้าว น้ำมันมะพร้าว น้ำตาล อากาศา ไม้ซุง และสับปรต ในปี ค.ศ. ๑๙๕๑ สินค้าออกเหล่านี้คิดเป็นมูลค่าได้ ๗๓๑.๑ ล้านดอลลาร์ จากจำนวนสินค้าออกออกทั้งหมด ๘๕๗.๘ ล้านดอลลาร์

ฟิลิปปินส์ทำการเพาะปลูกข้าวแทบทุกจังหวัด ทั้งในที่ลุ่มและที่ดอน ซึ่งใช้พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศ แม้ว่า การผลิตข้าวจะเพิ่มขึ้นกว่า ๕๐% ภายในระยะเวลา ๓๐ ปี แต่จำนวนพลเมืองซึ่งบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ก็เพิ่มขึ้นถึง ๘๖% ในขณะเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ฟิลิปปินส์จำต้องสั่งข้าวเข้ามาจากต่างประเทศทุก ๆ ปี เพื่อให้พอแก่ความต้องการของพลเมือง ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๖

ถึงปี ค.ศ. ๑๙๖๑ การประกอบอาชีพกสิกรรมไม่สู้จะได้ผลนัก เนื่องจากดินฟ้าอากาศไม่อำนวย ฉะนั้น ผลิตผลทางกสิกรรมของฟิลิปปินส์จึงลดถอยลงมา แม้ในปัจจุบันนี้ภาวะเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ ก็ยังตกต่ำอยู่มาก ทำให้ประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ประสบความเดือดร้อนและยากจนลง ธนาคารบางแห่งในมินลาต้องล้มเลิกกิจการ การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานี้ เป็นผลเนื่องมาจากการยอมรับความจริงที่ว่า โครงการเดิมไม่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ต่อไปอีกแล้ว ใน การปฏิรูปครั้งนี้ ยังเป็นที่ยอมรับกันอีกว่า การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการลงทุนที่เหมาะสม กล่าวคือ การทำให้ประชาชนเข้าใจว่าการพึ่งสมรรถภาพในการดำเนินงาน สมรรถภาพในการผลิตและการตลาดนั้น นำผลประโยชน์ที่เนิ่นนานมาให้มากกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการที่รัฐออกกฎหมายช่วย แต่เมื่อคิดรายได้เฉลี่ยแล้วปีหนึ่ง ๆ Gross National Product ขึ้นไปเพียง ๔.๗% และ National Income ขึ้นเพียง ๔.๖% เท่านั้น

โดยที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกเสรีรวมทั้งประเทศไทยต่างก็มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ฟิลิปปินส์ ก็มีนโยบายเช่นเดียวกันกับประเทศในโลกเสรีอื่น ๆ ตามนโยบายป้องกันของสหรัฐอเมริกาด้วยกำลังทางเรือและทางอากาศนั้น ถือว่าหมู่เกาะฟิลิปปินส์ เป็นแนวป้องกันด่านแรก ซึ่งเชื่อมโยงเกาะไต้หวันและญี่ปุ่น ส่วนการค่อ

ด้านการรุกรานและการแผ่ขยายอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์จากผืนแผ่นดินใหญ่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงและตะวันออกเฉียงใต้ หมู่เกาะฟิลิปปินส์เป็นทั้งฐานทัพอากาศและฐานทัพเรือที่สำคัญยิ่งต่อการรุกและการรับในทางยุทธศาสตร์ของผืนแผ่นดินใหญ่ อีกทั้งยังเป็นค่าน้ำในการป้องกันชุมทวีปอินมหาศาลของเอเชีย ซึ่งจะเป็ประตุนำไปสู่ออสเตรเลียตามเส้นทางเดินเรือเชื่อมต่อยุโรปและตะวันออกเฉียงไกล ความใดที่ฟิลิปปินส์ยังคงอยู่กับฝ่ายโลกเสรี ก็ย่อมเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้แก่ภูมิภาคนี้ นับตั้งแต่สิงคโปร์ลงไปจนถึงออสเตรเลียได้

ความปลอดภัยของหมู่เกาะฟิลิปปินส์ ขึ้นอยู่กับเกาะไต้หวัน ซึ่งจะเป็ปราการป้องกัน และในขณะเดียวกัน ฟิลิปปินส์ก็มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งยวด ในการป้องกันการแผ่ขยายตัวทางทะเลของจีนแดง หากกาลข้างหน้าไต้หวันต้องตกเป็นของคอมมิวนิสต์แล้ว ฟิลิปปินส์จะต้องรับช่วงเป็ปราการด่านสุดท้ายต่อไป ประเทศฟิลิปปินส์มีการค้าขายกับประเทศไทยน้อยมาก และปกติไทยมีดุลย์การค้าได้เปรียบ เพราะไทยเคยจำหน่ายข้าวให้แก่ฟิลิปปินส์ ครั้งละมาก ๆ อย่างไม่รู้ก็ดี ฟิลิปปินส์หาใช้ตลาดข้าวของไทยไม่แต่ต่อไปในอนาคต ประเทศทั้งสองอาจจะทำการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นอีก ทั้งนี้เนื่องมาจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมภายใต้สมัชชาอาเซียน

ฟิลิปปินส์ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตหรือการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์เลย แม้กระทั่งสหภาพโซเวียตเองก็ตามที่ ฟิลิปปินส์มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน แต่ในระยะสองปีที่ผ่านมา มีนักการเมืองและหนังสือพิมพ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญในวงการธุรกิจอีกหลายคน ที่สนับสนุนให้ฟิลิปปินส์ เปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ และได้มีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการรัฐบาล ตลอดจนนักหนังสือพิมพ์และนักแสดงบางกลุ่มได้เดินทางไปกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์อย่างไม่เป็นทางการเป็นที่เข้าใจว่าคงมีการดำเนินการภายในนานมาแล้ว เพื่อจะให้ฟิลิปปินส์เปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้เมื่อปลายเดือนมีนาคมนี้ที่แล้ว ประธานาธิบดีมาร์กอสจึงแถลงให้ทราบ ว่ารัฐบาลฟิลิปปินส์ตกลงเปิดความสัมพันธ์ทางการค้าโดยตรงกับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก และในขั้นนี้จะเจรจาตกลงทำการค้ากับยูโกสลาเวีย เชกโกสลาวาเกีย โปแลนด์ เยอรมันตะวันออกและยังกาวิ สาเหตุข้อหนึ่งที่ฟิลิปปินส์ตัดสินใจเปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มคอมมิวนิสต์เหล่านี้ น่าจะได้แก่การที่ฟิลิปปินส์ เตรียมการขยายตลาดการค้าของตนประการหนึ่ง เพราะว่าหลังจากที่ข้อตกลง ลอเรน — แลงลี ซึ่งได้ทำไว้กับสหรัฐ ฯ และจะหมดอายุในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ฟิลิปปินส์ จะไม่ได้รับสิทธิพิเศษอันใดจากสหรัฐ ฯ ในเรื่อง

ภาวียอีกต่อไป อันที่จริงมีบุคคลสำคัญของฟิลิปปินส์ไม่น้อย ที่ต้องการให้รัฐบาลขอเลิกข้อตกลงลดเวลด — แลงลี่ก่อนกำหนด ทั้งนี้เพราะตามข้อตกลงดังกล่าว ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายเสียเปรียบอย่างมาก เนื่องจากมีบทบัญญัติข้อหนึ่งให้สิทธิแก่ชาวอเมริกันในการประกอบธุรกิจต่างๆ เท่าเทียมกับชาวฟิลิปปินส์ทุกประการ และถึงแม้สหรัฐ ฯ จะให้สิทธิแก่ชาวฟิลิปปินส์ในอเมริกา เช่นเดียวกัน ในทางปฏิบัติแล้วฟิลิปปินส์ก็ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจและเคียดแค้นแก่บรรดาชาวฟิลิปปินส์ทั่วไป และเป็นชนวนอันหนึ่ง ที่ทำให้ชาวฟิลิปปินส์ไม่น้อย มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐ ฯ

ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐ ฯ ประการหนึ่ง การพยายามทำลายลักษณะเด่นของชาติประการหนึ่ง การเปลี่ยนนโยบายมาร่วมมือกับ

อาเซียให้มากขึ้นและดำเนินตามประเทศอื่นประการหนึ่ง ประกอบกับปัจจัยอื่นๆ อีก เป็นแรงช่วยผลักดันให้ฟิลิปปินส์ พยายามตั้งตนเป็นอิสระจากสหรัฐ ฯ มากขึ้น ทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การที่ฟิลิปปินส์ตัดสินใจเปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ - ก็ไม่ได้หมายความว่าฟิลิปปินส์ลดละต่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์ นโยบายต่างประเทศของฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่ยังคงรูปเดิม กล่าวคือร่วมมือกับฝ่ายโลกเสรีในการสกัดกั้นการขยายอำนาจของคอมมิวนิสต์ เท่าที่ฟิลิปปินส์ได้ตกลงเปิดความสัมพันธ์ด้านการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ ก็เพราะถือเอาผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง หากได้นิยมระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์อย่างใดไม่

เกรียงไกร ศิริมงคล

BOOK, RECORDS, PRINTS, CARDS

ARE ALWAYS APPRECIATED

DONALD MOORE GALLERIES
221 Sukhumvit Road, Bangkok. Tel. 57477

ปฏิกิริยา

ปัญญาชน และ ปัญหาสังคม

ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเริ่มต้น ด้วยคำจำกัดความของ “ปัญญาชน” อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า “ปัญญาชน” สำหรับข้าพเจ้า หมายถึงถึงกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับกลุ่มคนที่ผู้อภิปรายคนก่อนถือว่าเป็นปัญญาชน อาจจะรวมหรือไม่รวมกลุ่มคนที่ผู้อภิปรายคนก่อนถือว่าเป็นปัญญาชน^๑ คำจำกัดความอันใดจะดีกว่ากัน ถือว่านอกประเด็นและไม่สำคัญในที่นี้ ขอเพียงให้แต่ละคนบ่งแน่ชัด ให้เป็นที่ประจักษ์ลงไป ว่าคนหมายถึงอะไรบ้างเมื่อใช้คำนั้นๆ ไม่ใช่ “เปิดท้าย” ไว้ให้คนอื่นคิดเอาเอง ว่าควรจะหมายถึงสิ่งนี้ สิ่งนั้น หรือสิ่งโน้น สำหรับครั้งนี้ ขอให้ตัดสินคุณค่าของความเห็นเกี่ยวกับปัญญาชนและปัญหาสังคมไทยของข้าพเจ้า โดยให้คำจำกัดความดังจะให้ต่อไปด้วย เพื่อว่าเราจะได้ลองพยายามหาคำตอบใหม่ จะได้ลองพยายามมองหาแนวทางใหม่ แทนที่จะหยุดอยู่แค่การวิจารณ์ระบบวิธีการ ตลอดจนสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้าพเจ้าขอใช้คำ “ปัญญาชน” ในความหมายที่ว่า *ผู้มีปัญญา มีความรู้ มีวิจรรณญาณ และมีกิจกรรมทางสังคม* ปัญญาในที่นี้หมายถึงอุปการะการคิดส่วนที่ธรรมชาติให้มา คนเราเกิดมาฉลาดมาก ฉลาดน้อย ใง่มาก ใง่หน่อย มีความสามารถทางสมองต่าง ๆ กัน ไม่ใช่เกิดมาฉลาดเหมือนกัน (ซึ่งย่อหมายความว่า ถ้าได้อยู่ภายในสิ่งแวดล้อมอย่างเดียวกันแล้ว จะมีความสามารถในการคิดเท่ากัน) แต่ในขณะที่เดียวกันคนเราจะฉลาดหรือใง่ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับการเรียนจากสิ่งแวดล้อม อิทธิพลของปัจจัยทั้งสอง (ธรรมชาติหรือกรรมพันธุ์ และสิ่งแวดล้อม) ต่อความสามารถในการคิด อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในทางจิตวิทยา เพราะฉะนั้นเราจะต้องไม่ลืมรวมอุปการะการคิดส่วนที่เป็นผลของการเรียนจากสิ่งแวดล้อม ในที่นี้ข้าพเจ้าขอใช้คำ “ความรู้” ให้หมายถึงอุปการะการคิดส่วนนั้น การเรียนจากสิ่งแวดล้อมนี้ เราอาจจะเรียนได้

^๑ ดูบทความของ กมล สมวิเชียร เรื่อง *ลักษณะและปัญหาของปัญญาชนไทย* ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑

จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แต่ส่วนมากแล้วเราเรียนจากชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องไปโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยอะไรเลย สิ่งที่เราเรียนนั้น นอกจากจะมีวิชาต่าง ๆ วิชาชีพต่างๆ ที่หลังจากเรียนจบแล้ว เรามักจะได้ “แผ่นกระดาษแผ่นหนึ่ง” เป็นเครื่องตอบแทนแล้ว เรายังเรียนรู้ ความดี ความชั่ว สิ่งควร สิ่งไม่ควร สิ่งถูก สิ่งผิด ฯลฯ พูดอย่างง่าย ๆ ว่าเราเรียนรู้หลักความประพฤติของสังคมนั้น ๆ” การเรียนรู้หลักความประพฤติของสังคมเป็นส่วนสำคัญของความรู้ มากยิ่งกว่าความรู้ทางวิชาการข้างต้นเสียอีก

นอกจากจะมีปัญญามีความรู้แล้ว ปัญญาชนจะต้องนำมาใช้ในการใคร่ครวญตรึกตรอง วิจัยสิ่งต่างๆ สมกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า ก่อนที่เราจะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่งใด เราจะต้องพิจารณาสิ่งนั้นๆ เสียก่อน ให้อำนาจใจว่าทำไมเราจึงรับหรือไม่รับ

ประการสุดท้าย ปัญญาชนจะต้องมีกิจกรรมทางสังคม ไม่ใช่ว่ามีปัญญา มีความรู้ ใช้พิจารณาแล้วเสร็จแล้วอยู่เฉย ๆ กิจกรรมทางสังคมในที่นี้ ไม่จำกัดอยู่แค่การพูด การเขียนที่แสดงต่อสาธารณชน (ซึ่งได้กลายเป็นแม่พิมพ์สำหรับคนหลายคน ว่าปัญญาชนจะต้องเป็นนักเขียน นักพูด) การกระทำอื่นๆ สามารถจะส่งให้เห็นถึงความเป็นปัญญาชนของคน ๆ นั้นด้วยที่จริงแล้วไม่ว่าจะเป็นอะไร เป็นใคร ไม่ว่าจะป็นรัฐมนตรี หรือข้าราชการชั้นตรี นักประพันธ์

หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย ครูประจำบาล กรรมกร ในโรงงาน ผู้อำนวยการบริษัท ฯลฯ ถ้าหากเป็นปัญญาชนแล้ว การกระทำในหน้าที่เหล่านั้นก็จะแสดงออกถึงความเป็นปัญญาชนเอง เพื่อประโยชน์ของสังคมนั้น ๆ ปัญญาชนไม่จำเป็นจะต้องเสียสละถึงขนาดที่ว่า เพราะว่าคุณไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสังคม ก็เลยมัวแต่ตั้งหน้าตั้งตาโจมตีและวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่จำเป็น ปัญญาชนอาจจะใช้ชีวิตอย่างธรรมดาๆ ได้ และคนที่เราเห็นว่าธรรมดา ๆ ก็อาจเป็นปัญญาชนได้เหมือนกัน

ทำความเข้าใจกันเรื่องปัญญาชนแล้ว ก็ถึงเรื่องปัญหาสังคมของไทย ปัญหาของเรามีมาก ไม่จำเป็นจะต้องแยกแยะในที่นี้ เพราะฉะนั้นจะขอพูดสั้น ๆ ว่า เรามีปัญหาในทั้ง ๓ วงการ คือ (๑) ปัญหาทางสังคมวิทยา หรือปัญหาอันเกี่ยวกับคน เช่น จำนวนพลเมือง การแยกย้ายกันอยู่ของพลเมือง คุณลักษณะของพลเมืองเหล่านั้น (ซึ่งบางอย่างอาจจะเป็นเครื่องกระตุ้นหรือเครื่องถ่วงทางเศรษฐกิจและการเมือง) ฯลฯ เป็นต้น (๒) ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำอย่างไรจึงจะเพิ่มผลิตผลของประเทศ ยกกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรโดยทั่วไป (๓) ปัญหาการเมืองและการปกครอง ทำอย่างไรวิธีวิธีการและการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งความเจริญของสังคมนั้น ๆ จึงจะเป็นไปโดยราบรื่นและมีสมรรถภาพดี นอกจากนั้น ปัญหาทั้ง ๓ ประเภทนี้ ยังมีลักษณะเป็นงูกินหาง ปัญหานั้นหนึ่งเป็นทั้งเหตุ

และผลของปัญหาอีกอันหนึ่ง จะ แก้อันนี้ก็คิดอันโน้น จะแก้อันนั้นก็คิดอันโน้นเรื่อยไป ถ้าจะแก้ปัญหา *ทั้งหมดทีเดียว* ก็ต้องใช้บัจจัยมากมาย ซึ่งประเทศเราก็ไม่มีมากพอ ผลจึงปรากฏว่าความเจริญของเราค่อนข้างจะขยับเขยื้อนและไม่เร็วพอที่ประเทศจะก้าวพ้นจากสภาวะ Under-developed เป็น developed ได้

ตามคำจำกัดความของข้าพเจ้าเรามีปัญหาชนทั้งใน ๓ วงการ คือทางสังคมวิทยา ทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองและการปกครอง ตลอดจนในสาขาย่อยๆ ของแต่ละวงการนั้นๆ จำนวนปัญหาชนเหล่านี้ อาจจะมีไม่มากพอตามใจเราปรารถนา แต่เราก็ไม่ขาดเสียทีเดียว และมีมากพอที่จะก่อให้เกิดความเจริญภายในวงการเหล่านี้ ซึ่งผลงานของเขา เราจะปฏิเสธไม่ได้ การที่อัตราความเจริญของประเทศไทยไม่เร็วพอไม่ได้อยู่ที่ปัญหาชน (ทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพ) คำตอบอยู่ที่ว่าเราขาดสิ่งที่ปัญหาชนทั่วไปทำไม่ได้ คือเราขาดผู้นำ (Charismatic leader)^๒ ผู้นำในความหมายนี้จะต้องเป็นคนๆ หนึ่งและคนเดียวเท่านั้น ที่เป็นที่ *รวมจิตใจ* ของประชาชนทั่วไปในสังคมนั้นๆ อาจจะเป็นได้ด้วยความสามารถ หรือคุณสมบัติพิเศษของผู้

นั้นที่คนอื่น ๆ ไม่มี อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนมากในสังคมนั้น ยอมรับนับถือความเป็นผู้นำของเขาโดยความเต็มใจ กล่าวคือไม่มีความรู้สึกของการถูกบังคับบีบบังคับอยู่

เท่าที่กล่าวมา อาจมีผู้ตำหนิว่า ข้าพเจ้าแนะนำให้เราก้าวถอยหลังแทนที่จะเดินหน้าตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แต่เราต้องไม่ลืมว่า ระบบประชาธิปไตยไม่ใช่จุดประสงค์ที่แท้จริงของสังคม ประชาธิปไตย เป็นแค่เพียงวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่ดีกินดีของคนส่วนมากในสังคม บังเอิญเป็นความจริงที่ว่า สถานะบางประการที่กล่าวนั้นสังคมไทยยังไม่มี เพราะฉะนั้นการใช้ระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ จึงออกจะเป็นการชิงสุกก่อนห่ามไป และในขณะเดียวกันเราก็แสวงรับว่า เรามีประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงขอแนะนำระบบผู้นำ (Charismatic leadership) ข้างต้นมาเป็นเครื่องแก้ปัญหของเรา เพราะวิธีการนี้ เหมาะกับสถานะของสังคมไทย

เนื่องจากปัญหาสังคมของไทย มีลักษณะเป็นงูกินหาง ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นแก้ตรงไหนก่อน ทั้งบัจจัยเราก็มีจำกัด ไม่สามารถที่จะหว่านแสงในทุกๆ ปัญหาพร้อมกันทีเดียวได้ หน้าที่การคิด

๒ เจ้าของศัพท์ Charismatic leader คือ Max Weber นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งในบรรดาผู้วางรากฐานของวิชาสังคมวิทยาแบบปัจจุบัน เวบบอร์ แบ่งประเภทขององค์การ (Organization) ออกเป็น ๑ แบบ คือ (ก) Charismatic (ข) Traditional (ค) Legal-rational ดูรายละเอียดได้จากหนังสือ *The Theory of Social and Economic Organization* ของ แมกซ์ เวบบอร์ และหนังสือสังคมวิทยาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับ *Theory of Organization*

สินนี้ บัญญาชนทำไม่ได้ เพราะไม่ใช่บทบาท
ของตน ในขณะที่เดียวกัน บุคคลในวงการเมือง
และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอาจ
จะทำได้ แต่ซ้ำเสียเวลา และเวลาเป็นสิ่งที่
ที่เราจะเสียเสียไม่ได้ นอกจากนั้น เมื่อถึงคราว
ดำเนินการตามแผนการ ระบอบประชาธิปไตย
แท้จริง ก็ไม่สามารถจะกระตุ้นความกระตือรือร้น
ที่จะพัฒนาประเทศจากประชาชนส่วนมากได้ ดัง

นั้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าคน ๆ เดียวทำหน้าที่การ
ตัดสินใจได้ดีกว่า เพราะเขาจะเป็นผู้นำที่แท้จริง
ของคนส่วนมากในสังคม โดยทำหน้าที่เป็นที่รวม
จิตใจ แต่ขณะเดียวกัน ผู้นำแบบนี้ จะต้องเป็น
ปัญญาชนด้วย ตามความหมายปัญญาชนที่กล่าว
มาข้างต้น ก็จะต้องเป็นผู้รู้ อะไรถูก อะไรผิด
อะไรควร อะไรไม่ควร ตามหลักความประพฤติ
ของสังคมนั้น ๆ

ประอรณช จันทรสมบุรณ - รอด

เรียบเรียงจาก การอภิปราย ณ สวมัคคิสมาคม ลอนดอน

ใต้ปฏิภิกิริยา

อ่านจดหมายของคุณชนะ วิชาการ และ
คุณสุธิตา วีระดิน ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่
๖ ฉบับที่ ๓ และ ๔ โดยลำดับแล้ว ทำให้ผม
ปลื้มปีติเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นผู้ที่ได้รับการศึกษา
ถึงขั้นที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติใน
วันข้างหน้า ได้แสดงความเห็นห่วงและปรารถนา
ดีต่อบุคคลและอนาคตของประเทศ

บังเอิญ “พวกหัวนอก” ที่คุณชนะได้พบปะ
อาจจะชอบอย่างนั้น หรืออาจจะเห็นเพราะ
คุณชนะเข้าใจเองว่า “พวกหัวนอก ที่ได้
พบปะนั้น เป็นจำนวนน้อย หรือเพียงบางคน”
เพราะถ้าเพียงแต่ที่ผมได้พบ ทำให้คุณสุธิตา รวม
ทั้งผมด้วย เข้าใจว่า ทุกคนอยากโกงกิน ถ้ามี

โอกาสนั้น ก็คงจะไม่ใช้หัวนอกทุกคนจะมีความ
เห็นอย่างที่คุณสุธิตาแย้งมา

ผมเองก็สนใจความเป็นไปของบ้านเมืองเรา
เช่นเดียวกัน และมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับ
นักเรียนไทยในต่างแดน บางคนก็พูดไปทำนอง
เดียวกับหัวนอกที่คุณชนะได้พบปะ บางคนก็เป็น
อย่างคุณชนะ คือจะกลับบ้านเราด้วยความตั้งใจ
ที่จะอุทิศกำลังกายกำลังใจรับใช้ประเทศชาติด้วย
ความซื่อสัตย์สุจริตเยี่ยง คร. บัวย อิงภากรณ์ ซึ่ง
กำลังทำตนเป็นตัวอย่างอยู่ขณะนี้

สำหรับคุณสุธิตาก็เป็นอีกผู้หนึ่ง ที่มองความ
เป็นไปของบ้านเมืองเราในปัจจุบัน ไปในแง่ดี
(จนเกินไป) จากการเห็นการเลือกตั้งของประชาชน

ผมได้มีโอกาสอ่านรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ โดยเฉพาะมาตรา ๗๘, ๑๒๗ และ ๑๔๑ เป็นขั้นแล้ว เห็นว่า ตราบิตที่ประชาชน มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนได้ไม่เกินจำนวนครั้งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภา (เพราะมากกว่าครึ่งรัฐบาลที่ประชาชนไม่ได้เลือก เป็นผู้แต่งตั้ง) และอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติถูกจำกัด แทนจะทำให้สภาผู้แทนมีศักดิ์ศรีไม่ต่างอะไรกับกรมกฤษฎีกาแล้ว ผมก็ยังไม้อาจลงเนื้อเห็นด้วยกับคุณสุธิตาที่ว่า “และตราบิตที่ประชาชนมีสิทธิเลือก ส.ส. ซึ่งเป็นคณะรัฐบาลต่อไป” ได้ถนัดนัก

สำหรับหนังสือพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพจริง ๆ ก็มีไม่กี่ฉบับ โดยเฉพาะ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* พวกเราชมเชยว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้มขันเป็นปากเสียงของประชาชนได้ (ซึ่งคุณ ส. ศิวรักษ์ เป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนทำให้ *ปริทัศน์* เข้มขันตลอดมา)

ขอย้อนกลับไปใต้ปฏิกริยาเรื่อง “การโกงจะเป็นของธรรมดาเสียแล้ว” (คุณชนะ) และ “การคอร์รัปชันคงจะค่อย ๆ หมดไป” (คุณสุธิตา) ในฐานะที่ผมเองเป็นชาวพุทธก็อดที่จะคิดถึงพระพุทธพจน์ไม่ได้ พระพุทธองค์ท่านสอนว่า โลกะ โทสะ โมหะ เป็นอกุศลมูล คือกิเลสที่ฝังอยู่ในชั้นสันดานของมนุษย์ เป็นเสมือนสนิมเหล็กที่แน่นหนาเกาะกินเนื้อเหล็กอยู่ทุกวัน แต่ความโลภคือความอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของคน

โดยผิดหลักธรรม ผิดกฎหมายบ้านเมือง คือการโกงกิน การคอร์รัปชันนั้นก็ไม่เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนืออำนาจจิตใจของคนเราที่เป็นปุถุชนที่จะพยายามกำจัดออกไปเสียจากสันดานได้ โดยมีจิตใจเข้มแข็ง มีสติและหิริโอตคัมปะ คือความรู้สึกหนักกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีความละเอียดแล้วเราก็ไม่อาจนำความชั่วร้ายเลวทราม มาทำลายเกียรติยศชื่อเสียงของตนและวงศ์ตระกูลได้

คนบางคนทั้งที่มีชีวิตและล่วงลับไปแล้ว ได้เสียชื่อเสียงและถูกประณาม ก็เพราะตกเป็นทาสความโลภ โกง คอร์รัปชัน เขาไม่มีสติตามทันความชั่วที่คอยลุดกระซอก ไปสู่ฐานะอันต่ำทรามและชดะเคียวกันก็ไร้หิริโอตคัมปะ ลองคนเราไร้ยางอายหรือหน้าดำนเสียแล้ว เขาจะทำได้ทุกอย่าง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะชั่วช้าเลวทรามเพียงใด

ขณะนั้นผมยังไม่เห็นด้วยกับคุณสุธิตา ที่ว่า “การคอร์รัปชันคงจะค่อย ๆ หมดไป” ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงเรื่องรับเหมา – สัมปทาน เพียงราคาเนื้อหมูที่ชาวกรุงเทพฯ บ่นกันนักหนา ว่าแพงๆ นั้น ก็เพราะใครเข้าไปอยู่ในรัศมีคอกหมูเป็นลูกมันสิงเอา จึงทำให้ราคาหมูในกรุงเทพฯ แพงเสียยิ่งกว่าในอเมริกาเสียอีก

การแก้ปัญหาคอนโกง โดยเฉพาะที่อยู่ในระดับเป็นผู้มีส่วนในความเสื่อมและความเจริญของบ้านเมืองนั้น หากคนโกงยังคงหมกมุ่นอยู่กับความโลภ นอกจากกฎหมายแล้วก็ป็นหน้าที่

ของผู้หวังดี และผู้ทำดีทุกคน ที่จะต้องร่วมใจ
กันกำจัดคนโกงออกไป จากสังคมอันดีงามของ
พวกเรา โดยสันติวิธี คือไม่ร่วมมือ ไม่ให้
เกียรติ (เพราะคนชั่วไม่มีเกียรติที่คนดีจะยอม
รับนับถือ) เช่นไม่ยอมประจบสอพลอ (เพราะ
นั่นคือความชั่วอย่างหนึ่ง) เลิกคบค้าสมาคม ตัด
ความเป็นมิตร “ นกดี พาเล สหายตา ” ความ
เป็นมิตรในคนพาลย่อมไม่มี หรือจะมีพิธีกรรม
ที่เป็นมงคล ก็ไม่ควรเชิญคนโกงไปเป็นเสนียด]

เพราะมือที่สกปรกของคนโกงจับศิลาฤกษ์ คือก
สร้างยังไม่ข้ามหน้าฝน มันก็แตกร้าว หรือพัง
เสียแล้ว

ขอให้คนโกงจงได้สำนึกกลับตัวเป็นคนดีต่อ
ไป ขอให้เมืองไทยจงไร้เสียซึ่งคนเห็นแก่ตัว เห็น
แก่พรรคพวก โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ขอให้
สังคมไทยจงมีพลังใจที่เข้มแข็ง ต่อต้านและได้
ชัยชนะฝ่ายธรรม โดยสันติวิธี เทอญ

กำแหง ชีรนารด

ทอแยล สแตนดาร์ด
แม็กนัมส์ 10 ซิกเกตต์

**รส และ ญาณภาพ
เป็นเลิศ**
อยู่เลื่อง

งานแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติได้จัดแปลหนังสือประเภทสารคดี และวิชาการ ในสาขาวิชาการต่าง ๆ งานแปลเหล่านี้จำหน่ายในราคาถูก ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและความรอบรู้ของประชาชน งานที่พิมพ์ออกจำหน่ายแล้วมีดังนี้

๑. มิสเตอร์ทอมป์กินสเรียนลัค (Mr. Tompkins Learns the Facts of Life) เป็นสารคดีน่ารู้ที่เขียนให้อ่านได้อย่างเพลิดเพลินเกี่ยวกับชีวิต และให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักชีววิทยาและกรรมพันธุ์ ๕ บาท ๒. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ในการประมงน้ำจืด (The Application of Science to Inland Fisheries) เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับกรรมวิธีประมงน้ำจืด ไปใช้ปฏิบัติในงานประมงน้ำจืด แนะนำการเพิ่มปริมาณปลา การคังฟาร์มเพาะเลี้ยง และการจับปลาที่ถูกต้อง ๕ บาท ๓. คู่มือการตรวจสอบคอนกรีต (A.C.I. Manual of Concrete Inspection) เป็นสารคดีทางหลักวิชาอันมีคุณค่าสูงแก่ผู้ประกอบอาชีพทางก่อสร้างและผู้เกี่ยวข้องกับงานคอนกรีต ๑๐ บาท ๔. การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก (Child Care and Training) เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ๕ บาท * ๕. ประโยชน์ของวิชาเคมีต่อมนุษย์ เป็นสารคดีที่ทำให้ผู้อ่านประจักษ์ถึงประโยชน์ของวิทยาศาสตร์เคมีซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ๕ บาท ๖. เศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน (Economics of Everyday Life) สารคดีที่ทำให้เข้าใจเนื้อหา และรู้จักแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างดียิ่ง ๕ บาท * ๗. ประธานาธิบดีอเมริกัน (The American Presidency) และ ประชาธิปไตยสมัยปัจจุบัน (Modern Democracy) ทั้งสองเรื่องนี้มีประโยชน์มากสำหรับผู้ที่สนใจในกิจการเมือง ๖ บาท ๘. ฟันสำหรับยี่สิบอายุ (New Teeth for Old) เป็นสารคดีที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ การปฏิบัติให้กับลักษณะของฟัน การใช้และบำรุงรักษาฟันธรรมชาติ และฟันเทียมโดยถูกต้อง ๕ บาท * ๘. ความเจริญทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น (The Stages of Economic Growth) เป็นสารคดีที่น่าสนใจ บริบูรณ์ไปด้วยความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์ ความเจริญในการพัฒนาการเศรษฐกิจ ๘ บาท ๑๐. อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (The Story of Albert Einstein) เป็นหนังสือที่จะแนะนำให้ผู้อ่านไทย	เฉพาะอย่างยิ่งเขาสนใจชีวิตนักวิทยาศาสตร์ชั้นเยี่ยมของโลกได้เป็นอย่างดี ๕ บาท ๑๑. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ปรมานุในการเกษตรและอาหาร (Application of Atomic Science in Agriculture and Food) เป็นเรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับกรรมวิธีประมงน้ำจืดไปใช้ในการเกษตรกรรม เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการเกษตรอย่างมาก ๕ บาท ๑๒. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Use of Fertilizers) เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ความชำนาญจากการใช้ปุ๋ยเคมี อย่างถูกต้องทางเศรษฐกิจ และมีประสิทธิภาพจากหลาย ๆ ประเทศ มาเสนอไว้ ๘ บาท ๑๓. พฤตินิยมร่วม (Sociology: Collective Behaviour) และ ชุมชนมนุษย์ (Man and Society) ทั้งสองเรื่องนี้เป็นหนังสือวิชาการด้านสังคมวิทยาที่น่าสนใจ และควรแก่การศึกษาอย่างมาก ๕ บาท ๑๔. ความรู้ทางนิติศาสตร์เล่ม ๑ แปลและเรียบเรียงจาก 1. Common Sense in Law by Sir Paul Vinogradoff และ 2. Introduction to the Study of the Law of the Constitution by Albert Venn Dicey เป็นหนังสือที่ให้ความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย หลักของกฎหมายแก่ผู้อ่านได้อย่างดี ๒ บาท ๑๕. คณิตศาสตร์ที่น่าสนใจ แปลจากเรื่อง Mathematician's Delight by W.W. Sawyer เป็นหนังสือที่ชี้ให้เห็นถึงการศึกษาโดยใช้หลักคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และกำจัดความชงกตัญญูคณิตศาสตร์ให้พ้นไป ๑๖. วิธีการเดินสายและการคำนวณสายไฟฟ้าสำหรับประชาชน แปลจากเรื่อง Electric Wiring by Arthur L. Cook เป็นหนังสือที่แนะนำวิธีการเดินสายในระบอบจ่ายไฟต่าง ๆ และการคำนวณสายไฟฟ้ากับกระแสไฟ * งานแปลที่อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ และ จะจำหน่ายได้ในเร็ว ๆ นี้

ผู้ใดมีความประสงค์จะซื้อ โปรดส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนบัตร สั่งจ่ายในนามของกองรวมพิมพ์สำนักพิมพ์สมานการพิมพ์ สังกัดกรมวิชาการ (จังหวัด) พระนคร หรือที่กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ถนนพหลโยธิน บางเขน พระนคร สำหรับผู้ซื้อครั้ง แต่ ๒๐ เล่มขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๒๐ %

จดหมายถึงบรรณาธิการ

บรรณาธิการยินดีรับจดหมายเสมอและจะนำตีพิมพ์ ถ้าเห็นว่ามีสาระ เว้นเสียแต่เจ้าของแสดงความขำขันมิให้ลงพิมพ์ ผู้ที่ประสงค์จะใช้นามปากกาต้องแจ้งนามจริงให้บรรณาธิการทราบทุกครั้งไป บรรณาธิการสัญญาว่าจะไม่เปิดเผยนามจริงไว้คนอื่นทราบได้เป็นอันขาด และบรรณาธิการต้องขอคัดลอกข้อความลงบ้าง เพื่อสงวนหน้ากระดาษ

ก้าวใหม่ของปริทัศน์

เมื่ออ่าน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับบัณฑิต ได้ทราบว่าอาจารย์สุทัศน์ ได้ลาออกจากกรมเป็นบรรณาธิการเสียแล้ว ครั้งแรกก็มีความรู้สึกไม่สบายใจกลัวว่าหนังสือฉบับนี้คงจะเปลี่ยนไป ไม่อยู่ในรูปเดิม แต่ครั้นมาทราบจากการเขียนในตอนหลังว่าคุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* คนใหม่นี้ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความตั้งใจอันแน่วแน่ ก็ยินดี จึงขอแสดงความยินดีในการเข้ารับตำแหน่งใหม่ของคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย หวังว่าก้าวใหม่ของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* คงจะเป็นไปอย่างมั่นคง และเพิ่มความรู้ทางภูมิปัญญาให้มากขึ้น ทางขอนแก่นจะพยายามเผยแพร่นิตยสารเล่มนี้ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย
อ. น้ำพอง ขอนแก่น

คำสัจใจ

ขอแสดงความยินดีด้วย กับกาที่คุณจะได้แสดงผลงานของคุณได้เต็มที่ ในฐานะบรรณาธิการของนิตยสารอันทรงคุณค่า นับว่าเป็นภาวะที่หนักเอาการอยู่ สำหรับคนหนุ่มอย่างคุณ แต่ความหนุ่มความแก่ไม่สำคัญ มิใช่หรือ สำคัญอยู่ที่ว่า ความคิดความอ่าน

การกระทำต่างหาก ที่จะเป็นเครื่องวัดความแก่และความหนุ่มได้ค้ จากข้อเขียนต่าง ๆ ของคุณที่ได้แสดงออกแล้วในนิตยสารฉบับนี้บ้าง และจากนิตยสารฉบับอื่น ๆ บ้าง ย่อมจะเป็นหลักประกันได้ดีถึงความเหมาะสมกับตำแหน่งนี้ (บ๊อเจกทัศน์ ของอาคมมา) ขอให้คุณและเพื่อนร่วมงาน จงทำงานด้วยความรอบคอบและสุขุม อนึ่ง การจะส่งหนังสือให้สมาชิก ควรจะตรวจดูเสียก่อน อย่างเช่นฉบับนี้ชนิด ๒ ที่ส่งไม่ถึงอาคมมานั้น ในสุดท้ายไม่มีพยายามอย่าให้ผิดพลาดได้

พระธวัช ไชยทิโน
วัดท่าคันบัว ลำพูน

ขอแสดงความยินดี

ขอแสดงความยินดีกับ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ด้วยที่ได้คนมีฝีมือมาร่วมทำ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จนก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับของหนังสือที่มีคุณค่าจริง ๆ ซึ่งหาได้ยากเหลือเกินในบ้านเมืองของเรา ตลอดระยะเวลาห้าหกปีที่ผ่านมานี้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เป็นหนังสือที่ให้คุณค่าแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะนักศึกษา ก่อให้เกิดความคิดที่จะปฏิรูปสังคม ในส่วนที่ยังคงเสื่อมทรามให้เข้าอยู่ในร่องในรอยที่ดี

อารมณี พงศ์พงษ์
วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นครราชสีมา

หวกปากหอยปากป

จากฉบับบันทึกที่เพิ่งได้รับนี้ จึงได้ทราบว่าคุณ
สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มิได้เป็นบรรณาธิการของ *ปริทัศน์*
อย่างแน่นอนแล้ว อย่างไรก็ตาม หวังว่า *ปริทัศน์*
คงมิได้สลายตัว หรือเปลี่ยนแนวของข้อเขียนเป็น
อย่างอื่น ตามที่หวกปากหอยปากปปรารถนาเลย

สุดท้ายนี้ขอให้ *ปริทัศน์* จงสกลิตสภาพ ทั้งสภาพ
การพิมพ์เผยแพร่ และแนวความคิดเห็น ตลอดจน

มนัส เหลียงชัยกุล

ร.ร. คลองเสาชิง สุมทรปราการ

เสียดาย

ผมได้รับเป็นสมาชิกหนังสือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*
มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว รู้สึกว่าความเอาใจใส่ และ
จัดเรื่องลงตีพิมพ์เป็นที่น่าสนใจมาก เมื่อผมได้รับใบ
เตือนให้ตัดอายุการเป็นสมาชิกในรอบปีที่ ๗ ผมก็
เขียนสมัครไว้เรียบร้อย เพื่อจะส่งมาต่ออายุต่อไปแต่
ครั้นมาอ่านบทบรรณาธิการก็รู้สึกว่าการทำหนังสือ
ของคุณ (สุลักษณ์ ศิวรักษ์) ไม่สู้จะวามรื่นเสีย
แล้วครั้นวันนี้ได้อ่านหนังสือ *วิทยาสาร* ได้กล่าวถึง
คุณว่ากลายเป็นอดีตบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*
ไปเสียแล้ว ทำให้ผมรู้สึกเสียดายเป็นอย่างยิ่ง และ
ผมก็คิดว่า ถ้าคุณเห็นตำแหน่งบรรณาธิการไปแล้ว
นิเทศสารที่ใดเล่มนี้ ก็จะเห็นอย่างทั่วๆ โดยไม่ต้องสงสัย
เนื่องจากเหตุนี้ ผมจึงงดการเป็นสมาชิก เลิกส่งค่า
บำรุงตั้งแต่ปีที่ ๗ เป็นต้นไป จึงเรียนมาให้คุณทราบ
และได้กรุณาช่วยแจ้งให้สรวานีย์กร สมาคมสังคม
ศาสตร์ฯ ซึ่งยังทำงานต่อไป ได้ทราบด้วย

เกรียง กาญจนะวสิญ

บ้านบูรพาภิรมย์ เพชรบุรี

ความสงสัยของคุณเกือบเป็นผลสำเร็จ ถ้าหาก
ไม่ได้เสด็จในกรม ฯ นายกษมาคมสังคมาศแห่งประเทศไทย
ประชาติเยก และ บรรณาธิการคนเดิม
ประทับประครองไว้ *ปริทัศน์* ก็คงจะล่าช้าต่อไปอีกนาน
บรรณาธิการขออภัย ณ ที่นี้ว่า *ปริทัศน์* จะคงอยู่

ต่อไป อย่างน้อยก็ชั่วระยะหนึ่ง ที่บรรณาธิการและ
คณะบรรณาธิการ ซึ่งเสด็จในกรม ฯ นายกษมาคม
สังคมาศแห่งประเทศไทยทรงแต่งตั้ง ซึ่งทำงาน
เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ให้แก่นิตยสารนี้ บรรณา
ธิการขอขอบคุณ ที่ผู้อ่านยังให้ความเชื่อถือ และ
รีบต่อค้างรุ่งปีที่ ๗ มา เมื่อได้ทราบความจากบท
บรรณาธิการใน ฉบับบันทึก รวมทั้งผู้อ่านที่เขียน
จดหมายมาให้กำลังใจ ทิชม *ปริทัศน์* สมาชิกบางท่าน
เมื่อรู้ว่า *ปริทัศน์* จะออกต่อไป ถึงกับเดินทางมาก่อ
ค่าบำรุงที่สำนักงาน และแวะมาเยี่ยมอวยพรบรรณา
ธิการถึงที่ บรรณาธิการรู้สึกขอบคุณและถือเป็น
เกียรติอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บ.ก.

ขอเรียนผ่านถึงกรมศิลปากร

ผมเองเคยผ่านและแวะเข้าที่สนศึกษา บริเวณ
ตัวเกาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่หลายครั้ง ตั้งแต่
สมัยจากบ้านอ่างทองมาเรียนต่อ ณ กรุงเพท ฯ เวลา
กลับบ้านจังหวัดอ่างทองนั้น พลเมิลโดยสารจำเป็น
ต้องวิ่งผ่านตัวเกาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และรถ
จะผ่านเข้าไปในบริเวณพระราชวังโบราณด้วย ความ
สนใจของผมในเรื่องโบราณสถานสมัยนั้น ก็มีอยู่เพียง
เล็กน้อย ด้วยไม่ค่อยทราบเรื่องความเป็นมา ของ
โบราณสถานนั้น ๆ เท่าไรนัก

ผมมาได้รับความรู้กระจ่างขึ้นมากทีเดียว เมื่อ
คณะกรรมการจัดงานอยุธยาอนุสรณ์ ได้จัดงานขึ้นเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๑๐ เมืองอยุธยาจึงเป็นเมืองที่ผมเห็นว่า
สาระสำคัญหลายอย่าง ที่ควรศึกษามาให้รู้ไว้ จึงตั้ง
ใจไว้ว่าหากมีโอกาส ที่จะได้ความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับ
อยุธยาแล้ว ผมจะทำทันที

เมื่อผมได้เข้าทำงานในโครงการ "อบรมพระภิกษุ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น" ซึ่งมีสำนักงานอยู่ ณ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิชาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่ทางโครงการบรรจุไว้ใน
หลักสูตร มีความประสงค์จะให้ผู้เข้ารับกรอบรม ได้
ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชาติไทย และอภิศา

หนึ่งคือ วิชาการสงวนรักษาศิลปกรรมของชาติ ด้วย
ต้องการให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจใน
ศิลปกรรมของชาติ ซึ่งมีอยู่มากมายตามวัดต่าง ๆ เพื่อ
ท่านจะได้สงวนไว้ให้后人 หรือท่านจะได้ไม่ทำใน
สิ่งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกี่ยวกับศิลปกรรมนั้น ๆ

ด้วยความร่วมมือของคุณองครักษ์ กัลยาณพงศ์เป็น
มัคคุเทศน์ผู้เข้ารับการอบรม และผมตกลงกันไป
ทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่ซึ่งจังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา
เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๒ เวลา ๑๔.๔๕
น. คณะเราก็ดังอยุธยา ในระหว่างเวลาที่เดินทาง
จากกรุงเทพฯ คุณองครักษ์ถามคนขับรถอยู่บ่อย ๆ ว่า
จะถึงก่อน ๓ โมงไหม ทั้งนี้ เพราะคุณองครักษ์เกรงว่า
จะไม่ทันเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานเจ้าสามพระยา ครั้น
พอลงถึงก่อน ๓ โมง ก็ยังไม่สามารถเข้าชมภายใน
พิพิธภัณฑ์ได้ ผมจึงไปตามเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีบ้านพักอยู่
ในบริเวณนั้น บ้านหลังใหญ่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ มีเด็กสี่ห้า
คน วิ่งเล่นกันอยู่ได้ดู บ้านหลังเล็กถัดออกมาพบเจ้า
หน้าที่ผู้ชายกำลังนอนพักผ่อนอยู่ ผมจึงแจ้งความ
ประสงค์ว่าขอเข้าชมภายในพิพิธภัณฑ์หน่อยครับ “ไม่
มีกุญแจ เข้าไม่ได้” ผมจึงบอกว่า พระท่านมาจาก
มหาจุฬาฯ ครับ ๓๐ กว่าจะองค์อยากขอเข้าชมหน่อย
จึงได้ทราบจากเจ้าหน้าที่อีกว่า “พิพิธภัณฑ์สถานเจ้า
สามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัตถุมงคล
คุณต้องมีหนังสือมาครับ หากไม่มีหนังสือจากกรม
เข้าไม่ได้” หลังจากได้ชมภายนอกพิพิธภัณฑ์ และ
วัดต่าง ๆ ตลอดจนพระราชวังโบราณแล้ว คณะทัศน
ศึกษาจึงได้เดินทางจะมุ่งหน้ากลับกรุงเทพฯ เมื่อ
ออกมานอกตัวเกาะ คณะได้แวะเข้าไปชมวัดพนัญเชิง
ปรากฏว่าพอไปถึงวัดเป็นเวลาทางวัดปิดพระอุโบสถ
แล้ว ด้วยเป็นเวลากว่า ๑๘.๐๐ น. ผมคิดว่าคง
จะไม่ได้เข้าไปนมัสการพระประธานในโบสถ์อีกเป็น
แน่ แต่แล้วแต่เรในวัดองค์หนึ่งก็บอกว่า “ไปขอกุญแจ
ที่พระเฒ่า” ปรากฏว่าผมไม่ประสพความล้มเหลว
เป็นครั้งที่สองในการไปอยุธยาคราวนั้น ท่านช่วยเปิด
ไฟฟ้าคณะเข้าชมอย่างทั่วถึง และถว้เข้าอุโบสถทุก
วัดในการไปคราวนั้น ท่านเจ้าอาวาสได้กรุณาเปิดให้
เข้าชมได้ทุกที่เป็นอย่างดี

พอลงถึงกรุงเทพฯ ผมเขียนถามหัวหน้าแผนก
พิพิธภัณฑ์และโบราณสถานพระนคร จึงทราบว่า
พิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยาจังหวัดอยุธยาในปีดวงจันทร์
และวันอังคาร ทางสุพรรณบุรีก็เหมือนกัน แต่
ทางกรุงเทพฯ เองปีดวงจันทร์และวันเสาร์ ทำไมจึง
ไม่เหมือนกัน ผมก็ไม่ได้เขียนถาม หากใครจะไปชม
โบราณวัตถุที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ตามต่างจังหวัด
แล้ว ขอได้โปรดขอใบเบิกทางจากกรมศิลปากรไป
ด้วย เพื่อว่าจะได้ไม่ผิดหวังเหมือนผม โบราณสถาน
อีกแห่งหนึ่งที่ใกล้กรุงเทพฯ และควรไปคือพระราช
วังบางปะอิน อยุธยา ก็เหมือนกัน ให้ขอใบเบิกทางไป
ด้วย แต่อย่าไปขอที่กรมศิลปากรเลย จะผิดหวัง
ด้วยผู้ดูแลรักษาเป็นข้าราชการ สังกัดอยู่ในกองเลขา
ธิการพระราชวัง ใบเบิกทางก็คงจะหาได้จากเลขา
ธิการพระราชวังเป็นแน่

นรินทร์ ประคิษฐกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ วิทยาลัย วัฒนศาสตร์ วัฒนธรรม

วิธานินพนธ์จากปริทัศน์

ผมเป็นนักเรียนแผนกมานุษยวิทยา อยู่ที่มหา
วิทยาลัยไอโฮโอ และกำลังเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง
*A Survey and Critique of Ethnographic Literature
Written in English and Thailand* ผมเห็นว่า
Article ที่ลงใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* มีหลายเรื่อง
ที่ผมน่าจะบรรจุลงในรายชื่อของ Ethnographic
Literature ที่เกี่ยวกับเมืองไทย จึงขอความกรุณา
ช่วยตรวจสอบ ว่ามีเรื่องมากน้อยประการใด เพื่อที่ผม
จะสามารถทำข้อเขียนที่ทันสมัยที่สุด เพื่อประโยชน์
ในการค้นคว้าแก่ผู้สนใจต่อไป

ธีรเวทย์ ประมวลวิทยากร

Columbus, Ohio, USA.

สัมภาษณ์จากนพนธ์

หมอบอกและต้องการจะเป็นสมาชิกของ *สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์* เนื่องจากผมเป็นคนในชนบทตามบ้าน
ไม่รู้จักระเบียบอะไรทั้งหมด ของการเป็นสมาชิก จึงขอ

ความกรุณาได้โปรดส่ง **ปริทัศน์** และระเบียบการไปให้
ผมสักเล่ม เงินค่าหนังสือผมจะส่งมาให้ภายหลัง เมื่อ
รู้ราคาของหนังสือ ผมมั่นใจว่า บรรณาธิการคงจะเชื่อ
ในความซื่อสัตย์ของคนในชนบทเป็นแน่แท้ หวังและ
ตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะได้รับ **ปริทัศน์** ผมอยู่ชนบท
หาซื้ออ่านไม่ได้เลย

ปรีชา วงศ์วิเชียร

ไร่ทองพัฒนา นิคมสร้างตนเอง อ. เมือง สุราษฎร์ธานี

บทความทางศาสนา

อาตมารู้จักชื่อ **ปริทัศน์** ตั้งแต่อยู่ในระดับมัธยม
พอมารเรียนในระดับอุดมศึกษา ก็มาเจอกันอีก ตอนนั้น
ซึกเข้มขึ้น บทความแต่ละเรื่องวิจารณ์ข้อเท็จจริง
ในสังคมอย่างตรงไปตรงมา เลยติดตามมาเป็นลำดับ
โดยเฉพาะฉบับพิเศษ “พุทธศาสนากับสังคมไทย”
ถูกใจอาตมาเป็นพิเศษ คิดว่าถ้าสามารถออกฉบับ
พิเศษเกี่ยวกับพุทธศาสนาเช่นนี้ทุกปี จะสร้างความ
เข้าใจดี ให้แก่คนที่ไม่เข้าใจพระสงฆ์ และทำให้พระ
สงฆ์เองค้นคว้าในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย

พระมหาดรงค์ จิตฺตโสภโณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วัฒนมหาธาตุ
พระนคร

วิธีรุ่นปัจจุบัน

ขณะนี้ผมกำลังเรียนอยู่ที่ ๒ ข. ร.ร. ช่างศิลป์
กรมศิลปากร ผมเห็นสภาพนักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่ใน
กรุงเทพฯ ๙ ปฏิบัติตน กิริยาวาจา และอื่นๆ อีกหลาย
อย่าง ผมเศร้าใจในสังคมวัยรุ่นปัจจุบัน เพราะขณะที่
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ วางขายบนแผงหนังสือเคียง
ข้างกับหนังสือคารานักร้องต่าง ๆ บรรดาวัยรุ่นเหล่านั้น
กลับยินดีจะส่งเงินให้คนขาย เพื่อแลกเปลี่ยกับ
หนังสือคารานักร้องอย่างมิเสียดายเงิน แม้แต่น้อย

พิภพ จันทรโสภาคย์

ร.ร. ช่างศิลป์ พระนคร

วัตถุประสงค์ปีที่ ลอนดอน

พร้อมกันนี้อาตมาได้ส่งบิัจฉัยมาจำนวน ๑๐ ปอนด์
เป็นค่าสมาชิก **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** ประจำปี ๒๕๑๒

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ กำลังได้รับความนิยมจากคน
ไทยแบบค่อยเป็นค่อยไป สมาชิกนี้แน่แท้ มีทั้งเพิ่มขึ้น
และลดลง คือมีทั้งสมัครมาใหม่และเป็นอยู่เก่า ที่
ลาออกไปก็มี (ส่วนใหญ่ลาออกโดยปริยาย เช่น
บางรายไม่ยอมส่งค่าสมาชิกตั้งสองปีเต็ม แม้ว่าจะ
ทวงทํานับไม่ถ้วน ก็เฉยเมย จึงจำเป็นต้องงดส่ง
หนังสือให้) แต่อย่างไรก็ดี ขณะนี้สมาชิกอยู่ใน
สังกัดของอาตมาจำนวน ๑๐ คน สำหรับที่ว่างขาย ก็
พอขายได้

พระมหาบุญช่วย ปุณฺณาทโร

วัดพุทธปรังถ์ ลอนดอน

ตีเพื่อถ้อ

พร้อมจดหมายฉบับนี้ ผมได้ส่งเงินมาเป็นค่า
สมาชิกในปีต่อไปด้วยแล้ว แต่ต้องขอต่อว่าเรื่อง
หนังสือสักหน่อย สำหรับเนื้อหานั่นดีแล้ว ไม่ขอติ
แต่การส่งหนังสือให้สมาชิกยังใช้ไม่ได้ เพราะไม่มี
การคัดเลือกหนังสือที่เรียบร้อยให้สมาชิกเลย ถ้าขอ
ตามร้านหนังสือเอา จะดีกว่า เพราะสามารถเลือกเล่ม
ที่เรียบร้อยดีจนพอใจได้ และขอบอกอีกอย่างคือสมาชิก
น่าจะได้รับหนังสือก่อนวางตลาด ผมเดินผ่านร้าน
หนังสือ เห็นมี **ปริทัศน์** ขาย แต่ผมยังไม่ได้รับเลย
ทำให้กระวนกระวายใจ ในการรอคอยที่จะอ่าน คุณคง
จะรู้ใจคนที่ติดหนังสือดีแล้ว ว่าเป็นอย่างไร เมื่อถึงวัน
หนังสือออก

ณัฐ กงขานะ

ถนนกรุงเกษม เทเวศร์ พระนคร

อ่านแล้วเหมือนถูกปลุก

อาตมาเป็นสมาชิกของ **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** คน
หนึ่ง แต่ไม่ได้สมัครเป็นทางการ เพราะหาซึกได้
จากแผนกจัดหาแบบเวียนมาจุฬาฯ ส่วนมากแล้ว

พระนิสิตแห่งนี้เป็นสมาชิกแบบเดียวกับกับอาตมา ที่
นั้นหาซื้อได้ทุกเล่ม ถึงเข้าไปหน่อยก็ไม่เป็นไร ของ
คิดต้องอดใจรอ อาตมาเริ่มรับตั้งแต่ฉบับปีที่แล้ว รวม
ทั้งฉบับนิสิตนักศึกษา ฉบับบัณฑิต ฉบับธรรมดา
อ่านแล้วเหมือนถูกปลุกให้ตื่น เกิดความคิดหลายแง่
เนื้อหาแต่ละเรื่องก่อให้เกิดแนวความคิดแปลก ๆ งาม
วางไม่ลง ขณะท้ออ่านบทความบางเรื่อง เกิดความคิด
ขัดแย้งคู่ไปกับบทความนั้น ๆ บางทีก็เกิดความคิด
เห็นคล้อยตามแนวความคิดของท่านผู้นั้น สรุปแล้ว
วางไม่ลง

พระมหาทองสารี สหวัตถุโน
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ
พระนคร

ปัญหาอีกรุ่น

ผมอยากจะให้ปริทัศน์ ลงบทความว่าด้วยปัญหา
วัยรุ่นสักบทหนึ่ง เพื่อว่าคนเช่นผมจะได้อ่านบ้าง แล้ว
ก็จะได้รับรู้ด้วย ว่าผู้ใหญ่เขาว่าวัยรุ่นเกรหรือไม่เชื่อ
ฟังผู้ใหญ่ นั่นคืออย่างไร ท่านผู้ใหญ่กลางท่านคงจะ
ยังไม่ทราบว่ ในขณะที่ย้ายหนึ่งกำลังพยายามจะให้
วัยรุ่นเรียนในโรงเรียนนั้น โรงเรียนคนใดโรงเรียนซึ่งมี
ผู้ใหญ่ในวงราชการคนหนึ่งเป็นประธาน ในพิธีเปิดโรง
ภาพยนตร์โรงเรียนนั้น ได้ประกาศลดราคาให้แก่นักเรียน
ในเครื่องแบบ ในเวลาวิชาการ

ม.ล. สิทธิไชย ไชยยันต์
คลองตัน พรช.โขมง

สมาคมสังคมนักศึกษาศาสตร์ ฯ

ในบท "บรรณาธิการ" ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๖ ได้เอ่ย
พาดพิงถึงสมาคมสังคมนักศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยว่า
"กรรมการดังกล่าวเรียกประชุมที่ทางอย่างไร คำเน้น
จนตามกฎข้อบังคับของสมาคมอย่างไร..... ตลอด
จนข้อเท็จจริงที่ว่า สมาคมนักศึกษาศาสตร์ และ
กิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดบ้าง ถ้าจะนำมาเปิดเผยให้
เป็นที่ประจักษ์ได้ ก็จะมีประโยชน์ แก่ผู้อ่านมิใช่
น้อย..." นิตินันเห็นด้วยอย่างยิ่งและขอสนับสนุนให้
บรรณาธิการทำตามนั้น สมาคมนักศึกษาศาสตร์แห่ง

ประเทศไทย อยู่ในฐานะที่สามารถจะทำประโยชน์ให้
แก่บ้านเมืองได้มาก ถ้าได้รับการอุปถัมภ์ สนับสนุน
และความร่วมมือ เพราะฉะนั้นควรจะอยู่ในสายตา
ของประชาชน จะได้รู้จักความเป็นมา สถานะปัจจุบัน
และจะได้ช่วยทำนุบำรุง ให้สมาคมเป็นไปในทางที่พึง
ประสงค์

ประอรอนุช จันทรสุมบรรณ-รอส
The Crescent Atwoodley, England

คำนำของ ส. ศิวรักษ์

ก่อนไปอเมริกา เมื่อได้อ่านงานเขียนซึ่งวิพากษ์
วิจารณ์เมืองไทยไม่ติหรือไม่ถูกต้อง จะรู้สึกแค้นเคือง
อย่างมาก หรือนักเขียนชาวเขมรไม่ถูกต้องกับเรื่อง
จริง ก็จะไม่รู้สึกเกลียดเขาอย่างมากรู้ว่าเขามองอย่าง
เฉย ๆ เพราะได้ไปอยู่อเมริกา เห็นเสรีภาพของนัก
เขียนของเขา ซึ่งรัฐบาลทำอะไรเขาไม่ได้เลย แต่
เมื่ออ่านข้อเขียนของคุณ ส. ศิวรักษ์ วิจารณ์เรื่องนัก
เขียนอเมริกันไกโร ซึ่งวิจารณ์เมืองไทยอย่างเสียดหา
โดยวิจารณ์ว่า นักเขียนก็มีโอกาสเขียนอะไรผิด ๆ
เพราะความอยากรู้อยากเห็นและความไม่รู้จักจริง เช่นที่
คุณเขียนวิจารณ์อเมริกาเมื่อหลายปีก่อน นักเขียนที่ผม
นับถือ และนิยมอย่างคุณ ส. ศิวรักษ์ ยังมีโอกาส
เขียนพลาดแล้ว นักเขียนอื่น ๆ ละ เขาก็ต้องมีโอกาส
เขียนพลาดบ้างซิ ความนึกคิดที่เป็นธรรม แบบนี้
ไม่เคยมีอยู่ในหัวของผมเลย ผมเคยนึกอยู่เสมอ ว่า
เป็นนักเขียนแล้วต้องเขียนดี ๆ

อ่านข้อเขียนเรื่อง หนังสือตีปากอาจารย์ฝรั่ง ใน
สตรีสาร ฉบับวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๒ ผมชอบข้อ
ความที่ว่า "คนพวกนี้ยอมฟังทัศนะของคนอื่น และ
หวังว่า คนอื่นคงยอมฟังทัศนะของคนเช่นกัน อยากร
เห็นข้อความอย่างนี้ปรากฏอยู่ในข้อเขียนของคุณ ส.
ศิวรักษ์ หรือจะใช้เป็นคำนำ ของข้อเขียนของคุณ
ทุก ๆ ครั้ง ผมเชื่อว่าอาจเป็นประโยชน์แก่คนอ่านรุ่น
หนุ่ม ๆ ใหม่ๆ ของเรา และเป็นการแนะนำทางอ้อม
เพื่อให้ผู้อ่านยอมฟังทัศนะ แต่ไม่ใช่ "เชื่อ" ทัศนะ
ของคนเขียน คุณ ส. ศิวรักษ์ อาจใช้คำนำอย่างอื่น
ก็ได้ ผมไม่ขัดแย้ง และไม่ขอเรียกร้องผลประโยชน์
ใด ๆ ถ้าคุณ ส. ศิวรักษ์ จะได้ จากการใช้ คำนำ
เช่นคนข้อเขียนของคุณทุก ๆ ครั้ง

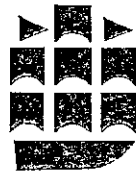
วิมล พิทยานุกุล
St. Louis, Missouri, USA.

วิทยาศาสตร์

อ่านที่คณะของ ศ. ศิวรักษ์ ทุกวันที่ ๑, ๗, ๑๕ และ ๒๒ ของเดือน
ใน วิทยาศาสตร์ ยุคปรับปรุงใหม่
จำหน่ายปกเล่มละ ๒.๕๐ บาท
บอกรับเป็นสมาชิกปีละ ๑๐๐ บาท ๖ เดือน ๕๐ บาท
ติดต่อได้ที่ ไทยวัฒนาพานิช ๕๕๕ ไมตรีจิต กรุงเทพฯ ๙ ๑

LONGMANS

THE BOOK PUBLISHERS

INVITE YOU TO VISIT THE NEW LONGMANS TEXT BOOK SHOWROOM

SITUATED IN SIAM SQUARE, RAMA I ROAD, 1ST FLOOR,
IMMEDIATELY BEHIND THE SIAM THEATRE
LONGMANS PUBLISH BOOKS ON ALL SUBJECTS,
SPECIALISING IN BOOKS ON LEARNING AND
TEACHING ENGLISH. MANY NEW TITLES ARE ADDED
EVERY WEEK AND THERE ARE MORE THAN 3,000
BOOKS ON DISPLAY. OPEN 8.30 AM. TO 5.00 PM. MONDAY
TO SATURDAY

LONGMANS TEXT BOOK ADVISORY CENTRE

352/3 RAMA I ROAD, SIAM SQUARE
BANGKOK. TEL. 51042 (DAYTIME)
910849 (EVENING)

วิจารณ์หนังสือ

ประวัติศาสตร์อเมริกา – ฉบับย่อ

แฟรงกลิน เอสเชอร์ จูเนียร์ แต่ง ณรงค์ เกตุทัต แปล และเรียบเรียง (สังคมศาสตร์)

๒๐๐ หน้า ๒๐ บาท

นับเป็นครั้งแรกของตลาดหนังสือเมืองไทยที่มีผู้แปลและเรียบเรียง ประวัติความเป็นมาของสหรัฐอเมริกาที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจว่าเล่นไต่ ๆ ที่เคยมีอยู่ในห้องตลาดมาก่อน แม้ว่าจะเป็นฉบับย่อ ผู้อ่านก็จะสามารถมองเห็นโครงสร้างของสังคมอเมริกัน ว่ากำเนิดมาจากศรัทธาในศาสนาและความรักอิสระภาพ เสรีภาพที่ไม่อาจจะหาได้ในยุโรปซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน กุญแจสำคัญของความสำเร็จของชนชาตินี้ อยู่ที่จิตใจทรหด เชื่อมั่นในตนเองว่าจะเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ อุดมคติที่บูชาการทำงานหนักโดยไม่เลือกงาน ความรักการทดลองและการผจญภัยฉลาดที่จะซุกคั่นเอาทรัพยากรธรรมชาติอันมั่งคั่งมาทำประโยชน์ ทำให้ประเทศมั่งคั่ง จนกลายเป็นชาติมหาอำนาจได้ภายในเวลาไม่ถึงสี่ร้อยปี ผู้อ่านจะพบว่าชาวอเมริกันนิยมความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่ต้องการปรัชญาชีวิตที่ทรมารซับซ้อน

เกินกว่าสามัญล้านิก และมีอิทธิพลที่เน้นอิสระภาพ เสรีภาพ เรียกร้องความสนใจในการเมือง และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้สังคมอเมริกันในอดีต เป็นหม้อหลอมวัฒนธรรมของชาวยุโรปนานาชาติ ที่อพยพเข้าไปอยู่ได้อย่างสงบสุข และหลอมได้ดีเสียจนเมื่อกาลเวลาผ่านไปไม่นาน คนเหล่านั้นก็ได้กลายเป็น “อเมริกัน” ที่ห่างไกลไปจากบรรพบุรุษของตน ในยุโรปอย่างมากมาย

ผู้อ่านจะได้ทราบถึงความจำเป็นและเหตุผลที่คนอเมริกันจำเป็นต้องประกาศเอกราช และบริหารจัดการปกครองตนเอง ตลอดจนสาเหตุที่ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง เพื่อเลิกทาสในกลางศตวรรษที่สิบเก้า จากครั้งแรกของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งใช้คำอธิบายที่กระชับชัดเจนพอควรกับขนาดของหนังสือ แต่การเขียนในบทต่อ ๆ ไป จนถึงบทสุดท้าย รวบรวมเหมาะแก่ผู้อ่านที่อ่านเพื่อสกิดใจ เพราะ “ลืมไปเสียแล้วครั้งหนึ่ง” (สมดังที่ผู้แต่งแถลงไว้ในคำนำของต้นฉบับ) ทำให้ผู้อ่าน ที่ไม่เคยทราบประวัติศาสตร์อเมริกามาก่อน

ไม่เกิดความตื่นเต้นประทับใจ ดังที่โฆษณาไว้บนปกของต้นฉบับภาษาอังกฤษ ประโยชน์ที่จะได้จากการอ่านครั้งหลังของหนังสือเล่มนี้จึงหนักไปในวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ในฐานะชาติมหาอำนาจที่รักประชาธิปไตย และหมกมุ่นแต่การทำมาหากินภายในประเทศ จนขาดความเจanness ในนโยบายต่างประเทศ เป็นเครื่องมือให้ฝ่ายสัมพันธมิตรในยุโรปซึ่งกำลังจะหมดลมปราณเช่นเดียวกับคู่ต่อสู้ได้ใช้เป็นข้อโจมตีและบีบบังคับเยอรมันนี้ ผู้ปราชาชัยให้กลายเป็นผู้ทุพพลภาพในทางเศรษฐกิจ จนเห็นฮิตเลอร์และดิทริชเชอเป็นพระเจ้ามาปลดแอกให้ตนในเวลาต่อมา ชาวโลกอาจจะไม่รู้จักดิทริชเชอ ชาวฮิวโรซิมมาเจ็ดหมื่นห้าพันคนคงจะไม่ต้องเสียชีวิตทันที และอีกแสนกว่าคนอาจจะไม่ต้องพิการพร้อมกันในวันที่ ๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ ถ้าสหรัฐอเมริกาจะปล่อยให้เสียสองตัวที่ใกล้จะสิ้นใจ ตกลงกันเองในยุโรป สงครามโลกครั้งที่สองอาจจะยังไม่เกิด ในบทสุดท้ายผู้อ่านจะได้ทราบถึงปัญหาและภาระอันหนัก ที่คนอเมริกันในฐานะผู้นำของโลกเสรี จำต้องแบกเอา

ไว้ และมีผลสะท้อนให้เกิดความอึดอัดใจอย่างเหลือล้นในสังคมอเมริกันปัจจุบัน

ในด้านกาแปล ผู้แปลได้พยายามเรียบเรียงจนเป็นภาษาไทย ที่อ่านแล้วไม่แปร่งหู คล้ายสำนวนครั้งอังกฤษครั้งไทย ที่ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านแปลไว้ แต่น่าเสียดายที่ขาดความสม่ำเสมอในการใช้คำ ๆ เดียวกันให้ตลอดเล่ม เช่น บางตอนใช้คำ “พรรคทวีปัสกัน” หักศัพท์ แต่บางตอนก็แปลเป็นไทยว่า “พรรคสาธารณประโยชน์” (หน้า ๙๐,๙๘,๑๑) ขวนให้สงสัยว่าจะมิใช่พรรคเดียวกัน หรือคำ “Champlain” บางตอนเรียก ซางปลานน์ (หน้า ๑๓) แต่บางตอนก็เรียก ซองเปลน (หน้า ๗๕) ความไม่สม่ำเสมอบางตอน ก็อยู่ที่การใช้ราชาศัพท์บ้างไม่ใช้บ้าง เช่นในหน้า ๕๑ (พระเจ้ายอร์จที่หก) คำ “พระราชบัญญัติน้ำตาลและไมแลส” ควรแปลเป็นไทยเสียทั้งหมดว่า “พระราชบัญญัติน้ำตาลและกากน้ำตาล” จะรื่นหูกว่า ความหมายของคำ The Lost Generation มิใช่ *กลุ่มชนผู้สาบสูญ* ดังที่แปลไว้ แต่ควรเป็น *ยุคของคนที่ยลหลงทางชีวิต* ยุคที่ภัยพิบัติของสงครามโลกครั้ง

ที่หนึ่งทำให้ชนบทรอบนิยม และหลักศีลธรรม
จรรยาของบุ๋ยาคายาคูจะคร่ำครึ แต่ศรัทธาแบบ
ใหม่ที่เข้ามาแทนที่ ก็ไม่มีรากฐานที่เหนียวแน่น
พอจะให้ยึดเกาะ มติประจำยุคนี้จึงเป็นว่า
“กินดื่มแล้วทำตัวให้เป็นสุข เพราะพรุ่งนี้เรา
อาจจะตาย”

กล่าวโดยสรุปแล้ว *ประวัติศาสตร์อเมริกา
ฉบับย่อ* เล่มนี้ เหมาะสำหรับประชาชนผู้สนใจ
ในประวัติความเป็นมาของคนอเมริกัน เพราะ
เป็นหนังสือที่รวบรวมสาระสำคัญ ในแง่ประวัติ
ศาสตร์ได้มากที่สุดเล่มหนึ่ง เท่าที่จะหาได้ใน
ตลาดหนังสือขณะนี้

สมร นิติทัณฑ์ประภาศ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**Siam or the History of the Thais from
earliest times to 1569 A.D.**
by Ronald Bishop Smith
Maryland, 1966, Baht. 155

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือภาษาอังกฤษเล่มที่
สอง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยโดยทั่วไป ตั้งแต่
สมัยโบราณจนถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง นัก
ประวัติศาสตร์ไทยได้อ่านหนังสือเช่นนี้มาเป็นเวลา
สี่สิบกว่าปีแล้ว คือตั้งแต่ นาย W.A.R. Wood
ได้ตีพิมพ์ *A History of Siam* เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔
โดยหวังกันว่า สักวันหนึ่งคงจะมีใครกล้าพอที่จะ
เขียนประวัติศาสตร์ไทยออกมา ให้ลึกซึ้งไปกว่าที่
นาย Wood ได้เคยเรียบเรียงไว้

ผู้วิจารณ์เองรู้สึกเต็มใจด้วยความตื่นเต้น และ
ความหวัง เมื่ออ่านบทนำถึงตอนที่ นาย Ronald

Bishop Smith เขียนไว้ว่า “ได้พยายามที่
จะเรียบเรียงประวัติศาสตร์ไทย ในยุคซึ่งนำมา
พิจารณาในหนังสือเล่มนี้ ให้ละเอียดถี่ถ้วนที่สุด”
และ “มั่นใจว่าสามัญชนผู้อ่านจะได้รับทั้งความ
สว่างและความเพลิดเพลิน” จากหนังสือเล่มนี้

แต่หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว ผู้วิจารณ์
มีความเสียใจอย่างยิ่ง ที่จะต้องเรียนให้ทราบว่ามี
ข้อผิดพลาดเป็นอันมาก เพราะวิธีที่นายสมิท
เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้นนั้น ประกอบด้วยการ
ลำดับปี ลำดับพระนามของพระเจ้าแผ่นดินและ
การรบของแต่ละพระองค์เป็นส่วนใหญ่ โดย
เกือบจะมีได้พยายามที่จะตั้งข้อสังเกต ข้อสำคัญ
หรือวิเคราะห์เหตุการณ์ดังกล่าวแต่ประการใด

ผู้วิจารณ์ขอยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดสักสอง
สามข้อขึ้นมากล่าวถึง ดังต่อไปนี้ นายสมิท มิได้
สังเกตเห็นข้อสำคัญ ว่าชาวไทยและชาวจีนใน
ภาคใต้ของดินแดนจีนสมัยก่อนที่ชาวมองโกลจะ
เข้ามานั้น จะมีกำลังอำนาจและอิทธิพลทัดเทียม
กันพอที่ชาวไทยจะสามารถโจมตีและเอาชนะชาว
จีนได้ ถึงขนาดที่ยึดรัฐเสฉวนไว้ให้อยู่ภายใต้การ
ปกครองได้เป็นครั้งคราว ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง
ได้แก่เรื่องราวตระกูลสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง นาย
สมิท มิได้พยายามที่จะวิเคราะห์ ว่าด้วยเหตุผล
อันใด จึงต้องเปลี่ยนราชบัลลังก์กับราชตระกูล
เจ้าเมืองสุพรรณในสมัยอยุธยาตอนต้น ครั้นมาถึง
สมัยอยุธยาตอนกลาง นายสมิท ก็มีได้คิดใจ
สงสัยอีกเหมือนกัน ว่าด้วยเหตุใดพระมหารัชม

ราชา ซึ่งเคยจงรักภักดีต่อสมเด็จพระมหาจักร
พรรดิ มีหน้าซำยังเป็นทั้งลูกเขยและแม่ทัพคน
สำคัญของพระองค์ด้วย จึงได้เอาใจออกห่างไปคบ
คิดกับพม่าทำลายอิสรภาพกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ.
๒๑๑๒

โดยที่นายสมิท มิได้ตั้งหรือตอบปัญหาเช่น
นี้ ผู้วิจารณ์จึงมีความเห็นว่า นายสมิทได้ทำ
เพียงแต่เรียบเรียงพงศาวดารขึ้นมาอีกเล่มหนึ่งซึ่ง
อ่านดูคล้ายเรื่อง “วงศ์ ๆ จักร ๆ” ที่ไม่ค่อย
ออกรสและมีได้ทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์
ไทยกว้างขวางขึ้นหรือลึกซึ้งขึ้นเลย สรุปแล้ว ผู้
วิจารณ์ขอเรียนว่ามิได้รับความสว่าง หรือความ
เพลิดเพลินจากหนังสือของนายสมิท เท่าที่หวังว่า
จะได้รับนั้นเลย

เตช บุนนาค
กระทรวงการต่างประเทศ

Memoirs of A Mendicant Professor
D.J. Enright, Chatto & Windus London,
pp. 219, Baht. 90

เมื่อศาสตราจารย์เอนไรท์ เข้าห้องบรรยาย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้ถือกระเป๋าใส่ตำราไปตลอดยกออก
เป็กมาด้วยใบหนึ่ง ภายในนั้นเมื่อเปิดออกให้
นิสิตดู ปรากฏว่ามีกล้วยน้ำว้าเน่า ๆ อยู่ลูหนึ่ง
เพื่อแสดงว่าเป็นศาสตราจารย์เอนไรท์ ร้างผอม
สูงผิวขาวเหลือง ผู้ดีของที่ไม่น่าดี และชอบอวด
ของที่ควรจะโยนทิ้ง บันเทิงกับความทรงจำของ
ศาสตราจารย์ผู้นี้ เต็มไปด้วยเหตุการณ์ สถานที่

การแต่ร้ายกาจ น่าเศร้า และชวนหัวเราะเยาะ
ที่ควรจะลืมไปเสียมากกว่าจำไว้ ผู้เขียนเองได้
แสดงความรู้สึกอย่างรุนแรงไว้หลายแห่งเช่นกัน
ว่าทำไมเขาจึงจำแต่เหตุการณ์ที่ร้ายกาจนั้นไว้

ในคำนำและคำบอังกั้นตัว ศาสตราจารย์
เอนไรท์ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่าความสุข
และความสำเร็งนั้นเป็นสากลและเป็นอกาลิโก
ส่วนเรื่องของความโชคร้ายเป็นเรื่องของสถานที่
และเวลาหนึ่ง “เรื่องอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่
ข้าพเจ้าถ้าหากว่าจะมีความน่าสนใจอย่างบ้างแล้ว
ก็น่าสนใจเพราะว่ามันได้เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ว่ามันเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้า” แต่ว่าความโชคร้าย
ไม่ใช่เรื่องของสถานที่และเวลาหนึ่งเท่านั้น หาก
ยังตกเป็นของคน ๆ หนึ่งด้วย และคน ๆ นั้นเผชิญ
เป็นศาสตราจารย์ภิกษาจารย์เอนไรท์ ผู้เขียน
ปรารภไว้ในคำนำเช่นกัน ว่าเรื่องนี้ถ้าได้ชื่อว่า
Misfortune หรือ Misadventure จะเหมาะ
กว่าแม้ว่าจะไม่ถึง Miseries ก็ตาม ความจริงมี
ชื่อหนังสืออีกชื่อหนึ่งที่ผู้เขียนลืมนึกไป คือชื่อว่า
“เหตุไรโลกจึงไม่เป็นอย่างที่เราคิด”

ศาสตราจารย์เอนไรท์ กวีร่วมสมัยชาว
อังกฤษที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ได้เล่าเรื่องความ
อัปโชคและการผจญภัยอันร้ายกาจของเขา ด้วย
อารมณ์เจ็บปวดไว้ใน ๒๔ บทกับภาคผนวก ๒
บทผู้อ่านจะอ่านบทใดบทหนึ่งก่อน หรือจะข้าม
บทใดไปก็ได้ การเรียงลำดับบทเป็นการจัดกลุ่ม
สถานที่และเวลา ซึ่งไม่มีความสำคัญเท่ากับ
สถานการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของผู้เขียน

“จงเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เพื่อมาเกี่ยวข้องกับตัวเรา” อาจจะช่วยความรู้สึกบางอย่างในใจ ศาสตราจารย์เอนไรท์สามัญชนผู้หนึ่ง จึงได้โจนเข้าไปในชีวิต เขามีความรู้สึกมากมายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ มีความพอใจที่จะพูดถึงความพอใจและความไม่พอใจของเขา เขาไม่ใช่ นักการเมือง ผู้ต้องการจะแสวงหาอำนาจ เขาต้องการเพียงแต่จะแสดงความ แต่ถ้าเรื่องซักรายจะยุ่งยากมากนัก เขาก็เลียงหนีไปเสีย เขาต้องการให้มีการสร้างสรรคดีสิ่งใหม่ แต่ไม่ใช่ด้วยการปฏิวัติอย่างนองเลือด หากด้วยความพยายามที่จะทดลองเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยความเจ็บปวดมากกว่า

“ความเป็นกวี” (เมื่อกล่าวอย่างคนไทย) ที่ศาสตราจารย์เอนไรท์มี ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความรู้สึก อย่างน้อยถ้าหากไม่ถึงกับมีอารมณ์ การใช้ถ้อยคำอย่างระมัดระวัง และการระบายสี (ในทัศนะของคนไทยอีกเช่นกัน) ทำให้หนังสือเล่มนี้มีภาพชัดเจน จนทำให้บางครั้งเกิดความสงสัยว่าท่านศาสตราจารย์เป็นนักเห็นภาพ หรือเป็นนักสังเกต

สามบทแรก (เมื่อไม่นับคำนำ) เป็นบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับญี่ปุ่น ท่านศาสตราจารย์เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติเจียบ เพื่อต่อสู้กับความคืดของตัวเองที่เคยเขียนถึงญี่ปุ่นมาแล้ว ผู้เขียนกล่าวว่า “เมื่อคุณเขียนหนังสือเกี่ยวกับประเทศหนึ่งแล้ว สำหรับคุณ หนังสือเล่มนั้นคือประเทศนั้น” เมื่อไปโอโรชิม่า ศาสตราจารย์เอนไรท์ก็กล่าวอย่าง

สนุกสนาน ว่าเราควรจะทำกาแฟมากกว่าทำสงคราม ถัดจากนั้นเป็นเรื่องปกิณะเกี่ยวกับเวลาในญี่ปุ่น ซึ่งแน่นอนจะต้องมีเรื่องเกี่ยวกับกลอน อันเป็นสิ่งที่รักยิ่งของท่านศาสตราจารย์ และอาจจะเป็นสิ่งที่ผู้เขียนรักมากที่สุดในชีวิตก็ได้ เรื่องของความวุ่นวายตั้งแต่การแย่งกันขึ้นรถไฟ ไปจนถึงฮารุกะหญิงสาวสวยที่หอบผ้า ผ่านจากญี่ปุ่นไปกับสาวรัฐ (ตามคำเล่าของภรรยาซึ่งผู้เขียนไม่ชอบ)

ชีวิตของท่านศาสตราจารย์ภิกษาจารย์เจียบสงบ และน่าเบื่อหน่าย เมื่อต้องเดินทางไปอยู่เบอร์ลิน นครที่กำลังระอุด้วยไฟของสงครามเย็น อาจเป็นเพราะว่านครนี้ใหญ่ และวุ่นวายเกินกว่าที่จะมาเอาใจใส่ กับท่านศาสตราจารย์ก็ได้ ดังนั้นชีวิตจึงค่อยสดใสขึ้นหน่อย เมื่อผู้เขียนได้เดินทางมาถึงเมืองไทย ในฐานะผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เขาได้พบกับ การปฏิวัติ บุคลิกภาพของคนไทยที่ไม่เหมือนใครในเอเชีย อารมณ์ขันเจ็บปวดที่ปรากฏอยู่ทั่วไปก็มีอยู่ในตอนเกี่ยวกับเมืองไทยเช่นกัน ความเจียบแหลมคมคาย ความช่างสังเกต การพูดความจริงแบบเกินความจริง (เล็กน้อย) และความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นในใจผู้เขียนและผู้เขียนกล่าวถึง ก็มีอยู่ครบครัน

เมื่อศาสตราจารย์เอนไรท์เข้าไปทำงานใหม่ๆ นั้นไม่มีงานให้ทำมากนัก สิ่งที่เขาระลึกได้อย่างหนึ่งคือการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นจริงและให้ปฏิบัติได้ดีกว่า

ข้อสังเกตที่ลึกซึ้งมากมาย ช่วยให้เราซึ่งเป็นคนไทย เห็นภาพตัวเองชัดมากขึ้น และอาจจะ เป็นตอนที่เราร่านด้วยความรู้สึกมากที่สุดด้วย ถัดจากนั้นท่านศาสตราจารย์ได้สารภาพถึงการสูบฝิ่น (ไม่ทราบว่ามาคิดในเมืองไทยหรือว่าคิดมาก่อนแล้ว) เข้าใจได้ยากว่าผู้เขียน ๆ ถึงตอนนี้ทำไม เพราะอาจตีความหมายไปได้เช่นกัน ว่าเพื่อที่จะวิจารณ์การทำงานอย่างขอไปทีของบริติชเคาน์ซิลหรือเปล่า สถาบันนี้มักถูกกล่าวถึงอย่างลือเลือน และในบางครั้งก็รุนแรงอยู่ในที่หลายแห่ง

ตอนที่ตีที่สุดของหนังสืออยู่ที่ตอนเขียนเกี่ยวกับสังค์โปร์ คงเป็นเพราะที่นี้ผู้เขียนรู้สึกเสมอว่าตัวเองไม่เป็นที่ต้องการของนักศึกษาที่นี่ ท่านศาสตราจารย์ได้สร้าง “เหตุการณ์เอนไรท์” ขึ้นดังในบทที่ ๑๖ ผู้เขียนได้แสดงความเห็นคัดค้านการสร้างวัฒนธรรมเฉพาะ “วัฒนธรรมเด่นเฉพาะชาตินั้น จะมีที่เกี่ยวกับการกินคน การย่องหัวมนุษย์ หรือการบูชาอูเท้านั้น” และ “ทุกวันนี้ วัฒนธรรมประจำชาติ” ส่วนใหญ่ก็หมายถึงสิ่งที่มีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ส่วนชีวิตจริงๆ ของประเทศนั้นดำเนินไปอีกทางหนึ่ง” เพราะความโกรธแค้นของรัฐบาลท้องถิ่นนั่นเอง จึงเรียกผู้เขียนว่าเป็น “ศาสตราจารย์ภิกขาจารย์” และก็เป็นที่มาของชื่อหนังสือนี้ด้วย บทที่ตีที่สุดของหนังสือเล่มนี้ เห็นจะเป็นบทที่ ๒๐ “ความคิดคำนึงของผู้ที่ไม่ได้เป็นนักการเมือง” ซึ่งมีน้ำเสียงไม่ปวดร้าวเหมือนกับบทอื่นๆ เติมไปด้วยการไต่ตรองของสามัญสำนึก

หนังสือเล่มนี้ไม่ใช่หนังสือวิชาการ ไม่ใช่หนังสือปรัชญา ไม่ใช่หนังสือท่องเที่ยว (ในบางกรณีก็เกือบเป็น) แต่เป็นหนังสือของกวีผู้หนึ่งที่มองชีวิตอย่างธรรมดาสามัญ พยายามที่จะรู้สึกและเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ที่พูดภาษาของความขมขื่นอย่างขบขัน (น้อยคนที่จะอ่านผ่านแต่ละหน้าไปโดยไม่รู้สึกขื่น) ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจงานของศาสตราจารย์ผู้นี้ ผู้ที่มีความรักในบทกลอน และสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องข้ามอันอันแสนเศร้า ที่เกิดขึ้นในชีวิตของคน ๆ หนึ่ง

อนุช อภาภิรม
นิตยสารชัยพฤกษ์

ชีวประวัติของข้าพเจ้า – มหาตมะคานธี

ภรรยา กุศลาสัย แปลจากภาษาฮินดี
(สำนักพิมพ์รวมสาส์น)

๕๔๗ หน้า+ภาพประกอบ ๒๔ บาท

ข้าพเจ้ามีอาชีพในทางสอนหนังสือ โดยเฉพาะสอนเกี่ยวกับภาษาและหนังสือ จึงมีความลำบากใจอยู่เสมอ ในกรณีที่จะแนะนำหนังสือที่มีคุณค่าอย่างพร้อมมูล ให้แก่นิสิตที่ข้าพเจ้าสอน ทั้งนี้เพราะพิจารณาตลาดหนังสือในปัจจุบันนี้แล้ว บางเล่มพอจะมีคุณค่าในทางความคิด แต่ขาดความรัดกุมทางภาษา บางเล่มตั้งตัวจะให้ เป็นหนังสือสมัยใหม่ มีคุณค่าในทางกรรมแปลกใหม่ แต่ขาดคุณธรรม ขาดอุดมคติ ยิ่งหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊กส่วนมาก มีแต่เรื่องส่งเสริมกามกิเลสและอบายมุข ยิ่งปัจจุบันนี้ด้วยแล้ว หนังสือ

ที่ส่งเสริมคุณธรรม อุดมคติ และความดีงาม หา
ได้ยากยิ่ง

แต่เมื่อข้าพเจ้าได้อ่าน *หนังสือชีวประวัติของ
มหาตมะคานธี* ซึ่งคานธีเป็นผู้เขียนเอง จบลง
ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ความลำบากใจที่จะแนะนำหนังสือ
ให้กับบัณฑิตที่ข้าพเจ้าสอนอยู่ ได้ลดน้อยลงไป
เพราะข้าพเจ้าสามารถจะแนะนำ ให้นิสิตหรือ
บุคคลที่เกี่ยวข้อง อ่านหนังสือเล่มนี้ได้ด้วยความ
เต็มใจอย่างยิ่ง

หนังสือเล่มนี้ มหาตมะ คานธี เขียนเล่าชีวิต
และการต่อสู้ของตนเองไว้ เริ่มตั้งแต่เกิด ไปเรียน
ที่อังกฤษ กลับมาอินเดีย ไปต่อสู้เพื่อชาวอินเดีย
ในอาฟริกา และกลับมาต่อสู้เพื่อชาวอินเดียใน
อินเดีย แม้จะไม่ครบทั้งชีวิตของคานธี แต่ก็
เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มีค่ายิ่งนัก สมควรที่บุคคล
ทั่วไปจะได้ศึกษาใคร่ครวญแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ
ของท่าน สมดังที่ เค. อาร์. นารายณ์ ไคกล่าวไว้ในคำนำ

เหตุที่หนังสือเล่มนี้น่าอ่าน ก็เพราะว่าเนื้อหา
ในชีวิตประวัติของคานธีแต่ละตอน เป็นสิ่งที่คานธี
ได้พยายามคิด ถิ่นกรอง ใคร่ครวญ มีศรัทธา
และได้ตัดสินใจแล้วทั้งสิ้น ศรัทธาที่ปรากฏออก
มาจึงแสดงถึงอุดมคติ ความตั้งใจ และแบบอย่าง
ในการดำเนินชีวิตที่ดีเยี่ยม

คานธีเริ่มต้นเล่าถึงวัยเด็กของตนที่ได้รับ
อิทธิพลจากบิดามารดา ในด้านของศาสนาและ
ความประพฤติ ตอนหนึ่งท่านกล่าวถึงคุณพ่อของ

ท่าน ว่า “คุณพ่อซึ่งซ่งอามิสสินจ้างมากและ
ด้วยเหตุนี้ จึงมีใจเที่ยงตรงเป็นธรรมดี” ส่วน
คุณแม่ท่าน “จะสมาทานวัตรปฏิบัติทางศาสนา
อันแสนจะลำบาก แต่เมื่อได้สมาทานแล้ว คุณ
แมก็จะปฏิบัติจนสำเร็จครบถ้วนเสมอ แม้จะล้ม
ป่วยลงกลางคัน ท่านก็จะไม่ยอมล้มเลิกการสมา
ทานวัตรปฏิบัติทางศาสนาเหล่านี้” ประกอบกับ
ธาตุแท้ของคานธีเป็นผู้ที่ไม่ได้อยู่แล้ว จึงทำให้
ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นห่วงในความประพฤติของตน
เองมาก เมื่อใดที่เกิดความบกพร่องเกี่ยวกับ
เรื่องของความประพฤติ เมื่อนั้นข้าพเจ้าจะร้อง
ให้ทันที (หน้า ๑๒)

เมื่อเริ่มต้นวัยเด็กด้วยความศรัทธาและความ
เชื่อมั่นในความดีงามเช่นนั้น จึงทำให้ชีวิตของ
คานธีดำเนินไปในทางที่ดีเรื่อยมา แม้เมื่อออก
นอกถิ่นนอกร้างไปบ้าง ก็ยังรู้เท่าทัน พยายาม
เตือนสติตัวเองอยู่เสมอ แม้ในขณะที่ลงไปกับ
การฟุ้งเพื่อฟุ้งเพื่อเมื่อสมัยอยู่อังกฤษ ก็ได้เตือน
ตัวเองและปรับปรุงตัวเองเสมอมา

เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มและวัยผู้ใหญ่ ชีวิตของ
คานธียังนำศรัทธา นำดำเนินรอยตามแบบอย่าง
ท่านมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านกาปฏิบัติ
ตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อความดีงาม
ของสังคม และเพื่อ *ชีวิตของกรรมกรและของ
ชาวนา หรืออีกในหนึ่ง คือชีวิตของผู้ที่ใช้แรง
ทำงาน นั้นแหละเป็นชีวิตอันแท้จริง* (หน้า
๑๘๕) ความดีงามของสังคมที่คานธีพยายามจะ

สร้างขึ้นมานอกเหนือไปจากการทำความดีเพื่อคนทั้งปวงแล้ว ยังมีอีกส่วนหนึ่งคือความสัตย์จริงนั่นเอง โลกตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสัตย์จริง ที่ได้มีความสัตย์จริง ที่นับยอมมีความสงบสุข ที่ได้ขาดความสัตย์จริง ที่นั้นจะมีแต่ความอลเวง วุ่นวาย ความสัตย์จริงเป็นสิ่งล้ำค่าจนโลก ไม่มีใครจะสามารถทำลายความสัตย์จริงได้ (หน้า ๒๖๓)

นอกเหนือไปจากแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างของบุคคลที่มีอุดมคติ มีหลักการอันเป็นสิ่งจำเป็นมากในปัจจุบันนี้แล้ว ข้อคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ของคานธี เกี่ยวกับทัศนะในเรื่องชีวิต ในเรื่องของโลก ศาสนา การเมือง ก็เป็นที่ทัศนะที่น่าศึกษา น่าฟัง ยิ่งนัก

สิ่งที่น่าศึกษาในชีวิตประวัติของคานธี ก็คืออะไรเป็นองค์ประกอบที่เป็นแรงผลักดันให้คานธีมีชีวิตอยู่เพื่อมวลชน เพื่ออุดมคติ เพื่อความดีงามได้ เมื่อพิจารณาจากข้อเขียนของคานธีเล่มนี้แล้ว ก็พอหาคำตอบได้ว่าสิ่งแรกเป็นเพราะอัจฉริยะและสมองเดิมที่ใฝ่ความดีงามอยู่แล้ว ประกอบกับสถานะบ้านเมือง และสภาพของชาวอินเดียในแอฟริกา บีบคั้นชาวอินเดียมาก จึงทำให้คานธีมีความมานะพยายามมากยิ่งขึ้น ข้อนี้เห็นจะปฏิเสธได้ยาก แต่ที่สำคัญก็คือสภาพแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมให้คานธีสนใจ ศาสนาและจริยธรรม โดยเฉพาะเมื่อมาอ่านคัมภีร์ภควัทคีตาหรือพระคัมภีร์ใหม่ คานธีก็เข้าใจได้ซาบซึ้งใจ

และพยายามปฏิบัติตามอยู่เสมอ และสิ่งสำคัญประการสุดท้าย ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของคานธี คือหลัก สรรโวทัย ที่มุ่งให้คนทำความดีให้มากที่สุด

แต่เมื่อพิจารณาสภาพของสังคมเราแล้ว ก็ออกจะรู้สึกวิตกอยู่มาก ที่สภาพแวดล้อมในบ้านเรากำลังห่างเหินศาสนาและจริยธรรมมากขึ้น บุคคลที่เกิดมาจากสิ่งแวดล้อมที่ห่างเหินศาสนาและจริยธรรม ย่อมจะเข้าใจและเห็นความสำคัญของศาสนาและจริยธรรมได้ยาก เหตุนี้ความหวังที่จะให้เกิดบุคคลแบบคานธีในบ้านของเรา คงจะเป็นไปได้ยาก ยิ่งมาพิจารณาในประการหลังคือหนังสืออ่านด้วยแล้ว เราจะหวังได้หนังสืออ่านอย่าง สรรโวทัย ยากยิ่งนัก เพราะจะพบแต่หนังสือที่มุ่งไปในทางต่ำ และอบายมุขเสียมากกว่า หนังสือเล่มนี้จึงอาจช่วยยกระดับความดีงามของสังคมเราขึ้นมาได้บ้าง

ที่ข้าพเจ้าจะต้องขอชมหนังสือเล่มนี้ อีก ก็คือการแปลของ คุณกรรณา กุศลาลัย ที่สามารถแปลได้อย่างสละสลวย ใช้ภาษาได้ราบรื่น น่าอ่าน น่าติดตาม ตลอดทั้งเล่ม เท่าที่ข้าพเจ้าพบ ดูเหมือนจะมีสำนวนที่ขัดหูอยู่เพียงสองสามสำนวนเท่านั้น โดยเฉพาะการพิมพ์แล้ว ยิ่งน่าชมเชยมากยิ่งขึ้น เพราะเท่าที่ข้าพเจ้าอ่าน ตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้ายนั้น ข้าพเจ้าจำได้ว่าพบคำผิดในหนังสือเล่มนี้ไม่เกิน ๕ คำเท่านั้น ส่วนการอธิบายคำยาก ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะให้

ตะคอกแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้นแล้ว ควรอธิบายได้คอน
ท้ายของหน้าที่แต่ละค่านั้นปรากฏ เพื่อผู้อ่านจะ
ได้ไม่ต้องเบ็ดพิลิกไปมา ก็จะต้องขึ้น

โดยปกติ เมื่อข้าพเจ้าวิจารณ์หนังสือเล่มใด
ก็ตาม ข้าพเจ้าจะกล่าวชมได้ยาก เพราะหา
หนังสือที่ถูกต้องและพร้อมด้วยคุณค่าแท้จริงได้ยาก
แต่สำหรับหนังสือเล่มนี้แล้ว ข้าพเจ้าขอกล่าวชม
ด้วยความจริงใจ และเชื่อว่าผู้อ่านก็คงจะกล่าว
ชมด้วยความจริงใจ และสบายใจเช่นเดียวกับ
ข้าพเจ้า เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คลื่นลูกใหม่ - รวมเรื่องสั้น ๑๐ เรื่อง

(มิตรนรา)

๑๘๖ หน้า ๕ บาท

แนวโน้มในการเขียนหนังสือเป็นสิ่งที่เห็น
ได้ง่ายโดยทั่วไป ผู้อ่านคงพอจะจับจุดได้ว่า
อะไรเป็น “สิ่งที่กำลังเกิดขึ้น” ในตลาดหนังสือ
ปัจจุบัน โฉมหน้าของ **คลื่นลูกใหม่** บ่งให้เห็น
งานเขียนของคนหนุ่มสาวที่พยายามแยก
ตัวออกจากกลิ่นอับลักษณะของชยะ ในตลาด
หนังสือบ้านเรา ก่อนที่จะกล่าวถึงความสำเร็จ
หรือไม่สำเร็จของนักเขียนหนุ่มสาวคนนี้ ลักษณะ
งานเขียนหนังสือของคนไทยในปัจจุบัน ควรจะ
ได้รับการพิจารณากันสักครั้งหนึ่งก่อน

เสียดิว จันทิมารฐ ตั้งข้อสังเกตไว้ใน
บทกล่าวนำ ของเขาในหน้าแรกของ **คลื่นลูกใหม่**
เขาโจมตีเรื่องบันเทิงเริงรมย์แบบคั้น ๆ ปราศ

จากเนื้อหา เรื่องกามารมณ์ที่หลังไหลมาเประ
หน้าหนังสือ ฯลฯ เขาพูดถูกหลายข้อ แต่บางขณะ
อาจจะแรงเกินไป เช่นเมื่อกล่าวถึงตลาดหนังสือ
ที่ “นองไปด้วยเรื่องสัปดนไร้รสนิยม” ใครเล่า
ที่เป็นผู้สามารถพอ ที่จะจำกัดความสัปดนที่มี
รสนิยมดี (๑) ถึงกระนั้นก็ตาม เขาได้ระบายความ
รู้สึกออกมาว่า เขาต้องการเห็นงานเขียนที่เกิด
ขึ้นจากสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิด และสาระที่
เคร่งเครียด เอาจริงเอาจัง

พออ่านมาถึงหน้า “ท” เรื่ององค์ประกอบ
ของการเขียนหนังสือ ในแบบของคนหนุ่มสาว
คน เสียดิวกลับล้อมกรอบขังตัวเอง (เช่นเดียวกับ
กรอบที่เขาเพิ่งประณามไปหยก ๆ โดยวางกฎ
ขึ้นจากคุณค่าของตนให้แก่ตลาดหนังสือ ซึ่งอยู่ใน
“ความหวัง” ของเขา อันนี้เปรียบเหมือนการ
วาง “รัฐธรรมนูญ” ให้ตลาดหนังสือ ซึ่งเป็น
สิ่งที่นักเขียนรุ่นหนุ่มพึ่งต้องระวัง เพราะนักเขียน
จะต้องตัดสินใจว่าตนจะเป็น *ศิลปิน* หรือ *นัก
วิจารณ์สังคม* หรือ *นักสังคมสงเคราะห์* กัน
แน่ ส่วนใหญ่นักสังคมสงเคราะห์เขียนหนังสือ
ทำนองสั่งสอนดี นักวิจารณ์สังคมก็อาจจะเชื่อมั่น
ในตัวเองหรือคุณค่าบางอย่างมากเกินไป แต่
ศิลปิน เท่านั้น ที่ยังพอมีความบริสุทธิ์หลงเหลือ
อยู่บ้าง และถ้าเขาเขียนหนังสือเป็น เขาก็คง
ให้อะไรมากขึ้นได้ในตลาดหนังสือบ้านเรา

พูดถึง เรื่องสั้นต่าง ๆ ใน **คลื่นลูกใหม่** บาง
ชิ้นขยาดที่จะเรียกว่า “เรื่องสั้น” กระนั้นก็ตาม

ยังมี “ความคิด” ติ ๆ หลายความคิดที่ได้รับการยึดให้เต็มหน้าหนังสือ ด้วยลีลาที่น่านิยม นับเป็นเสียงและทำนองของคนหนุ่ม ที่ผู้ใหญ่ น่าจะให้ความสนใจมากกว่าที่เป็นอยู่

ลอยลมไปตามเสียงซิ่ง ของสุจริตต์ วงษ์เทศ ไม่มีอะไรใหม่ บางตอนลีลาคล้ายสำนวนในชาตก ซึ่งเป็นกรบรรยาย ที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของภาษามากกว่าอย่างอื่น อันที่จริงเรื่อง ๆ นี้ไม่ค่อยจะเข้ากับโฉมหน้าของ *คลื่นลูกใหม่* เพราะอารมณ์เก่า ๆ ยังได้รับการเอามาขัดเกลาให้ทันสมัยอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น คอนจบของเรื่องแสดงให้เห็นถึงความเป็น “มนุษยนิยม” (humanist) ของผู้เขียน ซึ่งขัดกับสาระของเรื่องอีกหลายเรื่อง ในเล่มเดียวกันอย่างสิ้นเชิง งานประเภทนี้จึงคงไม่มีพิษสงอะไรมากไปกว่าการแสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจ ในความเป็น *คน* ต่อกันและกัน เท่านั้นเอง

วีระ วงศ์พัทธ์ เขียนความรู้สึกของคนเวลานึกถึงความตาย และความคิดของคน (บางคน) ขณะกำลังคิดว่า *ความตาย* *ฆาตกร* เป็นความพยายาม ที่จะทำให้ความตายเป็นของมีเสน่ห์ “ร่างหุกร่างเงียบสงบ หยุดเคลื่อนไหว เขาไม่คิดไม่เห็น ไม่พูด และไม่ไต่ย็น เงียบ มีตและเป็นสุข” - เป็นสุข รู้เสียด้วยว่าเป็นสุข คนที่คิดว่าความตายไม่มีวันสิ้นสุดถึงความสุขเช่นนี้ได้เลย

นิคม กอบวงศ์ พูดถึงความตายในเรื่อง *มากับลมฝน* ได้เข้าที่กว่ามาก เพราะแสดงให้เห็น

ว่าความตายเป็นความสั้นท่า อย่างแท้จริงของคน เป็นความพ่ายแพ้อันเป็นนิรันดร์ ซึ่งคนไม่มีวันยอมรับ นั่นแหละ คือความตายที่แท้จริง

ความตายและการฆ่าตัวตายเป็นเรื่องสำคัญเกินไป มีนักเขียนสำคัญของโลกไม่กี่คนที่กล้าเขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยไม่โกหกตัวเอง ลองอ่าน *มายาก็อฟสะกั* (รัสเซีย) *อูนาบูโน* (สเปน) *เจมส์ อะกั* (อเมริกัน) หรือ *ดอสโตเยฟสะกั* (รัสเซีย) โดยเฉพาะในเรื่อง *The Idiot* ดูบ้างคงรู้

อีกสามสิบปี ใครจะสอนเขา ของ นัน บางนรา เป็นเรื่องแบบประทับใจที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจบางอย่าง

นกสีเหลือง ของสุรัชย์ จันทิมากร เป็นความผันสั้น ๆ ที่น่าอ่านพอใช้ เพราะเตือนให้รำลึกถึงสภาวะภาพของตัวเอง กับความจริงใจที่คนมีต่อโลกและสิ่งแวดล้อม นับเป็นความบริสุทธิ์ง่าย ๆ ที่ไร้พิษสงของนกสีเหลืองตัวนั้น สำหรับ *หลวงพ่อก แม่เต่า กับใบหอย* ของเวียง เอกราช และ *เรื่องสั้นจากป่าช้า* ของนิพนธ์ จิตรกรรม ไม่มีอะไรที่จะพูด เพราะตัวเองไม่มีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพดังกล่าวนั้นมาก่อน วิหยากร เชียงกุล เขียน *นิยายของชาวมหาวิทยาลัย* ระบายความรู้สึกและความคิด ที่นักศึกษาทั่วโลกหลายคนยังทนไม่กล้าบรรยายให้ผู้ใหญ่ได้รู้สึก เป็นความคับอกคับใจที่คนหนึ่ง ๆ มีต่อสถาบัน บางสถาบันของสังคม สถาบันที่ได้รับการทอดหนุนและบูชา

จนกระทั่งใหญ่พอที่จะกลืนคนได้เป็น ๆ อันที่จริงมหาวิทยาลัยยุคปัจจุบันมีไว้สอนความรู้ในทางเทคนิคด้านต่าง ๆ แต่ผู้เขียนกำลังแสวงหาคำตอบของชีวิตและโชคร้าย ยิ่งกว่านั้นก็คงไม่มีวันได้รับความสนใจจากคนประเภทเทคนิคที่กำลังขยายพันธุ์กันอย่างครึ้นเครง เพื่อยึดโลกมนุษย์ของเราไว้ใวกำมือแต่ฝ่ายเดียว

ซวรงค์ชัย บุญปาน เขียนรอยบุญเราพร้อมพ้อง แสดงให้เห็นถึงผลงานของคนหนุ่ม ที่ถูกคลื่นซัดขึ้นมาเกยฝั่ง ลีลาและแบบการเขียนเป็นที่ (น่า) สนใจ ชื่นชมความคิดเอาไว้อย่างแนบเนียน ในสำนวนคมและสั้น ประเภท “กลางคืน พักกลางคืน ทำ โลก เบี้ยว มนุษย์ ไม่มี..... ความดี เงา”

อีกเรื่องหนึ่งใน *คลื่นลูกใหม่* อาจจะหนักเกินไปสำหรับคนทั้งหลาย แต่ก็น่าแปลกใจอย่างยิ่งที่ได้เห็นการเขียนประเภทนี้ ในภาษาไทย สุชาติ สวัสดิ์ศรี คดีตัวเองออกเป็นตัวอักษรที่ขึ้นต้นว่า มาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน คือ คดีตัวเองพลาญฉีกตัวเอง รวากับจะประชดโลก (*ดวงอาทิตย์*) และ *ชีวิต* (ศพ) เป็นงานที่แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนรู้จักคิดแบบ abstract และสามารถบรรยายออกมาได้เป็นภาษาไทย เรื่องนี้เป็นความสามารถของคนหนุ่ม ที่ผู้ใหญ่หลายคนจะต้องอวย เวลาอ่านจะต้องแกะทีละคำ จึงจะเข้าใจ ทำนองเรื่องเป็นประเภท existential อย่างชัดแจ้ง และถ้า ฌวง-ปอล ซาตร์ เผอิญมาอ่านพบเข้า เขาคงจะเตือนหนุ่มไทยคนนี้ว่า “ระวังเดอะ อีกหน่อยนายจะมีชีวิตอยู่ เกินตัว แล้วนาย

จะลำบากหนักขึ้น” (แต่เป็นความลำบากที่น่าสรรเสริญยิ่งในโลกที่ปราศจากมนุษย์)

คลื่นลูกใหม่ ประกอบด้วยเสียงหลายเสียงที่น่าฟัง แต่ยังคงไม่พอ คนหนุ่มเหล่านั้นน่าจะร่วมมือกับคนหนุ่ม (และแก่) อีกหลายคน เพื่อขยายเสียงของคนประเภทเดียวกัน สังคมมันใหญ่และแข็งแรงแรงเกินไป สำหรับเสียงคนหนุ่มที่มาจากเกลียวคลื่นเพียงลูกเดียว บ้านเมืองเรายังเดือนในเรื่องการเขียนและการอ่านหนังสืออยู่มาดั่งนั้น คนหนุ่มเหล่านั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยชื้อบุรภาพบดบังสับ ที่บางเรื่องได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดี (คำนี้แปลว่าอะไร?) ช่วยซื้ออารมณ์ทางเพศแบบกระป๋องที่เคลื่อนไปด้วยดาวโลโก้ที่เนาแล้ว ช่วยขจัดนวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องยาวแสนยาว บทละคร ฯลฯ ที่ใช้กันไม่ชัดเป็นเสาคุนลอยขึ้นมา แล้วเรียกพล่อยๆ ว่า *วรรณคดี* หรือ *กวีนิพนธ์* บ้านเรามีคนหนุ่มหลายคน แต่อีกหลายคนเหมือนกันที่กำลังจะมีชีวิตอยู่ เกินตัวหลายคนยอมแพ้ไปแล้ว เพราะถูกสังคมบีบคั้นจนหน้าเขียวเจียนตาย และอีกหลายคนหันไปจับงานประเภทสังคมสงเคราะห์

ข้าพเจ้าอยากเห็นความร่วมมือร่วมใจ ประเภทนี้มากกว่าที่ปรากฏอยู่ แต่ขอใหวางอยู่บนรากฐานที่มั่นคงกว่านี้ เพราะไม่มีอะไรในโลกที่จะน่าเศร้าและน่าสยดสยอง ไปกว่าความตายของคนหนุ่มที่เกิดมากับเกลียวคลื่นลูกใหม่

ณรงค์ เกตุทัต
หนังสือพิมพ์บางกอกเวิลด์

Visakha Puja : B.E. 2512

Edited by Sulak Sivaraksa

(The Buddhist Association of Thailand)

pp. 226 Bant. 25

Visakha Puja, the annual publication of the Buddhist Association of Thailand, for the year B.E. 2512, continues to maintain the high literary and academic standards that have been the hallmark of this journal for the past five years. Acharn Sanya Dharmasakti and the editors are to be praised for their dedication and tireless efforts in arranging for articles of academic interest in the field of Buddhist Studies to be translated into English. The translations are of especially high calibre. The articles included in the B.E. 2512 issue of *Visakha Puja* will be of great interest not only to the scholars, but to those who desire a better understanding of the teachings and practice of Buddhism.

His Majesty's address to representatives of various organizations on the occasion of His Majesty's Birthday clearly outlines the importance that must be given to both the philosophical teachings, as well as the social conduct and social service activity that are products of religious teachings. The articles that follow His Majesty's address can be viewed as maintaining a balance between the exalted philosophical expositions of Buddhist teaching and the concrete social applications of Buddhist religious thought.

The translations of the orders of chanting for the morning and evening, the Silasamyukta - Sutra, the String of Pearls, and the Sutra on the Questions of the Deva give us a clear understanding of the basic philosophical tenets underlying Buddhism and also clearly show unity rather than diversity that exists on the highest philosophical plane among the different schools of Buddhism. The Discourse on the Six Things Unexcelled, in its clarity and conciseness, recalls to mind: "One saying capable of inspiring calm in the heart of the listener

is worth more than a thousand useless phrase." The exposition of the Vipassana by Bhikkhu H. Saddhatissa is a concise and clear statement on a subject that almost defies explanation by verbal means.

The remaining articles in this issue of *Visakha Puja* deal with the application of Buddhist principles to everyday life and conduct. The most stimulating and informative of these later articles is the one by the eminent scholar, Phya Anuman Rajadhon, *Popular Buddhism in Siam*. This article provides us with a great deal of information concerning the religious and social conduct of of Sangha in village society as well as the beliefs and practices of the laity in relation to the village Sangha. Professor Direck Jayanama in an *Interview on Buddhism* answers many of the questions that naturally perplex non-Buddhists concerning the principles and practice of Buddhism. Professor Direck's answers are clear and concise and stated in terms that would be understandable to a western audience.

The last article in this issue by a German scholar is perhaps a fitting note on which to end this volume. Some of Professor Benz's statements such as those concerning a State Church may be questioned, but this basic thesis that Thai Buddhism is not only compatible with the most advanced scientific principles but is responsive to the needs of modern society and the concerned in its reform and development is being proved everyday in the initiatives undertaken by highly educated elements within the Thai Sangha in the fields of education, social service and social welfare.

Scholar as well as those who profess the Buddhist faith should not fail to add this volume to their library collection and be certain to read it not once but many times.

Burana Warasan

-
- DOUGLAS PIKE :** *Vietcong,* The Organization and Techniques
of the National Liberation Front of South
Vietnam 71.- Baht
- LUCIAN W. PYE :** *The Spirits of Chinese Politics*
A Psychocultural Study of the Authority Crisis
in Political Development 197.- Baht
- GEORGE N. KATES :** *The Years that Were Fat*
The last of Old China 76.- Baht
- ROPERICK MACFAQUHAR :** *China Under Mao*
Editor Selections from *The China*
Quarterly 220.- Baht
- WILLIAM E. GRIFFITH :** *Communism in Europe*
Editor Continuity, Change, and the Sino-Soviet Dispute
87.- Baht

send for complete catalogue
the M.I.T. press
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02142

or SUKSIT SIAM 1715 RAMA IV ROAD BANGKOK

บรรณาธิการ

การที่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ยังไม่ถึงแก่ วิกฤตวิฤภาพ นับเป็นสิ่งซึ่งน่าอศักรรยอยู่ไม่ใช่น้อย เพราะอย่างน้อยก็เป็นเครื่องหมายแสดงว่า นิตยสารที่บรรณาธิการคนเดิมได้สร้างมาตรฐานไว้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จะทรงตัวอยู่ต่อไปเป็นปีที่ ๗ และจะคงอยู่ต่อไปด้วยความสนับสนุนของผู้อ่านที่เริ่มขยายออกไปในวงกว้าง และด้วยความใจกว้างของทางการบ้านเมือง ที่ให้อิสระในการวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยไม่เคยก้าวร้าวขู่เข็ญเหมือนเช่นเคย แม้บรรณาธิการคนเดิมจะลาออกไปแล้ว แต่โครงสร้างของ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยท่านหนึ่ง เคยกล่าวไว้ว่าเป็นสถาบันหรือเกือบจะเป็นสถาบัน ขึ้นมาแล้วนั้น ก็คงอยู่ต่อไป ไม่ว่าตัวบุคคลที่เข้ามาเป็นบรรณาธิการจะเป็นใคร ไม่ว่าคลื่นลมจะพัดมารุนแรงแค่ไหน ไม่ว่าจะถูกกล่าวหาว่ามาแต่ต้นว่าเป็นนิตยสารของคนกลุ่มน้อย จากที่อยู่เฉพาะในวงแคบๆ ของพวกที่เรียกตัวเองว่า บัญญาชน หรือไม่กี่ตาม อันที่จริงคำว่า บัญญาชนนี้ ดูเหมือนจะแพร่ออกไปจาก *ปริทัศน์* และบัดนี้ความหมายของคำๆ นี้ก็จะเสียไปแล้วถึงกระนั้น ไม่ว่าเราจะเป็น บัญญาชนแท้ หรือ บัญญาชนเทียม บัญญาชนย่อมอยู่

ที่ว่าเราได้คิดอย่างมีสติสัมปชัญญะแล้วหรือยังที่จะรับใช้สังคมในวงกว้าง โดยรู้ทันลึกลับหนาบางและมีวิชาการพอสมควร แล้วลงมือกระทำให้ปรากฏออกมาเป็นมติ โดยฉบับล้นทันที

บรรณาธิการคนปัจจุบัน ถือตัวเองว่าเกิดที่ *ปริทัศน์* ข้อเขียนชิ้นแรกที่ได้รับค่าสมนาคุณ ก็ได้มาจาก *ปริทัศน์* ก่อนนิตยสารอื่นใด ถึงแม้ตัวเองจะไม่แคล้วคล่องในการค้ำนี้มาก่อน ระยะเวลาที่ทำงานมา ก็ได้เรียนรู้จากบรรณาธิการคนเดิมไว้มากพอสมควร ทั้งในทางกำลังน้ำใจและหน้าที่การทำงาน อีกเพื่อนร่วมงานที่เคยทำงานด้วยกันมานาน ก็ยังให้กำลังใจอยู่ห่างๆ นอกจากนี้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ก็จะมีเข็มมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะบัดนี้มีคณะบรรณาธิการ เป็นผู้ทำงานในการที่จะให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการ แก่บรรณาธิการ โดยมีสาราณียกรเป็นประธานคณะบรรณาธิการ ทั้งนี้และทั้งนั้น บรรณาธิการ ใครที่จะขอขอบพระเดชพระคุณ นายสภาคสมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ที่ได้ประทานความไว้วางใจ และให้เกิดเกียรติแก่บรรณาธิการอย่างสูง บรรณาธิการยินดีที่จะรับใช้นิตยสารนี้ และจะพยายามสนองพระบัญชาอย่างเต็มที่

ความวิเศษมหัศจรรย์ของ *สังคมศาสตร์* *ปริทัศน์* นั้น อย่างหนึ่งเห็นจะได้แก่ การเป็นตัวของตัวเองของนิตยสารนี้ ในฉบับปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ที่สาราณียกรและบรรณาธิการคนเดิมร่วมกันเขียน ก็ได้อ้างถึงคำของบรรณาธิการนิตยสาร *เอนควันเตอร์* ที่ว่าการผลิตนิตยสารนั้น “...ไม่ขึ้นใคร นอกจากกับตัวเอง (รวมทั้ง กิเลส ปริชาญ และฉันทาคติของตนด้วย) เราตั้งใจที่จะทำการต่อไปด้วยน้ำใจเช่นนี้ ที่มีทั้งเสรีภาพส่วนตัว และเสรีภาพทางการเมือง” บรรณาธิการเองเห็นว่า ข้อความที่กล่าวมานั้นยังใช้ได้กับ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* อยู่ตลอดไป ในรอบหกปีที่ผ่านมา บรรณาธิการคนเดิมได้ทำหน้าที่อย่างหนึ่งไว้สำเร็จพอสมควร คือรวบรวมคนที่ใส่ใจในสิ่งใกล้เคียงกัน และมีรสนิยมคล้ายกัน มารวมอยู่ในแหล่งเดียวกันได้สำเร็จ จนกวีท่านหนึ่งเปรียบเปรยขึ้นเมื่อมาที่สำนักพิมพ์ว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นศูนย์กลางของโลก ดึงผู้ที่อยู่ในประเทศและผู้ที่อยู่นอกประเทศ ทั้งที่เป็น พระสงฆ์ พระราชวงศ์ ครูบาอาจารย์ นิสิตนักศึกษา นักเรียน ตลอดจนข้าราชการ และประชาชนทั่วไป ต่างก็ให้กำลังใจแก่นิตยสารนี้ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ซึ่งจะเห็นได้จากการสมัครเป็นสมาชิก และจดหมายที่เขียนติชมมายังบรรณาธิการ ยังคงมีเข้ามาเสมอ แม้ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของ *ปริทัศน์* เมื่อต้นปีที่ ๖ ก็มีผู้ออกเลิกจากการเป็นสมาชิกรายรายเดียว

แต่หลังจากที่ *ปริทัศน์* ฉบับบัณฑิตออก ก็รับส่งเงินค่าบำรุงปีที่ ๗ มาให้ก่อนใคร เพราะเชื่อว่าอย่างน้อยสิ่งที่บรรณาธิการคนเดิมเขียนไว้ในบทบรรณาธิการฉบับบัณฑิตนั้น ได้แสดงเจตนารมณ์ว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะคงมีอยู่ต่อไป ทั้งนี้ นับเป็นกำลังใจ และความเชื่อดีที่ผู้อ่านให้กับ *ปริทัศน์* ตลอดมา ไม่ว่าจะภาวการณ์จะผันผวนขึ้นลง อย่างไรก็ตาม

ปริทัศน์ ฉบับนี้ แม้จะออกต่ำกว่ากำหนด แต่ก็ดีได้ว่าเป็นการเกิดใหม่ กระนั้น บรรณาธิการก็อยู่ในฐานะที่จะประมาทไม่ได้ เพราะกระแสกาลและความสับสนของสังคมกำลังจะมีมากขึ้น ชรรวมและอธรรม จึงต้องเผชิญหน้ากันแน่นอน ความดีจะต้องพิสูจน์ตัวเองว่า ความชั่วคืออย่างไร ความอยุติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ ทศนคติที่หลงผิด การโกงโกงจะไม่มีวันหมดสิ้นไปจากโลก ก็จะตกอยู่ในความอภัยตลอดกาล เช่นเดียวกับความดี ความงาม ความจริง ย่อมจะต้องชี้แจง แสดงตัวออกมาให้ปรากฏ ว่าอะไรเป็นเจตนาแท้จริงที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง บรรณาธิการเป็นคนรุ่นใหม่ ที่อ่อนทั้งประสบการณ์และเยาว์ทั้งอายุ อีกทั้งอินทรีย์ก็ยังไม้อาจกล่าวได้ว่ากล้าแข็งเพียงพอในยุคที่โลกสมัยใหม่ กำลังหมุนเร็วจนไม่เป็นตัวของตัวเอง สภาพประจำยุคที่เกิดขึ้นกำลังเหลวไหลน่าหัวเราะ ชีวิตเป็นเรื่องของความบังเอิญมากกว่าเหตุผล ความปวดร้าวและความสับสน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับโทษของคนหนุ่ม อัน

สืบเนื่องมาจากสิ่งที่เรียกว่าความเจริญของประเทศ การที่คนเดินหลงทาง หรือมองเห็นโลกไปในทาง ลมมากกว่าทางบก ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ไม่ว่าจะ กับใครหรือสังคมชนิดไหน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ถือเป็นหน้าที่ที่จะมองหาทางออก แม้จะยังมอง ไม่เห็นหนทางแจ่มชัดนักก็ตาม ก็ต้องมองครอบคลุมทั้งหมด ให้เห็นปัญหาเท่าที่จะทำได้ ช้อเขียน ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ต่อไปจึงยังคงอยู่ในรูป เดิม โดยจะเสนอข้อวิจารณ์อย่างอิสระ อย่างก่อให้เกิดปฏิกริยา ในขณะเดียวกัน ก็จะเพิ่มสิ่งที่เป็นการสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นทางใดแง่ใดของสังคม ศาสตร์ให้มากขึ้น หน้าที่นี้คือสิ่งที่บรรณาธิการ และคณะบรรณาธิการ จะต้องช่วยกันสร้างภาพ ดังกล่าวขึ้นมาให้ปรากฏและให้สำเร็จ อย่างไร ก็ตาม *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จะยังคงเดินตาม วิถีทางแห่งธรรมต่อไป ดังเช่นที่เคยทำมาแล้ว ตลอดระยะเวลา ๖ ปี

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับต่อไป เดือน ตุลาคม เราจะจัดทำฉบับพิเศษว่าด้วย *การศึกษา* และจะมีฉบับพิเศษว่าด้วย *เมืองไทยในปี ร.ศ. ๒๐๐* อันเป็นการมองสภาพของเมืองไทยใน ด้านต่างๆ ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วรรณกรรม ฯลฯ โดยจะมองดูสภาพการณ์ล่วง หน้าออกไปอีก ๑๓ ปี คือในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งถือเป็นวาระที่กรุงเทพมหานคร ฯ ได้ สถาปนาราชธานีมาครบ ๒๐๐ ปี และหากเป็น ไปได้เราเองก็ดำริที่จะจัดทำ *ปริทัศน์* ฉบับภาษา อังกฤษล้วนๆ เป็นต่างหากออกไป ดังที่บรรณา

ธิการคนเดิม ได้แถลงไว้ใน ฉบับบัณฑิตแล้ว นอกจากนั้นในวาระที่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ต้อง เสียคนดีมีประโยชน์ อันเป็นหลักยึดของกรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ไปอีกคนหนึ่ง คือ พระยาอนุมา นราชชน หรือเสฐียรโกเศศ ได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ อายุ ๘๑ ปี ทาง สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย และ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* จึงเห็นควรที่จะจัดทำ *ปริทัศน์* เล่มพิเศษ ขึ้นอีก เล่มหนึ่ง ว่าด้วยท่านผู้นี้ ในทัศนะของผู้ใกล้ชิด คิษยานุศิษย์ และคนนอก เป็นต่างหากออกไป เพื่อเป็นการแสดงกตเวทิต์คุณแก่ท่านเป็นการตอบ โดยจะวางรูปไปในหัวข้อว่า *พระยาอนุมาน ราชชนที่ข้าพเจ้ารู้จัก* แทนคุณประโยชน์ของ ความเป็นคนดีของท่านผู้มีอุปการคุณ แก่สำนัก พิมพ์สังคมศาสตร์ และ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* มา โดยตลอด

ว่าถึง สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง ประเทศไทยนั้น ถึงแม้บรรณาธิการจะยังคงทำ งานในฐานะลูกจ้างอยู่ตามเดิม แต่ก็ขาดแรงกำลัง ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญของ *ปริทัศน์* มาช้านานไป ไม่เพียงแต่ บรรณาธิการคนเดิมเท่านั้นที่ลาออก นายชวลิต บัญญาลักษณ์ นายนันทะ เจริญพันธ์ ก็ได้ขอลาออกจากสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ฯ ไปด้วย โดยมีได้รับบำเหน็จรางวัลแต่ประการ ใด *ปริทัศน์* จึงพลอยขาดแรงสำคัญไปอย่าง น่าเสียดาย แม้ว่าคนทั้งสามจะไม่ได้มาอยู่ใกล้ ซิดเหมือนก่อน แต่ก็ยังคงให้กำลังใจและให้คำ ปรึกษาหารืออยู่ห่างๆ การจัดรูปเล่มใหม่ ที่ผู้

อ่านเห็นผิดแปลกตาใน *ปริทัศน์* เล่มนี้ ก็ยังเป็น
ฝีมือเดิมของนายนั้นแหละ เจริญพันธุ์ อยู่นั่นเอง

เนื่องจาก *ปริทัศน์* เล่มนี้ ถือเป็นการได้เกิด
ใหม่ จึงได้ใช้ปกเป็นรูปเด็กไทยผมจุก อันมี
แววตาส่งความไว้เคียงสา จากฝ่าพระหัตถ์ของ
ม.จ. พิไลยเดชา ดิศกุล ซึ่งมีพระชนมายุ
ครบ ๗๒ พรรษา ในเดือนสิงหาคม คกนี้ ภาพที่
ท่านประธานมานี้ นับเป็นความเหมาะสมที่
ให้ความหมายแก่ *ปริทัศน์* อย่างเหลือล้น

เพื่อเป็นการเผยแพร่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*
ให้กว้างขวางออกไป ในหมู่ผู้อ่านที่เป็นญาติมิตร
พี่น้อง และเพื่อนฝูงของนิสิตนักศึกษา ที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในสถาบันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
ด้านนิสิตนักศึกษาผู้ใด สามารถหาสมาชิกใหม่
ให้แก่ *ปริทัศน์* (อัตราค่าสมาชิก ๕๐ ต่อปี) ได้
ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ทาง *ปริทัศน์* ยินดีที่จะ
ตอบแทนให้นิสิตนักศึกษาผู้นั้นให้ได้รับ *สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์* เป็นนิตินันทนาการ เป็นเวลา
๑ ปี และเนื่องจาก *ปริทัศน์* ได้ขยายการออก
จากปีละ ๔ ฉบับ มาเป็นปีละ ๗ ฉบับ คือมี
ฉบับพิเศษ ฉบับนิสิตนักศึกษา ฉบับบัณฑิต และ
อาจมีจุลสารหรือภาคผนวก พิมพ์เพิ่มเข้าไป
เป็นพิเศษ ตามวาระและโอกาส ทำให้ต้อง
เสียค่าส่งทางไปรษณีย์เพิ่มขึ้น ประจวบกับมี
นิสิตนักศึกษาที่จบจากสถาบันการศึกษาของตน
ไปแล้ว แต่ยังใช้สิทธิเสียค่าบำรุงปีละ ๒๕ บาท

อยู่ และบางคนก็ใช้สิทธิของตนแทนผู้ปกครอง
นิสิตนักศึกษาบางคน ก็ไม่ได้แสดงบัตรนักศึกษา
เวลามาสมัคร ทาง *ปริทัศน์* ได้พิจารณาแล้ว
เห็นควรวที่จะขอเพิ่มค่าบำรุงสมาชิกประเภทนี้ขึ้น
เป็นปีละ ๓๕ บาท โดยนิสิตนักศึกษาที่แสดง
บัตร หรือมีครูอาจารย์รับรองมาเท่านั้น จึงจะ
มีสิทธิเสียค่าบำรุงได้ ทั้งนี้ ยินดีจะส่งหนังสือ
ให้ตามสะดวก ทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้าน โดย
จะเริ่มอัตรานี้ ตั้งแต่ปีที่ ๗ เป็นต้นไป ส่วน
ผู้ที่ซื้อโดยตรงจากอาจารย์ตามสถาบันต่างๆ
คงมีชื่อปรากฏอยู่นั้น คงหาซื้อได้ใน อัตราครึ่ง
ราคาตามเดิม โดยหนังสือที่จำหน่ายตามสถาบัน
นั้น จะมีจำนวนส่งให้จำกัด ตามความต้องการ
มากน้อยของอาจารย์ ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่าย
ทั้งนี้ เพื่อเป็นทางชักนำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง
ลูกศิษย์และอาจารย์ ได้เข้าใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น
โดยใช้ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เป็นสื่อโดยตรง
สำหรับการส่งค่าบำรุง เป็นเช็คไปรษณีย์หรือ
ธนาณัตินั้น กรุณาส่งตรงถึงบรรณาธิการ
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ส่งจ่าย ปท. รongเมือง
เช่นเดิม พร้อมกันนี้ ขอขอบคุณนายไปรษณีย์
คนเดิม ที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความสะดวก
ปริทัศน์ มาแต่เริ่ม เมื่อบรรณาธิการคนแรกย้าย
ไปจากสำนักนี้ไม่นาน นายไปรษณีย์คนนี้ก็ย้าย
ไปสู่ไปรษณีย์กลางด้วย ในระยะใ่ลู่ๆ กัน เราหวัง
ว่านายไปรษณีย์คนใหม่ คงให้ความเป็นกันเอง
กับเราดังเช่นหนหลัง

ผู้เขียน

เกรียงไกร ศรีมงคล

นักศึกษาระดับปริญญาโท ทางรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขานโต โทมัส ฟิลิปปีนส์ ส่งข้อเขียนมาร่วมเวทีของ *ปริทัศน์* เป็นครั้งแรก คำสิงห์ ศรีนอก

นักเขียนเรื่องสั้น ทผลงานเมื่อ ๑๐ ปีก่อน รวมทั้งผลงานใหม่ *ศกษิตสยาม* กำลังนำมาตีพิมพ์เป็นเล่ม อีกครั้งหนึ่ง ในเร็วๆ นี้ บทความภาษาอังกฤษเรื่องหนึ่งของเขา ที่ตีพิมพ์ใน *ปริทัศน์* ปีที่ ๕ เล่มที่ ๔ ยังได้รับการพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง รวมทั้งใน *ฮาเซย์ แมกกาซีน*

จันทร์ฉาย วัคคิธิม

เพิ่งจบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีนี้ มีผลงานปรากฏ *ปริทัศน์* เป็นครั้งแรก

นิธิ เอียวศรีวงศ์

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มีบทความเชิงวิจารณ์ชนิดก่อให้เกิดปฏิกิริยาเสมอมาใน *ปริทัศน์* ตั้งแต่เริ่มมีฉบับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ ข้อคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อีกเรื่องหนึ่งของเขา ปรากฏอยู่ใน *ปริทัศน์* ฉบับพิเศษ ๓

พัทยา สายห

อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกรรมการสยามสมาคม เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอยู่ในคณะบรรณาธิการ ของ *ปริทัศน์* มีบทความทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา เป็นที่รู้จักกันดี ในหมู่นักอ่าน *ปริทัศน์* *รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์*

อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยเขียนบทความทางเศรษฐกิจ และบทความอื่น ๆ มาลงใน *ปริทัศน์* ทั้งฉบับธรรมดา และฉบับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอยู่ใน คณะบรรณาธิการของ *ปริทัศน์* บัดนี้ ได้เดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศอังกฤษ เรียบร้อยแล้ว

ว. ชยางกูร

ประทานข้อเขียนต่างๆ ให้แก่ *ปริทัศน์* เสมอมา ทั้งยังหมั่นเสด็จมาเยี่ยม ให้กำลังใจ ถึงสำนักงานอยู่เนือง ๆ โดยมีเห็นแก่เห็นตเห็นน้อยแต่ประการใด

วิโรจน์ ศรีสุโร

อาจารย์ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา ส่งข้อเขียนมาให้เป็นประจำตามฤดูกาล เคยมีผลงานประเภทหนึ่งลงใน *ปริทัศน์* ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑

วิทยากร เชียงกล

เคยเป็นบรรณากร *ปริทัศน์* ทั้งฉบับบัณฑิตศึกษา และฉบับบัณฑิต มีผลงานปรากฏใน *ปริทัศน์* และนิตยสารอื่น ๆ ทั่วไป ปัจจุบันประจำกองบรรณาธิการนิตยสาร *ชัยพฤกษ์*

วารสารทางวิชาการ ที่ขอแนะนำ

โบราณคดี

ฉบับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสนอเรื่องพิเศษเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สนใจติดต่อได้ที่ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ราคา ๔ บาท

อาสา

วารสารเพื่อสหายศอกรรม ของสมาคมสถาปนิกสยาม เล่มแรกที่จัดทำโดยคณะกรรมการชุดใหม่ ออกวางจำหน่ายแล้ว ที่ร้านศิษย์สยาม

ราคา ๒๐ บาท

อาสา ฉบับอนุรักษศิลปกรรม ของคณะกรรมการอนุรักษศิลปกรรม เล่มแรก ออกจำหน่ายแล้วเช่นกัน มีเรื่องนำรู้เกี่ยวกับหอไตรวัดระฆัง และการอนุรักษศิลปกรรมต่างๆ

ราคา ๑๐ บาท

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ฉบับนิสิตนักศึกษา

เล่มเดือนกันยายน และเดือนกุมภาพันธ์ ยังต้องการความคิดเห็นใหม่ๆ ในเชิงต่างๆ ของคนรุ่นใหม่ จากสถาบันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอีกมาก ข่าวนิสิตนักศึกษาทั้งในและนอกประเทศ ข่าวบริการ เช่น การสัมมนา การอภิปราย หรือ ทรรศนศึกษา ถ้ามีประโยชน์ที่จะเผยแพร่ให้ได้รับรู้ในวงกว้างออกไป คณะบรรณากรแต่ละฉบับ ยินดีพิจารณาก่อนหลังตามลำดับความสำคัญ ส่วนข้อเขียนส่งถึงบรรณาธิการได้ล่วงหน้าก่อนกำหนดที่หนังสือจะออกหนึ่งเดือน คำนับโยคิดที่ต้องการขอคืน โปรดสอดซองคิดแสดมภ์ จำหน่ายที่อยู่ของตนเองมาพร้อมด้วย

ส่วนนักศึกษาผู้ใดสนใจใคร่ทราบเกี่ยวกับ ชมรมปริทัศน์เสวนา ขอได้เขียนมาขอรายการเกี่ยวกับกิจการ และสมาชิกภาพได้ที่บรรณาธิการ

นิสิตนักศึกษาที่ประสงค์จะหารายได้พิเศษ

จากกรหาโฆษณาลงใน *สังคมศาสตร์*
ปริทัศน์ โปรดติดต่อ

โดยตรงได้ที่ บรรณาธิการ